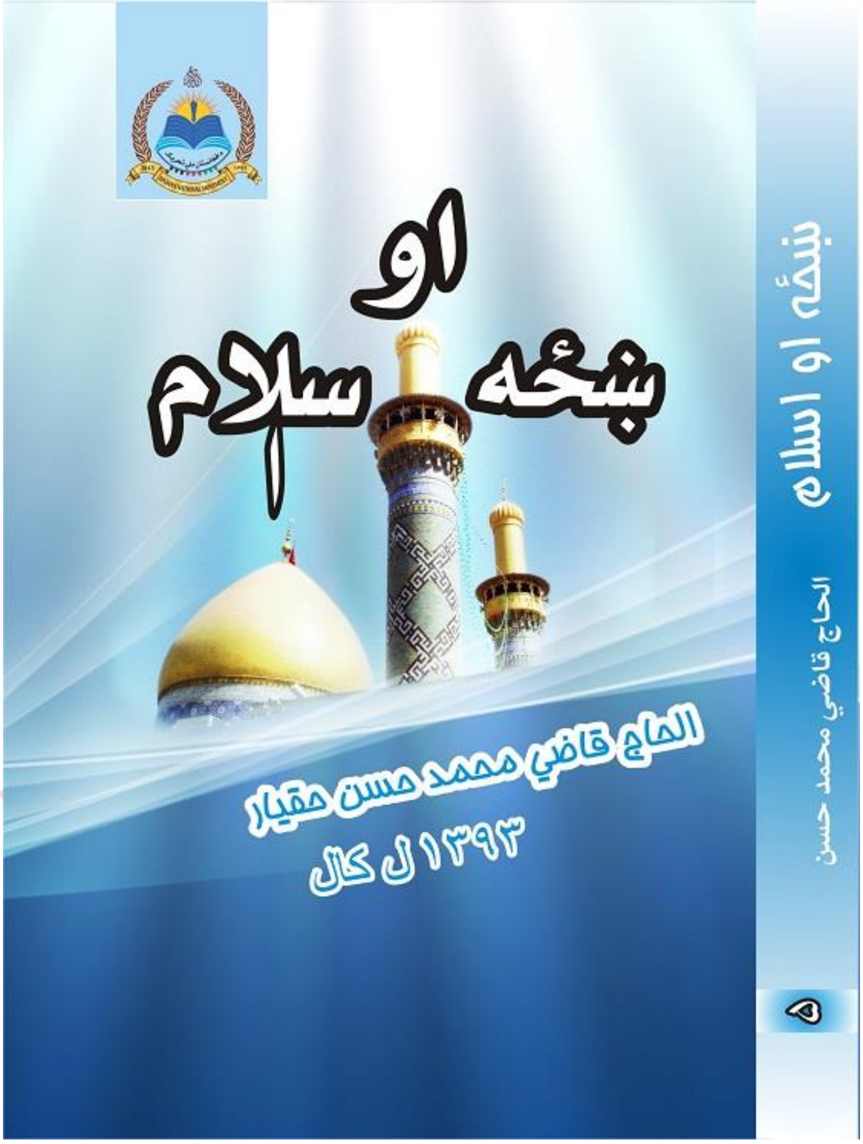

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه او اسلام

www.melitahrik.com
0777 400 116

لیکوال : محمد حسن حقیار

۱۳۹۳ ل کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې

د کتاب نوم: ښځه او اسلام
مؤلف: الحاج قاضي محمد حسن حقیار
د خپرندوی شمېره: (۵)
خپرندوی: د افغانستان ملي تحریک فرهنګي څانګه
کمپوز: رفیع الله روشن
چاپ نېټه: ۱۳۹۳ ل کال
د چاپ وار: لومړی
شمېر: ۱۰۰۰

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

نيوليک

سرليک | مخ

سرليک	مخ
د سريزې پرځای	۱
يوه دعوه او ځواب يې	۲
ښځه د تاريخ په بېلابېلو پړاوونو کې	۴
ښځه په بېلابېلو مذهبونو کې	۱۹
مساوات	۲۸
آيا د مساوات غوښتونکي پر مساوات عمل کوي ؟	۴۰
ښځه او کار	۴۴
په اسلام کې دښځې د کار کولو حکم	۴۸
د کور ځلور دېوالونه د چالپاره ؟	۵۲
په اسلام کې د فحاشۍ او بې حيايۍ مخنيوی	۵۵
په اسلام کې د ښځو منزلت	۵۸
په اسلام کې د نارينه او ښځې اړيکې	۶۲
د ښځې د پېدايښت موخه	۶۵
څو شبهې او ځوابونه يې	۷۳
حقوق	۸۷
پېژندنه او نظريې	۸۸
د لومړي نظر د خاوندانو دلايل له قران څخه	۸۹

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

له احاديثو څخه ۹۵
د (لن يفلح قوم) حديث ۹۸
اجماع او تاريخي پېښې ۱۱۱
۱: تاريخي پېښې ۱۱۱
۲: اجماع ۱۱۶
سکوتي اجماع ۱۱۷
قياس او تېر شريعتونه ۱۲۰
د افغانستان په راتلونکي اسلامي حکومت کې ۱۲۹
نظربنکته اچول ۱۵۱
د ښځې کتل پردي نارينه ته ۱۵۴
عورت ۱۵۸
د ښځې عورت د پردي نارينه پر وړاندې ۱۵۹
مخ او مړوند ۱۶۰
محرمو ښځو ته کتل ۱۹۳
د ښځې محرم څوک دی ۱۹۴
د مسلمانو ښځو کتل يوه بلې ته ۱۹۷
هغه چې جنسي ميلان نلري ۱۹۸
د ښځې کتل نارينه محرم ته ۲۰۲
دعورت لوڅول په يوازېتوب کې ۲۰۳
خلوت له پرديو سره ۲۰۵

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

په يوه بستره کې يو ځای کېدل ۲۰۷

په ټولنيز ژوند کې د ښځې او نارينه اختلاط ۲۰۸

د ناروغتيا په وخت کې د ښځې او نارينه لخوا د يوبل پوښتنه ۲۱۳

له ښځو سره په لاس ستړي مه شي ۲۱۶

ښځې ته د کتلو مباح عذرونه ۲۲۷

د ښځې غږ عورت نه دی ۲۲۹

د نرمو او نازکو جامو استعمال ۲۳۳

د ښځو لپاره د سينګار اندازه ۲۳۴

د ښکلا ملکه ۲۳۶

د ښځو لپاره د سرو زرو او ورېښمو استعمال ۲۳۹

د نارينه او ښځو يو پربل د سلام حکم ۲۴۰

ښځه په سفر کې ۲۴۵

د ښځو تلل حمام ته ۲۴۷

زيارتونو ته د ښځو د تللو حکم ۲۴۸

ځان تشبيه کول ۲۵۱

د ښځې پر لاس ذبحه ۲۵۳

ټولنيز عبادت ۲۵۵

څو مسئلې ۲۶۹

د ښځو نبوت ۲۷۳

مأُخذ او مراجع ۲۸۰

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تحریک یادښت

فرهنګي څانګه د افغانستان ملي تحریک له اساسي څانګو څخه یوه اساسي څانګه ده. د دې څانګې دنده داده چې هېوادوالو ته فرهنګي خدمات وړاندې او ګټور فرهنګي کارونه ترسره کړي. د تاریخي، ملي، کلتوري ورځو او تاریخي او ملي شخصیتونو نمانځل ددې څانګې نورې دندې دي.

د هېواد د لیکوالو د علمي، دیني، روزنیزو او معلوماتي اثارو چاپ هم ددې څانګې له اساسي دندو څخه ګڼل کېږي. له هغې ورځې راهیسې چې تحریک خپل عملي فعالیتونه پیل کړي دي، نو دې څانګې هم ورسره سم خپل فعالیتونه چټک کړي دي. تاریخي ورځې یې نمانځلي، تاریخي واټونو ته یې لوحې جوړې کړې. علمي سیمینارونه او ورکشاپونه یې جوړ کړي دي.

د تحریک دې څانګې د تحریک د عمومي هدفونو په رڼا کې وپتېیله چې په یوځایي ډول (شل عنوانه) کتابونه چاپ کړي. په دې اثارو کې اکثره دیني او علمي اثار شامل دي چې درنو هېوادوالو ته یې وړاندې کوي.

دا اثر (ښځه او اسلام) چې ستاسو په لاس کې دی، ښاغلي (قاضي محمد حسن حقیار) لیکلی او د همدغو شلو عنوانو اثارو له جملې څخه دی. هیله ده درانه لوستونکي ترې ښه ګټه پورته کړي. تحریک خپلو هېوادوالو ته ډاډ ورکوي چې په راتلونکې کې به هم خپلو دې ډول هڅو ته دوام ورکړي.

د هېواد د فرهنګ د بډاینې په هیله

په درناوي

د افغانستان ملي تحریک

فرهنګي څانګه

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزې پرځای

له ډېره وخته راهیسې د ښځو د حقوقو او په اسلامي ټولنه کې د ښځو د رول او حیثیت موضوع جنجالي بڼه خپله کړېده او په دې وروستیو کې خو دا جنجال خپل وروستي پړاوونه وهي او د ورځې په مهمې موضوع بدله شوې ده .

دواړه خواوې (د ښځو دحقوقو پلویانو او په دې اړه د سخت دریځ لرونکي) له افراط او تفریط څخه ډک شعارونه ورکوي او خپل مقابل لورى پرې ملامتوي چې متاسفانه د دواړو خواو په دې جګړه کې د اسلام روح ټپي کېږي او په مستقیم او غیرمستقیم ډول د اسلام سپېڅلي او مبین دین د بدنامولو او په اوسني وخت کې د ناچلنده دین د پېژندلو او معرفي کولو هڅې کېږي په اسلام کې دښځو د رول او ارزښت په اړه خو په نورو ژبو کې ډېر کتابونه لیکل شوي دي ، خو په پښتو ژبه کې داسې کتاب چې د لوستونکیو هر اړخیزه تنده ماته اود اسلام ریښتونی تصویر یې انځورکړی او په دې اړه ټولو پوښتنوته شرعي ، معقول او منطقي ځواب ووایي لا تردې دمه مانه وو موندلی له همدې کبله مې قلم راواخېست او لستوني مې را بډوهل .

خطاء ، سهوه او اشتباه له انسان سره ملګرې ده زه دا دعوه نه شم کولای چې همدا کتاب دې په دې اړه لومړنی او وروستنی کتاب وپېژندل شي او یا بل چاته د څېړنې او تحقیق اړتیا نه لیدل کېږي خو دومره په زغرده ویلی شم چې انشاء الله د اسلام اصلي بڼه په کې ښودل شوې ده او که

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک یې راسره نه مني یا اختلاف کوي نو اختلاف یې په سر سترګو خو باید چې د اختلاف طرز یې منطقي ، اصولي او شرعي وي او دلایل یې هم ثقه او معتبره وي .

د دې کتاب لیکلو کې مې له عمده ، ثقه او معتبرو ماٴخذونو او مراجعو څخه استفاده کړې ده ،هره مسئله مې چې له کوم کتاب څخه رانقل کړې ده نو د همدې مسئلې په پای کې مې د هماغه کتاب نوم هم ورسره لیکلی او حواله مې پرې ورکړې ده .

همدا ډول له ښاغلي رفیع الله روشن او انجنیر محمد افضل ذاکر څخه ډیره مننه کوم چې د دې کتاب په کمپوز او ډیزاین کې یې ډېره ستوماني وزغمله او د کتاب ناوې ته یې د چاپ هار ور په غاړه کړ .

همدارنګه له ټولو هغو ورونو او خویندو څخه ډېره مننه چې د دې کتاب په چاپ کې یې مرسته کړې ده .

محمد حسن حقیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه دعوه او ځواب یې

لکه چې په پېلامه کې مو ولوستل د اسلام د ښمنان په اسلام تور لګوي چې ښځې ته یې حقوق نه دي ورکړي ، دوی وایي ښځه په اسلام کې هېڅ ازادي نه لري او د وینځې حیثیت لري ، له اسلام او قران څخه نا خبره مسلمانان هم له دوی سره د اشعار زمزمه کوي او په غیر شعوري ډول د اسلام د دښمنانو په لاس د مسلمانانو په مقابل کې استعمالېږي ، دا چې دا دعوه څومره حقیقت لري او یا څومره ناوړه تبلیغات او پروپاګند دي چې په اسلام پسې کېږي وروسته به لوستونکیو ته جوته شي ، موږ که چېږې له اسلام څخه مخکې د جاهلیت وخت ته کتنه وکړو او یا له دې څخه هم لږ وړاندې لاړ شو او وګورو چې په هغو ټولنو او وختونو کې د ښځو حال او حیثیت څه وو او بیا په اسلام کې دښځو له حقوقو څخه ځان خبر کړو نو راته په ډاګه به شي چې رښتیا هم څومره درناوی او عزت چې ښځو ته اسلام ورکړی په یوبل مذهب کې هم نه دی ورکړل شوی .

د دی دعوې دثبوت لپاره څو قومونه او تمدنونه له اسلام څخه وړاندې او څو قومونه اوتمدنونه له اوسني وخت څخه د بېلګې په ډول یا دوو ، او ګورو چې حتی په هغو ملکونو او قومونو کې چې دښځې د آزادۍ او مساوات چیغې وهل کېږي د دوی حالت په موجوده عصر کې څنګه دی .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه د تاریخ په بېلابېلو پړاوونو کې

الف : په یونان کې

په پخوانیو قومونو کې یونان یو پرمختللی قوم و ، مګر په دې قوم کې ښځې هېڅ حیثیت نه درلود .

په یونان کې به ښځه د انساني ټولو بدبختیو بنیاد ګڼلی شوه، د یونانیانو په نظر کې ښځه د ټیټې پوړۍ مخلوق و. د تهذیب او کار له پرمختګ سره ښځې هم لږ پرمختګ وکړ مګر ورو ورو په یونانیانو بیا شهوت غلبه وکړله په دې وخت کې بدلمنو ښځو دومره پرمختګ وکړ چې په انساني تاریخ کې ساری نه لري او د هر فن خاوندان به له دوی څخه راتاوو .

په یونان کې ښکلا پالنې او د ښکلا ذوق دومره غلبه وکړله چې بلکل خپل ځان ورځنې هېر شو، لویو فیلسوفانو او پوهانو به زنا څه عیب نه بلله، نکاح پکې غیری ضروري وګڼل شوه ، له نکاح څخه پرته یوځای کېدل څه د شرم خبره نه وه ،د کام دیوي لمانځنه په ټول یونان کې رواج شوه (کام

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديوي د ديوتا ښځه وه مګر بيايې هم له نورو درېو ديوتاګانو سره آشنايي درلوده او دهغې په دربار کې د هرچا غوښتنې پوره کېدلې تر دې چې حرامي کېوپډ پيدا شو او بيا دې قوم دېته د معبوديت درجه ورکړله، فاحشه خانې پر عبادتخانو بدلې شوې، د نکاح اهميت له منځه لاړ په همدې ترتيب ښځې خپل اصالت له لاسه ورکړ ، حتى په يونان کې لکه د ارسطو مشهور فيلسوف د اسبرطي په خلکو پړه اچوي چې له ښځو سره ولې آساني او ښه ګذاره کوي[١].

په يونان کې به ښځې دخارويو او نورو ملکيتونو په څېر پلورل کېدلې ، (ريموستن) د يونانيانو يو استازى وايي چې موږ لوڅې ښځې د خوند او صادقې او مهربانه ښځې د جسم د نورو غوښتنو د تامين لپاره غوره کوو[٢].

ب ـ په روم کې

په روم کې ښځو ته د خاروي په سترګو کتلى شول ، دلته د لوړ کچ يوې غونډې فيصله وکړله چې ښځه ناولى حيوان دى چې نه کرامت لري ، نه عزت او نه درنښت دهغوى سپک ساتل پکار دي او دخدمت لپاره يې استعمالوئ[٣].

دلته سړى دښځو بادارو ، په خپلو ښځو او اولادونو يې پوره مالکانه حقوق درلودل،آن په ځينو حالاتو کې يې دهغوى د وژلو اختيارات هم درلودل خو کله چې په روم کې عملي مدنيت خپور شو نو ښځو هم څه دمه

---

(١) الاسلام بلامذاهب: دکتور مصطفى الشکعه او المرأة فى الاسلام : استاد محمد عزه دروزه.

(٢)حياة اليونان، دحميرا بزګر دمونوګراف په حواله

(٣)حقوق المراة في الاسلام عبدالقادر شبية الحمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه اوس هم د پردې دود خونه و اوفاحشه خانې وې مګر عفت او پاکئ ته په درنه سترګه کتل کېدل او د اخلاقو معیار هم اوچت و .

یوځل یو رومي سناتور دخپلې لور په مخکې خپله ښځه ښکل کړله د ده دا کار دملي اخلاقو سپکاوی وګڼل شو او په ملي شوری کې پرې د ملامتئ غږ و شو مګر د غربي او شرقي تهذیب او تمدن له پرمختګ سره د رومي قوم په افکارو کې هم د ښځو په هکله بدلون راغی او ورو ورو د نکاح او طلاق په قوانینو کې دومره تغیر راغی چې حالات بلکل سرچپه شول. ښځو به خاوندانو ته پورونه ورکول، خاوندان به د ښځو مرئیان وو په وړه خبره هم طلاق ورکول کېده په دې دور کې به ښځو پرله پسې مېړونه کول .سید مودودي(رح) دیوې ښځې یادونه کوي چې لس مېړونه یې کړي وو .

جودنیل وایي چې یوې ښځې په پنځو کالو کې اته مېړونه کړي وو .

سناتور جوروم له ټولو څخه د یوې باکمالې ښځې یادونه کوي چې هغې د نربچې په وروستي وار درویشتم مېړه کړی و او د مېړه یې هم دا یوویشتمه ښځه وه .

آزاده عشق بازي څه د شرم او عیب خبره نه وه، ښځو او نرانو به یوځای او لوڅ لامبل[۴].

ښځو خو انساني حقوق بالکل نه لرل حتی د روم رسمي قانون هم ښځه نا اهله بلله او د اهلیت د نه درلودلو په اسبابو کې یې ښځه توب _هم مهم لامل باله یعني یوازې نارینه یې اهل بلل .

(۴)پرده سید ابوالاعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج : په مصر کې

په مصر کې ښځو ځان د خاوندانو وينځې ګڼلې د هغوی خدمت به يې په دې ډول کاوه لکه چې وينځه د خپل بادار خدمت کوي ، هغوی هېڅ ډول آزادي نه درلودله اوخاوندان دهغوی معبودان ګڼل شول .

په مصر کې ښځو کې خو يو وخت د شهوت رانئ جذبه دې حد ته رسېدلې وه چې د مصر فرعون به هلکان وژل او نجونې به يې د خپل خدمت او دشهوت د اور د سړولو لپاره ژوندۍ پرېښودلې .

الله ج پر بني اسرائيلو د احسان په ډول د دې واقعې يادونه څو ځلې کړې ده فرمايي : ((و اذنجينا کم من آل فرعون يسومونکم سوء العذاب يذبحون ابناء کم و يستحيون نسائکم .....))(۵)

يعنې : (او ياد کړئ هغه وخت چې خلاص موکړئ د فرعون له خلکو څخه چې در رسولو به يې تاسې ته لوی عذاب، ذبحه کول به يې ستاسې زامن او ژوندئ به يې پرېښودلې ستاسو ښځې) د هغوی څه نور حيثيت نه و او داسې ظلم به ورسره کېده چې هېڅ حد نه لري .

د : په هند کې

په هند کې هم د ښځو هغه حال و کوم چې په روم او يونان کې و.

دلته به کله سړيو د ښځو عبادت کاوه او کله به ښځو د سړيو عبادت کاوه، فاحشه خانې په عبادتخانو بدلې شولې. په هند کې دښځو پرمخ د تعليم

(۵)البقره ۴۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازې وتړل شوې او داسې په سپکه سترګه به ورته کتلې شول چې له ښځو سره اړیکو لرونکیو کسانو لپاره یې د نجات او خلاصون دروازې تړلې وې په سند (دپخواني هند په یوه برخه) کې له اسلام څخه د مخه ښځه بالکل بې عزته وه کله به یې چې مېړه مړ شو او سوځاوه به یې دا یې هم ورسره سوځوله ،که دې به انکار وکړ رټل کېدله،بد اخلاقه به ګڼل کېدله، هر چا به ورته دغدارۍ او بې وفا په سترګه کتل او بیا به ورسره هېڅا نکاح نه کوله او دهمېش لپاره به له خاوند او زوجیت څخه بې برخې وه، زنا په کې عام رواج و .

د نکاح او کورنۍ ستومانتیا هېڅا پر اوږه نه اخېستله اوس هم په هند کې ښځه دټولنې سپکه او ذلیله برخه ده هېڅوک ورته د قدر په سترګه نه ګوري ،په مختلفو پلمو وژل کېږي .

دهند پارلمان ته دیو ورسپارل شوي سند له مخې د ۱۹۸۸_۱۹۹۱ میلادي کلونوتر منځه په هند کې (۱۵۸۹۱) ښځې د واده د جهیز د نشتوالي له کبله وژل شوي دي او یایې د خلکو د پیغور پر اساس ځان وژلی دی[۶].

و ګورئ چې دواده دجهیز د نشتوالي په معمولي وړه خبره څومره ښځې وژل شوي دي دا دی مساوات ؟دا دی د ښځو حقوق او آزادي ، اوس هم د پخواني جاهلیت په څېر په هند کې د نویو انجونو د وژلو لړۍ ښه توده روانه ده .

(۶) شهادت ۱۳۷۰\۱۲\۲۹ هجري لمریز .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او پـه بېلابېلـو پلمـو هرکـال زرګونـه ښـځې ځانونـه وژنـي د نـواى وقـت ورځپـاڼې د ۱۹۹۹ کـال ګڼې د يـو خبـر لـه مخـې ، تېـره ورځ د جهيـز د نشتوالي له کبله په هند کې د يوې کورنۍ ۱۷ پېغلو يو ځاى او په يوه ورځ ځان وواژه .

ه : د عربو په جاهليت کې

په عربو کې لـه اسلام څخه وړانـدې ښـځې د چانـه خوښېدلي د هغـوى پـه زېږېدلوبه شرمېدل هغوى به يې دنفقې او جامې له وېرې او يا د جاهلي غيرت له کبله ژوندئ ښخولي په عربو کې به چې د چا پـه کور کې انجلۍ پيدا شوه ګويا په هغه کور کې به قيامت و د قهر او غضب څپې بـه يې پـه مـخ را څرګنـدې شـوې د دوى د دې باطـل رواج او بـاطلې عقيـدې د لـه منځـه وړلـو پـه غـرض الله ج فرمـايي : ((لله ملک السموات والارض يخلق مايشاء يهب لمن يشاء انا ثا ويهب لمن يشاء الذکور او يزوجهم ذکرانا و اناثا و يجعل من يشاء عقيماً انه عليماًقديراً))(۷)

((يعني : الله لره دى حکومت په اسمانو کې او په ځمکه کې پيدا کوي څه چې وغـواړي ، بخښـي چاتـه چـې وغـواړي لـوڼې او بخښـي چاتـه چـې وغواړي زامن يا ورکوي جوړه زامن او لوڼې او ګرځوي چا لره چې وغواړي شنډې خداى ج پوه او قادر دى پر هر څه .))

---

(۷) الشورى ۴۹_۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته الله ج لومړۍ یاد دا نجونو وکړ او هلکان یې وروسته ذکر کړي معارف القران د قرطبي په حواله د واثله بن اسقع قول راوړی چې دکومې ښځې له ګېډې څخه لومړۍ لور پیدا شي هغه مبارکه وي [٨].

الله ج فرمايي چې دلور او زوی ورکول زما په اختيار کې دي تاسو په هر حال شاکر و اوسئ او د لور په زيږيدلو مه خفه کيږئ.

په جاهليت کې په ښځو داسې ظلم کيده چې حتی هغوی ته د انسان په سترګه نه کتل کيدل، هغه وخت به ښځو لوڅ او بربنډ د بيت الله طواف کاوه.

بربنډ ګرځېدل څه د شرم خبره نه وه، د منافقينو د رئيس عبدالله ابن ابی ابن سلول شپږ وينځې وې چې د هغوی لپاره يې سرايونه جوړ کړي وو، او هغوی يې زنا ته اړ وېستلې، وهلې به يې او له هغوی څخه به يې دومره ډېرې پيسې وغوښتې چې هغوی به يې له ورکولو څخه عاجزې وې او نا چاره به وې چې بد کاري وکړي.

هلته د هر رئيس همدا حال و، ښکاره سرايونه به و او دبيرغ په څېر توټې به پرې زوړندې وې هر چا به پيژندل چې دا د زنا او بدکارئ ځايونه دي.

دمېلمنولپاره به يې د قدر، درناوي او احترام په غرض انجونې وروراندې کولې چې زنا به يې ورسره کوله.....[٩]

لنډه دا چې په جاهليت کې له ښځو سره ظلم خپل وروستئ پوړۍ ته رسېدلی و په عربو کې به انجلۍ دومره بده ګڼلې شوه چې هغه به يې ژوندۍ ښخولې واُدالبنات (د ژونديو لورګانو ښخول) په هغوی کې بالکل

---

(٨) معارف القران ج ٥\٢٥ مولانا محمد شفيع

(٩) روائع البيان في تفسير آيات الاحكام محمد علي صابوني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عام رواج و او په دې به یې ویاړ کاوه ، د خسر او اوښي نوم له ښکنځلې
څخه کم نه و کله به چې چا کره لور پیدا شوه دومره به خفه و چې ګویا
غټ غم پرې راغلی دی قرآن د دوی د دې جاهلې او ناوړه عنعنې حکایت
داسې کوي ((و اذا بشر احدهم بالانثی ظلت و جهه مسودا و هو کظیم
یتواری من القوم من سوء ما بشربه ایمسکه علی هون ام یدسه فی التراب
الاساء مایحکمون))[۱۰]

(یعني : او کله چې خبر ورکړای شي یو تن د دغو کفارو ته په پیدا کېدلو
د لورنو وګرځي مخ د ده تک تور له غمه حال دا چې دی ډک وي له قهره ،
پټ
ګرځي له قومه(خپل) دهغه خبر دناخوښۍ له کبله چې ده ته ورکړل شوی
دی ایا وساتي دی هغه (لور) سره د سپکوالي که ویې منډي ژوندئ په
خاورو کې ،خبر اوسئ چې بد دی هغه چې حکم کوي دوئ)

دا ووپه جاهلیت کې د ښځو حال چې د لور په زېږېدنې به یې پلار تندی
تروش نیولی وو او ټوله ورځ به یې له خفګانه څهره بدله وه .

د ډېرې غصې ، نفرت، غم او ندېښنې څخه به سرګردانه و او په دې غلط
سوچ کې به و چې که د الویه شي نو زما زوم به وي ، زه به خسر یم او چاته
به مخ ښودلی نه شم او که ژوندئ یې په ځمکه ومنډم او ټول عمر ورڅخه
ځان او زګار کړم ځینې مفسرین د [ایمسکه علی هون] معنا داسې کوي
چې هغوی به یې بندیانې ساتلې او داسې به ذلیلې وې چې ګویا له سره د
ده اولاد نه وي حتی له سره انسان نه دی ....[۱۱]

---

(۱۰) النحل ـ ۵۸ ـ ۵۹)

(۱۱) تفسیر کابلی ج : ۳ مولینا محمود الحسن دیوبندی او مولانا شبیر احمد عثماني

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ج فرمايي : ((و اذا الموؤدة سئلت باى ذنب قتلت)) ......[١٢]
يعني ((او کله چې له ژوندئ ښځې شوې لور څخه تپوس وکړلی شي چې په کومه ګناه وژل شوې ده .))
قيس بن عاصم التيممي اته لورګانې ژوندئ خښې کړې وې .
ښځو په ميراث کې حق نه درلود ..[١٣]
د خپل مال واک يې نه و دخپلو ورونو او زامنو سره ودونه کېدل يو سړي به لس او شل ښځې کولې کونډې ته په اسانه دبل مېړه اجازه نه وه ، مګر د اسلام د سپېڅلي دين په راتلو دا هر څه باطل دودونه له منځه ولاړل ښځو ته يې عزت او درنښت او ربښتوني انساني حقوق ور په برخه کړل او له وحشت نه ډک دودونه له منځه ولاړل .

و: په امريکا کې

غربيانو ښځو ته ازادي او ترقي نده ورکړې ، بلکه هغوی ته يې ذلت ورکړ ،هغوی يې کار ته اړ باسلې چې له نفقې او لګښت څخه يې خلاص شي .
د هغوی کوچنيان يې د هغوی له نظر او روزنې څخه محروم کړل هلته ښځه د نارينه وملعبه ده ، په سرايونو دوکانونو او رقص خانو کې ورځنې کار اخلي لوڅ او له بې حيايۍ څخه ډک فلمونه يې ترينه ثبت کړل .
د سينماګانو په پردو کې يې هغه د حيوان په څېر معرفي کړله ، د هغوی ښايست ،ځواني او ارزښتمن بدن يې له خاورو سره خاورې کړ اوس هغوی نا چاره دي چې د ځان لپاره د نفقې د حاصلولو په غرض شپه او ورځ پر

---

(١٢) التکوير ٨_٩
(١٣) روح المعاني علامه الوسي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان یوه کړي او ځان ته نفقه پیدا کړي ځکه سړی خو اوس د خپل شهوت اور په دوی سړوي او نور یې په غم کې نه دي .

یو استاذ چې په لویدیځه نړۍ کې یې ډیر وخت اړولی و موږ ته وویل کله چې ماغربي ښځو ته په اسلام کې د دوی حقوق بیان کړل ډیرو ښځو ژړل او فریاد یې کاوه چې کاش په ختیځ کې له مسلمانانو سره اوسېدلی او له دې ګنده تمدن څخه لیرې وای.

حتی په لندن کې آن په یوولسمې پېړۍ کې هم ښځې پلورل کېدلې هغوی ته په هیڅ هم د تسلط حق نه و [۱۴].

ز : په فرانسه کې

که د اروپا تېر پېښلیک ته وګورو نو وینو چې هلته ښځه انسان نه ګڼل کېده ، په کال ۵۸۲ م کې فرانسویانو له ډیر کوښښ وروسته ایله ښځو ته دومره خدمت وکړ چې هغوی یې دې پرېکړې ته اړ کړل چې ښِځه انسانه ده ، خو سپکه او ذلیله او د خدمت لپاره پیدا شوې ده .

په فرانسه کې ښځه د خاوند تابع ده په خپل مال کې د لاسوهنې (تصرف) حق نه لري ، د هغې ټول مال د مېړه په واک کې دی .

ښځه د خاوند له موافقې پرته په هیڅ معامله کې ګډون نه شي کولای هلته خاوند له ښځې څخه خوند او ګټه اخیستلای شي ، خو نفقه یې په خاوند نه شته .. (۱) (۱)..وظيفة المرأة المسلمة على القاضي .

---

(۱۴) تحفة العروس محمود مهدي استانبولي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فرانسه کې د ښځو له زړونو څخه د اولاد د مینې او محبت فطري جذبه وتلې ده ، هغوی اوس د اولاد پر مرګ خوښېږي .

دیوې ښځې د شپږو میاشتو کوچنی مړ شو ، نو دا دهغې په وړاندې په ګډا شوه او خپلو ګاونډیانو ته یې وویل : اوس مور بیخي بل بچی نه زېږوو ، زه او زما خاوند د دې بچې په مرګ ډېر خوښ یو .

په کال ۱۹۱۸ م د فبروري په میاشت کې د لوار محکمې ته دوه انجونې د بچیو د وژلو په جرم وړاندې شولې ، له دوی څخه یوې خپل بچې په اوبو کې ډوب کړی و ، دویمې د خپل زوی مرۍ خفه کړې وه ، خو هغه ژوندی و ، بیا یې په هغه دیوال راوغورځاوه و سر یې میده میده شو ، خو دا دقانون په آند مجرمې ونه ګڼل شوې .

په همدې کال د مارچ په اتلسمه د ((سن)) محکمې ته یوه رقاصه وړاندې کړل شوه چې دخپل زوی ژبه یې له تالو څخه راوېستلې وه ، سر یې ورته مات کړی و او مرۍ یې ورته غوڅه کړې وه ، خو دا ښځه د محکمې پر وړاندې ګناهګاره نه وه [۱۵].

ح :په نوره اروپا کې

په امریکا او فرانسه کې چې د ښځو کوم تصویر مو وړاندې کړ ، دا په ټوله اروپا کې چلېږي د ښځو او نارینه وبې قیده ازادئ ، فحاشئ او بد کارئ ته وده ورکړه .

---

[۱۵] پرده : سید ابوالاعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بربنډ تصویرونه ، عشقي افسانو ،ګډا ، سندرو او ...... د اروپا خلک داسې کړل چې له ژوند څخه یې وو پستل هلته کورنی نظام ختم دی ښځه خپله نفقه ځانته پخپله ګټي دخپل فزیکي او طبیعي جوړښت پر خلاف دژوندانه د بوجونو پورته کولو ، دکورني نظام ختمېدلو او... له ښځې څخه بې قدره آله جوړه کړله چې د ژوند غرض یې یواځې په همدې کې خلاصه شو چې د دنارینه وو د شهوت سړولو لپاره پیدا ده اوبس ، دې بې قید او شرطه آزادۍ چې د لوېدیځ او اروپا د خلکو لپاره څه ډالۍ راوړلې ان شاء الله وروسته به رایاد شي اوس چې لوېدیځوال له دې ژوند څخه تنګ شوي هر چاته په ډاګه ده چې هلته هره ورځ په سلګونو خپل ځان وژني ، داځکه چې هغوی ته د ژوند غایه او غرض همدا د دنیا څو ورځې معاش ښکاري، سکون ، اطمینان ورسره نه وي او د دنیا په ژوند موړ شي بالاخره په ځان وژنې لاس پورې کړي ، دا په لوېدیځ او اروپا کې د آزادۍ او مساوات ډالۍ ده ، څومره خلک چې ددې آزادۍ په نتیجه کې د اعصابو په ناروغۍ اخته دي د هاغوځایونو روغتونونه یې شاهدان دي .

ط: په چین کې

چین هم یوله هغو هېوادونو څخه دی چې اوسېدونکي یې د اسلام په سپېڅلي دین له کلونو کلونو راهیسې تور لګوي چې ګواکې د ښځو حقوق یې تر پښو لاندې کړي دي ، او په اسلام کې د نر او ښځې مساوات نشته دی .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

عجیبه ده چې دوی په اسلام کې د نر او ښځې مساوات غواړي ، خو اوس هم په چین کې له موره نوې پیدا بې ګناه انجونې وژل کېږي .
د چین یو لوړ رتبه مامور د چین پارلمان ته وایي : په چین کې دا نظریه چې سړی پرښځو غوره دی ژر او آسانه له منځه تللی نه شي او ښځو او سړیو ته مساوي حقوق ورکول په مخه کې اوږده لار لري .
چین چې په اسلامي هېوادونو کې د نر اوښځې د مساوات لپاره له کلونو کلونو راهیسې نه ستړې کېدونکې هلې ځلې کوي ، پخپل هېواد کې یې د ښځو د حقوقو د ساتلو قانون د **۱۳۷۱** ه ل د وري (**حمل**) په میاشت کې تصویب کړ [۱۶].

ی : په پخواني شوروي اتحاد کې

دا په لوېدیځه ټولنه کې د ښځو د ژوند تصویر و ، اوس راځئ چې په ختیځه نړۍ کې د ښځو حال وګورو حقیقت دادی چې په شرق کې هم کمونستانو یوائې په خوله دښځې لپاره د آزادۍ او مساوات چیغې وهلې مګر په عمل کې یې له هغې څخه د ټیټې پوړۍ یو مخلوق جوړ کړ او هغه یې د فطرت پر خلاف ستونزو او ورک لارئ ته مخه کړه ، د هغې د انساني کرامت او فطري نیکمرغۍ په تروړلو کې یې له هېڅ ډول هلو ځلو نه ډډه

(۱۶)شهادت د وري ۹ مه ۱۳۷۱ ه ل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونکړه د کمونیستۍ د پوچې فلسفې بنسټ ایښودونکي کارل مارکس وايي : ((ښځه باید دخپل ژوند دپایښت لپاره حتماً کار وکړي))[۱۷]
نکاح خو یو مذهبي دستور ګڼل کېده اوکمونېزم خو مذهب هسې هم تاریاك (اپین) او د پرمختګ او تمدن په مخ کې خنډ ګڼي ازاد ګډون او کورنی نظام له منځه تلل د کمونیزم مرام او اصول دي هلته لوی او کوچني باید کار وکړي ، کوچنیان باید په وړکتون کې لوی شي ، د مور د مینې او محبت څخه له ډکې غېږې ځنې دې لېرې و اوسي هغوی باید په داسې سېستم سره لوی شي چې بیا نه مور وپېژني او نه خور .
په روسیه کې د کمونستانو له بریالیتوب څخه وروسته به حکومتي نشراتو د انساني حقوقو څخه په عامه توګه یادونه کوله ، مګر د ښځو حقوقو ته به یې په ځانګړي ډول هېڅ نغوته نه کوله چې لدېنه د اندریه زفاروف یو کتاب چې د (خطر او دهغې سبب) په نامه یې لیکلی و مستثنی دی په دې کتاب کې هغه خطر ته ګوته نیول شوې وه چې دشوروي اتحاد(د هغه وخت روان موجوده رژیم) ښځو ته ډالۍ کې کومې بدني او عصبي ناروغۍ راوړې وې او دښځو ولادت او زېږنده یې کمه کړې وه په (۱۹۷۹م) کال د دسمبر په میاشت کې دانساني حقوقو ترعنوان لاندې یو کانفرانس جوړ شو.
څرنګه چې د ښځو د قهر او غضب څپې موجوده رژیم ته مخ په زیاتېدو وې نو له ډېر ټینګښت څخه وروسته یې له حکومت څخه دیوې خپرونې اجازه واخستله چې (د روسي ښځې د تاریخ) په نامه خپربدله په دې نشریه کې

---
(۱۷) المراة بین البیت و العمل \ دکتور محمد سلالة آدم

www.melitahrik.com 0774001116

(c) ketabton.com: The Digital Library

په شوروي اتحاد کې د ښځو د ستونزو په اړوند مقالې او مضامين خپرېدل مختلف اشعار او تاريخي واقعې چې په دې موضوع پورې اړونده وې په دې خپرونه کې خپرېدلې ، دې خپرونې د روسي تزاري او انسان دښمنه رژيم له منافقت او ټګمارۍ څخه پرده پورته کړه هغوی چې په خوله څه ويل او په عمل کې يې څه کول دی خپرونې دا هر څه په ډاګه کړل ليکوالې يې ښځې وې هغوی به د خپلو شراب خورو مېړونو له ناوړه ګذارې څخه ډېر شکايتونه کول دې خپرونې ليکلي دي : روسانو له ښځو سره د مساوات ژمنې کړې وې خو د دې پرځای چې ښځې ته ارامي ، هوساينه او نېکبختي راولي هغوی ته يې د بدمرغۍ او ذلت ډالۍ راوړلې د هغوی د ژوند ستنې يې وړنګولې .

په متوفی شوروي اتحاد کې چې له ښځو سره څومره ظلمونه کېدل څومره بنديانېدلې ، او له هغوی سره چې د وحشت کومې کړنې سرته رسېدلې ، دې مجلې پټ پرېښنودلې، دې نشريه کې د نراو ښځې پر مساوات حتی د کار په ساحه کې هم ډېر کلک رد شوی و .

فيلسوفه تانيانا خوتچيفا چې مارکسيستي تعليم لري ليکي : دلته په روسيه کې نارينه نه غواړي چې ښځې وساتي او دهغوی مسئووليت ومني ، دشوروي تعليم او دمارکس نظريات چې د نر اوښځې د مساوات چيغې وهي په حقيقت کې د ښځو سپکاوی دی .

دارژيم د ښځو ازادي نه ،بلکې سپکول غواړي دا نظام غواړي چې له نارينه څخه دې هم ښځه جوړه کړي او په هغوی کې د ازادۍ ، زړورتيا ، برم او وقار احساس له منځه يوسي د شوروي حکومت د دې نشريې ليکوالې تر تهديد او ګواښ لاندې ونيولې او د دې حرکت ځينې ګړندۍ غړې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زنداني کړلې لکه د تانیانا ، مابونافا ، لیکوالې او شارې یې تبعید کړلې ((بلیاز پیسکایا)) یې پنځه کاله په بند محکومه کړه .دې حرکت پرافغانستان د روسانو دیرغل د تقبیح (غندنې) په غرض پر مختلې مقالې خپرې کړلې او داحرکت اوس هم دنادی مریم په نامه فعالیت کوي .....[18]

www.melitahrik.com 0777 400 116

(۱۸) وظيفه المرآة المسلمة على القاضي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه په بېلابېلو مذهبونو کې

الف : په یهودیت کې

یهودیان ښځې بې ارزښته او بې اهمیته ګڼي د هغوی په نظر ښځه د انساني مصیبتونو سر چینه ده لکه څنګه چې په یهودي خرافاتو کې حضرت (حوا) د انساني مصیبتونو بنسټ ګڼلی شي.

په یهودیت کې خاوند د ښځې د وژلو واکمن و ، عزت او شرافت یوائې د سړیو لپاره ځانګړی و ، نکاح یو غیر ضروري عنعنه ګڼل کېدله او که چا به نکاح وکړه نو د هغې پابندي اورومرو نه وه ، په وړو او معمولي خبره جدایي راتلله.

یهودیان په عیاشۍ او شهوت رانۍ کې دومره ډوب شول چې یوه زنا کاره ښځه د دې قوم معبوده وه او دهغې تعظیم به یې کاوه [۱۹].

ب : په مسیحیت کې

په مسیحیت کې ښځه د ګناه مور او دبدۍ بنسټ او اساس ګڼلی شي د مسیحیانو په نزد ښځه یو داسې سرچینه ده چې خلک د ګناه په لور لمسوي ، د جهنم په لور نېغه لاره او د ټولو انساني مصیبتونو پیل هم ښځه بولي ، دوی وایي : د دې ښځې والی له ټولو څخه غټ د شرم خبره ده ، ښځې ته په خپله ښکلا او ښایست شرمېدل پکار دي ځکه چې دا

---

(۱۹) پرده سیدابو الاعلی مودودي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشیطان په لاس کې یوه پیاوړې وسله ده ، دې ته پکار دي چې تل دې د خپلو ګناهونو لپاره کفاره ورکړي ځکه د همدې له لامله نړۍ او نړیوال په مصیبت او لعنت ګرفتار دي . ((ترتولیان)) [Tertllian] چې د مسیحیت په امامانو کې دیو لومړني پیر امام دی د ښځو په هکله وایي : ښځه یوه داسې بدي ده چې رغېدن ترې ، نه کېږي ،یوه پیدایشي وسوسه ده ، یو داسې افت دی چې مینه ورته کېږي، یوه ښکلا ده چې لوټل کوي او یو لوی ښکلی مصیبت دی .

د دوی هم اند دادی چې دښځې او سړي ترمنځ عشقي اړیکې پخپل ذات کې پلیتي او د اعتراض جوګه کار دی که څه هم دا اړیکې د نکاح په صورت کې وي ،پیغلتوب داخلاقو معیار وټاکل شو لومړی خو دې هلک او انجلۍ بالکل واده نه کوي او که واده هم وکړي نو صنفي اړیکې دې نه ساتي د کلیسا کارکوونکي په یوازیتوب کې له ښځې سره یوځای کېدلی نه شي ، داسې نظرونو د ښځې حیثیت له حده زیات سپک او کم کړ.

د معاشي حیثیت له مخه ښځه بېخي بې وسه او د سړي په واک کې وه په میراث کې ورته ډېر لږ حقوق و، پخپله ګټه یې هېڅ واک نه درلود ، دهغې د هرڅه واکمن د هغې خاوند و دطلاق او خلعې اجازه بالکل نه وه ، که څه هم د ښځې او خاوند زړونه ډېر بد شي او که له کورڅخه دوزخ یا ګور هم جوړ شي او که د ډېرې سختې اړتیا له کبله د بیلتون لپاره ناچاره شول نو له بېلېدلو څخه وروسته د دویم ځل نکاح اجازه بیا نه سړي ته شته ده او نه ښځې ته . (!)پرده : سیدابوالاعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا په حقیقت کې له لومړي صورت څخه هم ډېر دردمن و ، ځکه چې یا خودې ټول عمر دواړه د راهب او راهبې ژوند تېروي یا دې ټول عمر په ګناه کې تېروي .

د خاوند د مړ کېدلو په صورت کې ښځې ته او دښځې د مړ کېدلو په صورت کې خاوند ته د بلې نکاح اجازه نشته او دا کار لوی عیب ګڼل کېده ، د انګلستان د جمهور رئیس اتم هنري (۱۵۰۹_۱۵۴۷) م په وخت کې دانګلستان پارلمان فیصله وکړه چې ښځه د مسیحیت کتاب (عهد جدید) نشي لوستلی [۲۰].

دا و دښځې حال په هغه مسیحیت کې چې نن سبا یې پر لوېدیځې نړۍ خپل جال غوړولی دی ، او دانسان لپاره د سعادت او نېکمرغۍ چیغې وهي !

دامو د نړۍ د پرمختللو لسګونو هېوادونو او مدنیتونو څخه څو هېوادونو ته د بېلګې په ډول ګوته ونیوله ، هغه چې د مساوات او دښځې لپاره د ازادۍ ډېرې چیغې وهي همدارنګه د نړۍ دلسګونو مذهبونو څخه مو دوه مشهور هغه مذهبونه یاد کړل کوم چې دمساوات ، دښځې لپاره د آزادۍ او دهغې د حقوقو دغوښتلو د تشو شعارونو په نوم مبارزه کې تر هر چا وړاندې قدم ږدي او دا چې په عمل کې یې څه وکړل او تر دې شعار لاندې یې له ښځو سره څه ظلم وکړ هغه لږ خو تېر شو او لږ څه نور به وروسته ولولۍ .

---

(۲۰)حقوق المرأة فی الاسلام عبدالقادر شبیة الحمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نر او ښځې د مساوات په هکله به هم لنډ بحث وکړو او وبه ګورو چې دمساوات مدعيان په عمل کې څه کوي او آيا د نراو ښځې ترمنځه بشپړ مساوات راتلای شي ؟ مساوات يعنې څه ؟ خو د دی لپاره چې ښه پوه شوو چې دا مساوات د ښځې له فطرت سره ظلم دی که انصاف او د دې مساوات زيانونه د ښځې لپاره په ځانګړي ډول او د ټولنې لپاره په عمومي ډول څه دي ؟ ښه به داوي چې د دواړو ډلو ترمنځ هغه توپيرونه وپېژنو چې فطرت هغوی يو له بل څخه بېل کړي دي .

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښځې او نارینه ترمنځ توپیرونه

الف : بیولوژیکي توپیرونه

د نارینه روغتیایي حالت د ښځې په انډول ښه وي ځکه چې په هغه کومه تاکلي ناروغي نه راځي کومې چې پر ښځې راځي .
د حیض او نفاس حمل او زېږونې ، د تي ورکولو ، د کوچني د روزنې اغېزې د ښځې په بدن پریوځي : مثلاً : په حیض کې د ښځې بدن پر هغې درنېږي د تودوخې درجه یې ټیټېږي ، هاضمه یې خرابېږي ، د بدن غړي یې سستېږي په هرو سلو کې (۲۳) ښځې په حیض کې درد نه لري نورې ټولې له دې دردونو څخه ځورېږي .
علي القاضي د نور سکستشنسکي ، امبل لورک ، لاینسکي ، فان دی فلدا ،مبل نورلاک ، ګبهارد ، کرسي شکنسکي ، کرافت ایبنج او داسې نورو مشهورو ډاکټرانو او پوهانو نظریات را اخیستي دي چې لنډیز یې دادی .
ښځې ته په حیض کې سردرد ، ستوماني ، د اندامونو سستي ، دهډوکو درد ، د اعصابو کمزورتیا ، په مثانه کې پریشاني ، له بدهضمۍ څخه شکایت ، په سینه کې درد ، دتنفس سرعت ، د طبیعت ګډوډ والی او پرېشاني لکه چې ښځه ډېره ناروغه وي ، له نامه څخه لاندې درد چې د زړه تنګوالی به ورسره وي پیدا کېږي ژړېدونکې به وي ، فکر خراب وي ، سکون ، اطمئنان ، سوکالي او آراموالی ورسره نه وي ، خپل ورځنی

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار نشي کولای ، دبدن غړي يې د ارادې تابع نه وي مثلاً : که کاتبه وي پوره ټايپ نه شي کولای ، د يو ټکي په بدل بل ټکی وهي جمله جوړولای نه شي ، غير اختياري کار ترې وشي ، پدې ورځو کې به ډېر جنګ او لانجې کوي ، د هغې له اخلاقو څخه به په دې ورځو کې هر څوک شکايت کوي ، حتی د هغې اولاد هم.

ډاکټر (وينزج) د خپلو مشاهداتو په رڼا کې ليکي : کله چې د ښځې له پلوه محکمې ته کوم شکايت کېږي نو ودې ګوري ښايي چې هغه د حيض په وخت کې وي ،ځکه چې په دې موده کې د هغې اعصاب کار نه ورکوي ، او دحمل په موده کې هم څو مياشتې کله ناروغه وي او کله روغه او د ولادت څخه وروسته (نفاس کې) هم د ښځې هغه حالت وي کوم چې په حيض کې وي .

ډاکټر(هيولاک ايلس اوبرت مول) ليکي : ښځه بايد د حمل (بلاربښت) په وروستۍ مياشت کې نه دکور کار وکړي او نه د دفتر همدارنګه د نارينه اندامونه کلک او غښتلي وي پلنې او پراخه اوږې لري ، وړه او تنګه کېده يې وي ، د بدن شحميات (وازدې) يې په مناسب ډول په بدن کې وېشل شوې دي ، ږيره او بريتان يې راشي اواز يې غټ او غليظ وي ، مګر ښځه نرمه او ګرده وي ....

ډاکټر شفيق عبدالملک ليکي :

ښځه ښکلې بڼه لري ، تيونه يې په مناسب ځای کې دي چې د کوچني د تغذيې لپاره مناسب او ښايست او ښکلا کې زياتوالی راولي ، ګرده بڼه غوره کړې عورت يې په مناسب ځای کې دی چې کوروالي، حمل او تناسل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ښه برابر دی او څنګه چې دښکلا غوښتنه ده هماغسې یې اواز نرم دی (۲۱).

د نر او ښځې ترمنځه د غړو په اړوند نولس (۱۹) توپیره دي ، د نارینه ماغزه د ښځو له ماغزو سره توپیر لري پدې هکله یو عالم چې په (۱۹۱۸ م) کال کې یې د نوبل جایزه واخېستله ډیره څېړنه کړېده یو ته یې نارینه ماغزه اوبل ته یې ښځینه ماغزه نوم ورکړی دی ..... (۲۲)

الله ج انسان ته څنګه چې د ښکلا غوښتنه ده ښایسته بڼه ورکړه ، څه چې نارینه په ښکلا کې ډېرښت راولي هغه یې نارینه ته ورکړل ، او کوم څه چې د ښځې په ښکلا کې ډېرښت راولي هغه یې ښځې ته ورکړل . فرمایي :
[لقد خلقنا الانسان فی احسن التقوم] (۲۳)

یعنې : په تحقیق سره موږ پیداکړی دی انسان په ښه اندازه سره))
همدارنګه د وزن له نظره نارینه درونډ او د اوږد قامت خاوند دی د نر هډوکي کلک او غښتلي دي ښځه د نرپه پرتله ژر لویږي بدن یې ژر وده کوي د ښځې بدن د نر په انډول دوازدې د ذخیره کولو ډېر قابلیت لري ، په نارینه کې وازده په سلو کې اتلس (۱۸%) او په ښځو کې (۲۸%) ده .

علي القاضي وايي چې : د هر انسان په بدن کې (۲۰) میلیونه سوري دي مګرکه په مایکروسکوب کې ځیر شئ پېژندلی یې شئ چې دا دنارینه د بدن سوري دي او داد ښځې .

---

(۲۱) مبادي علم التشریح و وظایف الاعضاء\ دکتور شفیق عبدالملک .
(۲۲)وظیفة المراة علی القاضي
(۲۳)التین ۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب: سیکلوژیکي توپیرونه

د عین الشمس په پوهنتون کې د علم النفس (اروا پېژندنې) استاد دکتور سید فواد البهی لیکي: انجلۍ د خپل عمر د مراهقت تر دورې له هلک ځینې هوښیاره او ځیرکه وي، له مراهقت څخه تر بلوغ هلک هوښیار وي او وروسته بیا دواړه برابر وي [۲۴].

دوه غربي پوهان د هلکانو او انجونو ترمنځ د ازموینې د نتیجې تر کتلو وروسته وايي چې دا دواړه ډلې په نمرو کې سره برابرې دي.

په هر حال د نر او ښځې ترمنځ توپیرونه علماوو روښانه کړیدي، لکه د ښځې عاطفه: نرم طبیعت، د اسرارو (پټو) نه ساتنه ژر تر اغېزې لاندې راتلل په وړه خبره خفګان او خوشحالي ښځې په ستاینه او غندنه کې تر هر چا مخکې، په مدح او ثنا کې پیاوړې دي، بې له کوم دلیل او پلټنې څخه چې څه واوري نو هغه مني صبر او تحمل نه لري.

ج: فزیولوژیکي توپیرونه

د نارینه اواز سخت، غټ او غلیظ دی او د ښځې اواز نرم او لنډ دی، د غدو او زړه ناروغي په ښځو کې ډېره وي، ډاکټران وايي چې: د دې لامل حمل، حیض، نفاس (ولادت) او رضاعت (تی ورکول) دي.

دا و د ښځې او نارینه و ترمنځ مهم توپیرونه چې فطرت په نر او ښځه کې پیدا کړي دي.

---

(۲۴) وظیفة المراة المسلمة نقل له الزکاة څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې کوم توپیرونه مو په ګوته کړل دا ټول جوتوي چې د ښځې دنده بېله او د نارینه بېله ده .

اوس که څوک له دې سر ببره بیاهم ښځه د کار ډګر او کړاوونو ته راکشوي او هغه درانده کارونه پری کوي چې هغه یې زغملې نه شي او دفطرت په خلاف یې له ستونزو سره لاس او ګریوان کوي نو دا له ښځو سره ظلم نه نوآخر څه دي ؟ آیا دوی حقیقت کې بې انصافان او دښځو دښمنان نه دي ؟

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوات

په مساوات کې وايي چې ښځه او سړی په اخلاقي مرتبه او انساني حقوقو کې بالکل برابر دي اوبايد دواړوته په يوه سترګه وکتل شي .
په متمدن ژوند کې هم ښځې بايد هغه کارونه وکړي کوم چې سړی کوي او هغه اخلاقي بنديزونه دي د ښځو لپاره هم ورک کړل شي کوم چې د سړي لپاره نشته دواړه ډلې دې اوږه په اوږه کار وکړي ، هرڅه چې دوی وغواړي کولی يې شي صنفي اړيکې د دوی خپل حق دی، په ښځو باندی نوره د سړيو واکداري نشته ځکه دواړه انسانان دي هريو دې يې خپله ګټي او خپله دې يې خوري .
ښځې دې د ژوند په ډګر کې په خپلو پښو ودرېږي او د سړيو له احتياج څخه دې ځان وژغوري دوی که يو له بل لپاره جنسي قرباني ورکول غواړي نو ټولنه دې ورته تندی نه تريووي ، که نکاح کوي نو هم د دواړو دموافقې پر اساس او که څه وخت جدا کېدل غواړي نو جدا کېدلای هم شي دغه مساوات چې په حقيقت کې د وګړنيزو ټولنو لپاره له مصيبت او خطر څخه کم نه و ، انساني ټولنه د تباهۍ او بربادۍ سره مخ کړله .
انساني کرامت يې تر پښو لاندې کړ ، د دې مساوات په ترڅ کې چې کوم زيانونه ټولنې ته مخ شوي دي ډېر زيات دي زه پرته له دې چې د دې مساوات مذهبي اړخ تحليل کړم ، هغوڅو زيانوته چې په عمده ډول د مساوات غوښتونکي ټولنې ورسره مخ دی ګوته نيسم :

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف : دفحاشۍ ډېروالی

کله چې ښځه دکار لپاره بهر نړۍ ته وزي او څه مذهبي تمانع هم ورسره نه وي ، د ګناه خیال د جنت او دوزخ وېره نه وي طبعي منظرې او داسې نور زړه راښکونکي حالات هم ګوري چې دهغې جنسي قوه په اور بدلوي د ټولنې له ملامتۍ څخه هم خلاصه ده نوبیا به ولې د ټولنې د ځوانانو د خوشحالولو لپاره ګډا او رقص نکوي ، ولې به په ستېج سندرې نه وایي ، د هغې لپاره د جنسي اړیکو د ټینګولو په غرض کوم ځانګړی څوک مطرح ندی له هرچا سره یې چې زړه وغواړي خپلې غوښتنې پوره کولای شي نو بیا ولې د چا دنکاح په ولکه کې ځان د تل لپاره ورکړي .
که د حرامي بچي د زېږېدلو خطره وي نو دحمل د غورځولو (برت کنترول) لاره خو خلاصه ده اوس خو ورته د حمل د پیداکېدلو پورې ګوري هم نه، هلته ښځه مقناطیس (اوسپنکښ) جوړه شوې ده او داتنګې او نازکې جامې ، پړقیدونکي پوډر ، سرخي ، د ډول سینګار سامانونه ، له عشق او محبت څخه ډکې افسانې ، په سینماګانو بربنډ فلمونه کتل او ثبتول ، په اخبارونو کې زړه راښکونکي تصویرونه ، ناولونه او افسانې دا ټول اور مړ کوي نه ، بلکې تازه کوي یې .
په هغه بیان کې چې په ۱۹۷۷ م کال د امریکا د متحده ایالاتو د تحقیقاتو له دفتر څخه خپور شوی و ، وایي : دلته د ښځوله ازادۍ سره جرایم زیات شوي دي عیاشي او فحاشي خپل اوج ته رسېدلې او په دې جرایمو کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

جین برت او ((برناردین دورن)) په ځیر ډېرو هغو کسانو ګډون کړی دی چې دښځو د ازادۍ چیغې او سورې یې وهلې.

دا فحاشي دې حد ته ورسېدله چې د لویو لویو کورنیو ښځو ښکاره زنا ته ملا وتړله او زنا خو چا ته عیب هم نه ښکارېدله او که د چا په طبیعت به دې کار څه ناوړه اغېزه کوله هغه به تنګ نظري او له تمدن او پرمختګ څخه لېرې خلک ګڼل کېدل، د هغو ځایونو حکومتي واکمنان زنا څه عیب نه ګڼي دا اوس په برطانیه کې د دریم ځواکمن سیاسي لیبرال دیموکرات ګوند مشرې پېرن رشنون په پارلمان کې د مطبوعاتي کانفرانس په ترڅ کې ومنله چې له خپل سکرتر سره یې زنا کړی ده.

دبرطانیې لوی وزیر په دې خبره هېڅ غوږ ونه ګراوه او ویې ویل چې دا نه کوم سیاسي جرم دی او نه له سیاسي چارو سره څه اړه لري [۲۵].

د کلنټن او مونیکا لیونسکي د معاشقې داستان خو پوره څو میاشتې د خپرونو تغذیه وه.

ب: د کورني نظم خرابول

د مساوات دې ډول له افراط څخه ډک خیال ښځه له خپلو فطري فرائضو څخه غافله کړه په کومو چې تمدن ولاړو نه یوازې تمدن، بلکې د انساني نوع پایښت پرې ولاړ وسیاسي کشمکش، دفترونو او کارخانو کې نوکري د موسیقۍ په محفلونو کې ګډون، ورزش او دمنډو په ډګر کې برخه

(۲۵) جنګ ورځپانه\ ۱۰ فبروري ۱۹۹۲ م.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخېستل، ځان لپاره د نفقې پيدا کول دا ټول د کورني نظم د خرابېدو لامل او ښځه ترې بېزاره او متنفره شوله ، اوس په لوېديځه نړۍ کې کورنی نظام ورو ورو له منځه ځي ، ښځه يې د ځان لپاره ګټې او نارينه يې د ځان لپاره ، دوی يوبل ته اړه نه لري د دواړو ډلو ترمنځ له جنسي اړيکو څخه پرته نورې کومې اړيکې پاتې نه شوې چې د دواو يو ځای ژوند تېر کړي او جنسي اړيکې هم ازادې دي او داغوښتنه هم په اسانۍ پوره کېږي نوبيا ولې د چا په ولکه کې خپله غاړه ورکړي .

د ګناه تصور خو له مذهب سره ولاړه ټولنه دا کار بد نه ګڼي او بيا هم که د څه خطره يا وېره وي هغه به د ناروا بچي د زېږېدلو او لويولو ستوماني وي نو لکه چې دمخه مو وويل د حمل غورځول خو هم اوس اسانه شوي دي د زيات تفصيل لپاره وګورئ [۲۶].

نن په غرب او اروپا کې په سلګونو زره انجوني پېغلتوب خوښوي او خپل ژوند په شهوت پالنه کې تېروي د برت کنترول په واسطه نن په غرب او اروپا کې د ميليونونو انسانانو دنيا ته د راتګ مخنيوی کېږي .

د طلاق او بېلتون لپاره وړه خبره هم بس ده د نن صبا ټول علماء او پوهان په دې خبره اتفاق لري چې د نر او ښځې لپاره د نېکمرغۍ او نېکبختۍ ژوند کورنی ژوند دی په کور کې انسان ته سکون ، اطمنان ، ارامتيا او هوساينه ورپه برخه کېږي .

د کوچني روزنه ښه کېږي مينه او محبت ډېرښت مومي د دی مساوات او دښځو د کور د پربښودلو په ترخ کې ښځه له خپل اولاد سره بالکل مينه نه

---

[۲۶] پرده سيد ابوالاعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي ، لکه څاروی چې هر چېرته بچی وزېږوي بیا یې هېڅ غم او اندېښنه ورسره نه وي حیوان خوبیا هم د خپل بچي د نفقې لپاره سر او تندی وهي خو په دې ټولنو کې دا احساس هم نشه ، د سید مودودي خبره چې اوس په غرب او اروپا کې د مورولي هغه فطري حس او جذبه نژدې ختمه ده کومه چې دښځو په جذباتو کې تر ټولو لویه ، شریفه او سپېڅلې جذبه ده ، او چې د هغې جذبې په شتوالي یوازې تهذیب او تمدن نه، بلکې پوره انسانیت ولاړ دی .

ج : لوېدیځوال له اولاد نه پرتېښته دي

په لوېدیځ او اروپا کې د مساوات او د بشر د حقوقو چیغې وهل کېږي خو په حقیقت کې هلته د بشریت عاطفه ، رحم او محبت د چا په زړه کې نشته دی ، له ټولو څخه وړاندې دنسان حقوق لومړی همدوی تر پښو لاندی کړل او بشر یې د بدبختۍ سره مخ کړ ، دا د دوی د فاسد نظام ثمره او نتیجه ده چې د اروپا او امریکا پرمختللي خلک چې سبا به اسمان ته د ختلو اراده وکړي !! له خپل اولاد څخه متنفره دي دا نفرت د دوی په زړونو کې له کومه راپیدا شوی دی ؟له اولاد سره د مینې او محبت ساری خو دنیا کې نه لیدل کېږي، دا دهمدې فاسد نظام ثمره او دانساني فکر نارسایي ده ، وروسته به ولولئ چې دمور او پلار د وهلو په اثر څومره کوچنیانو خپل ژوند له لاسه ورکړی دی او څومره معیوب شول وګورئ چې په امریکا کې یو پلار او یوه مور خپل اولاد په سل ډالره پلوري ، ډېر یې په زهرو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطرناکو درملونو وژني دحمل غورځول او نسل بندي د څه لپاره ؟ علي القاضي ديوې سيمه ييزې ورځپاڼې په حواله چې د دسمبر په لومړۍ (۱۹۸۱) کې خپره شوې وه ليکي : په جنوبي امريکا کې په لسګونو داسې ښوونځي شته چې يتيم او مور او پلار شړلي کوچنيان په کې روزل کېږي. په کولمبو کې د کوچنيانود پېرودلو او پېرلو بازار دی ، کله چې په روغتون کې صحتمند کوچنی وزېږېږي نو اخېستونکي ولاړ دي او سم لاسي يې په بيه اخلي .

په برازيل کې د کانګرس له جملې څخه يوه کمېټه و ټاکل شوه چې د دې ستونزې تحقيق او څېړنه وکړي هغوی وموندل چې درې ميليونه کوچنيان بې مور او پلاره ژوند کوي ډېره برخه به امريکا او اروپا ته بوتلل کېدل او انساني سوداګري به کېدله .

همدارنګه په لندن کې د يوې اوه نيزې په حواله د يو (۲۷) کلن ځلمي له خولې ليکي : ((مور ته څه مالي ستونزه را پيدا شوې وه په پای کې موپرېکړه وکړله چې په روغتون کې زېږېدلې لور پرېږدو چې بل څوک يې وساتي که هغه مونه وای پرېښې ناچاره وو چې موټر مو پلورلای وای زمونږ کورنۍ اوس زما او زما له مېرمن او درې اولادو څخه جوړه ده ، هو ښايي هغې ته له مونږ څخه غوره څه په لاس ورشي))

د انجلۍ مور په خپلې دې بخښنې او صدقې په ډېر وياړ سره وايي : زه عقيده لرم چې مونږ ډېر ښه کار کړی دی زه اوس روغتون څخه کورته تلونکي يم او خپله نوې مېلمنه مې دلته پرېښودله زما نظر ناڅاپه پر دې پرېيووت رښتيا چې دا کوچنۍ ډېره ښکلې او زړه راښکونکي ده لېکن زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې مینه نلرم او زه چې د دې په هکله څومره فکر کوم دا به په بل کور کې نېکمرغه وي))

دا دنړۍ پرمختللی هېواد دی او دایې له خپل اولاد سره مینه ده

ښه مې په یاد دي چې زموږ کلي کې د یوې ښځې د یوې شپې کوچنی زوی مړشو د هغوی په تندي او وجود د خفګان نښې ښکارېدلې او ژړل یې یو ې ښځې ورته ډاډ ورکاوه د کوچني مور ورته وویل ((د خدای رضا او پرېکړه مې قبول ده خو دا سې احساس کوم لکه غلو چې لوټ کړې واوسم ځکه غېږ مې تشه ده .))

خو په لوېدیځ کې انسانان پلورل کېږي ، خپل اولاد وژل کېږي ځکه چې هغوی بشر دوستان او دبشر د حقوقو مدعیان دي !! اولکه چې ومولوستل په فرانسه کې محکمې داسې عرض له سره نه اوري خو دا دانساني حقوقو دوستان و ګورئ چې له سپیو سره څه کوي نن سبا په ټوله امریکا او اروپا کې په هر کور کې سپی ساتل کېږي د هغو ځایونو د وګړیو په زړونو کې دسپي مینه د انسان په انډول ډېره ده له فرانسې څخه په خپور شوي یو اعلان کې ویل شوي دي چې دهغه هېواد دوه پنځوس (**۵۲**) میلیونه نفوس دی (په هغه وخت کې) او اوه (**۷**) میلیونه سپیان یې له خاوندانو سره ژوند کوي خو دا دتعجب وړ خبر ځکه نه دی چې پاریس له دې څخه هم لږ وړاندې تللی دی هلته په هوټلونو او کورونو کې سپیان او خاوندان یې په یو دسترخوان خوراک کوي .

د: آیا امریکایي او اروپایي وګړي ځان نېکمرغه بولي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نیویارک کې خپرېدونکې یوه مجله لیکي : په (۱۹۷۸) م کال په برلین کې یو نړیوال کانفرانس جوړ شو او د اتیا (۸۰) هېوادونو استازو په کې ګډون کړی وو چې د ګډون کوونکیو دریمه برخه ښځې وې ، ګډون کوونکي دوه ډلې شول یوې ډلې ښځو ته د هر حقوق غوښتل چې له مېړه یا حکومت څخه په کې ښځې ته مادي اجوره هم شامل وه ، ځکه چې د هغه کور ساتي د هغه کوچنیان لویوي ، بلې ډلې ویل چې خاوند یا حکومت ته پکار دي چې داسې تدابیر ونیسي چې ښځې په راحت کې شي او پر هغې کارسپک شي .

دواړو ډلو له ښځو څخه دفاع کوله یوا ستازي وویل چې : ښځې ته د کور د کار په بدل کې اجوره (تنخوا) ضروري ده ځکه بې اجورې کار نشته دی او که اجوره نه وي نو دا خو په ښځې پورې ټوکې او ملنډې دي. بل استازي ورته وویل چې آیا نارینه ته څوک تنخوا ورکوي ؟ هغه خو هم دهمدې کور لپاره لګیا دی او کور خو د دواړو ګډ کور دی یوه انګریزه لیکواله (انارود) په خپله یوه مقاله کې لیکي :

که چېرې زموږ لورګانې پخپلو کورو کې د وینځو په څېر کار وکړي دا ورته له بهر کار ځینې غوره ده چې د ژوند رونق او حیثیت یې له منځه ځي بیا په ډېر افسوس سره زیاتوي : کاش چې زموږ وطن هم د مسلمانانو په څېر وای کاش دلته هم عفت او دلوپټو پاکوالی وای ، دا خو د انګرېزانو لپاره د شرم او ننګ خبره ده چې زموږ لورګانې یې د رذائلو نمونې وګرځولې ، په موږ څه شوي چې د دې لپاره کوښښ نه کوو چې ښځه دې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل طبیعت او فطرت سره برابر کار وکړي خپل شرف او ابرو دې وژغوري او د دې ژغورنې لپاره دې په کور کښېني[٢٧] .

یوه بله د انتروبولوجي (انسان او دهغه تاریخ علم) امریکایي عالمه مارجریت مید په (١٩٧٤)م کال کې وايي :د ښځو د کور او ولادت په پرېښودلو او د کور کار شاته په غورځولو او د ژوند ډګر ته په راوتلو سره په نړۍ کې لوی اوښتون راغلی ، دلوېدیځو پوهانو ډېره برخه وايي چې د ښځې لپاره د اولاد روزنه تر هرڅه مهمه او غټه دنده ده .

روسي ادیب مکسیم ګورکي وايي : دنر او ښځې لپاره دنېکمرغۍ ژوند په کور کې ګډ ژوند دی ، دکتور کېسس کاریل لیکي : د ولادت دنده دښځې په ژوند کې تر هرڅه غوره دنده ده او که څوک دا نه مني له حماقت څخه پرته بل څه نه کوي او دا به له عقل څخه مخالفت وي[٢٨] .

په امریکا کې یو خوځښت جوړ شو ترڅو ښځه اصلي فطري دندې ته مخ کړي هغوی دلوېدیځ له فاسد نظام څخه تنګې شوې وې دې تحریک په لږ وخت کې په ډېر شمېر سره ښځې راښکلې چې زیاته برخه یې لوستوالې وې ، خپرونې یې پیدا کړلې په برطانیه کې د اکسپریس ورځپاڼې یو خبریال (بوداکر) چې په نیویارک کې یې خبرونه راټولول وايي : ما وکولای شول چې په پټه د درس صحنې ته ځان ورسوم ، ګورم چې ښځې په نیویارک کې په کوچني هوټل کې راغونډې شوې دي او ما امریکایي ښځې ولیدلې چې په پوره چوپه او ارامه فضا کې یې نصیحتونه اورېدل د درس لپاره به یې پنځلس (١٥) ډالره فیس ورکاوه ، د عطرو ښایسته

(٢٧)منار الاسلام ذي القعدة \ ١٤٠١ ه ق .
(٢٨)الانسان ذلک المجهول \ دکتور کیسس کاریل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بویونه له صحنې څخه تر پوزې کېدل .دیوې ښځې د وینا یوه برخه رانقلوي :

((ای بي بي ستا خاوند ستا دکور اصلي با دار دی پرتا لازم دي چې د هغه په واکمنۍ او مشرۍ اعتراف او خپل ژوند دهغه لپاره اماده کړې .))

د دې خوځښت مشره داګویس افیسون وایي ځنې خلکو خپل کورنی ژوند د مساوات تر شعار لاندې خراب کړ ، خاوند د مننې وړ دی په ښځه لازم دي چې د خاوند په کور کې ژوند وکړي او دمساوات په اړوند خپل ټول فکرونه او سوچونه هېر کړي ، د خاوند خبره بې له کومې مناقشې او جګړې څخه ومني ، د هغه د راحت اسباب برابر کړي او په کار ده چې په خندا ورسره مخ شي .

دې خبریال له داګویس دافیسون څخه وپوښتل : که چېرې ښځه او خاوند د یوې فیصلې په هکله بېل بېل نظرونه ولري اغم یې پورته شي نو کوم یو په حقه دی ؟ دستي یې ځواب ورکړ : خاوند : که څه هم خطا او پړ وي .

د خاوند په غلطه خبره عمل له دې څخه زر ځله غوره دی چې د ښځې په سیي خبره عمل وشي .

هغه خپلو شاګردانو ته وایي چې : خپل ژوند د خاوند د خوشحالۍ لپاره وقف کړئ او غوره ژوند دادی چې خاوند د کور امر (امر کوونکی) وي د هغه غوښتنې په خوشحالۍ او په پوره اهتمام پوره کړئ کوښښ کوئ چې کله مو خاوند په کور وي حتی په تېلیفون هم ځان بوختې نکړئ .

یوه بله امریکایي لیکواله میرامیل مورګان لیکي : سړی د کور بادار ، مشر او د کورنۍ بېړۍ چلوونکی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه امریکایۍ سندرغاړې چې ښوونکې هم وه او خاوند یې هامبورګ کې د غټ منصب خاوند و کله چې یې زوی وزېږاوه نو دهغه د روزنې لپاره یې دنده پرېښودله .
یوه انګریزي لیکواله لیدي کوک وایي :
ښځو ته له نرانو څخه لېږې والی ور وښیئ او له هغې خطر څخه یې خبرې کړئ چې په ګانده کې ورته منتظر دي .
په قاهره کې خپرېدونکې د اعتصام ورځپاڼه لیکي : د امریکا د اندیانا ایالت په پوهنتون کې د یو عرب محصل د نورو انجونو همصنفیانو سره بحث شوی ده ورته ویل چې اسلام کې د ښځو د حقوقو رعایت تربل هر مذهب ډېر دی ، او هغوی په بیابیا دښځو د آزادۍ خبرې کولې بالاخره دوی د پوهنتون د ریاست مرستیاله د ریمګړې وټاکله هغې د پوهنتون یوبل پوه استاد له ځان سره کړ او د دواړو دلایل یې واورېدل بیا هغوی فیصله وکړه چې (ښځې باید د ازادۍ خبرې پرېږدي او خپل طبیعي ژوند ته راوګرځي د ښځې لپاره رښتونې نېکبختي کور ده د ښځې وخت کوچني ته دوا او درمل دی ، د ښځې لپاره غوره لاره هغه ده کومه چې د دې هلک دین (اسلام) ټاکلې ده ، څومره چې موږ مختلف ادیان لوستلي دي اصلي حقوق د ښځې لپاره په همدې دین کې دي .)
په پاریس کې د جاپان سفیر (نویو اسکاوا) وایي : د جاپان د پرمختګ له لاملو څخه یو داده چې ښځو دخپل اولاد روزنې ته پام وکړ ، امریکایي لیکواله (هیللن ستانستیری) د مسلمانانو ټولنه خوښوي او وایي چې : همدا بشپړ او سلیم اخلاق دي ، دا وایي : مسلمانانو ته پکار دي چې خپله

www.meltahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولنه په اسلامي لارښونو کلکه وساتي او ښځه دې له نارینه سره یو ځای والي ته نه پرېږدي خصوصاً له شل کلنۍ څخه د مخه.
د نهضت مجله چې په کویټ کې خپرېږي په (۱۹۸۲ م) کال کې لیکي: فبلیس شلاقي)) د امریکایي ښځو مشره ښځې له کار څخه لومړی د مېړه، کورنۍ او اولاد اهتمام ته رابولي او خاوند د کور مشرګڼي.
یوې بلې امریکایي لیکوالې ((ایشیر فیلاری)) ((د سړي د تګلارې)) په نامه کتاب ولیکه او په ښځه یې تاکید وکړچې د کور خواته راشي، په برطانیه کې د ښځو په کلنۍ غونډه کې چې (د ښځو ازادي او ښځه څه غواړي) ترعنوان لاندې جوړه شوې وه، ډېرو ښځو په کې ګډون کړی وو، یوې اوه لس (۱۷) کلنې پېغلې دا کار ډېر بد وګاڼه دې وویل: زه غواړم دیوې پېغلې په صفت چې ابرو، حیا او ناموس یې خوندي وي ژوند وکړم او خپله فطري او طبعي دنده ترسره کړم، زه نه غواړم چې تنګ پطلون واغوندم زه غواړم چې زما او زماد مېړه ترمنځ دې توپیر وي زه دې ښځه او زما خاوند دې نارینه وي.
د غونډې ټولو برخوالو ورته لاسونه پړقول حتی د غونډې مشر هم.
په فرانسه کې د ښځو د خوځښت مشره رییسه ماري لوفاجي وايي چې: د ښځې او نر ترمنځ د بشپړ مساوات غوښتنې دواړه دې مرحلې ته رسوي چې د دواړو حقوق ضایع شي[۲۹].

---

(۲۹)الاهرام القاهریه ۱۹۸۰/۵/۲۱م.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الفاميردال (Alvamyrdal) او فيولاکلين (Violain) وايي : ښځه دی د کور کار نه پرېږدي هغه بايد داسې پروګرام جوړ کړي ، چې هم کور وساتي او هم کار وکړي .

ه : د اداکارو نظر

اداکارې په نړۍ کې ترهرچا زيات شهرت لري په لوېديځ کې ډېرې ښاري پېغلې د دې شوق او رغبت لري چې هغه دې يوه مشهوره اداکاره واوسي ، اوس ګورو چې هغوی خپل ځان څنګه احساسوي ، آيا هغوی نېکمرغه دي ؟ د دې ځواب به د مارلين مونرو څخه واورو چې ډېره لويه او مشهوره اداکاره وه ، دا

پخپل هغه ليک کې چې دځان د حلالولو په وخت کې يې ليکلی و وايي : زه دنړۍ ترټولو بدمرغه ښځه يم ،ومې نشو کړلی چې مور شمه له ټولو څخه غوره ، شريفه او د سپېڅلي ژوند خاونده هغه ښځه ده چې په کور کې و اوسېږي ، کور ولري ، رښتيا چې کورنی ژوند د ښځې د سعادت او نېکمرغی نښه ده ، پر ماخلکو ظلم وکړ، په سينما کې کار خلک بې ارزښته کوي ، که څه هم مشهوره شي .

(١) (١) : المراة بين البيت و العمل \ دکتور محمد سلاله آدم نقل له woman two roles :home and wok څخه .

يوه بله امريکايي اداکاره بربارت ستريايند په خپله مطبوعاتي وينا کې وايي : زه په دې تاکيد کوم ، چې زما ډېر څه کم دي ماډېر څه پرېښي دي ، ما فنکاري وکړله ، او دانسان اوښځې په صفت خپل ژوند مې هېر کړ ، زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس افسوس او ارمان کوم ، چې کاش له ما سره د مېړه د خدمت او اولاد د روزنې لپاره کافي وخت وای ، فن (ارټ) او فنکاري (ارټس) یعنې هېڅ رښتیا چې شهرت هېڅ معنی نه لري ، کله چې کورنۍ نه وي ، اهل او عیال نه وي او ښځه پوهه نه شي چې زه ښځه یم ..[۳۰]

دا و دلوېدیځ تمدن چې د ټولنې ټیټ وګړي هم پرې نا خوښه دي !!

آیا دمساوات غوښتونکي په مساوات عمل کوي ؟

رښتیا خبره داده چې ختیځ کې د ښځو او نارینه وو د مساوات او حقوقو لوېدیځوالو غوښتونکیو هېڅکله هم ښځه له نارینه سره برابره کړې نه ده ، هلته هغوی د ټولنې بې برخې طبقه ګڼلی شي ،

د امریکا په ټول کانګرس کې اوه لس (۱۷)ښځې دي او یوه دسنا په مجلس کې اوبس. په فرانسه کې په (۴۹۱) څوکیو کې (۱۸) ښځې دي په سویس کې دښځو دریمه برخه په ټاکنو کې دړغ (رای) له ورکولو څخه محرومې دي .

په کال ۱۹۵۹ م په امریکا کې دښځو تنخواه له نارینه څخه چې په تعلیمي کچه کې برابر او د یوه بري لیک لرونکې وې اوه دیرش (۳۷%) کمه وه او په ۱۹۷۸ م کال کې دا فیصدي نوره هم کمه شوه چې (۴۲%) ته

---

(۳۰)المراة بین البیت و العمل \ دکتور محمد سلاله آدم نقل له woman two roles :home and wok څخه . منارالاسلام ذی القعده \ ۱۴۰۱ ه ق .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسېده .په ایټالیه کې ښځه له نارینه څخه په سلو کې د پرش (۳۰٪) کمه تنخواه اخلي .

په فرانسه کې اوه یشت په سلو کې (۲۷٪) کمه ده او په جاپان کې څلوېښت په سلو کې (۴۰٪) کمه ده ، په امریکا کې هغه سیمه ییزې ځوکۍ چې د عامو انتخاباتو په واسطه اشغالېږي پنځه په سلو کې (۵٪) ښځې او پنځه نوي (۹۵٪) نارینه و اشغال کړي دي او د امریکا نفوس (۵۹٪)ښځې او (۴۱٪) نارینه دي .

(۵۳٪) امریکایي ښځې (په انتخاباتو کې ګډون کوي او بس د جاپان په ټول پارلمان کې درې ښځې دي .

په کال (۱۹۷۲_۱۹۷۷م) په امریکا کې د طب په پوهنځي کې ښځې (۲۵٪) ، په سلو کې شپږ په هندسه کې ، په سلو کې (۲۰٪) دحقوقو په ځانګه کې ، په فزیک کې په سلو کې یوه او په سلو کې اتیا (۸۰٪) ښځې له نارینه سره برابره تنخوا غواړي.

په فرانسه کې د ډېرو انستیتیوتونو او ښوونځیو دروازې د ښځو پر مخه تړلې دي .

د سوداګرۍ په انستیتیوت کې له (۵۲۰۰) زده کوونکیو څخه (۷۰) زده کوونکي ښځې دي ، د بریښنا په انستیتیوت کې له (۲۲۰۰) زده کوونکیو څخه (۲۲) زده کوونکي ښځې دي او په طب کې په سلو کې شپږ (۶٪) ښځې دي اوبس .

په جاپان کې په لوړو انستیتیوتونو کې په سلو کې لس ښځې دي ، چې ثانوي زده کړه یې کړې وي ، په (۱۹۷۹م) کال په سلو کې شل (۲۰٪) له

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهنځيو اولوړو انستيتيوتونو څخه فارغې شوې او په حکومت کې استخدام شوې .
په هغوی کې لس په سلو کې ډاکترانې او اته استادانې وګومارل شوې .
د اروپا د ګډ بازار چې (نهه هېوادونه پکې ګډون لري) د (۵۵۴۷) څوکيو ځينې (۳۵۷) ښځو اشغال کړې ، په داسې حال کې چې د هغو هېوادو نفوس په سلو کې دوه پنځوس ښځې دي .
په امريکا کې چې کومې ښځې د کارګرئ په اتحاديه کې غړيتوب ونه لري د قانون له حمايې څخه بې برخې او د تقاعد (ريټايرډ) تنخواه نلري ، او تنخواه يې د اتحاديې له غړو څخه په سلو کې پنځه ويشت کمه ده ، له کلنئ رخصتئ څخه بې برخې دي د اړتيا او ناروغتيا رخصت نه لري او که غير حاضري (ناسوبې) شي ، تنخوا يې نه ورکول کېږي او د غربي ښځو لپاره چې څه د سر درد جوړ شوی هغه د زېږون په وخت کې د تنخواه نه ورکول او د کوچنيانو لپاره د ورکتون نشتوالی دی په (۱۹۷۸م) کال د (۵۱۸) ميليونو کوچنيان مورګانو کار کاوه او (۵۱۸) ميليونه کوچنيانو ته د وړکتون اړتيا وه مګر په ټوله امريکا کې د يو ميليون کوچنيانو لپاره په وړکتون کې ځای وو.
د (۴۴۱) ډوله دندو څخه ښځې يوائې په شل ډوله دندو ګومارل شوې دي .
دا وو په لويديځ کې دښځو مساوات او دهغوی حالات .همدا حال د ښځو په اروپا کې هم دی او په پخوانې شوروي اتحاد کې خو مو ولوستل .

www.meliatahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه او کار

کومو لاملونو ښځه کار ته وتلو ته اړه کړله ؟:

دا چې کومو لاملونو ښځه کار ته وتلو ته اړه کړله څېړونکي په دې هکله اختلاف لري .

همدارنګه دا کوم اسباب وو چې ښځې ته يې د کور ، حمل او زېږون دنده ورکړله آيا دا بيولوژيکي اسباب وو که فزيکي چې نارينه ته يې ډېر توان او قدرت ورکړ او ښځې ته کم او که دا ټولنيز ، کلتوري يا تاريخي لاملونه وو چې د دنيا ټولې چارې يې د نارينه و په لاس کې ورکړلې .

دکتور محمد سلاله ادم په دې هکله اوږده څېړنه کړې ده

هغه ليکي پخوا د ټولنې ظروفو او شرايطو د دې اجازه نه ورکوله چې ښځه کار ته ووځي او زده کړه وکړي خو کله چې حالات او شرايط برابر شول او بهرته د وتلو اجازه يې ورکړله نو ښځې هم دکار ډګر ته راووتلې د ښځو بهر ته د وتلو لوی او عمده سبب دټولنې غوښتنه وه .

د ټولنې دې غوښتنې هغه اړه کړله چې طب او حکمت زده کړي ځکه ښځه حيا کوي چې خپل علاج په نارينه ډاکټر وکړي خصوصاً د ښځينه ځانګړو ناروغيو علاج او يا هغه ته خپل عورت وښيي نو دټولنې د دې ستونزې حل دهغې د وتلو لامل شو .

په خپل مسووليت پوهه او خپله دنده پېژندل ، دا وزګار وخت ډکول ، په عام ژوند کې ګډون د کورنۍ اقتصادي ستونزه پورته کول ، په ټولنه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل حیثیت لوړوالی دا ټول اسباب را یو ځای شول او ښځه یې بهر ته وتلو ته اړه کړله دا چې د ښځې د کار فایدې ډېرې دي او که زیان او تاوان په لنډ ډول به ورته ګوته ونیسو .

الف : د ښځې د کار ګټې

د ښځې د کار ګټه یا زیان له یوې ټولنې څخه تربلې ټولنې توپیر لري که چېرې ټولنه سالمه او صالحه وي او دفطرت له پلوه له ایښودل شویو پولو څخه تېرې و نشي نو دښځې بهر ته وتل ګټه لري چې دا ګټه د هغه سبب لاس ته راتلل دي کومو چې هغه بهر ته په وتلو اړ وېستې وه مثلاً : د هغې ټولنې ښځې به نارینه ډاکټر ته له ورتګ څخه خلاصې شي د ښځې د ځانګړیو ناروغیو چې اکثره یې نارینه وته ښکارولی څه چې حتی ویلی هم نشي علاج به دښځو په واسطه وشي .
ښځې به له کلتور ، تمدن او معرفت سره اشناشي .
اسلام خو هم ښځې له وتلو څخه بالکل نه دي منع کړي مګر هغه وتل یې بد ګڼلي چې بې ضرورته وي ، تفریح کوي ، پارکونو ، ټالونو ته ځي او په کوڅه او بازار کې په ناز او نخرو ګرځي ، دا هم لویه ګټه ده چې ښځې خپل مسوولیت وپېژني او کله چې اوزګارې ناستې وي پردي غیبتونه کوي ، دا ورته ښه ده چې په دې وخت کې څه مصروفیت پیدا کړي انسان نارینه او ښځینه دواړو ډلو ته ویل کېږي او ښځه هم نیمه ټولنه ده نو که ښځه په عام ژوند کې له خپل مېړه یا کورنۍ سره څه مرسته وکړي نو دا خو بده نه ده کومې کورنۍ چې د غړیو له مخې هم ګڼې وي اقتصادي حالت یې هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمزوری وي که ښځه وغواړي چې داسې یو کار وکړي چې هغه یې له عهدې څخه وتلی شي او اسلامي اصول هم مراعات کړي نو هېڅ ممانعت نشته نن صبا زموږ په ټولنه کې د ښځې د حیثیت د راپریوتلو غټ لامل دا دی چې هغه تیارخوره ګڼلی شي نو که هغه ټولنې ته خدمت وکړي نو طبعي ده چې حیثیت به یې لوړ شي .

او څومره چې د هغې په اولاد پورې اړه لري دکتور محمد سلاله ادم وایي ! کارکوونکې ښځې خپل اولاد ته د استقلال او شجاعت وخت او موقع ورکوي هغه له عملي ژوند سره مخ کوي هغه زېږوي او تکړه اموخته کېږي ، ځکه چې هغه له بهر نړۍ سره تماس لري دکار کوونکې ښځې حس په کارو کې ډېر وي لکه د کور په کار کې، په زده کړه کې ، د ژوند په نورو ساحو کې او همدا احساس خپل کوچني ته منعکسوي او دا احساس په هغه کې ډېر تاثیر راولي کومه ښځه چې کار کوي هغه له خپل کوچني سره په مینه مخ کېږي او مینه او محبت ورسره ډېر کوي او کوم وخت یې چې له هغه ځینې بېل تېر کړی دی د هغه بدله ورکړځوي .

یو امریکایي عالم نای (NYE) ۱۹۲۳ م کال کې وایي چې د کار ګرې ښځې زوی ډېر تکړه او د ژوند د ستونزو په زغملو کې تر هر چا وړاندی وي .

ب : کارته د ښځې د وتلو زیانونه

کله چې چاسره ذاتي تمانع نه وي او نه ورسره د مذهب څه فکر وي ، امنیتي تدابیر هم نه وي ، مجرم ته لازمه سزاهم نه وي ، نو رښتیا چې هلته د ښځې بهر ته وتل ډېر ضرر لري دې ضرر ته خو موږ مخکې اشاره هم وکړه لکه چې هلته عیاشي ډېره شي هر څوک یې دځان لپاره ګټي او خوري یې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنی نظام له منځه ځي ، څوک دبچي زیږولو ستونزه پر غاړه نه اخلي ، دانساني نوع جرړه ختمېږي .... دکتوره ابدالین وایي : ((په اروپا کې خو د ښځې کار کولو کورنی اقتصاد ښه کړ مګر د اخلاقو مستوی یې ټیټه کړله هلته چې ښځې په کار کې ستړې شي د بچیانو مینه خو یې هسې هم په زړه کې نه وي نو بیا خپل قهر او غصه په هغوی سړوي .))

په (۱۹۲۷ م) کال د برطانیې په یو روغتون کې (۲۵۰۰) کوچنیان داخل د بستر وو چې مورګانو یې وهلي وو په هغو کې له سلو څخه شل مړه شول په امریکا او اروپا کې داسې روغتون نه و چې د کوچنیانو دا ډله په کې داخل دبستر نه وه ځینې یې په کې کاڼه ، ګونګیان او وړانده شوي هم دي .

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اسلام کې د ښځو د کار کولو حکم

په اسلام کې کار له ښځې او نارينه و دواړو څخه مطلوب دی او اسلام هر چا (نراو ښځې دواړو) ته ببلې ببلې دندې ور سپارلي او دا دندې د هغوی له فطرت سره سمې تاکل شوې دي ، خو نه خو دښځې فطرت له هر ډول کار سره برابر دی اونه د هغې د بدن جوړښت د هر کار لپاره شوې دی نو په همدې اساس اسلام ښځه له هر ډول شاقه ، درونه او سخت کار څخه وبخښله او ښځې ته يې عزت ورکړ او د هغې لپاره يې خوراکه ، جامه او د ژوند ټولې اړتياوې په خاوند يا نورو نژدې خپلوانو لازم کړلې مګر د انساني فطرت د ښمنانو ښځه په کار مجبوره کړله هغه يې په زور بهر ته و وېستله او دژوند له ستونزو سره يې لاس په ګريوان کړله .

کارل مارکس د کمونېزم بنسټ اېښودونکی وايي : ((ښځه د خپل ژوند د پايښت لپاره هرومرو بايد کار وکړي .))

ښځه هم انسان دی او نارينه هم ، ښځه له سړي څخه پيدا ده او سړی له ښځې څخه .

الله ج فرمايي : ((بعضكم من بعض)) .... ال عمران :١٩٥ .

يعنې : ((ځينې ستاسې له ځينې نورو يئ .))

انسان ژوندی موجود دی او طبيعت يې هم داسې عيار شوی دي چې دخپل بدن د جوړښت په نظر کې نيولو سره کار وکړي ، تحرک وکړي ، فکر وکړي او که داسې نه وي نو بيا خو انسان نه شو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ج هم انسانان د کار لپاره پیدا کړی دی ، بلکې عمل او کار یې د خلقت هدف ښودلی دی .

[لیبلوکم ایکم احسن عملا] (۳۱)

یعنې : ((چې وازموي تاسې چې کوم یو له تاسو ډېر ښه دی د عمل له مخې .))

[فاستجاب لهم ربهم انی لاضیع عمل عامل منکم من ذکر او انثی .] (۳۲)

یعنې : ((پس قبولې کړلې دوی ته رب د دوی ، بېشکه زه چې یم نه ضایع کوم عمل د هېڅ عمل کوونکي له تاسې نه نارینه وي که ښځینه .))

ښځې ته په اخرت کې هم په ښه کار ثواب او بدله ورکول کېږي ، او په دنیا کې هم .

[من عمل صالحاً من ذکر او انثی و هومؤ من فلنحیینه حیاة طیبه] (۳۳)

یعنې : ((هر چا چې وکړ نیک عمل له نارینه څخه یا له ښځینه څخه حال دا چې دی مومن وي نو خامخا ژوندون به ورکړو هرومرو هغه ته ژوند پاکیزه .))

[للرجال نصیب مماا کتسبوا وللنساءنصیب مما اکتسبن] (۳۴)

یعنې : ((شته نارینه ولره برخه په سبب د هغه عمل چې کړی وي دوی او شته ښځو لره برخه په سبب د هغه عمل چې کړی وي دوی .))

(۳۱)الملک : ۲ .
(۳۲)ال عمران : ۱۹۵ .
(۳۳)النحل :۹۷ .
(۳۴)النساء : ۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه نیمه انساني ټولنه ده ، نو له اسلام څخه داهیله نه شي کېدلی چې نیمه ټولنه ګوډه ، شله ، بېکاره ، عاطله او باطله اعلان کړي او داسې یو حدیث او آیت هم نه موندل کېږي چې له کوره بهر دښځو د کار حرمت ترې استنباط شي .

نو ویلی شوو چې په عمومي ډول ښځو ته کار روا دی ، ان په ځینو وختونو کې ورته مستحب او فرض هم دی لکه کونډه یا طلاقه شوې ښځه چې د کار انرژي هم لري ، اولاد هم ولري او دګټې بله مرجع هم ونه لري ، اوکار ته هم محتاجه وي یا ورته واړه ورونه او خویندې پاتې وي ، یا یې پلار سپین ږیری وي یا یې مېړه بې وسه وي ، نو په دې ټولو صورتونو کې په ښځه لازم دي چې د کورنۍ د بار د اوچتولو لپاره کار وکړي ، لکه د حضرت ابوبکر صدیق رض ، لور ، حضرت اسماء به چې له خپل خاوند سره هر ډول مرسته کوله ، اس به یې ورته ساته ، په سر به یې ورته بار وړه .

ځینې وختونه ټولنه د ښځو کار ته جدي اړه شي بیاهم په ښځه لازم دي چې ټولنې ته د مرستې لاس ورکړي مثلاً : دښځینه ناروغانو تداوي ، د انجونو لپاره ښوونه او روزنه او داسې نور ، خوباید یو ځل بیا هم وویل شي چې د ښځې د کار لپاره مهم ځای دهغې خپل کور ، د اولادونو روزنه ، دکور حفاظت او دکور چارې دي ښځه چې په دې دایره کې څومره ګټوره تمامېږي په بل یو ډګر کې هم دومره بریالۍ نده او همدا نېکمرغه ژوند دی مګر که بیا هم ښځه له کور څخه بهر لکه دفتر کې ماموریت، یا کار خانه کې کار کوي نو ورته روادي خو باید د اسلام هغه قوانین بشپړ مراعات کړلی شي چې ښځو ته یې بهر ته د وتلو په وخت کې ټاکلي دي .

www.meltabrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز ښځه چې کوم کار کول غواړي نو باید چې هغه کار په خپل ذات کې ناروا نه وي او نه داسې چې حرام کار ته لار هواروي لکه له ځوان سړي سره دپردی، پېغلې یو ځای اوسېدل د خدمتګارۍ یا ... په توګه یا د داسې چا سکرتریت چې یواځې توب ورسره راځي یا په فلم، ډرامو، تیاترو کې رقص او نڅېدل یا په ساقي خانه کې پیالې وېشل یا په الوتکه کې میلمه پاله یا .... باید په خبرو او حرکاتو کې اسلامي اداب مراعات کړي.

[قل للموء منات یغضضن من ابصارهن](۳۵)

یعنې: ((وواېه ایماندارو ښځو ته چې ښکته ساتي سترګې، خپلې، ساتنه دې کوي د شرمګاهو خپلو او نه دې ښکاروي زینت خپل مګر هغه چې ښکارېږي، له دوی څخه اوښایي چې وادې چوي پړونی خپل په خپلو ګرېوانونو باندې ... او نه دې وهي پښې خپلې د دې لپاره چې معلوم کړل شي هغه شی چې پټوي یې دوی له زینت خپل څخه.))

همدا راز بهر نی کار یې باید د کورني کار مخه ونه نیسي د (مېړه) کور او اولاد خدمت ترې پاتې نه شي. ځکه چې دا یې اساسي کار دی.

اسلام خو ښځه په سخت کارنه مجبوروي او نه یې هغه له کار څخه منع کړې ده، اسلام په هر کار کې اعتدال (منځو مانه لار) څخه کار اخلي افراط او تفریط دواړه محکوموي او دښځې کار کول یې هم د ښځې په خوښې پورې اړوند کړل، که چېرې هغه په خپله خوښه کار کول غواړي نو اسلام یې مانع نه ګرځي، او که هغه ونه غواړي چې کار وکړي یاله کور څخه بهر ووځي نو څوک یې په زوره مجبورولی نه شي دا د اسلام د

(۳۵)النور ۳۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهربانۍ او رحمت لویه نښه ده ، ځکه چې که اسلام ښځې هم هغو ستونزو ته مخ کړې وای کومو ته یې چې نارینه مخ کړي دي نو دابه د ښځې د مصلحت او خاصیتونو ضد کړنه وه .

قران کریم د داسې ښځو مثال بیان کړی دی چې هغوی به کار کاوه او خپل ژوند به یې تېراوه لکه د شعیب ع لورګانې چې پلار یې سپین ږیری او کمزوری و ورور یې نه درلوده نو دوی به په پوره حیا او بشپړې ایمانداری سره بهر ته وتلې او رمې به یې څرولې ، او تر هغې به یې صبر کاوه چې نور شپانه خپلې رمې په اوبو مړې کړي او لاړ شي بیابه دوی خپلو رمو ته اوبه ورکولې او ټولنه هم بایدله ښځو سره داسې چلند او مرسته وکړي او داسې اخلاص ورسره ښکاره کړي لکه چې موسی ع د شعیب ع له لورګانو سره ښکاره کړه .

د رسول الله ص په وخت کې هم داسې ښځې لیدلې شوې دي چې هغوی کار کاوه لکه (ام معبد ص) چې له رسول الله ص سره یې د هجرت په وخت کې ډېرې مرستې هم کړي دي ، په مدینه منوره کې یې د نبوي مسجد ترڅنګ سوداګري کوله هغه (رض) سره له دې چې ښه ښکلې ښځه وه ، هلته یې خواړه پلورل خو هېچا پرې اعتراض ونکړ او نه رسول الله ص منع کړله (۳۶).

اوس هم په ډېرو اسلامي هېوادونو کې ښځې په بېلابېلو شرکتونو او ادارو کې کار کوي ، دایران پانګه له پطرولو څخه مخکې قالینې (غالۍ) وې چې ښځو به جوړولې او سړیو به پلورلې .

---

(۳۶)الطبقات الکبری لابن سعد اوالاستیعاب لابن عبدالبر .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په افغانستان کې هم په کومو ځايونو کې چې ښځو غالۍ جوړولې د هغه ځايونو اقتصاد دټول افغانستان په انډول ښه و .

د کور د ېوالونه دچا لپاره ؟

ځېنې خلک وايي چې ښځه يا په کور ده يا په ګور ، ښځه بايد هېڅکله هم له کوره ځخه ونه وځي دوی وايي چې ښځه بايد د کور په ځلورو دېوالونوکې ژوند وکړي ، په دې پراخه نړۍ کې دښځې په برخه همدا د ځلور دېوالونو محوطه ده اوښځه بايد د کور د ځلورو ديوالونو په محوطه کې ژوند وکړي .

بايد وويل شي چې دا يوازې تش يو نظر نه دی بلکې ډېرې ژورې ريښې هم لري او په اکثرو ځايونو او په ځانګړې ډول په پښتو قبايلي او اطرافي سيمو کې ورباندې ډېر کلک عمل کېږي تر دې چې که ښځه سخته ناروغه نه شي يا بله کومه سخته اړتيا پيدا نشي نو په کلونو کلونو هم له کور ځخه بهر نړۍ نشي ليدلی او دوی داکار اسلام ته منسوبوي او دليل هم دسوره احزاب دا ايت نيسي : ((وقرن في بيوتكن .)) [٣٧]

يعنې : ((او قرار ونيسۍ په خپلو کوروکې)) دښځه يا په کور ده يا په ګور ، تصور اسلامي نه دی .

اسلام ښځو ته اجازه کړې ده چې په ټولنيز ژوند کې ګډون وکړي خپله هره شرعي اړتيا په پوره اطمينان او ډاډ سره پوره کړي ، بهر ته لاړې شي ، په

---

(٣٧) الاحزاب ٣٣ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمانځه ، غم او ښادۍ کې ګډون وکړي .خو دا هرڅه دا ړتیا ترحده .له اړتیا پرته ښځه پخپل کور کې درنه ښکاري.

حضرت عمر رض به هم دا نه خوښوله چې ښځې دې ډېرې له کوره بهر ووزي ، یوځل دوه ځله یې ام المؤمنین حضرت سوده رض په غېر مستقیم ډول ټوکلې هم وه ،خو هغې ترې رسول الله ص ته شکایت وکړ، رسول الله ص ورته ونه ویل چې حضرت عمر رض ښه کوي چې تاسې تنګوي ، یا ((ښځه یا په کور ده یا په ګور)) یا تاسې بهر ته مه وځئ، بلکې په صفا ټکو کې ورته وایي چې : [قد اذن الله لکن ان تخرجن لحوائجکن][۳۸]

یعنې : ((الله ج تاسو ته د خپلو اړتیاوو دپوره کولو لپاره ، بهر ته د وتلو اجازه کړې ده)) له دې او داسې نورو روایاتو څخه ښکاري چې که فرض کړو د (وقرن فی بیوتکن) ایت حکم عام دی بیا هم غرض ترې دا نه دی چې ښځې دې بالکل بهر ته نه وځي او د کور په څلورو دیوالونو کې دې بندې وي .

په کورکې دښځو بند ساتل او په څلورو دېوالونو کې ایسارول غټه جزا ده او دا جزا پاکې مسلمانې بي بي ته نه، بلکې بد کارې او مجرمې ښځې ته په کار ده تاسې وګورئ کله چې دزنا کار سړي او زنا کارې ښځې لپاره د جزا وروستي احکام نازل شوي نه و ، او الله ج د حکمت له مخې هر کار په تدریجي ډول منع کاوه ، نو د کور په څلو دیوالونو کې دبندولو سزا یې د زنا کارې ښځې لپاره ټاکلې وه او دا د زنا کارې ښځې سزا وه ، فرمایي :

---

(۳۸)متفق علیه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

[واللاتي ياتين الفاحشة من نساء كم فاستشهدوا عليهن اربعة منكم فان شهدوا فامسكوهن فی البيوت حتی يتوفهن الموت او يجعل الله لهن سبيلا] [٣٩]

يعني : ((او ستاسې هغه ښځې چې زناکوي نو شاهدان وغواړئ پر دوی څلور تنه له تاسې نه نو که شاهدي وويله دوی نو بندې کړئ تاسې دا ښځې په کور کې تر هغې پورې چې مړې شي يا وګرځوي الله دوی لره کومه لاره .))

نو د کور په څلورو ديوالونو کې بندول د زناکارې ښځې سزا وه چې بيا وروسته ورته الله ج لاره پيدا کړله او د زنا دحد احکام راغلل نو کوم منطق به دا ومني چې الله ج بيا دا سزا پاکې ، شريفې د وقار او درناوي خاوندې ښځې ته ورکړي ؟

په اسلام کې د فحاشۍ او بې حيايۍ مخنيوی :

له اسلام څخه وړاندې فواحش اوبې حيايي له حده ډېره وه او دا څه د شرم او عيب خبره نه ګڼل کېدله د کعبې طواف به لوڅ کېده ، د هغوی لباس به و مګر سينه ، تيونه ، څنګلې ، پنډۍ او ملا به لوڅ و له ډول اوسينګارسره به بهر ګرځېدلې نو الله ج دېته جاهليت و وايه او له دې

---

[٣٩] النساء : ١٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه یې منع وکړله ویې فرمایل : [وقرن فی بیوتکن ولا تبرجن تبرج الجاهلیة الاولی][40]

یعنې : ((په خپلو کورونو کې قرار درنې کښېنئ او د جاهلیت د زمانې د ډول سینګار سره ګرځېدل پرېږدئ .)) (ځینې علماء دا آیت د رسول الله ص پر بیبیانو پورې ځانګړی بولي) همدا راز بهر به په ناز او نخرو ګرځېدلې او داسې تګ به یې کاوه چې ګویا هر قدم پر ځمکه نه، بلکې د کتونکي په زړه ږدي نو الله ج د داسې قدم پورته کولو ښځه هم منع وکړله ، چې زینت یې ښکاره شي او یا کتونکي له تګ ښځه خوند واخلي .

[ولایضربن بارجلهن لیعلم مایخفین من زینتهن][41]

یعنې : ((او خپلې پښې په زوره په ځمکه مه وهئ ځکه چې کوم زینت مو اچولی هغه ښکاره نه شي .))

او که له چا سره د خبرو اړتیا پېښه شي نو نرمې نازکې په خوږ اواز او داسې انداز خبرې مه کوئ چې هره خبره د اورېدونکي پر زړه داغ جوړ شي .

[فلاتخضعن بالقول فیطمع الذي فی قلبه مرض] یعنې : ((نوغلې غلې او نرمې نرمې خبرې مه کوئ ځکه چې تمه پیدا نکړي هغه څوک چې په زړه کې یې رنځ دی))

نو الله ج خپلو بنده ګانو ته امر کوي چې بربنډ او لوڅ مه ګرځئ ، په ګرځېدلو کې ناز نخرې او کرشمې مه کوئ، نرمې او پستې خبرې مه کوئ،

---

(۴۰)الاحزاب :۲۳ .

(۴۱)النور :۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې کوم رنځور په غلطه انګېرنه کې پرې نه وزي او ما تاسو ته لباس درلېږلی هغه اغوندئ.

[یابنی ادم قد انزلنا علیکم لباسا یواری سواتکم و ریشا](۴۲)

یعني ((ای د ادم اولادې یقیناً موږ درلېږلی تاسو ته لباس (اغوستن) چې تاسې خپل جسمونه پرې پټ کړئ او ستاسې لپاره د ا دزینت اوښکلا سبب دی .))

نو د دې وینا له مخې، په نارینه او ښځه د عورت پټول فرض شول او هېچا ته روا نده چې د کومې پردئ ښځې ښکلا او زینت ته وګوري.

رسول الله ص فرمایي : ((چا چې د کومې پردئ ښځې ښکلا ته د شهوت په نظر وکتل نو دقیامت په ورځ به یې په سترګو کې ویلې (تاوده) شوي سرب واچول شي .))(۴۳)

یا ((چا چې داسې ښځې ته لاس وروووړ چې له هغې سره یې څه روا اړیکې نه وې نو د قیامت په ورځ به یې په لاس د اور سکروټه کېښودل شي))(۴۴)

حضرت ابوهریره روایت کوي چې رسول الله ص فرمایي ((سترګې زنا کوي او د سترګو زنا پردئ ته کتل دي ، لاسونه زنا کوي او دلاسونو زنا لاس اوږدول دي هغه چاته چې لاس ور اوږدول ورته روا ندي .))(۴۵)

او ددې فتنې زیانونه له هېچا پټ ندي نن صبا خو په اسلامي ټاټوبو کې فحاشي دې اندازې ته رسېدلې ده چې غیر اسلامي هېوادونه هم ورسره

---

(۴۲)الاعراف : ۲۶ .

(۴۳)تکمله فتح القدیر ج : ۸ .

(۴۴)تکمله فتح القدیر ج : ۸ .

(۴۵)بخاري مسلم او ابو داود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پکې سيالي نه شي کولای دلته ښکاره د زنا مرکزونه شته او دا يوه معمولي خبره ګرځېدلې ده دلته خو په حقيقت کې ښځو له نارينه وو سره داسې دښمني راخېستې ده چې د هغوی ژوند يې ورته تباه کړ،دوی که يو قدم هم پرمخ ځي نو د هغوی په زړونو کې بل اور نور هم تازه کېږي دلته د ښځو او سړيو ازاد ، عشق ، په اخبارونو کې لوڅ تصويرونه، په سينما ، تلويزيون يا ويديو VCR بربنډ فلمونه کتل ، الکولي مشروبات څښل ، په ستيج سندرې او ګډاګانې د رنګينو نرمو او نازکو جامو استعمال ، په بې شمېره رنګونو د وېښتانو جوړول اوبيا لوڅ سر ګرځېدل د پارکو، بڼو او دريابونو پر غاړه تفريح کول دا هر څه په دې لېوني مينه کې نور هم ډېرښت راولي. پر مخ لاسونو ، سترګو ، شونډو او وېښتو کې د داسې شيانو استعمال چې مقابل لوری يې په ليدلو سم لېونی شي او د شهوت سور انګاريې نور هم تازه شي او د ((هل من مزيد)) چيغې ورته وهي رسول الله ص چې د جامو او وېښتانو د جوړښت کوم ډول د قيامت نښې وښودلې نن دوی له هغې څخه هم ځو قدمه وړاندې تللي دي .

رسول الله ص په دغسې ښځو لعنت ويلی دی او دا يې هم ويلي دي چې د جنت بوی که څه هم دومره او دومره لېرې وا ټونه ته رسېږي پر دوی حرام دی : ((لعن الله الکاسيات العاريات المميلات المائلات))

يعنې : ((د الله ج لعنت دی پر هغو ښځو وي چې په اغوستلو جامو کې هم لوڅې ښکاري د نورو ميل ځان ته جلبوي او خپله نورته ميلان کوي .))

هر څوک چې پر دې خبر وي چې د ده د کور ښځې خپل عفت ، ابرو او حيا نه ساتي او بيا يې هم مخه نه نيسي نو رسول الله ص هغه ته ديوث ويلی دی او په ديوث د جنت بوی هم حرام دی او داسې ښځې نه څه قدر او

(c) ketabton.com: The Digital Library

درناوی لري او نه څه ارزښت. دوی خپل کرامت پخپله تر پښو لاندې کړی دی. د فقهې یو مشهور کتاب د نصاب په حواله لیکي : ابابکر الاعمش رستاق ته تللو نو دیوې ویالې ترڅنګ ښځو متې را بډوهلې وې او سرونه یې لوڅ وو ، ده پرې هېڅ پروا ونکړله او پرې ورغی نو چا ورځینې وپوښتل چې ولې دې داکار وکړ ؟ هغه ځواب ورکړ چې دوی د هېڅ احترام او درناوي وړندي ځکه چې دوی خپل عزت پخپله تر پښو لاندې کړی دی (۴۶).

په اسلام کې د ښځو منزلت

په تېرو مخونو کې مو د ښځې د ژوند حالات په بېلابېلو مذهبونو او قومونو کې

ولوستل ومو لیدل چې له اسلام څخه وړاندې به لورګانې ژوندۍ تر خاورو لاندې کېدلې، د هغوی وجود مصیبت ګڼل کېده له خپلو انساني حقوقو څخه محرومې وې میراث نه ورکول کېده ، په زنا مجبورېدلې ، اوسني جاهلیت هم ښځه د خپلو غوښتنو د تسکین اله وګرځوله ، هغه یې د ستهیوریس په نوم په الوتکو کې د مسافرو د زړه د خوښۍ لپاره وکاروله ؟هغه یې د سوداګرئ او دتوکیو د نمایش او مشهورتیا لپاره استعمال کړله د هغوی قدر ، قیمت او حیثیت یې هېڅ کړ .

(۴۶)البریقه شرح الطریقه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر اسلام ښځې ته له نارینه ځینې ډېر عزت او حقوق ورکړل ، که د رسول ص سیرت وګورو نو وبه وینو چې هغه د ښځې دوست او پر هغوی مهربانه او د هغوی د حقوقو سترساتونکی و .

اسلام ښځې ته سیاسي ، اقتصادي او اجتماعي ټول حقوق ورکړل هغه په خپل مال کې د تصرف پوره واکمنه ده ، اسلام ښځې ته دومره درنښت او عزت ورکړ چې د لوېدیځ د پرمختللې ټولنې په تصور او خیال کې به هم ونه ګرځي .

اسلام د ښځو نفقه، جامه او دژوند ټول ضروریات له واده څخه دمخه پر پلار ، ورور یا بل نږدې خپل او له واده څخه وروسته پر مېړه فرض وګرځول مېړه ته یې امر وکړ چې له ښځې سره نېکه ګذاره کوه :

((وعاشروهن بالمعروف))[۴۷]

یعنې : ((او ګذران کوئ له ښځو سره په ښه طریقه .))

د نر او ښځې تر منځ د محبت د لازیاتوالي په غرض فرمایي : ((هن لباس لکم و انتم لباس لهن))[۴۸]

یعنې : ((هغوی ستاسې لپاره اغوستن دي او تاسې د هغوی لپاره اغوستن یئ .))

له رسول الله ص څخه پوښتنه وشوه چې زما د نېک صحبت ډېر مستحق څوک دی ؟ ځواب یې ورکړ چې مور دې ده ، هغه درې ځلې همداسې

---

(۴۷)النساء ۱۹ .

(۴۸)البقرة : ۱۸۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وپوښتل هغوی ص به ځواب ورکاوه چې مور دی ده په څلوم ځل یې ورته وفرمايلی چې پلار دې دی.[۴۹]
رسول الله ص فرمايي : ((په دنيا کې مې له درې شيانو سره ډېره مينه ده چې يوه ترې ښځه يادوي)) ...رواه نسايي :
فرمايي چا چې دوه جينکۍ وپاللې تر هغې چې بالغې شي نو دقيامت په ورځ به زه او هغه په دې ډول راځو او دواړه ګوتې يې يو ځای کړلې[۵۰].
((دنيا خوند او مزه ده او غوره خوند يې نېکه او صالحه ښځه ده))[۵۱]
همدا راز فرمايي : ((ښځه د نارينه سکه خورګانې دي ، د ښځو عزت نه کوي مګر هغه څوک چې خپله عزتمن وي او دهغوی سپکاوی نه کوي مګر بد اخلاقه او تر هرچا وروسته پاتې))
رسول الله ص دمرګ په بستره پروت و او ويل يې چې : ((له ښځو سره په نيکۍ کولو وصيت کوئ))[۵۲]
فرمايي غوره ستاسو هغه دی چې له ښځو سره د خير اوښېګڼې څخه کار واخلي. اسلام ښځې ته د مېړه د انتخاب حق ورکړ ، د هغې تعليم يې فرض وګرځاوه ، په کار کولو اړوتې نده او دنر او ښځې يو پر بل مطلق فضيلت او واکمني يې له منځه وېوړه .
الله ج فرمايي : ((هر چا چې نېک عمل وکړ له نارينه څخه يا له ښځو څخه حال دا چې دی مؤمن وي نو خامخا ژوند به ورکړو دوی ته ژوند پاکيزه او

---

(۴۹)متفق عليه .
(۵۰)مسلم
(۵۱)ابن ماجه .
(۵۲)مسلم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خامخا جزاء به ورکړو دوی ته اجر د دوی په ډېرو ښو هغو نېکیو سره چې وو دوی چې کول به یې))(۵۳)

رسول الله ص د خدیجې (رض) د وفات کال عام الحزن (دغم کال) وباله حضرت عمر رض دیوې ښځې د نظر په هکله وایي: عمر رض خطا شو او ښځه حق ته ورسېدله ، دی مبارک په توره تیاره کې له کور څخه بهرپه مدینه منوره کې ګرځېده یوې ښځې چې د کور دروازه یې ځان پسې تړلې وه د خپل مېړه په یاد کې داسې شعرونه ویل چې د هغه د ملاقات رغبت یې پکې کاوه حضرت عمر د دې کور دروازه و ټکوله ترهغې یې ورته دروازه بېرته نکړه ، ترڅو چې ښه مطمئنه شوه چې ټکوونکی عمر (رض) دی ، عمر هم د هغې په پاکئ او عظمت مطمئن شو ورته یې وویل چې څه دې لړ مخکې ویل: تکرار یې کړه هغې هم ورته تکرار کړل عمر رض ورځینې وپوښتل چې خاوند دی چېرته دی؟ هغې ځواب ورکړ چې په فلاني لښکر کې جهاد ته تللی دی حضرت عمر رض د دې لښکر قوماندان ته سړی ورولېږه تر څو د دې ښځې خاوند کورته راولېږي هغه راغی او دحضرت عمر رض په خدمت کې حاضر شو حضرت عمر رض هغه کورته ولېږه بیا حضرت عمر رض له خپلې لور حفصې رض څخه وپوښتل چې ښځه دخاوند د بېلتون څومره تحمل لري؟ حضرت حفصې رض ورته وویل: ((یوه میاشت یا دوه یا درې په څلورمه میاشت صبر ختمېږي نو حضرت عمر رض همدا نېټه د مجاهدو لښکریانو لپاره وټاکله))(۵۴)

---

(۵۳)النحل: ۹۷.

(۵۴) ملامح الشورى عدنان النحوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګورئ حضرت عمر رض د دې ښځې ځومره درناوی او احترام وکړ ، د دې لپاره چې پر ښځو د مېړه جدايي سخته تمامه نشي د هغوی لپاره يې نېټه و ټاکله .
کله چې بي بي خديجې رض رسول الله ص ورقه بن نوفل ته وروست نو د هغه زړه له وېرې څخه ډک او انديښمن و او کله چې بېرته راستون شو نو خوشحاله ، مطمئن او ارام و .

په اسلام کې د نارينه او ښځې اړيکې

په اسلام کې د نر او ښځې اړيکې د مينې او محبت ، دوستانې او صميميت اړيکې دي هغوی يو بل ته د ژوند په اوږدو کې ډېره اړتيا لري ، او يو له بل څخه ورته بې پروايي ناممکنه ده هغوی يو دبل متمم او پوره کوونکي دي .
ښځه او خاوند يو له بل څخه سترتيا لرې کوي ، دردونه کموي ، يوبل ته د اطمنان راحت ، هوساينې او تسکين لامل دي .
رسول الله ص به چې کوم اطمئنان او سکون له بي بي خديجې او ام سلمې رض څخه حاصلاوه هغه تاريخ روښانه کړی دی ، په اسلام کې د نورو مذهبونو پرخلاف د نر او ښځې يو ځای اوسېدل او په ګډه سره د ژوند بېړۍ پر مخ بېول د قدر او ستاينې وړ عمل ګڼل کېږي ، په هندوانو کې چې څوک له ښځو سره اړيکې ساتي هغه بدبخته ګڼل کېږي ، او د برياليتوب او خلاصون دروازې يې پرمخ تړلې دي ، خو اسلام هغوی يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبل جامه ګڼي ، څرنګه چې انسان جامې ته اړتیا لري همدا راز خپل جنس ته هم اړه لري ، بلکې له دې ډېر. الله ج فرمايي : [هن لباس لکم و انتم لباس لهن](۵۵)

يعنې : ((هغوی ستاسې لپاره اغوستن دی او تاسې د هغوی لپاره اغوستن یئ .))

اسلام نه يوازې هغوی ته اجازه کړې ده چې د خپل مثل د بقا لپاره په يو شرعي چوکاټ کې سره يوځای شي ، بلکې په دې يې امر ورته کړی دی ، او کله کله احياناً د دوی ترمنځ کرکه ، نفرت ، زړه بداوی او ناخوالې راپیدا شي ، نو له يوبل څخه جدا کېدلی هم شي ، ځکه چې د دوی ترمنځ د يوځايوالي څخه غرض د مينې ، محبت ، دوستۍ او رحمت راپيدا کېدل دي ، او الله ج دابې ساري مينه او محبت او دوستانه دخپل وجود يوه نښه ګرځوي :

[ومن اياته ان خلق لکم من انفسکم ازواجا لتسکنوا اليها و جعل بينکم مودة ورحمة](۵۶)

يعنې : ((د هغه له نښو څخه دا ده چې ستاسو لپاره يې خپله تاسو څخه جوړې پيدا کړې لپاره د دې چې تاسې له هغو ځينې سکون واخلئ او هغه ستاسو تر منځ دوستي او رحمت ايښی دی .))

[يا ايها الناس انا خلقنا کم من ذکرو انثی](۵۷)

يعنې : ((ای خلقو موږ تاسې له يو سړي او ښځې څخه وزېږولئ .))

---

(۵۵)البقرة : ۱۸۷

(۵۶)الروم: ۲۱

(۵۷)الحجرات : ۱۳ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښځې او نر اړيکې هېڅکله هم غوښېدلای نه شي ، همدا ښځه ده چې کله به مور وي او کله خو ر ، کله به خاله وي او کله ترور او کله .... اسلام خلکو ته ځو ځله له مور سره په نېکۍ کولو حکم کړی دی. الله ج له مور، پلار دواړو سره په نيکۍ امر وکړ ، بيا يې مور ځانګړې کړه ، بيا يې د تاکيد لپاره په دريم ځل ياده کړله[58].

الله ج نر اوښځې دواړو ته وايي چې له يوبل څخه په بېلتون کې ببېړه مه کوئ ، د خپل ژوند خوږې ورځې شپې مه هېروئ : [ولاتنسوا الفضل بينكم][59]

يعنې : ((په خپلو منځونو کې فياضي او احسان مه هېروئ .))

نارينه ته ښوونه کوي چې مېرمنې مو تاسې سره اوسېږي ، نو ښه ګذاره ورسره کوئ ، :

[وعاشروهن بالمعروف][60]

يعنې : ((او ګذران کوئ له ښځو سره په ښه طريقه .))

نر اوښځې دواړه د ټولنې د ترکيب دوه عناصره دي او کله که د دې عناصرو څخه يو کمېږي ، نو ټولنه او ژوندون له منځه ځي او اسلام دواړه له کرکې ، نفرت ، رخې يا حسد او کينې څخه منع کړي دي او هرې ډلې ته يې ببل ببل حقوق ورکړي او ټاکلي دي ، نو دې ته اړتيا نشته چې ښځې په بازارونو اوپارکونو کې غونډې او مظاهرې وکړي او ځان ته حقوق وغواړي ، ځکه د هغوی حقوق ځرګند او معلوم دي .

---

(58)لقمان : ۱۴ .

(59)البقره : ۲۳۷ .

(60)النساء : ۱۹ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې د وخت حکمرانان له دوی سره ظلم کوي او اسلامي حدود هم ترپښو لاندې کوي ، نو دا ګناه د چا ده ؟

د ښځې د پیدا ایښت موخه :

ځینې پرګنې په دې انګېرنه کې دي ، چې له ژوند څخه غرض دنر ، ارام او هوسا ژوند دی ، ښځه د نر د خدمت لپاره پیدا شوې ده ، هغه باید د نر تابع و اوسي د وینځې په څېر دې کار وکړي ، د نارینه غوښتنې دې رفع کړي ، اولاد دې وزېږوي ، کور دې سنبال کړي ، هغوی په عملي ژوند کې برخه اخېستلای نه شي ، تر دې چې له ځینو سره خو لا دا سوچ و چې ښځه له سره انسان نه دی او ځینې په دې شک او تردد کې وو چې آیا ښځه انسان دی او که نه ؟

دا باطلې نظریې اسلام په کلکه غندلي دي ، اسلام چې نارینه په څه مامور کړي دی ، ښځې یې هم ماموري کړي دي ، او له څه څخه یې چې نارینه منع کړی دی ، ښځې یې هم منع کړي دي .

الهي احکام دواړو ته شامل دي .

الله ج فرمايي : [وما كان لمؤمن ولامؤمنة اذاقضى الله ورسوله امرا ان يكون لهم الخيرة من امرهم] (٦١)

یعنې : ((او نه دی لایق چا ایمان دار سړي او یمان دارې ښځې ته هر کله چې مقرر کړي الله ج او دهغه رسول ص څه کار چې دوی لره وي اختیار د خپل کار .))

---

(٦١)الاحزاب : ٣٦ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ثواب او ګناه کې برابر دي په انساني کرامت کې مساوي دي الله ج فرمايي : [ولقد كرمنا بنى آدم .] [۶۲]
يعنې : ((او په تحقيق سره موږ عزت ورکړ د آدم اولادې ته .))
نو د ادم په اولاده کې نارينه او ښځې دواړه شامل دي ، دلته د غوره والي او فضيلت معيار نر والی او ښځه والی نه بلکې تقوا ده : [ان اكرمكم عند الله اتقاكم] [۶۳]
يعنې : ((بېشک عزتمن په تاسو کې د الله ج په نزد زيات پرهېزګار ستاسو دی .)) دلته هر چا ته خپل نصيب او برخه پوره ور رسېږي په دې خاطر د هغې له اجر څخه څه نه کمېږي چې هغه ښځه ده ، او نه د نارينه توب په سبب ډېرښت مومي الله ج فرمايي : [للرجال نصيب مما اكتسبوا وللنساء نصيب مما اكتسبن] [۶۴]
يعنې : ((د سړيو لپاره حصه ده له خپلې ګټې څخه او د ښځو لپاره حصه ده له خپلې ګټې څخه)) نو هر چا ته د خپلې کړنې بدله پخپله ورکول کېږي .
[من عمل صالحاً من ذكر او انثى و هو مومن فلنحيينه حياة طيبة و لنجزينهم اجرهم باحسن ما كانوا يعملون] [۶۵]
يعنې : ((هر چا چې وکړ نېک عمل له نارينه يا له ښځې څخه حال دا چې دا مؤمن وي نو خامخا ژوندون به ورکړو هرومرو اجر د دوی په ډېرو ښو هغه نېکيو سره چې وو دوی چې کول به يې .))

---

(۶۲)الاسراء : ۷ .
(۶۳)الحجرات : ۱۳ .
(۶۴)النساء : ۳۲ .
(۶۵)النحل : ۹۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

[ان المسلمين ولمسلمات و المؤ منين والمؤ منات والقنتين و القانتات والصدقين و الصادقات والصابرين والصابرات والخشعين والخاشعات و المتصدقين والمتصدقات والصائمين والصائمات والحافظين والحافظات والذاكرين الله كثيراً والذكرات اعدالله لهم مغفرة و اجراً عظيما .](۶۶)

يعنې : ((بېشکه مسلمانان سړي او مسلماناني ښځې اوايماندار سړي او ايمانداري ښځې او بنده ګي کوونکي سړي او بنده ګي کوونکې ښځې رښتوني سړي او رښتوني ښځې صبر کوونکي سړي او صبر کوونکې ښځې او خېرات کوونکي سړي او خيرات کوونکې ښځې روژه دار سړي او روژه دارې ښځې حفاظت کوونکي سړي او حفاظت کوونکې ښځې او يادوونکي سړي الله ج لره ډېر او يادوونکې ښځې تيار کړي دي الله ج د دوی لپاره معافي او لوی ثواب.))

[فاستجاب لهم ربهم انى لا اضيع عمل عامل منكم من ذكر او انثى بعضكم من بعض](۶۷)

يعنې : ((بيا قبوله کړله د دوی دعا د دوی رب چې زه نه ضايع کوم محنت د محنت کوونکيو ستاسو څخه سړي وي او که ښځې تاسو پخپلو کې يو يئ .))

نو ددې ياد شويو آيتونو او له داسې ډېرو نورو ايتونو څخه په ډاګه ښکاري چې عمل له نر او ښځې دواړو څخه مطلوب دی ، او دواړه پوښتل

(۶۶)الاحزاب : ۳۵ .

(۶۷)ال عمران :۱۹۵ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي ، څومره حقوق چې نارینه پر ښځه لري هغومره حقوق ښځه هم پر نارینه لري : [ولهن مثل الذی علیهن بالمعروف][۶۸]

یعني : ((او ښځې لره هم حق دی لکه څنګه چې د سړیو پر هغوی حق دی .))

دلته لومړی الله ج د ښځو حقوق په سړیو یاد کړي نو معلومېږي چې د ښځو حقوق د نر تر حقوقو مهم دي او باید ژر ادا شي .

ومو لیدل چې اسلام ښځو او نارینه و ته په یوه او درنه سترګه ګوري د جنس په خاطر یوه ډله له بلې ډلې فضیلت او لوړتیا نلري د لوړتیا او غوره والي معیار تقوا ده همدا راز وموولیدل چې ښځې هم باید په عملي ژوند کې برخه واخلي دا هم له هغو دوه ډلو څخه یوه ډله ده چې الله ج پر نورو مخلوقاتو عزتمند او اشرف ګرځولی دی ، نو اوس د کوم سلیم عقل خاوند دا ویلای شي چې ښځه دنر د خدمت لپاره پیدا ده او باید د نارینه و د ژوند د هوساینې او ارامتیا لپاره ورڅخه د وینځې په څېر کار واخستل شي .

د تعجب وړ خبره خو داده چې زموږ ځیني علماء هم په دې سهوه او غلطه انګېرنه کې پرېوتي دي او لوی دلیل چې دوی پرې استناد کوي ، هغه د (طه) سورت دا ایت دی چې : [فقلنا یا ادم ان هذا عدولک ولزوجک فلا یخرجنکما من الجنة فتشقی][۶۹]

یعني : ((بیا موږ و ویل ای ادمه دا ستا او ستا د بي بي (ښځې) دښمن دی پس ونه باسي تاسو لره له جنت څخه بیا به په تکلیف کې پرېوځې))

نو دوی وایي چې د عملي ژوند دایره ، نیک مرغي او بدمرغي تکلیفونه او خوندونه هر څه د نر حق دی، نه ښځه په تکلیف کې اچول شوې ده او نه

---

(۶۸)البقره : ۲۷۸ .

(۶۹)طه : ۱۱۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځخه عملي ژوند نه د راوتلو هیله شوې ده او نه دې راوځي د کور په دېوالونو کې دی ایساره اوسېږي ځکه چې الله ج ادم ع ته وویل ((چې بیا به په تکلیف کې پرېوځې)) دلته مفرد ضمیر استعمال شوی دی ، او که له ښځې ځخه د ژوند په ډګر کې د ګډون امید وای نو الله ج به ((فتشقیا)) ویلي و .

د دوی په ځواب کې باید عرض وکړم چې د ادم ع او حوا کیسه خو په قران کې څو ځله یاده شوې ده بل ځای کې یې وګورئ د همدی ایت ښکته برخې وګورئ نو ستاسو دا غلطه انګېرنه به پخپله رفع شي او په خپلې اشتباه به پوه شئ ، الله ج فرمایي : [وقلنا یا ادم اسکن انت و زوجک الجنة وکلا منها رغدا حیث شئتما ولا تقربا هذه الشجرة فتکونا من الظلمین فازلهماالشیطن عنها فاخرجهما مما کانا فیه][70]

یعنې : ((و وېل موږ ای ادمه و اوسه ته او ستا ښځه په جنت کې او خورئ په کې هر څه چې ستاسې خوښ شي ، او چېرته چې مو خوښ شي او نژدې کېږئ مه دې ونې ته بیا به تاسې شئ له ظالمانو ځخه نو و ښویول دوی شیطان له هغه ځای ځخه او ویې خکل دوی له عزت او راحت ځخه چې په هغه کې دوی وو .))

نو دې ایتونو کې خطاب ادم ع او حوا دواړوته دی ، دواړو ته په جنت کې د اوسېدلو امر و شو دواړو ته د هغه د مېوو خوراک او په جنت کې د ګرځېدو اجازه وشوه او دواړه دې ونې ته له نژدې کېدلو ځخه منع شول او دواړو ته وویل شول چې که دا کار مو وکړ نو له ظالمانو ځخه به یئ ، دلته

---

(70) البقرة : ۳۵_۳۶ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو پر یوځای کې هم نه پر راحت کې تنها ادم ع ته خطاب شوی او نه په زحمت کې بلکه پر ټولو ځایو کې دواړو ته خطاب شوی ، همدا قصه بل ځای بیانوي : [یا ادم اسکن انت و زوجک الجنة فکلا من حیث شئتما ولا تقربا هذه الشجرة فتکونا من الظلمین ، فوسوس لهما الشیطان لیبدی لهما ماوری عنهما من سواتهما وقال ما نهکما ربکما عن هذه الشجرة الا ان تکون ملکین او تکونا من الخالدین وقاسمهما انی لکما من الناصحین فدلهما بغرور فلما ذاقا الشجرة بدت لهما سواتهما و طفقا یخصفان علیهما من ورق الجنة وناداهما ربهما الم انهکما عن تلکما الشجرة و اقل لکما ان الشیطان لکما عدوا مبین قالا ربنا ظلمنا انفسنا و ان لم تغفرلنا وترحمنا لنکونن من الخاسرین] (۷۱)

یعنې : ((ای ادمه او سه ته او مېرمن ستا په جنت کې او خورئ او څښئ دواړه له هره ځای چې خوښ مو شي او مه نژدې کېږئ تاسې دواړه دې ونې ته ، نو شئ به تاسې دواړه له ظالمانو څخه ، نو وسوسه واچوله دوی دواړو ته شیطان ، لپاره د دې چې ښکاره کړي ، دوی دواړو ته هغه چې پټ کړای شوي دي له دې دواړو ځیني له غلیظه و عورتونو د دوی څخه او ویل یې ، نه یئ منع کړي تاسې له دی ونې ځینې مګر د دې لپاره چې نشئ تاسې دواړه پرښتې یا چې نه شئ تاسې دواړه له تل پاتې کېدونکیو څخه، سخت قسم یې وکړ دوی ته چې بېشکه زه تاسې دواړه ته له تل خامخا له نصیحت کوونکیو څخه یم ، پس راښکته یې کړل دوی دواړه په فریب نو کله چې و څکله دوی دواړو له ونې څخه ، ښکاره شو دې دواړو ته غلیظه

(۷۱)الاعراف : ۱۹\۲۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عورتونه د دوی او ولګېدل دوی دواړه چې سره نښلول به يې پر عورتونو خپلو باندې له پاڼو د جنت څخه او غږ وکړ دوی دواړو ته رب د دوی چې ايا ما نه وئ منع کړي تاسي له دې ونې څخه او ويلي ما تاسې ته چې شيطان ستاسې د دواړو دښمن دی ښکاره او و ويل دوی دواړو ای ربه موږ ظلم وکړ پر ځانونو او که ته موږ ته بخښنه ونکړې او په موږ رحم ونکړې نو خامخا موږ به شوله تاوان کوونکيو څخه .))

له دې ايتونو څخه په ډاګه څرګندېږي چې په جنت کې اوسېدل ، د جنت له مېوو څينې ګټه اخېستل په جنت کې ازاد ګرځېدل د ادم ع او حوا دواړو حق و و الله ج دواړو ته په جنت کې داوسېدلو اجازه وکړه او شيطان دواړه وښويول او الهي عتاب (پړه) پر دواړو راغله او دخپلې خطا د بخښنې لپاره دواړو د الله ج حضور ته دعا وکړله. نو دلته خو پرتولو ځايو کې ادم او حوا يو ځای ياد شوي دي ، نه ادم د ژوند په ډګر کې د تکليفونو لپاره ځانګړی شوی دی او له دی صحنې څخه د حوا په وېستلو باندې هم کوم دليل نشته ، بلکې ټول ايتونه چې موږ وړاندې ياد کړل زموږ د مدعا ثبوت دي او په کوم ايت باندې چې دوی استدلال کوي مفسرين وايي : مراد له دې څخه دادی چې ښځه خو دې هم په تکليف کې درسره ګډه ده مګر زيات بوج پرتادی[٧١].

امام قرطبي وايي چې : د ښځې د ژوند ټولې اړتياوې د سړي پر ذمه دي د دې په حاصلولو کې چې کوم تکليف او مشقت دی دا ذمه واري يوازې د سړي ده ، نوځکه الله ج فتشقی وويل چې څه محنت ، تکليف او مشقت

---

(٧١)معارف القران جزء ١٢ مفتي محمدشفيع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول دي هغه به په حضرت ادم ع وي ځکه چې د حضرت حوا ع د ژوندانه د ضرورتونو ذمه وار هم دی ده [۷۲].

نو دلته هم هېڅ معقول دلیل نشته چې ښځه دې له خپل اجتماعي (ټولنیز) دریځ څخه یوه لو ښت هم وروسته کړي او یا دې د ژوند ډګر ته له را وتلو څخه بنده کړای شي او یا دې ځینې بې انصافان هغه له انسانیت څخه حیوانیت ته کش کړي !!

ځینې خلک اوس هم وایي چې دا په حقیقت کې ښځه (حوا) وه چې د انساني بد مرغۍ بنسټ یې کېښود ، دوی دعوه کوي چې همدې حوا ، ادم ع دې ته و هڅاوه چې په جنت کې د غنم دانه وخوري او د الله ج له امر څخه سرغړونه وکړي او ادم ع د همدې په لمسونه او هڅونه د غنم دانه وخوړه ،الله ج د ادم ع په دې نافرمانۍ خفه شو او هغه یې له جنت څخه را ووېست چې له همدې ورځې څخه د انساني بدمرغۍ تاریخ پیل کېږي او که داسې نه و شوی نو نه ادم ع له جنت څخه راوېستل کېده او نه به دنیوي ستونزې او بدمرغۍ وای .

د دوی په ځواب کې باید وویل شي چې لومړی خو د ادم ع او حوا په کیسه کې دا پورتنی تصور له منحرف یهودیت څخه سرچینه اخلي او دا تصور د یهودیت د (عهد قدیم) صحیفو رانقل کړی دی او هرڅوک چې دا تصور بدرګه کوي په حقیقت کې د یهودیت د مطالعې تر اغېزې لاندې راغلی دی چې اسلام یې په کلکه ردوي .

(۷۲)احکام القران جزء ۱۱۱ عبدالله محمد بن احمد الانصاري القرطبي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قران ، حديث او نورو اسلامي نصوصو کې داسې کوم دليل نشو موندلی چې پورتنئ دعوه تائيد کړي ، حتی اسلام په کلکه په دې تاکيد کوي چې لومړنی مسئوول په خپله ادم ع دی او همده د خدای ج د فرمان خلاف د غنم دانه وخوړه (ولقد عهدنا الی ادم من قبل فنسی ولم نجد له عزما).[۷۲]

يعنې : ((او خامخا په تحقيق سره موږ حکم کړی و ادم ع ته پخوا لدېنه پس هېر يې کړ او ومونه مونده ده ته استقامت (صبر له نه کولو) څخه .))

څو شبهې او ځوابونه يې

ځينې خلک چې له اسلام سره حساسيت لري او له اسلامي روح سره اشنايي نه لري او نه يې هم له دين څخه څه لوستي دي داسې فکر کوي چې اسلام نارينه د ښځې پر سرمطلق حاکم ګرځولی دی او ښځه پر هر حال بايد د هغه اوامر ومنې که څه هم هغه په ناحقه وي او ښځه بايد له هغه سره د وينځې په څېر ژوند وکړي موږ به انشاء الله د دوی هری غلط فهمئ او اشتباه ته مدلل ځواب و وايو .

الف : شبهه په قيموميت (واکمنۍ) د سړي کې

د دوی يوغټ دليل دا ايت دی .

---

(۷۲)طه : ۱۱۵ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ج فرمايي : [الرجال قوامون على النساء بما فضل الله بعضهم على بعض و بما انفقوا من اموالهم ، فالصالحت قانتات حافظات بما حفظ الله] (۷۳)

يعنې : ((سړي مقرر دي پر ښځو باندې په دې وجهې چې فضيلت ورکړی دی الله ج ځينو ته پر ځينو نورو په سبب د دې چې خرڅ کوي خپل مالونه بيا کومې ښځې چې نېکې دي، تابعدارې دي، ساتونکې دي پسې شاه د الله ج په حفاظت سره .)) خو د دې ايت مطلب او معنی دا نده چې خاوند يا نارينه دې مطلق ديکتاتور وي هر څه چې وايي بايد ومنل شي او هېڅ خبره يې رد نه شي او نه د دې دليل دی چې هر نر په هرې ښځې فضيلت او بهتري لري .

د نرفضيلت او غوره والی په څو شرطونو پورې اړوند دی داسې نه چې هر نر دې خوښ وي او ځان دې په ښځې غوره ګڼي ، هغه شرطونه الله ج خپله په همدې ايت کې بيان کړي دي هغه دا چې .

نارينه خپل مالونه لګوي ، سترتيا او ستوماني پر ځان مني ، د ژوند تکليف او ترخې په ځان تېروي خو که کله نارينه له ځان څخه په همت کې ښځه او ښځه له ځان څخه نارينه جوړ کړي نو بيا دا ايت د داسې چا د قيموميت دليل نه دی ډېر وخت صالحې ، قانتې (تابعدارې) د پټو رازونو ساتونکې ښځې له ډېرو سړيو ځينې غوره دي ، کله چې سړی صحرايي شي او له کور څخه خبر نه وي د ښځې هېڅ پروا ونه لري د هغې نفقه نه ورکوي په کارونو کې تنبل وي ، اويا ښځه د فساد او فتنې خواته کشوي

(۷۳) النساء : ۳۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو آیا دا دې هم پر ښځو د فضیلت او بهترئ دعوه کوي ؟ د غوره والي او بهترئ شرط خو دادی چې نارینه تکلیف ارام او مطمئن ژوند تېر کړي ، نو بیا دې د کورپالونکی سړی ولې نه وي ؟ او سلیم عقل او طبیعت هم دامني چې په دغسې حالت کې دې دکور مشر نارینه وي ، او د دې معنی دا نده چې ښځه دې بالکل حیثیت ونه لري ، نارینه دې مستبد ، ظالم او دیکتاتور وي او نه خو دا د اسلام له عام مفهوم سره سمون خوري ، اسلام خو په مشوره امر کړی دی حتی کله که ماشوم له تي څخه بېلېږي نو په دومره وړه خبره کې دې هم مشوره وشي ، د مور او پلار په مشوره دې له تي څخه جدا شي ، نو نارینه باید له ښځو سره مشوره وکړي او بل ښځه که کار ونکړي نو بخښل کېږي او غیر مسئووله ده او نارینه مسئوول دی دا تفضیل داسې دی لکه د لومړي وزیر فضیلت په وزیر داخله او ډېر وخت د کورنیو چارو وزارت په خپلو اړوندو چارو کې له لوی وزیر څخه ډېر واک ، اختیار او تجربه لري .

علماء وايي چې په کور کې د نارینه واکمني داسې ده لکه چې یوه بېړۍ یا موټر روان وي او په هغې کې چلوونکي ډېر وي او دبېړۍ یا د موټر د چلولو لپاره یوتن پکار وي او هغه بېړۍ ته کښېني او چلوي يې .نو نارینه هم د بېړۍ چلوونکی دی او په هېڅ ترتیب د دې معنی نه ورکوي چې خاوند دې مطلق واکمن یا بادار وي او ښځه دې د هغه وینځه او خدمتګاره وي .

ب : شبهه د ښځو په شهادت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځينې خلک داسې فکر کوي چې رسول الله ص ښځو ته کم عقلې ويلې دي او هغه يې له انسانيت څخه وېستلې دي مګر دا خبره په دې مفهوم سره هېڅ صحيح نه ده چې رسول الله ص به له ښځو سره په مهمو چارو کې مشورې کولې د هغوی د ښو نظرياتو او کتنو څخه به مستفيد کېده ، وګورئ بي بي خديجې رض له رسول الله ص سره د وحې په پيل کې څومره لوېې مرستې کړې دي ، هغه ص يې ورقه بن نوفل ته ور وست ، هغه ص ته يې داسې تسلي ورکړله چې کاملاً مطمئن شو .

د حديبيې په صلحه کې کې د ام سلمی رض کړنه وګورئ ، نو رسول الله ص ښځو ته کم عقلې هېڅکله نه دي ويلي ، دا له حديث څخه غلط فهمي ده په دې حديث کې رسول الله ص د عقل او دين کمښت داسې روښانه (توضيح) کوي : (او مور وويل چې زمونږ د عقل او دين کمښت (نقصان) څه شی دی يا رسول الله ص ؟ هغه ص وفرمايل چې ايا د ښځې ګواهي د نارينه په نيمايي نه ده ؟ مونږ وويل هو ! هغه ص وويل همدا يې د عقل کمښت دی بيا يې وفرمايل ايا داسې نه ده چې کله ښځه حايضه شي نه لمونځ کوي او نه روژه نيسي ؟ مونږ وويل هو ، هغه ص وفرمايل همدا يې د دين کمښت دی)[٧۴]

نو د ښځې د عقل کمښت په دې حديث کې په يو څه پورې منحصر شو هغه دا چې د ښځو ګواهي د نر د ګواهۍ نيمه ده،رسول الله ص يوائې په

(٧۴)الشوری واثرها فی الديمقراطيه ۱ دکتور عبدالحميد اسماعيل نقل له ارشاد الساري شرح صحيح بخاري څخه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدې پورې خاص کړ او کوم بل لامل يې ياد نه کړ او دا چې ولې د ښځو ګواهي د نارينه وو د ګواهۍ نيمه ده الله ج يې داسې بيانوي :

[ان تضل احدهما فتذکر احدهما الاخرى][75]

يعنې : ((لپاره د دې چې که هېرېې کړي يو تن له دوی ځخه نو ياد به يې کړي ورته بله)) نو د ګواهۍ د نيم والي لامل الله ج د هغوی د حافظې کمزورتيا و ښودله چې ژر ژر ورځخه هېرېږي ، ځکه چې د چاله يو کار سره مخه نه وي نو هغه ته يې پام کم وي ، نو همداسې دا مالي مسايل د ښځو له مخې او توجه ځخه لېرې دي او ډېرې کمې اړيکې ورسره لري ، نو د هېرې او دې مسائلو ته د اهتمام د نه کولو وېره ده نو ځکه د دوه ښځو دګواهۍ ته اړتيا پيدا شوله او دا د ښځې د کم عقلۍ اوسپکوالۍ معنى نه ورکوي ځکه چې دا د هغوی ورځنۍ چارې نه دي او که رښتيا هم کم عقلې ګڼل کېدلې نوله سره به يې ګواهي نه قبلېدله او نه به د حديثو په روايت کې په دوی باور کېده ، د حديثو په روايت کې ديوې ښځې په روايت اعتماد اوباور د ځه لپاره ؟ او په کوم ځای کې چې دا وېره (هېروالی) نه وي د دوی ګواهي ضرور قبلېږي وينو چې هغه چارې چې د ښځوورځنۍ اړيکې ورسره دي او د هغوی له دندو ځخه شمېرل کېږي نو لکه چې ابن قيم جوزي وايي : دهغوی ګواهي تنها هم په کې قبلېږي[76] .

شيخ محمد شلتوت وايي : په ګواهۍ کې د دوه ښځو يو ځای کول د باور لپاره دي ، د دې لپاره نه چې هغه کم عقله ده ، چې د هغې انسانيت ته پرې صدمه ورسېږي مګر اصلي لامل لکه چې شيخ محمد عبده وايي : دا دی

---

(75)البقرة : ۲۸۲ .

(76)الطرق الحکومية فى السياسة الشرعية ، ابن قيم جوزي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د هغې دنده او چارې مالي مسائل ندي او نه يې مخه دې مسائلو ته ده او نه پېرل او پېرودل کوي ، او کورنۍ چې د هغې ورځنۍ چارې دي او مخه يې ورته ده ګواهي يې په کې يوازې هم قبلېږي .

شېخ محمد شلتوت زياتوي : د دې معنی دا نه ده چې دښځو په ګواهۍ حق نه ثابتېږي او قاضي دې پرې حکم نه کوي ځکه چې قاضي اخر څه غواړي هغه بينه ده .

او علامه ابن قيم جوزي وايي : هر هغه څه چې حق ښکاروي نو بينه ده ، له همدې کبله قاضي په قطعي قرائنو فيصله کولی شي ، حتی کله چې پرې باوري او مطمئن شي نو د کافر په شهادت هم فيصله کولی شي .

(١) (١) الاسلام عقيدة و شريعة ١ شيخ محمد شلتوت .

دکتور عبدالحميد انصاري وايي : د دې معنی دا نده چې د نر حيثيت ، برم ، شان او رتبه لوړه ده او دښځې ټيټه ،بلکې مطلب دا دی چې حق ثابت شي ، او پلټنه پکې وشي ، او پر ښځو عاطفه ژر غالبېږي ، تاسې وګورئ کوم ځای کې چې د نارينه وو په هکله هم دا وېره ده هلته د نارينه ګواهي هم نه قبلېږي لکه دښځې او خاوند ګواهي يو دبل لپاره .سره لدې چې خاوند يا مېړه نارينه هم دی همدا راز د پلار ګواهي د زوی لپاره چې دلته هم همدا وېره ده نه قبلېږي .

شېخ محمد متولي الشعراوي وايي : له عقل ځينې مراد ماغزه دي چې په هغې کې د انسان معلومات ، خيالونه ، يادشوي شيان ، په ذهن کې منل شوي شيان ثبت وي او ماغزه نر اوښځه دواړه لري ، او سړی کولی شي چې په چټکتيا سره هغه څه ومومي چې په ذهن کې يې ورته ځای ورکړی دی ، اوتصرف پکې وکړي اوعقل هم د تجربو او معلوماتو محصول دی نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه چې ښځه د ټولنې (سوسايټي) څخه لرې ده نو نشي کولای چې په اسانه ورته يو څه ياد کې ورشي ، همدارنګه ښځې هم هر څه ته پوره پام نه کوي او که بهر يې هم په څه شي نظر ولګېږي نه يې څېړي او نه پکې فکر کوي ښايي هغه ډېره مهمه واقعه وي مګر دا ورته هېڅ پام نه کوي ، نو ځکه د دوه و ښځو يو ځای والي ته اړتيا پيښه شوله[٧٧] .

دکتور محمد البهي وايي : ښځه بهرنۍ اغېزې ډېر ژر مني ،له نارينه څخه ډېره نرمه د عاطفې خاونده ده ژر تصديق کوي ، د هغې د قهر ، غصې او خوشحالۍ ترمنځ ، د نرمۍ ، او سختۍ ترمنځ د مخ اړولو او شا اړولو ترمنځ مسافه ډېره کمه ده که الله ج ښځې ته هم هغه مسووليتونه ورمخ کړي وای نو دابه د ښځې د ښېګړې پر خلاف کار و[٧٨] .

په هر حال ومو ليدل چې د يو نارينه پرځای د دوو ښځو و درول په ګواهۍ کې د هغې د عقل او پوهې د نشتوالي په معنی نه دی، بلکې څه نور لاملونه يې درلودل او په اسلام کې ښځې ته هېڅکله هم د کم عقلۍ او لېونۍ نسبت نه دی شوی .

www.melitahrik.com 0777 400 116

ج : شبهه په ميراث کې

دوی وايي چې ((اسلام په ميراث کې ښځې ته د نر نيمه برخه ټاکلې ده، او دا خو د دوی پر وينا ښکاره بې انصافي ده ، ځکه چې نارينه کار هم

---

(٧٧)المراة فی الشريعة الاسلامية شيخ محمد متولي الشعراوي .

(٧٨)المراة فی الشريعة الاسلاميه\ شيخ محمد متولي الشعراوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای شي او بهر هم وځي پکار خو دا وو چې نارینه ته دښځې نیمه برخه ورکول شوې وای ، پدې کې خو د ښځو سپکاوی او بې احترامي ده .))

زه دې ښاغلیو ته وایم چې لومړی باید دوی دې مسئلې ته ژور ورننوزي پدې اړه دا اسلام ارشادات ژور ولولي او بیا پرېکړه وکړي. دوی باید پر اسلام تردې تورلګولو وړاندې خو لږ له اسلام څخه مخکې ټولنو ته هم وګوري چې هلته د ښځو څه حال و بیا په اوسنیو ټولنو کې د ښځو حال هم و ګوري. هلته ښځې ژوندۍ ښخېدلې د هغوی وجود غم ګڼل کېده، په پیدا ایښت یې دهر چا تندی تریو و میراث خویې بالکل نه ورکاوه .ځکه چې په عربو کې به چې چا له خپلې قبیلې څخه دفاع نشوه کولای هغه له میراث څیني محروم و، میراث یوازې د نارینه ووحق و ،په یهودیت کې چې نارینه اولاد وي ښځې ته میراث نشته دی[۷۹].

مګر اسلام چې د میراث په هکله کوم قانون ټاکلی هماغه د فطرت او سلیم عقل تقاضا او غوښتنه ده ځکه چې نارینه ته د کور لګښت ، د ښځې او اولاد نفقه او نورې چارې ورترغاړه دي ، او په ښځې خو دا تکلیفونه یو هم نشته حتی د هغې خپله نفقه هم پربل چا ده ، مهر هم اخلي او دهغې جامې ،خرڅ ، خوراک او د ضرورت وړشیان هم پر بل چا دي ، په دې هکله یو عالم وایي : په میراث کې د برخو ټاکل دا معنی نه ورکوي چې نارینه په ښځو بهتر والی لري ، یا ښځې ته په سپکه سترګه کتلی شي ، بلکه دا وېش د ټولنیز نظام او توازن سره سم ټاکل شوی دی چې نارینه و ته د ډېر مال اړتیا ده او باید ډېره برخه ورکړل شي او ښځو ته د کم مال ضرورت دی

(۷۹)المراة فی القران \ استاذمحمود العقاد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کم دې ورکړل شي ، بلـه خبره داده چې څوک خو دې يوه بېلګه هم را وښيي چې په غير اسلامي ټولنو کې دې ښځو ته ميراث ورکړل شي ؟

د : شبهه په طلاق کې

له هغو شبهو څخه چې ځينو تـه د اسلام پـه هکلـه پيدا شوې دي يـوه هـم د طلاق مسئله ده چې ولې د سړي پـه واک کې ده ، ځکـه چې پـه دې کې خو دښځې سپکاوی دی ، دوی وايي چې پکار خو دا ده چې ښځې تـه هـم کلـه يې چې زړه وغواړي د جدايئ حق ورکړل شي .
رښتيني خبره داده چې که څوک د طلاق مسئلې په اسلام کې وڅېړي او لږ پرې ځان خبر کړي ، نو دغه بې ځايه شبهه به يې پخپله ځواب شي ، اسلام يو واقعي دين دی هغه طلاق لـه کورنۍ ځينې لېرې غواړي، ځکـه چې پـه طلاق سره د کورني نظم جوړښت او بنه لـه منځـه ځي لـه همدې کبله يې پـه حلالـو کـې ډېـره ناکـاره او بـد شـی طـلاق ښـودلی دی ، او لـه سـړي څخـه غوښتنه شوې ده چې که په څه خبره له ښځې ځينې خفه شي صبر او تحمـل وکړي ، او ژر د جدائي خيال زړه ته رانه ولي .
الله ج فرمايي : [و عاشرو هن بالمعروف فان کرهتموهن فعسى ان تکرهـوا شيأً ويجعل الله فيه خيرا کثيرا] (۸۰)

---

(۸۰)النساء : ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعني : ((او ګذران کوی له ښځو سره په ښه طریقه او که تاسو بد ګڼئ دوی نو شاید چې تاسو نه خوښوئ یو شی او الله ج ایښی وي په دې کې ډېر ښه والی .))

او کله که د ښځې او خاوند ترمنځ اوبه بالکل خړې شي نو اسلام له دواړو څخه د لوی زړه ، حوصلې او عقل نه د کار اخستلو غوښتنه کوي لومړی باید خاوند ښځې ته نصیحت وکړي او که چېرې نصیحت اغېزه ونکړي بیا به یې بستره ورته جدا کړي او که پردې هم ونه شي نو کولای چې تأدیباً یې سپک ووهي چې زخمي کوونکي نه وي ، په لرګي نه او په مخ نه وي ، او که بیا هم ونشي نو یو مشر به د خاوند او یو مشر به د ښځې له کورنۍ څخه را وغواړي ترڅو د دوی ترمنځ راپیدا شوې ستونزې و څېړي او اصلاح راولي که چېرې د هغوی په نظر د زوجیت د دوام امکان و نو ښه او که نه و نو طلاق دې ورکړي ، او حتی طلاق هم اسلام وایي چې طلاق دې طهر (پاکۍ) کې وي او یو دې وي او بله دا چې ښځې دې د خاوند له کوره څخه نه ووځي ترڅو چې د ده دلومړي او دوهم طلاق په عدت کې وي ښایي چې په دې موده کې د خاوند طبیعت ښه شي، د ژوند تېرې خوږې شپې او ورځې ورپه یاد شي ، ښځې ته یې رغبت وشي او رجوع ورته وکړي او که دا هرڅه سر ونه نیسي نو بیا وروستنی علاج جدایي (بېلتون) دی او طلاق د نارینه په واک کې ځکه دی چې هغه په هر کار کې سوچ او فکر کوي ، د هغه ټول اړخونه سنجوي ، لنډه منډه نه کوي ، په اسانه او وړه خبره ښځې ته طلاق نه ورکوي او بل دا چې نارینه ښځې ته د مهر په نامه څه مال ورکوي ، او که طلاق د ښځې په لاس کې وي نو هره ورځ به لکه لوېدیځه نړۍ په ختیځه نړۍ کې هم مېرمن له مېړه سره یو

www.meliftahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

میاشت هم او سېدل نه غواړي ، په وړه خبره هم له هغه څخه بل چاته روانه وي ، د خوند او ذوق لپاره هم ځوځو مېړونه کوي، دا خو د هغه اصل غرض خلاف کار دی د کوم لپاره چې نکاح روا شوې ده ، ښځه زړه تنګې ده په کار کې سوچ او فکر نه کوي، د کار مثبت او منفي اړخونه نه څېړي ، فیصله ډېره ژر کوي ، کېدلی شي چې په وړه خبره هم خاوند بېل کړي او دا هر چاته په ډاګه ده او که ښځې ته د طلاق حق ورکړل شوی وای نو کېدلی شو چې ځينو ښځو په هره میاشت یو یا دوه واره مېړونه کول له هغه څخه به يې مهر اخيست ، او د هماغې ورځې په بېګا به يې هغه ته طلاق ورکاوه ، اوله نکاح څخه به يې سوداګري جوړه کړې وای ، ځکه له خاوند ځينې په جدا کېدلو په هغې هېڅ تاوان او پړه نشته ، اسلام د همدې لارې د بندېدلو په خاطر هم د طلاق واک ښځې ته ورنکړ .

دا خبره هم غلطه ده چې ښځه بالکل د جدايۍ حق نه لري ، اسلام ښځې ته دا حق په بشپړ ډول ورکړی دی ، چې که له خاوند سره يې اړيکې خرابې شي او په هېڅ صورت له هغې سره او سېدل نه غواړي ، نو ځان دې جدا کړي او دا مال بېرته ورکول خاوند ته هم د همدې لپاره شرط شول چې ښځه له خپل دې حق ځينې ناوړه استفاده ونکړي ، او که خاوند طلاق ورکړي نو له ښځې ځينې هېڅ غوښتلای نه شي .

اسلام چې د جدايۍ کوم حق نارينه ته ورکړی هغه يې ښځې ته هم ورکړی دی ، خو د دې لپاره چې دواړه له خپل دې حق څخه ناوړه استفاده ونکړي نو په دواړو يې يو څه شرطونه کېښودل چې که خاوند ښځې ته طلاق ورکوي خپل مال غوښتلای نشي ، د متعې په نامه به يو څه ورکوي او په عدت کې به نفقه ورکوي او که ښځه ځان له مېړه څخه جدا کوي نو د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مال به بېرته ورکوي چې د ښځې دي حق ته په اسلام کې په فقهي اصطلاح د (خلعی) حق وايي نو دا شبهه بالکل بې ځايه ده چې په اسلام کې ښځو ته له مېړونو څخه د جدايئ د غوښتنې حق نشته دی .

ه : شبهه د فتنې په لفظ کې

يو بل حديث چې اکثره خلک پرې د ښځو پر ضد استدلال کوي خو په مفهوم يې نه پوهېږي هغه دا چې بخاري روايت کړی دی : ((ما ترکت بعدی فتنة هی اضر علی الرجال من النساء .))
يعنې : ((ما له ځان څخه وروسته سړيو ته له ښځو څخه ضررناکه فتنه نده پرېښې))
دوی ګومان کوي چې دلته له فتنې څخه غرض شر او مصيبت دی چې انسان پرې ازمويل کېږي لکه څنګه چې په نيستمنۍ، ناروغۍ ، ناداريء ، ولږې او وېرې باندې ازموېل کېږي ، رښتيا خبره دا ده لکه څرنګه چې د ((فتاوی المراه المسلمه)) مصنف ليکي دلته له فتنې څخه غرض دا ندی چې ګوندې دوی شر ؛ مصيبت يا غمونه دي چې نارينه پرې ازمويل کېږي بلکه ډېر وخت انسان د نعمتونو په ورکړې سره هم ازمويل کېږي او د شر او مصيبت په انډول په نعمت او پراخۍ سره د انسان د ازمويلو پله ډېره درنه ده لکه شتمني ، اولاد او ښه ژوند الله ج فرمايي : ((ونبلوکم بالشر و الخير فتنه))[٨١]

---

(٨١)الانبيا : ٣٥ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((او ازمايو موږ تاسې پرشر ، (بدی) او پر خير (نيکی) سره په ازموينه .))

الله ج ډېر ځله د انسان د ازمويلو لپاره نعمتونه او په ځانګړی ډول مال او اولاد چې د دنيا ستر نعمتونه او ښکلا بلل کېږي يادوي فرمايي : ((انما اموالکم و اولاد کم فتنه))[٨٢]

یعنې : ((بېشکه همدا خبره ده چې مالونه ستاسې او اولاد ستاسې يوه فتنه او ازمويښت دی .))

((واعلموا انما اموالکم و اولادکم فتنه))[٨٣]

یعنې : ((او پوه شئ تاسې چې بېشکه مالونه ستاسې او اولادونه ستاسې ازموينه ده))

او ازمويښت پرې داسې کېږي چې د الله ج پر وړاندې له مسئووليتونو څخه انسان غافله کوي او بې ځايه يې بوختوي په دې اړه الله ج فرمايي :

((ياايهاالذين امنوا لاتلهکم اموالکم و لا اولادکم عن ذکر الله ومن يفعل ذالک فاولئک هم الخاسرون))[٨٤]

یعنې : ((ای مؤمنانو غافل دې نه کړی تاسې مالونه ستاسې او نه اولاد ستاسې له ياده د خدای ج څخه او هغه څوک چې وکړي دا کار نو همدغه کسان زيانکاران دي .))

لکه څرنګه چې انسان په مال او اولاد باندې ازمويل کېږي همدا راز په ښځې باندې هم ازمويل کېږي ځکه دا هم نعمت دی لکه څرنګه چې الله ج

---

(٨٢)التغابن : ١٥ .

(٨٣)الانفال : ٢٨ .

(٨٤)المنافقون : ٩ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانان وپروي چې مال او اولاد یې د ازمویلو لپاره ورکړی دی همدا راز رسول الله ص هم فرمایي چې خبردار په دنیا کې له هغو نعمتونو څخه چې انسان پرې ازمویل کېږي او فتنه ګڼل کېږي یوه هم ښځه ده ځکه ډېر وخت ځینې ښځې خپل مېړونه له الهي اطاعت څخه منع کوي لکه په جهاد او غزواتو کې له ګډون څخه ، د خدای ج په لاره کې د مال له لګولو څخه ، فردي ګټې ته پرې په ټولنیزو ګټو ترجیح ورکوي د مینې محبت ، حسن او ښکلا ، ناز او کرشمو تر اغیز لاندې یې راځي همدا لامل دی چې الله ج په ډېر صراحت سره خپلو بندګانو ته فرمایي ((ان من ازواجکم و اولادکم عدوالکم فاحذروهم))[۸۵]

یعنې : ((بیشکه ځینې له ښځو ستاسو او له زامنو ستاسو دښمنان دي تاسې نو ځان وساتئ له دوی څخه))

اوپر ښځو د نارینه غټ ازمېښت شهواني اړخ دی کله چې ښځه د شهوت تحریکوونکې شي ، په بدن کې جوش او انقلاب راولي ، جاذبیت او کشش پیدا کړي د نارینه وو په زړونو کې د جنسي غریزې اور ژبغړانده کړي نو ایا له دې ستر ابتلا او ازمېښت به بل وي ؟ او همدا ازمېښت دی چې تر شا یې ډېر مفاسد اومصالح پټ دي ، د ټولنې برخلیک د همدې ازمېښت ترشا دی .

پرښځو د انسان ازمویل دي لکه الله ج چې انسان ته د پراخې ، خوشحالۍ او نورو نعمتونو په وخت کې اخطار او خبرداری ورکوي رسول الله ص فرمایي : ((په خدای سوګند چې زه پر تاسو له نېستۍ څخه نه وېرېږم ، په

---

(۸۵)التغابن : ۱۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسې به دنیا داسې پراخه شي لکه له تاسې وړاندې چې نورو ته پراخه شوې وه چې هغوی یې هم په لاس ته راوړلو کې یو له بل سره مسابقه پیل کړه (یو له بل نه مخکې کېدل) بیا به تاسو هم داسې هلاک کړي لکه هغوی یې چې هلاک کړل.))[۸۶]

د دې حدیث معنی دانده چې ګوندې رسول الله ص خپل امت ته فقر او نېستي خوښوي او پراخې ناخوښه بولي رسول الله ص له فقر څخه امان غوښتی دی ،ان له کفر سره یې پیوست کړیدي .

دلته مطلب دا دی چې رسول الله ص خپل امت ته زیګنال ورکوي چې هوښیار او با خبره اوسئ ترڅو د دنیا په مینه کې الله ج هېر نه کړي دلته په دې حدیث کې هم مسلمانانو ته خبر داری دی چې رسول الله ص د خپل امت نارینه ووته فرمایي چې الله ج تاسو د ښځو په څېر په غو نعمتونو چې هر نارینه ورته طبعي تمایل لري ازموي نو خبردار چې حرام کارته لاس وانه چوئ ، یا مو دخپلو ښځو مینه له شرعي مسئوولیتونو څخه غافل نکړي د دې معنی دا نده چې ګویا ښځې غم یا مصیبت دی .

---

(۸۶)متفق علیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقوق

الف : اقتصادي حقوق

اسلام چې څومره حقوق په دې اړوند نارینه وو ته ورکړي دي په هماغه پیمانه یې ښځو ته هم ورکړي دي په کوم ځای کې چې نارینه ته د کار اجازه ورکړل شوې ده ښځو ته هم شوې ده ، او یوه دروازه یې هم پرې نه ده تړلې د ژوند یو باب هم داسې نه شته چې هلته د نارینه لپاره د کار او تجارت (سوداګري) اجازه وي او پر ښځو تړلې وي ښځه په خپل ټول مال کې د تصرف (لاسوهنې) پوره حق لري ، هغه سوداګري کولی شي له بخښنې ، اجارې او صدقې څخه یې هېڅوک ایسارولې نشي ، نه خاوند د هغې واکدار دی او نه پلار او نور ترڅو چې د هغې تصرفات شرعي بڼه ولري او کله چې تصرفات شرعي بڼه و نه لري نو بیا خو د نارینه مخه هم نیول کېږي د دې ډېرې بېلګې د اسلام په تاریخ کې شته دي چې په صدر د اسلام کې به ښځو سوداګري کوله، په اسلام کې تصور داسې دی چې هر چاته د خپل زحمت په اندازه برخه ورکول کېږي الله ج فرمایي : [للرجال نصیب مما اکتسبوا وللنساء نصیب مما اکتسبن .] (۸۷)

یعنې : ((سړیو ته برخه ده له خپلې ګټې څخه او ښځو ته برخه ده له خپلې ګټې څخه .))

ښځې ته که د میراث ، مهر ، سوداګرئ یا کومې بلې لارې څخه څه په لاس ورځي نو چې څه وغواړي هغه پرې کولای چې له خپل خاوند ، پلار او

(۸۷) النساء ۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورور څخه پرته بل چاته يې ورکړي ، اسلام چې په دې اړوند څومره حقوق ښځو ته ورکړي په بل يو مذهب کې هم ندي ورکول شوي هغه که هر څومره شتمني ولري خو بيا هم نفقه يې پر خاوند فرض ده همدا راز ښځه کولی شي چې د خپل شتمنۍ لپاره يو پردی سړی وکيل و ټاکي او هېڅوک پرې د اعتراض حق نه لري .

ب:سياسي حقوق

پېژندنه او نظريې

الف : پېژندنه

يعنې هغه حقوق چې په غوښتنه يې خلک د دولت په اداراتو کې ګډون کوي ، په ټولپوښتنه ((ريفرنډم)) او انتخاباتو کې ځان ته د ګډون او د پارلمان د غړيتوب او د جمهوري رياست لپاره د ځان د کانديد حق حاصلوي .

ب : نظريې

د ښځو د سياسي حقوقو په هکله فقهاء ، بيلابېلې نظريې لري له افراط او تفريط څخه ډک غبرګونونه ښودل کېږي ، او د دې وخت له تر ټولو جنجالي مسئلو څخه بللی شي ، چې موږ به د هرې ډلې نظر او دلايل له بلې ډلې سره د مناقشې په توګه و څېړو تر څو پياوړی نظر پخپله روښانه شي .

١ : د ډېرو پخوانيو او ځينو معاصرو علماوو نظر ښځه له دې حق څخه بې برخې کول دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ : ډېر معاصر علماء وايي چې ښځه سياسي حقوق لري ، خو ولايت عظمى (صدارت او جمهوري رياست) ته ځان نه شي کانديدولای .
۳ : ځينې پخواني او ډېر معاصر علماء وايي چې ښځه ټول سياسي حقوق لري ، اسلام نه د دولت له رياست څخه منع کړې ده او نه په حکومت کې له کار څخه په پخوانيو فقهاء و کې لکه : امام ماوردي په الاحکام السطانيه او ابن خلدون په المقدمه کې د خلافت شرطونه ياد کړي دي ، خو نارينه توب يې نه دی ياد کړی ، همدا رنګه دکتور احمد شلبی په السياسة فی الفکرالاسلامي کې نارينه توب د خلافت لپاره نه دی شرط کړی .
ـ دکتور قطب محمد قطب طبيله په الوسيط في النظم الاسلاميه .
ـ او مولانا ګوهر الرحمن په اسلامي سياست کې وايي چې ښځه په ټولو دولتي اداراتو کې ګډون کولی شي ، خو د دولت د رياست حق نه لري ، سيد ابوالاعلى مودودي (رح) وايي سياسي حقوق د هر عاقل ، بالغ سړي او ښځې ثابت حق دی .

د لومړي نظر د خاوندانو دلايل له قران څخه

۱ ـ [الرجال قوامون على النساء بمافضل الله بعضهم على بعض و بما انفقوا من اموالهم][۸۸]
يعنې : ((سړي مقرر دي پر ښځو په دې وجه چې غوره والی ورکړی دی الله ج ځينو ته پر ځينو په سبب د دې چې خرڅ کوي خپل مالونه .))

(۸۸) النساء : ۳۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی وايي چې الله ج قيموميت په نارينه و پوري خاص کړ ، او د استازو غونډه (پارلمان) په ټول دولت واکمن او قيموميت لري ، ځکه چې هغوی عملاً په هېواد کې ټولې سياسي چارې پر مخ بيايي .

ځواب : دا ايت په يوه ځانګړې واقعه کې نازل شوی دی ، چې تر کورني ژوند او هماغې خاصې پېښې پورې اړه لري .

د پورتني ځواب رد : په اصول الفقه کې قاعده دا ده چې : [ان العبرة بعموم اللفظ] . يعنې : اعتبار د لفظ عاموالي ته دی او د سبب او واقعې خاصوالي ته هېڅ اعتبار نشته دی .

ځواب : د دې قاعدې په منلو سربېره مګر بيا هم د نرقيموميت (واکمنې) پرښځه په کورنيو چارو کې دی او د سياسي مسايلو سره هېڅ اړه نه لري ، په دې خبره دليل د دې ايت وړاندې او وروسته برخه ده او که د نارينه قيموميت هر چېرې او په هره برخه کې هم ومنل شي نو له سياسي حقوقو څخه د بې برخې کولو فکتور په کې څه شی دی ؟ او له کومې برخې يې ښکاري . ؟

۲ _ [ولهن مثل الذي عليهن بالمعروف وللرجال عليهن درجة] (۸۹).

يعنې : ((او شته دی ښځو لره حقوق په شان د هغو حقوقو چې پر دوی دي په ښه وجه سره او شته دی نارينه و لره غوره والی پر دې ښځو))

دا ايت ثرګندوي چې نارينه پر ښځو غوره والی لري چې هغه قيموميت دی او دا يوازې په کورني ژوند پورې اړوند نه دی ، ځکه د دولت

(۸۹) البقرة : ۲۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

واکمني د کور له واکمنۍ ځینې ډېره مهمه ده او الله ج هم دا قیمومیت او واکداري په کور پورې خاص نه کړله .

ځواب : که دلږو خت لپاره پر ښځه د نر د درجې لوړتیا او له درجې څخه د قیمومیت مانا ومنو مګر بیا هم وینو ، چې دا ایت د هغو ایتونو په منځ کې راغلی دی چې په نکاح او طلاق پورې اړوند مسایل په کې څېړل شوي دي دا هم د تېر ایت په څېر په کور کې د سړي په ریاست پورې خاص دی ، ځکه چې نارینه مسؤولیتونه او کورنۍ ستونزې مني او بل دا چې د یوې کورنۍ بې سرپرسته پرېښودل حکمتاً هم ښه نه دی ، نو حتمي ده چې نارینه به یې مشر وي .

۳ ـ [ولاتتمنوا مافضل الله به بعضکم علی بعض للرجال نصیب مما اکتسبوا وللنساء نصیب مما اکتسبن][۹۰].

یعنې : ((او ارمان مه کوئ ، تاسې د هغه شي چې غوره کړی دی الله ج په هغه شي سره ځینې له تاسې په ځینو نورو ، شته نارینه وولره برخه مقرره په سبب د هغې عمل چې کړی وي دوی))

دا ایت دلیل دی چې سړی پر ښځه غوره دی نو په دې خاطر هغه په ټولو کارونو کې واکمن دی .

ځواب دا ایت په کورنۍ پورې ځانګړی دی ، او په مطلقه توګه د نارینه وو دفضیلت دلیل کېدلای هم نه شي ، دا د وروستني ایت په شاهدۍ سره په میراث پورې خاص دی او مورږ دلته سیاسي حقوق څېړو .

۴ ـ [وقرن في بیوتکن ولاتبرجن تبرج الجاهلیة الاولي][۹۱]

(۹۰).النساء : ۳۲ .

(۹۱)الاحزاب : ۳۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((او قرار ونيسئ په خپلو کور کې او مه ښکاروئ ، ښکلا خپله (پردوته) په څېرد ښکاره کولو د ښکلا د جاهليت وړومبني))
۵ _ [و اذا سالتموهن متاعا فاسئلوهن من وراء حجاب][۹۲]
يعنې : ((او کله چې غواړۍ له دغو (سپېڅلو بيبيانو څخه) د کار کوم شی پس غواړۍ يې له پردې څخه د باندې .))

د استدلال وجه :

خدای ج ښځې ته په کور کې پر اوسېدلو امر وکړ او بې ضرورته لـه وتلو څخه يې منع کړله او په پردې ورته امر وشو ، له سرېو سره له اختلاط څخه منع شوله نو لازمه ده چې د سياسي ژوند څخه هم ګوښه و اوسي او دا د رسول الله ص په بيبيانو پورې خاص نه دي که داسې وای نو بيا به د نورو مسلمانانو ښځې په ډول او سينګار سره بهر ته وتلې او نه دا خبره صحيح ده چې د رسول الله ص بيبيانې د دې کار (د سياست له ډګر) څخه عاجزې وې .
ځواب : د لومړي ايت وروسته او وړاندې برخې ته په کتلو سره معلومېږي چې دا حکم د رسول الله ص په بيبيانو پورې خاص دی : لکه :
[يانساء النبي لستن کاحد من النساء ان اتقيتن فلا تخضعن بالقول فيطمع الذي فی قلبه مرض وقلن قولا معروفا وقرن فی بيوتکن ..[۹۳]

---

(۹۲)الاحزاب ۵۳
(۹۳)الاحزاب : ۳۲_۳۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((اى ښځو د نبي ص نه ياست تاسو په څېر د بل ټولګي د محمدي امت د ښځو نو که چېرې پرهېزګاري کوله تاسې پس مه کوئ نرمي په ويلو کې چې په طمع کې به پرېوځي هغه څوک چې په زړه کې يې رنځ وي او وايئ تاسې خبره ښه (زيېره) او قرار ونيسئ په خپلو کورونو کې ....))

نو دلته الله ج سپېڅلو بيبيانو ته خطاب کوي چې تاسو د نورو سره توپير لرئ ځکه چې تاسې د رسول الله ص بيبياني يې ، تاسو له نورو ښځو څخه غوره او شريفې ياستئ تاسو ته الله ج د خېرل الخلائق ص د ملګرتيا نېکمرغي در په برخه کړله نو ډېر احتياط کوئ او د ځان په هکله د نورو په څېر فکر مه کوئ .

لکه څنګه چې د پردې ايت د رسول الله ص په بيبيانو پورې خاص دی.[۹۴]

[و اذا ساءلتمو هن متاعا فاسئلو هن من وراء حجاب][۹۵]

يعنې : ((او کله چې تاسې غواړئ له دغو بيبيانو څخه کوم د کار څيز پس غواړئ يې د پردې تر شاه))

لکه څنګه چې د رسول الله ص له وفات څخه وروسته د نورو خلکو سره د نکاح حرمت هم په همدې بيبيانو پورې خاص و او لکه څنګه چې په ګناه کولو ورته دوه برابره عذاب ورکول په همدوی پورې خاص دي .

دکتور عبدالحميد متولي د سيد مودودي د دې وينا په ځواب کې چې ((درسول بيبياني دکومې کمزورئ له کبله په کور کې پرکښېناستلو ماموري شوې او نورو ښځو ته بهر ته د وتلو اجازه وشوه)) وايي دا خويو نيک اقدام د قدر او احترام وړ عمل دی چې د هغوی عزت او وقار پرې

---

(۹۴)((الشوری واثر هافی الديمقراطيه \ دکتور عبدالحميد اسماعيل الانصاري .))

(۹۵)الاحزاب : ۵۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندي او امتياز ورته حاصلېږي نو دا عجز نه ،بلکې امتياز او درناوی دی ځکه هغوی ته په ارام ،باوقاره مطمئن او له ستونزو څخه خالي ژوند تېرولو امر وشو او دانه څه عېب دی او نه د هغوی په قدرت ، عزت او درناوي کې څه کمښت، بلکې دا يو ځانګړی امتياز دی[۹۶].

دکتور فواد عبدالمنعم وايي : يو له هغه دلايلو څخه چې د حجاب په نه عاموالي دلالت کوي د غض بصر ايتونه دي د خدای ج له طرفه ښځې او نارينه وو ته پرنظر ښکته اچولو امر پر دې دلالت کوي چې په هغه وخت کې د مخ لوڅوالی روان (جاري) ، مباح او مروج و او يوله دې دلايلو څخه د فضل ابن عباس حديث دی[۹۷].

په همدې کتاب کې د (مخ او مړوند) سرليک وګورئ

رسول الله ص د فضل مخ بلو پلو ته واړاوه او پر هغې ښځې يې د مخ لوڅوالي او لنډ کارئ هېڅ پړه وانه چوله او لکه څنګه چې حجاب په لمانځه او حج کې نشته دی[۹۸].

حضرت ابوبکر صديق (رض) له عکرمه بن ابي جهل (رض) سره د رسول الله ص دوينځې په نکاح سخته غصه وکړه او غوښتل يې چې رجم يې کړي مګر حضرت عمر (رض) ورته وويل: ((نه خو داد امهات المومنين (رض) له ډلې څخه ده، نه ورسره رسول الله (ص) يو ځای شوی دی او نه ورته په حجاب امر شوی دی .))[۹۹]

---

(۹۶)مبادي نظام الحکم \ دکتور عبدالحميد متولي .

(۹۷)(بخاري او ترمذي)

(۹۸)الشوری واثر ها في الديمقراطيه \ دکتور عبدالحميد اسماعيل .

(۹۹)الطبقات الکبري لابن سعد ، تاريخ لامم ولملوک ابن جرير طبري جلد ۳ مخ ۲۲۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دحجاب احکام په پنځم هجري کال کې نازل شوي دي او په نهم هجري کال کې د حنېن په غزوه کې ښځو ګډون کړی دی ، نو دا خبره به څوک ومني چې ښځه دې په جهاد کې عملي ونډه هم واخلي او پرده دې هم وساتي داخو نشي کولای چې په پټه وجنګېږي نو جوتېږي چې د حجاب احکام په امهات المومنین (رض) پورې خاص دي او حتی د رسول الله (ص) بیبیانې خو هم دې ایت له وتلو څخه مطلق منع کړې نه وې ، که داسې وای نو رسول الله (ص) به د دی ایت له نزول څخه وروسته ولې حج او عمرې ته بېولې او نه به یې غزواتو او دمور او پلار ملاقات ته پرېښودلې . نو اسلام ښځې ته اجازه کوي چې کار وکړي، تړون وکړي ژمنې او معاملې وکړي ، په رسمي چارو کې ګډون وکړي کله چې اسلامي اداب مراعاتوي (۱۰۰) .

له احادیثو څخه :

۱ : ځینې وايي چې رسول الله (ص) ښځو ته ناقصات العقل والدین ویلې دي. د دې ځواب مخکې ورکړل شوی دی ، وګورئ (شبهه د ښځو په شهادت کې) سرلیک

۲_د ځینو روایاتو نسبت رسول الله (ص) ته شوی دی لکه : (شاورو هن وخالفوهن)

---

(۱۰۰) مبادي نظام الحکم \ دکتور الحمیدي متولی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((مشوره وکړئ له ښځو سره او مخالفت يې وکوئ)) مولانا ګوهر الرحمن ليکي چې دا روايت ملا علي قاري په مرقاة کې دقد ورد په الفاظو را نقل کړی دی او راوي يې معلوم نه دی او موضوعات کبير کې ورته بې اصله ،باطل او ضعيف ويلې دی [١٠١].

قرضاوي وايي : دا موضوعي دي چې علمي ارزښت هم نلري .

ـ شيخ ناصر الدين الباني وايي : دا روايت هېڅ اصل نه لري .

د تحفه الاحوذي خاوند وايي : د مجمع البحار خاوند په خپل کتاب تذکرة الموضوعات کې ليکلي چې ماته مرفوع نه ښکاري .

٣ : (هلکت الرجال حين اطاعت النساء) [١٠٢]

دا حديث وايي ((هلاک شول سړي کله چې د ښځې مننه وکړي .)) د دې حديث په هکله دکتور عبدالحميد اسماعيل د مختلفو محدثينو ويناوې رانقل کړې دي لکه شيخ الباني وايي : دا ضعيف دی سره له دې چې حاکم او ذهبي صحيح ګڼلې دی . ابن معين وايي چې دا هېڅ ده .

: ابن عدي وايي چې دا حديث د ضعيفو له جملې څخه دی او معنا يې دام سلمه (رض) له حديث سره ټکر لري .

٤ : (طاعة النساء ندامه) يعنې د ښځو خبر منل پښېماني ده .

د تحفه الاحوذي خاوند وايي چې ضعيف دی .

: الباني وايي چې موضوعي دی .

: صنعاني وايي چې ((د دې روايت نسبت عايشې ته شوی دی مګر موضوعي دی)) [١٠٣]

---

(١٠١) اسلامي سياست ١ مولانا ګوهر الرحمن .

(١٠٢) المستدرک للحاکم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

: سخاوي او سيوطي ورته ضعيف ويلی دی .

: ابن قيم جوزي وايي چې ، دا صحيح حديث نه دی .

۵ : حضرت عمر (رض) ته د يو روايت نسبت شوی دی چې (خالفوا النساء فان فی خلافهن البرکة) يعنې : ((د ښځو مخالفت کوئ ځکه چې د دوی په مخالفت کې برکت دی))

: الباني وايي چې دا ضعيف دی .

۶ : حضرت انس (رض) ته د يو روايت نسبت شوی دی چې رسول الله ص فرمايلي دي : (لايفعلن احدکم امرا حتی يستشير فان لم يجد من يستشير فليستشير امراه ثم يخالفها فان فی خلافها برکه .)

يعنې : ((نه دې کوي يو له تاسو څخه کوم کار ترڅو چې مشوره وکړي نو که څوک يې پيدا نکړي چې مشوره ورسره وکړي نو له ښځې سره دې مشوره وکړي اوبيا دې د هغې مخالفت وکړي ځکه چې د هغې په مخالفت کې برکت دی .))

د تحفة الاحوذي خاوند وايي چې : د دې حديث په سند کې عيسی دی او هغه ډېر ضعيف دی همداراز منقطع هم دی[۱۰۴].

: مولانا ګوهر الرحمن د تنزيه الشريعه په حواله ليکي : دا حديث ابن لال د حضرت انس (رض) په حواله روايت کړی دی خو په سند کې يې عيسی ابن ابراهيم الهاشمي دی او دی په دروغ ويلو متهم دی[۱۰۵].

(۱۰۳)الشوری واثرها فی الديمقراطيه \ عبدالحميد اسماعيل .

(۱۰۴)الشوری واثرها فی الديمقراطيه \ عبدالحميد اسماعيل .

(۱۰۵)اسلامي سياست \ مولانا ګوهر الرحمن .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷_: لـه رسـول الله ص څخـه روايـت دی چې (اذا كـان امـرائكم شـرار كـم و اغنيائكم بخلائكم و امركم الى نساء كم فبطن الارض خير من ظهر ها)
يعنې : ((كله چې وي امـران ستاسـو ، ستاسـو لـه ټولـو څخـه بـد خلک او شتمن موبخيلان شي او كارونه مودښځو پـه لاس شي نـو دځمكې ګېډه غوره ده د ځمكې له شاه څخه))
داستدلال وجه
ښځو ته سياسي حقوق وركول د دی سبب ګرځي چې د ټولنې واكمنې ښځو ته وسپارل شي .
ځواب : دا حديث لكه څنګه چې ترمذي وايي غريب دی او كه صحيح هم شي ښځو ته سياسي حقوق وركول دا معنا نه لري چې د ټولنې ټولې چارې په عمومي ډول ښځو ته وسپارل شي او نارينه دې كرار ناست وي .
: استاد عبدالمتعال صعيدي د دې خبرې په ځواب كې وايي : زموږ چارې به هغه وخت په ټوله معنا دښځو پـه لاس كې شي چې كله وضع بدلـه شي نارينـه دښـځو پـه كـار (پخولو ،ګنډلو ، وينځلو) او ښـځې د نارينـه وو پـه چارو اخته شي او كه چېرې د نارينه وو تر څنګ ښځې هم پـه ځينـو كـارونو كې ګډون كوي نو ددې معنـا دا نـده چې واک د ښـځو پـه لاس كې شـو او د حديث مطلب هم همدا دی چې وضعه په ټوله معنا بدله شي يعنې نارينـه پـر كور كښېني او ښځې حكومت په لاس كې واخلي (۱۰۶).

۸_د ((لن يفلح قوم)) حديث

(۱۰۶)من اين نبداء \ استاد عبدالمتعال صعيدي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخاري ، امام احمد په خپل مسند کې او نسايي له ابي بکره څخه روايت کړی دی چې ((لما بلغ رسول الله ص ان اهل فارس تملکوا عليهم بن کسری قال ((لن يفلح قوم ولو امرهم امراة)) دې حديث ته ترمذي غريب ويلی دی : يعنې ((کله چې رسول الله ص ته داخبره ورسېده چې د فارس خلکو پر ځانونو د کسری لور واکمنه ګرځولې ده نوهغوی ص وفرمايل ((هرګز به بريالی نشي هغه قوم چې واکمنه يې ښځه وي)) او په دې کې شک نشته دی چې پدې کې زيان دی او له زيان څخه ځان ساتل واجب دي او ټول هغه څه چې دی ضرر ته لمن وهي ځان ساتل ورڅخه واجب دي چې هغه دښځې ولايت دی او د (امرهم) صيغه عامه ده ټولې چوکۍ په کې شاملې دي مګر هغه خاص ولايات چې په اتفاق د علماوو ښځې ته ثابت دي او دحکم علت ښځې والی دی او دښځې والي مقتضی د علم ، پوهې نشتوالی او له معرفت څخه لېری والې نه ،بلکې د ښځې والي مقتضی دهغې عاطفه او هغه طبعي عوارض دي کوم چې دښځو معنوي ځواک کمزوری کوي او دهغوی برم ته صدمه ور رسوي ، دوهمه ډله داسې ځواب ورکوي : داحديث په امامت عظمي پوری خاص دی ځکه چې :

الف ـ په حديث کې کلمه د (امرهم) راغلې ده چې په امر کې ټول شيان او دټولنې ټولی چارې شاملې دي او دا يوازې په امارت عظمی (لوی رياست) کې کېدلای شي چې ټولې چارې يې په واک کې وي .

رد : په اصولو کې پر عام حکم د کليت په معنی راځي نو دعام حکم په ټولو افرادو او شاملو اجزاو باندې کېږي نو معنا داسې شوه چې هغه قوم به بريالی نه شي چې ښځه په کې وزيره شي ، هغه قوم به کامياب نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ښځه په کې جمهور رئیسه شي ، هغه قوم به بریالی نه شي چې ښځه پکې لومړئ وزیره شي .

نو مراد ترې ټول دولتي ارګانونه دي یوازې امامت عظمي ندی .

ځواب ـ که چېرې ومنو چې حکم دلته عام دی نو قرینه یې د اصول پوهانو په اتفاق سره د ټولو شاملو افرادو او اجزاوو څخه یوازې امامت عظمی ته اړوي (یعنې غرض یوازې لوی ریاست دی نه ټول ولایات) لکه چې وایي :

سړي درنې تیږې پورته کوي نو ښکاره خبره ده چې ټول نارینه خو درنې تیږې نه شي پورته کولای .

ب : دا حدیث په امامت عظمي پورې ځکه خاص دی چې ښځې د نورو ولایاتو اهلیت لري او عامه قاعده د نر او ښځې مساوات دي مګر هغه چې په جوت دلیل سره استثنی شوي وي او دولایت عظمی خاص کول په نارینه وو پورې په حدیث باندې ثابت دي او دښځو منع هم ورڅخه په حدیث ثابته شوې ده او له استثنی څخه استثنی نه شي کېدلای او نه روا ده (چې په ولایت عظمی باندې نور منصبونه قیاس کړو)

ج : علماء په دې کې هم د نظر اختلاف لري چې له (امرهم) څخه غرض جنس دی او که عهد یعنې ایاد حدیث غرض عام دی چې که په هر قوم کې ښځینه واکمنه شي بریالي به نه شي او که څه چې د رسول الله ص په ذهن کې معهود و چې هغه د فارس واقعه ده ، دوهم دا چې ایا ښځې ټول واک په لاس کې واخلي او که کوچني منصبونه هم خو قرینه ثابتوي چې دلته مطلب یا معهود فی الذهن یوازې او یوازې ولایت عظمي ده او وړې او وړې څوکۍ په اتفاق د فقهاو وسره ښځې ته ورکول روا دي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځو ته د جمهوري ریاست په شمول د ټولو سیاسي حقوقو د ورکوونکیو دلایل :

الف : دا حدیث په یوې خاصې پېښې پورې اړه لري دا ځکه چې دا حدیث له رسول الله ص څخه هغه وخت صادر شو کله یې چې واورېدل چې د فارس پر خلکو د کسرى لور حکومت کوي دا ځکه چې په هغوى کې داسې نارینه نه وپاتې چې حکومت یې کړى واى ، ولې چې الله تعالى ورته د خپل حبیب ص خبرا قبولې کړى وې .
هغه داسې چې کله چې رسول الله ص کسرى ته لیک ورولېږه نو هغه دا لیک څیري کړ نو هغوى ص ورته خبرا وکړلې چې خداى ج دې د هغه پاچاهي هم همداسې ټوټې کړي نو الله ج ورته دا خبرى قبولې کړلې او یو د بل په وژلو یې پیل وکړ نو هلته داسې نارینه نه وپاتې چې حکومت یې کړى واى ، او ښځې د حکومت واګې په لاس کې واخیست او طبعي ده چې هر قوم دې حالت ته ورسېږي هغه به ناکام او پاتې وي نو دا حکم په دې واقعې پورې اړوند دى په اصول الفقه کې دا مسئله اختلافي ده ، امام غزالي وایي چې : د خاص سبب لپاره د عام وارد بدل هغه له عمومیت څخه نه غورځوي [107]
او دلته کېدلې شي چې تکیه قرینې ته وشي ځکه چې رسول الله ص د یو خاص قوم له کیفیت او څرنګوالي څخه خبر شو او د هغوى حالاتو ته په کتنه او مطالعې سره یې داسې حکم صادر کړ نو دا په همدى پېښې پورې

---

(۱۰۷)المستصفى امام غزالي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاص دی ځکه چې زموږ په عصر کې او زموږ د سترګو پر وړاندې په ډېرو هېوادونو کې ښځو حکومت کړې دی خو په خپلو چارو کې بریالۍ شوې دي .

ب : دا حدیث که څه هم بخاري روایت کړی دی خو له احادو څخه دی او د احاد حکم ظني وي شیخ محمد عبده به احاد احادیث له سره نه منل(۱۰۸).

امام ابوحنیفه (رح) به په مشهورو احادیثو عمل کاوه او په احادو نه .

استاد عبدالمتعال صعیدي وایي : دا حدیث قطعي (پرېکنده) دلیل نه دی چې عمل پرې حتمي شي او قطعي عمل پرې وشي ، لکه وجوب د لمانځه ، روژه ، زکات او دا یو ظني حدیث دی او د ظني مخالفت پر نورو دلایلو روا دی(۱۰۹).

ځواب : منو چې دا حدیث د احادو له جملې څخه دی او ظني دی خو له خوارجو معتزله و پرته ټول جمهور علماء پرې عمل کوي ځکه چې قوي ګومان د عملي چارو لپاره بس دی ، ډېر شرعي احکام له احاد حدیث څخه اخېستل شوي دي .

دا خبره چې امام ابو حنیفه (رح) په احاد حدیث عمل نه کاوه سیي نده ، اکثره حنفیان ، شوافع ، حنابله او مالکیان په احاد حدیث عمل واجب ګڼي ، سره له دې چې احاد حدیث ظني وي .

رد : که چېرې ومنو چې په احاد حدیث عمل او پر پیاوړي ګومان اکتفاء (بس والې) سیي ده خو بیا هم دا په مدني حقوقو او جنایي قوانینو کې

---

(۱۰۸)الشوری واثر ها فی الدیمقراطیه\ دکتور عبدالحمید اسماعیل .
اسماعیل
(۱۰۹)من این نبداء \ استاد المتعال صعیدي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، په سياسي چارو کې نه ځکه چې دا ډېره مهمه او خطرناکه موضوع ده نو پکار دي چې په ظني حديث عمل ونشي ترڅو چې مشهور او متواتر نه وي ، کله چې علماء دا شرط ګڼي چې په مصلحت مرسله کې بايد مصلحت حقيقي او يقيني وي نو دلته خو په اعلی ډول سره بايد دليل ظني نه وي ځکه چې دا مستقلې چارې دي ، او قران يې دومره څېړنه نده کړې ، او بل دا چې دا ستر خطر دی چې يو احاد او ظني حديث په سياسي قانون کې په کار واچول شي او غټې غټې سياسي مسئلې ترې راو وېستل شي .

ځواب : قاضي د ګواهانو په ګواهئ فيصله کوي له دې ګواهئ نه خو يقين نه ثابتيږي مګر د ګومان پياوړتيا .

رد : دا قياس صحيح ځکه نه دی چې دلته خبره دهغو حديثو ده چې قانون او قضا شمېرل کېږي او له دې سره سره بيا هم قاضي د يوتن پر ګواهئ اکتفاء نه کوي دوه ګواهان او کله ناکله څلور ګواهان رابولي او سياسي احکام له مدني او جنايي احکامو څخه په خطر کې کم نه دي نو پکار دي چې له ډېر احتياط څخه کار واخستل شي .

لنډه دا چې په سياسي مسائلو کې به په مشهورو او متواترو احاديثو عمل کووا او احاد حديث به هغه وخت منو چې مسئله مستقله (ازاده او ځانګړې) نه وي مثلاً : د احاد حديث په واسطه مجمل تفصيل شي په مقيد ، مطلق ، خاص او عام کې يې منو او په مستقله مسئلو کې چې په قران کې نه وي بيان شوی نو عمل پرې نه کوو ، مګر کله چې په مشهورو او متواتروا حاديثو ثبوت شي .

او که چېرې په احاد حديث عمل ضرور و ګڼو نوبيا هم حديث په دوه ډوله دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ ـ هغه چې حکم يې د هر وخت او هر ځای لپاره شريعت وي لکه چې له رسول الله ص څخه څه د رسول الله ص او مبلغ په حيث صادر شوي وي او مقصد ترينه عام شريعت وي ، او قرائين (نښې نښانې) په دې دلالت وکړي لکه حلالول او حرامول ، امر او نهي نو دا عام شريعت او عمل پرې واجب دی .

۲ ـ هغه احکام چې ديوې ځانګړې مودې او ځانګړي ځای لپاره وي نو دا عام شريعت نه دی لکه د لښکرو لېږل ، د قاضيانو مقررول ، د ترونونو لاسليک ، دمالي چارو تدبير او .... ځکه چې دا احکام له رسول الله ص نه دامام او جمهور رئيس په صفت صادر شوي دي ، نو دا شريعت نه ګڼل کېږي او سياسي چارې هم له همدې ډول څخه دي .

همدارنګه څه چې له رسول الله ص څخه د قاضي په توګه صادر شوي وي اوغوڅه قرينه دلالت وکړي چې په دې کې د يوې خاصې ټولنې د مصلحت مراعات شوی دی ، داهم شريعت نه دی يعنې د يوې خاصې ټولنې مصلحت ته کتل او دهغې مراعاتول شريعت نه ګڼل کېږي او ښکاره خبره ده چې سياسي شريعت (د شريعت دې ځانګه) کې د قانون د جوړښت په وخت کې چې د ټولنې مصلحت په څه کې وي هماغه مراعاتوي نو همدا لامل دی چې هرځای او هر وخت کې وينو چې هر قانون د ټولنې او وخت سره توپير لري او د ټولنې او وخت له بدلېدو سره بدلېږي .

لنډه دا چې په دې حديث کې هم ديوې خاصې ټولنې مصلحت ته کتل شوي دي او په يوې خاصې ټولنې پورې اړه لري ځکه چې :

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ : دا حديث له رسول الله ص څخه د وخت د امام او جمهور رئيس په توګه صادر شوی دی او د رسول الله ص او مبلغ په توګه ورڅخه نه دی صادر شوی نو عام شريعت نه دی او نه پرې عمل واجب دی .

۲ : په دې کې د يوې خاصې ټولنې مصالح تر نظر لاندې نيول شوي دي چې د حکم د صادرولو په وخت کې دغه مصلحتونه د هغې ټولنې غوښتنه وه او قرينه دا ده چې دا حديث له سياسي چارو سره اړه لري او په سياسي چارو کې د يوې خاصې ټولنې مصالح مراعاتېږي نو ځکه د هر وخت او هر ځای سره بدلېږي[۱۱۰] .

دکتور صلاح الدين د بوس د دکتور عبدالحميد متولي ځواب داسې ورکوي : حديث په هر حال دليل دی که په سياسي احکامو کې وي او که په جنايي کې که ظني وي او که قطعي ځکه چې : فقهاء وايي : ((العبرة بعموم اللفظ لابخصوص السبب))

يعنې : ((اعتبار د لفظ عاموالي ته دی نه د سبب خاصوالي ته ، يعنې کتنه بايد د لفظ عاموالي ته وشي نه هغه خاص سبب او واقعې ته چې په هغه کې صادر شوي دي .))

۲ : دا چې په سياسي احکامو کې د خاصې ټولنې مصالح مراعات شوي دي ، دا په دې غوڅه قرينه کېدلای نشي ، چې دا حديث دې له خپل مفهوم څخه وغورځوي ځکه که دا خاصيت په وضعي قانون (د انساني ذهن محصول قانون) کې مراعات شي نو مراعات به شي مګر په اسلامي

---

(۱۱۰)مبادي نظام الحکم \ دکتور عبدالحميد متولي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریعت کې نشته دی ، په اسلامي شریعت کې له نصوصو څخه د احکامو د وېستلو ځانته لارې دي .

۳ : که په سیاسي چارو کې د ټولنې مصالح تر نظر لاندې نیول کېږي نو پکار دي چې په جنایي ، مدني او ..... احکامو کې هم مراعات شي او که داسې وشي نو حدیث له پامه غورځول کېږي[۱۱۱] .

رد : دکتور عبدالحمید متولي وایي چې : زه نه وایم چې په حدیث دې عمل نه کېږي زه وایم چې هغه حدیث دلیل او حجت کېدلای نشي چې احاد وي او مستقله مسئله څېړي چې په قران یا متواترو او مشهورو احادیثو ثابته نه وي لکه سیاسي مسائل ، نو هغه یوازې احاد حدیث حجت نه ګڼي خو کله چې راویان دوه شي بیا یې په منلو کې د هغه په نزد هیڅ ممانعت نشته دی .

۲ : د فقهاوو دا قاعده چې ((العبره بعموم اللفظ لابخصوص السبب)) مطلقه نه ده او که دا قاعده هم ومنو نو دا د اصول الفقه قاعده ده او ظني ده نه قطعي او معاصر علماء په اصول الفقه کې د اجتهاد امکان ویني او دوی له امام شاطبي سره موافق نه دي چې د اصول الفقه قاعدې قطعي دي[۱۱۲] .

ځکه په قطعي قاعدې یا نص کې د اختلاف ځای نه وي او دلته ځینې مسائل دي چې اختلاف پکې شته دی لکه مثبت د یو په نظر او منفي د بل په نظر ، او لکه اختلاف په مصلحت مرسله ، استحسان ، شرع من قبلنا ، دا صحابي قول ، استحصاب حتی په قیاس او اجماع کې ، سره له دې چې

---

(۱۱۱)الخلیفه تولیته و عزله \ دکتور صلاح الدین دبوس .

(۱۱۲)الموافقات ابو اسحاق شاطبي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولې قاعدې له قران او سنت څخه اخېستل شوي دي لکه چې هم دا سې د نظر اختلاف په عام ، خاص ، مطلق ، مقید ،ناسخ او منسوخ کې هم شته دی نو همدا سې اختلاف د احاد حدیث په احتجاج کې هم شته دی ځینو یې د قبلولو لپاره شرطونه ټاکلي دي :

۳ : دا وینا چې وضعي سیاسي قانون (د انساني ذهن محصول قانون) کې خو به د یوې خاصې ټولنې مصالح تر نظر لاندې نیول کېږي مګر دا په اسلام کې نشته ده غلطه ده. فقهاوو دې خبرې ته پام کړی دی چې هغه څه چې له رسول الله ص څخه د امام او جمهور رئیس په توګه صادر شوي وي هغه شریعت نه دی .لکه د لښکرو لېږل ، د قاضیانو مقررول د معاهداتو تړون او .....

۴ : دا چې په سیاسي چارو کې د یوې ټولنې مصالح تر نظر لاندې نیول کېږي باید په نورو احکامو کې هم ونیول شي ، موږ دا خبره منو هر کله چې ثابته شي چې په فلانۍ مسئله کې د خاصې ټولنې مصالح تر نظر لاندې نیول شوي و او د هغې په بدلون سره باید حکم هم بدل شي او سمه قرینه وجود ولري نو څه مانع نشته دی چې هغه هم لنډ مهالې (مؤقتي) وګڼل شي او له عام څخه خاص ته واوړي مثلاً : د اوښ د ورکېدلو حکم ، له مسجد څخه په و رځ کې د ځوانو ښځو ایساربدل ، د زوی لپاره د پلار د ګواهۍ نه منل ، د مېرمنې په حق کې دخاوند د ګواهۍ نه قبلېدل ، نرخنامه ورکول ،د قران په تعلیم پیسې اخستل او .....

څه پېژندل کېږي چې دا حکم له رسول الله ص څخه د امام او د دولت د رئیس په صفت صادر شوی دی او دا حکم ورڅخه د رسول الله ص او مبلغ په توګه صادر شوی دی ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتور یوسف قرضاوي داسې ليکي :
١ : قراينو او حالاتو ته په کتنه .
٢ : چې د حديث موضوع مصلحت وي او سياسي ، يا اقتصادي يا عسکري او يا اداري چارو پورې اړه ولري .
٣ : چې د هغه مخالف نصوص وجود ولري ترڅو وپېژندل شي چې دا امر د يو خاص وخت لپاره و ، اوبس لکه د [من قتل قتيلا ....] حديث چې د غنيمت د وېش له ايت سره ټکر لري او دمجاهدو په نيت اغېزه کوي او قرينه هم وجود لري چې هغه جهاد ته د مجاهدينو ترغيب او تشويق دی نو داسې احاديث (لنډ مهالي موقتي) دي او لکه امام مالک رح چې وايي : دا په امام پورې اړه لري چې ورکوي يې او که نه [١١٣].
شيخ محمد شلتوت وايي چې کېدلای شي چې دا حديث هم له همدې ډلې څخه وي [١١٤].
صلاح الدين دبوس وايي : که په ټولو احکامو کې مصلحت مراعات شي نو سنت له پامه غورځول کېږي .
ـ ځواب : پر دې سنت له منځه نه ځي ، فقهاء وايي چې له رسول الله ص څخه چې دامام يا قاضي په صفت او يا د خپلو تجربو په اساس کوم حکم صادر شوی وي او قرينه پرې نه وي چې دا حکم عام دی نو پر دې ډول سنتو عمل واجب ندی [١١٥].

---

(١١٣)فقه الزکاة \ دکتور يوسف قرضاوي اودا الاحکام فی تميزالفتاوي من الاحکام امام قرافي څخه عبدالحميد اسماعيل را نقل کړي دي .
(١١٤)الاسلام عقيدة وشريعة \ شيخ محمد شلتوت .
(١١٥)فرد او دولت \ دکتور عبدالکريم زيدان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او څه چې له هغوی ص څخه د رسول او مبلغ په صفت صادر شوي دي پر هغه عمل واجب دی ، بل دا چې سیاست ځان ته ځانګړې طبیعت او له نورو قوانینو سره توپیر لري ګورو چې په قران کې د شرعي احکامو ایتونه د نورو ایتونو په پرتله کم دي له (۶۶۶۶) ایتونو څخه د (۲۰۰) په شاوخوا کې دي او بیا وینو هغه ایتونه چې په سیاست پورې اړه لري ډېر کم دي او بیا په عباداتو او نورو معاملو کې یې تفصیل کړی دی مګر سیاسي چارې یې مجمله پرېښې دي . فقهاء وایي : (القران فصل فیما لایتغیر وجمل فیما یتغیر) یعنې : قران هغه څه چې تغیر نه خوري په تفصیل سره بیان کړي دي او څه چې تغیر خوري هغه یې مجمل پرېښي دي او باید په یاد ولرو چې زموږ خبره په هغو احادیثو کې ده چې احاد وي او مستقله موضوع څېري چې نه په قران کې وي او نه په مشهورو او متواترو احادیثو کې.

څه چې له رسول الله ص څخه د دولت د رئیس یا قاضي په توګه صادر شوي دي هغه عام شریعت ندی لکه چې رسول الله ص فرمایي : ((چا چې په جنګ کې څوک وواژه او ثبوت یې درلود نو دجنګ سامان یې ده همده دی .)) نو دا حدیث عام ندی چې په هر وخت کې د عمل قابل وګرځي[۱۱۶].

امام کاساني وایي چې وژونکي ته دا سامان او شیان ورکول د انعام په ډول د تشویق لپاره دي او امام خوښمن دی چې ورکوي یې او که نه ، او که ور یې نه کړي نو څه ګناه پرې نشته دی[۱۱۷].

---

(۱۱۶)صحاح الستة مګر نسایي، موطا امام مالک ، مسند احمد او بیهقي .

(۱۱۷)البدائع الصنائع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز په سیاسي احکامو کې ځینې احادیث شته چې ځینې فقهاء وایي ، دا امر له رسول الله ص څخه د امام یا دولت د رئیس په توګه او ځینې وایي چې دا امر له رسول الله ص څخه د رسول او مبلغ په صفت صادر شوی دی مثلاً : رسول الله ص فرمایي : ((من احیا ارضا میتة فهی له)) یعنې : ((چا چې اباده کړله شاړه ځمکه نو هغه د همده شوه)) نو امام ابوحنیفه رح وایي چې دا امر له رسول الله ص څخه د امام او د دولت د رئیس په صفت صادر شوی دی نو د داسې ځمکو په ابادولو کې د امام یا د دولت د رئیس اجازه شرط ده ، خو امام شافعي رح وایي چې دا امر له رسول الله ص څخه د رسول او مبلغ په توګه صادر شوی دی نو د امام اجازې ته د داسې ځمکو په ابادولو کې اړتیا نشته ده .

همدا رنګه حدیث د (لن یفلح قوم) ځینې وایي چې دا عام شریعت دی ځکه چې له رسول الله ص څخه د دولت د رئیس په صفت صادر شوی دی ، تر څو چې دا احتمال په دی حدیث کې موجود وي نو د څېړنې قابل (جوګه) دی .

عبدالوهاب خلاف وایي : هغه څه چې د رسول الله ص له وینا او کارونو څخه شریعت ندي دا دي :

۱ : هغه څه چې ورڅخه د انساني طبیعت په غوښتنه صادر شوي و لکه ناسته ، ولاړه ، خوب ، خوراک ، څښل او ..... ځکه ددې کارونو مصدر د هغوی ص رسالت نه ، بلکې د هغوی ص انسانیت دی خو کله که داسې څه ورڅخه صادر شي او دلیل پری قایم شي چې غرض تری عام شریعت دی نو بیا اقتداء ورپسې واجب ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ : هغه څه چې د انساني پوهې په اثرتړ صادر شوي وي لکه د هغوی ص د زیرکتیا او تجربو پر اساس، لکه د هغوی ص تجربه په سوداګرئ او کرونده کې ، د لښکرو په تنظیم کې ، جنګي تدبیر کې ، د ځینو دواګانو پېژندلو او .... مثلاً ، د بدر په غزا کې رسول الله ص د خپل فکر پر اساس یو ځای مرکز نیسي .خوبیا د خباب بن منذر رض د مشورې پراساس هغه ځای ته تغیر ورکوي ، همدا راز رسول الله ص ولیدل چې د مدینې اوسېدونکې د خرما ونې صافوي رسول الله ص ورته وفرمایل : ((چې مه یې صافوئ)) هغوی همدا سې وکړل چې په پای کې یې مېوه له لاسه ورکړله بیا ورته رسول الله ص وفرمایل چې تاسو په خپلو دنیوي چارو کې ډېر ښه پوهېږئ .

۳ : هغه څه چې له رسول الله ص څخه صادر شوي وي خو دلیل پرې ثابت دی ، چې دا د هغوی ص پورې خاص و لکه له څلورو څخه له ډېرو ښځو سره نکاح کول ، د خزیمه رض په ګواهئ باندې په یوائې توګه عمل کول(۱۱۸) .

نو ښکاره خبره ده چې هر حدیث شریعت نه وي شاید دا حدیث (لن یفلح قوم) هم د رسول الله ص د تجربو ، پوهې ، استعداد زیرکتیا او حالاتو په کتنه له هغوی ص څخه صادر شوي وي چې د همدې وړاند وینې (پېشبیني) سره سم هغه پاچاهي ټوټې ټوټې هم شوه .

(۱۱۸)اصول الفقه \ عبدالوهاب خلاف .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجماع او تاریخي پېښې

الف :تاریخي پېښې

اوله ډله وايي چې د اسلام له پېل څخه تر اوسه پورې دا لړۍ روانه ده چې حکومتي کارونه او مهم پکې د دولت رياست او په پارلمان کې غړيتوب شريعت په نارينه وو پورې خاص کړي دي .سره له دې چې په صدر د اسلام کې د سپېڅلو بيبيانو په څير با کلتوره ، مهذبي مثقفي غوره او عالمې ښځې وې او اړتيا هم احساسېدله د رسول الله ص په عصر کې بيا د صحابه وو په وخت کې ډېرې شوراګانې وشوې خو يوه ښځه يې هم ورته را ونه بلله ، ابن قدامه ليکي : ښځه نه د امامت عظمی مستحقه ده او نه دنورو ولاياتو او د امامت له شروطو څخه يو هم نارينه والی دی[119].

_ ځواب : په مطلقه توګه دا ويل چې په صدر اسلام کې ښځې په کارونو نه دي ګومارل شوې غلط دي .

د حضرت عمر رض په هکله روايت دی چې هغه ام الشفاء (رض) پر ښار نګرانه چې په ننني اصطلاح ورته د ژاندارم يا د امنيې قوماندانې ويل کېږي ټاکلې وه اود ښار امنيت د عامه ولاياتو يا لوړو چوکيو له جملې څخه دی .

---

(١١٩)المغني لابن قدامه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ رد : ابن عربي مالکي په الاحکام القران کې او شیخ عبدالعال عطوه دا روایت صحیح نه ګڼي ځکه چې دا د (لن یفلح) له حدیث سره مخالف دي[۱۲۰].

او بل دا چې د حجاب فکر له هر چا څخه وړاندی له حضرت عمر رض سره پیدا شو نو هغه څنګه له خپل فکر څخه مخالف کار کوي ؟

ـ ځواب : د کتور ابراهیم وایي : دا ښکاره خبره ده چې حضرت عمر رض ام الشفاء د ښار پرامنیت نګرانه ټاکلې وه او هېچا پرې اعتراض ونکړ نو دا لکه اجماع داسې شوه . ام شریک رض چې د ډېر عمر خاونده وه د رسول الله(ص) په وخت کې به ورکره صحابه تلل او راتلل او ډېرو صحابه و به ورکره شپې صبا کولې ، او منو چې د حجاب فکرله هر چا لومړی له حضرت عمر رض سره پیدا شو مګر دا د رسول الله ص په بیبیانو پورې خاص دی.

۲ : یو هم له هغو دلایلو څخه چې په سیاسي چارو کې د ښځو پر ګډون دلالت کوي دام المومنین حضرت عایشې رض کړنه ده چې د درې زره کسیزه جنګېدونکي لښکر په سر کې له مکې څخه بصرې ته ووتله او له حضرت علي رض سره یې بیعت (ژمنه) ونکړه او د حضرت عثمان رض د وینې غوښتنه یې کوله ، د هغې ریاست په قوم ثابت او حیثیت یې لکه د دولت د رئیس داسې و خلکو به ورته په دیني او سیاسي چارو کې رجوع کوله، مثلاً کله چې قوم د لمانځه پر امامت مختلف شو چې ځینو به ویل چې دلمانځه امامت به طلحه رض کوي او ځینو به زبیر رض یاداوه نو

(۱۲۰)نظام القضافی الاسلام.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت عايشې رض مروان ته وويل چې دلمانځه امامت به عبدالله د زبير زوی رض کوي اوښکاره خبره ده چې څوک د لمانځه امام ټاکي هغه د دولت رئيس وي .

کله چې عايشه رض بصرې ته و رسېدله يوه ډله خلک ورته راغلل ، چې په هغوی کې ابوبکره رض د (لن يفلح قوم د حديث راوي) هم و کله يې چې وليدل چې د لښکر ټول اختيارات د عايشې رض په لاس کې دي،هغه واکمنه ده امر يې چلېږي او خلکو له طلحه او زبير رض څخه لومړی دې ته رجوع کوله نو په لښکر کې يې شامل نشو او بېرته ورګرځېد او ويل به يې چې د جمل په ورځو کې ماته يوې خبرې چې له رسول الله ص څخه مې اورېدلې وه ګټه وکړله که نه نژدې و د عايشې رض له لښکر سره يو ځای شم[١٢١] .

نو هغه، د عايشې رض له لښکر سره يوازې له همدې کبله يو ځای نشو چې د لښکر ټوله واکمني له عايشې رض سره وه ، د هغې رياست له دې څخه معلومېږي چې د بصرې خلکو او احنف بن قيس ته يې ليکونه ولېږل حضرت عايشه رض د معمولي خلکو په سر رئيسه نه وه چې پر هېڅ نه پوهېدل په هغوی کې لوی لوی صحابه لکه : طلحه ،زبير او عبدالله د زبير زوی رض شامل وو .

استاد ظافر القاسمي ليکي : د عايشې رض په رياست کې له بيعت څخه پرته نور هېڅ کم نه وو يعنې عايشه رض په ټوله معنا رئيسه وه[١٢٢] .

(١٢١) الشوری واثرها فی الديمقراطيه \ دکتور عبدالحميد اسماعيل نقل له شرح النهجه څخه .
(١٢٢)نظام الحکم فی الشريعه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ ځواب : عایشه رض نه جنګ ته وتلې وه او نه د جنګي لښکر په سر امیره وه بلکې هغه د عثمان رض د وینې د غوښتنې لپاره وتلې وه ، نو دا خو عام ولایت نه دی (سره لدې چې د دوی په نظر ولایت عامه په ټولنیزو چارو کې پر یو کار هم سلطه او واک درلودل دي .)

ـرد :استاد عبدالمتعال صعیدي وایي : دا صحیح ندي چې عایشه رض یوازې د عثمان رض د وینې د غچ اخستلو لپاره راوتې وه ، بلکې هغه د یو جنګېدونکي لښکر په سر کې د وضعې د اصلاح اود شورا د چارو د اعادې لپاره راوتې وه او هغې ټول سلطات او لازم اختیارات درلودل لکه ابوبکره رض چې د هغې بشپړه واکمني ولیدله .

ـ سید ابو الاعلی مودودي رحمة الله علیه وایي : عایشه رض دلښکر رښتوني امیره وه او لښکر به هم د عایشې رض د لښکر په نامه یادېده[۱۲۳] .

ـ ځواب : دا دعایشې رض خپل اجتهاد و او خطا شوله، صحابه وو هم دهغې دا کار بدوګانه ، ویې غنده ، هغې خپله هم پرې اعتراف وکړ او پښېمانه شوله .

ـ رد: که دا ومنو چې دا دعایشې رض خپل اجتهاد و نوځنګه چې هغه له هر چاځخه لومړی د اجتهاد وړ او اهله وه نو مورږ ورسره موافق یو او د دوی په خبر مجتهدي له هر چا ډېرې د تقلید وړ دي او که څوک ووایي چې خطا شوله نو د هغې په خلاف خبره دې عمل وکړي او د (وقرن فی بیوتکن) ایت خاص د حجاب لپاره و چې پردوی فرض و او دولایت او ریاست سره هېڅ اړه نلري له عایشې رض سره ډېر صحابه و چې د هغې

(۱۲۳)الخلافه ولملک سید ابوالاعلی مودودي دارالقلم الکویت ص ۸۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیادت به یې مانه نو بیا پکار دي چې ووېل شي چې هغوی هم ددی قیادت په منلو کې خطا شول (۱۲۴).

دا خبره چې ښځو په صدر د اسلام کې په سیاست کې ګډون ندی کړی په ټوله معنا غلطه ده د عقبی په دوهم بیعت کې ښځو ګډون کړی دی.

د ابوبکر صدیق رض د سیاست په اړوند د حضرت فاطمې رض دریځ (له ابوبکر صدیق رض) سره له ژمنې څخه د (خپل خاوند ایسارول)، له حضرت عمر رض سره د مهر په هکله د یوې ښځې جګړه، (چې هغه وخت کې مسجد د پارلمان حیثیت درلود) همدارنګه د نائلې رض د حضرت عثمان غني رض د مېرمن دریځ د حضرت علي رض د سیاست په اړوند دا ټول په ټولنیزو چارو کې د ښځو ګډون دی.

کله چې د معاویه او حضرت علي ترمنځ جنګ پای ته ورسېد او د سولې خبری رواني شولې نو هغوی عبدالله ابن عمر رض چې په دې جګړه کې یې د چاپلوي نه وه کړې د صلحې په خبرو کې د ګډون لپاره وباله. عبدالله رض نه غوښتل چې ولاړ شي مګر بیا یې له خپلې خور ام المؤمنین حضرت حفص سره مشوره وکړه هغې ورته ووېل چې دا د خیر غونډه ده او ته باید حتماً ولاړ شې هغه رض د حفص په دې مشوره چې په یو سیاسي او ټولنیز کار کې یې ورکړله عمل وکړ او جرګې ته ورغې په بخاري کې وایي (فلم تدعه حتی ذهب) (۱۲۵)

یعنې تر هغه یې پرېنښود تر څو چې ولاړ شو.

---

(۱۲۴) من این نبدا استاد عبدالمتعال صعیدي او عمر بن خطاب \ دکتور سلیمان طحاوي ص: **۱۳۵**.

(۱۲۵) صحیح البخاري کتاب المغازي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله ص د حدیبیې په صلحه کې چې یوه مهمه او سیاسي موضوع وه له ام سلمی رض سره مشوره کړې ده ، حضرت عمر رض به له ښځو سره مشورې کولې ، دکتور سلیمان طحاوي وایي چې : په ټولنیزو چارو کې د ښځو ګډون د هغوی خپل حق دی او دا دحضرت عمر رض له نوښتونو څخه نه شمېرل کیږي ، همدا راز عبدالرحمن بن عوف رض د دریم خلیفه په منبر ودرېد او ږغ به یې کړ چې ای خلکو ماته مشوره راکړئ نو حتماً په دې خلکو کې به ښځې هم وې او هېڅوک دا نه شي ثابتولای چې دا به ټول نارینه وو .

دکتور شوقي فنجري وایي : رسول الله ص به له جګړې څخه وړاندې صحابه وو سره مشوره کوله او صحابیې ښځې به هم شورا ته راتللې ، همدا راز ښځو په غزواتو کې ګډون کړی دی چې دا ټول سیاسي اوټولنیز مسائل دي .

ب : اجماع

که چېرې له اجماع غرض د صحابه وو اجماع وي نو دا خو صحیح ځکه نه ده چې په دی هکله کومه ډاګیزه اجماع وجود نلري او نه تاریخ دا روښانه کړې ده چې صحابه راغونډ شوي او په دې هکله یې کومه پرېکړه کړې وي او نه دا خبره چا کړې ده ترڅو یې سکوتي اجماع و بولو سره له دې چې دا اجماع هم نه ګڼل کېږي ځکه چې چپ ته د وینا نسبت نه کېږي او که چېرې وویل شي چې هلته د (لن یفلح قوم) له حدیث څخه عام فهم موجود و دکتور عبدالحمید اسماعیل وایي چې : په دی حدیث کې افهام مختلف

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، د هر چا ذهن مختلف برداشت کوي که داسې نه وای نو عایشه رض به ولې دلوی لښکر په سر کې وتله .که چېرې وویل شي چې صحابه و هېڅوک له ښځو څخه په عامو ولایاتو نه دي ټاکلي که دا هم ومنو (که څه هم لکه چې وړاندې مو بېلګې وښودلې په مطلقه توګه دا ویل غلط دي) نو دا خونه د دی معنا ورکوي چې د ښځو مقررول رواندي او نه يې په روا والې دلالت کوي او نه دا اجماع ګڼل کېږي ، ځکه چې هغه وخت کې دې ته اړتیا نه وه هغه وخت (څه کم یونیم زر کاله وړاندې) منصبونه کم وو، د ښځو رغبت په سیاسي چارو کې لږ و او دټولنې طبیعت په دې پیاوړی وو چې ښځه په ټولنیزو چارو کې ګډون ونه کړي ، که چېرې ومنل شي چې د فقهاوو اجماع وروسته دا منلې ده موږ وایو چې آیا ټول مجتهدین په دې متفق او یو شوي دي ؟ایا د ټولو کتابونه موږ ته رارسېدلي ! هو داسې فقهاء وجود لري چې د هغوی نظریات له دوی سره مخالف دي او موږ ته يې کتابونه رارسېدلي نه دي نو بیا دا اجماع نه شوه ځکه چې اجماع په یو وخت کې پر یوه مسئله د ټولو فقهاء و راغونډېدل او متفق کېدل دي ، آن که په لږه پیمانه اختلاف هم وجود ولري هغه اجماع نه ده دکتور ابراهیم عبدالحمید وایي : ایا قضاء له خلافت څخه اسانه ده ؟ هغه له اوږې څېړنې څخه وروسته لیکي چې قضاء دښځې صحیح ده مطلق ولایت يې صحیح دی احکام يې نافذ دي او عملي تطبیق روښانه کړې ده چې ښځې په قضاء کې بریالۍ شوي دي لکه په المغرب کې ، په سودان کې ، او ...... او د عاطفې وېره اوس له منځه تللې ده[۱۲۶].

---

(۱۲۶)نظام القضافی الاسلام دکتور ابراهیم عبدالحمید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سکوتي اجماع :

اسلامي تاريخ ګواه دی چې ښځو په ټولنيزو چارو کې ګډون کړی دی لکه د عقبی په دوهم بيعت کې[۱۲۷].

د رسول الله ص له وفات څخه وروسته د فاطمې په واسطه له ابوبکر صديق رض سره د علي رض له بيعت څخه منع کول ، مسجد د مرکزي شورا ځای و او نارينه او ښځې به دواړه ورته راتللې ، او کله به چې د دولت رئيس خپلې ستونزې بيان کړلې بيا به نارينه او ښځو په ګډه د خپل نظر څرګندونې کولې ، دلته دحل او عقد اهل موجود وو ، خو هيچا منع نه کړلې ، په مسجد کې حضرت عمر رض باندې يوې ښځې د مهر په هکله اعتراض وکړ او عمر رض دهغې اعتراض په ځای وګاڼه حضرت عايشه رض د درې زره کسيزه لښکر په سر کې د حضرت علي کرم الله وجهه مقابلې ته ووتله ، نائلې رض به حضرت عثمان رض ته مشورې ورکولې ، د هغې له مړينې څخه وروسته يې د هغه په وينو ککړ کميس معاويه رض ته شام ته وروليږه چې د پنځوس زره کسانو څخه ډېر د انقلاب (اوښتون) په ډول د هغه دوينې غوښتلو ته راووتل د علي رض حاميانې او مرستندويه ښځې هم وې ، حضرت عبدالرحمن بن عوف رض د دريم خليفه په ټاکلو کې له ښځو سره مشورې کولې ، حضرت عمر رض ام الشفاء رض په بازار نګرانه ټاکلې وه او هيچا په دې ټولو صورتونو کې اعتراض ونکړ، چې داخپله په سکوتي اجماع د ښځو د سياسي حقوقو ثبوت دی

[۱۲۷] مبدالمساوات فی الاسلام \ دکتور فواد عبدالمنعم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځيني وايي چې : صحابه د عايشې رض د احترام لپاره د هغې په کار چوپ پاتې شول ، مګر دا خول دليل ځکه ندی چې د صحابه و چپوالي د روا والي دليل دی ځکه چې هغوی په ناروا کار هېڅکله هم چپ نه پاتې کېدل که څه هم د هغه د کوونکي رتبه ، شان ، برم او مقام څومره اوچت وي رسول الله ص وليدل چې سمراء د نهيک اسدي لور رض په بازار کې ګرځي په نېکۍ امر او له بدۍ څخه منع کوي او خلک په دې هکله په قمچين (متروکه) وهي خوله د ثعلبه لور رض به په عامو لارو کې د حضرت عمر رض ته نصيحت کاوه[۱۲۸] .

ځيني وايي چې : سياسي چارې غواړي چې انسان اوزګار وي ښځې او نرګډ ژوند او يوځای سفر وکړي او دا به ستونزې ايجاد کړي چې ښځې کار هم وکړي او د کور چارې هم سنبالې کړي .

_ ځواب : دکتور عبدالحميد اسماعيل داسې ځواب ورکوي :

موږ عربي ښځې وليدلې چې په ټولنيزو چارو کې يې ګډون وکړ او له نارينه سره يې اوږه په اوږه کار وکړ اوس هم او په صدر د اسلام کې هم. موږ ډېر داسې شواهد لرو (لکه چې پورته مو ولوستل) نه ټولنيز ژوندانه او چارو ته کوم زيان او صدمه ور رسېدلې او نه کورني نظام ته .

دکتور عبدالحميد متولي وايي : د علم ، عبادت ، کار او عمل په ډګر کې د اسلامي ادابو له مراعات سره دنر اوښځې ګډ ژوند روادی او داکېدلی چې ښځه نه له پرديو سره خلوت وکړي او نه تنها سفر[۱۲۹] .

---

(۱۲۸)مبادي نظام الحکم \ دکتور عبدالحميد متولي .

(۱۲۹)مبادي نظام الحکم \ دکتور عبدالحميد متولي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن صبا موږ وينو چې کوم ولسمشر يا لوی وزير چېرته ځي نو څومره خلک ورسره وي .
د ښځو د سياسي حقوقو ستونزه ديني او قانوني ستونزه نه، بلکې دا ټولنيزه سياسي ستونزه ده چې د ټولنيزو ظروفو په نظر کې نيولو سره سم بايد حل شي تر څو د ښځې له ښه استعداد او ذکات څخه محروم نشو او ښځو تنها د شهواني قوې ملعبه ونه ګرځي .

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

قياس او تېر شريعتونه (شرع من قبلنا)

الف : قياس

دا څو صورته لري :

۱ : ښځه په پنځه وخته لمانځه کې ، د جمعې په لمانځه کې ، د اخترونو په لمانځه کې امامت نشي کولی نو لوی رياست (صدارت عظمي) هم نشي کولای او علت په کې ښځه والی دی .

ـ ځواب : منو چې ښځه په دې ځايونو کې امامت نشي کولای مګر دا نه منو چې علت په کې ښځه والی دی او دا مامتونه د تعبد له وجې نشي کولای مګر ښځه د ښځو لپاره امامت کولای شي او ښايي چې حکمت په کې هماغه وي لکه چې سيد مودودي (رح) يې وايي هغه دا چې په مياشت کې څو ورځې داسې وي چې ښځه پکې نه لمونځ کولای شي او نه روژه نيولی شي او شايد په امامت کې به يې دا لوی راز افشاشي چې ښځې يې هيچاته ښکارول نه غواړي او که چېرې دا هم ومنو چې علت په کې ښځه والی دی نو بيا هم دا قياس مع الفارق (چې د مقيس او مقيس عليه ترمنځ څه مشابهت او مناسبت نه وي) دی ځکه چې لمونځ محض عبادت دی او ځان ته خاص شرطونه لري او ولايت عظمی له لمانځه څخه ځانته مختلف شرطونه لري نو دا قياس صحيح ندی که چېرې وويل شي چې : د صدارت عظمي او جمهور رئيس له شرطو څخه يو شرط دادی چې امام دې د لمانځه د امامت اهليت ولري او ښځه د دې جوګه نده ، بلکې مسجد ته له تللو څخه هم منع ده .

www.theiltahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتور عبدالحمید اسماعیل وایي : مونږ دا شرطونه نه منو ځکه چې کوم دلیل پرې نشته دی او نه خو د امام (خلیفه) یاد هغه د نائب وجود په لمانځه کې شرط دی ځکه خلک تنها هم لمونځ کولای شي او امام دا هم کولای شي چې د خپل ځان په عوض بل څوک د امامت لپاره نائب وټاکي ځکه چې خلیفه خو هر مسجد ته تللی نشي او ښځه هم دا کار کولای شي لکه حضرت عایشې رض چې عبدالله د زبیر زوی رض وټاکه .

۲ : ښځه قضاء کولای نه شي نو امات عظمی هم کولای نشي او علت یې ښځه والی دی ځکه چې دهغې غوښتنې او طبیعت عاطفې ته غاړه ایښودل دي ، ژر اغېزې لاندې راځي قصد یې کمزوری دی او سستوالی لري او د طبعي عوارضو د تکرار له کبله هم دا کار نشي کولای .

_ ځواب :

۱ : مونږ نه د امامت عظمی قیاس په قضا منو نه دا مقېس او نه یې مقیس علیه. د اثابته ده چې ښځې قضاء کولی شي او د ښځه والي سبب یې له حکم او فیصلې څخه منع کولی نشي همدا راز ولایت عظمی هم کولای شي اوعلت په ولایت باندې قدرت دی او عموم او خصوص ته کتل پکار ندي او دا قدرت له ښځې سره شته او دا خوهم شرط ندی چې امام دی حتماً قاضي هم وي همداراز محمد ابن جریر طبري د قضا قیاس پر امامت صحیح نه ګڼي او وایي چې ښځه د سړي په څېر کولای شي چې د خلکو ترمنځ فیصله وکړي او دا عام حکم دی چې خاص والی یې ، پرته له نص څخه روا ندی[۱۳۰] .

---

(۱۳۰)مبادي نظام الحکم فی الاسلام \ دکتور عبدالحمید متولي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ : عامه قاعده نارینه او ښځینه مساوات دی اوپه ځینو شرعي احکامو کې چې د دوی ترمنځ څه توپیر راغلی دی هغه استثنی ګڼل کېږي او په استثنی قیاس صحیح ندی[۱۳۱].

مصلحت :

دا مصلتاً ښه نده چې ښځه دنارینه و غونډې ته ، د قضایا پارلمان غونډې ته راشي ځکه چې دا د اسلام له ادابو سره سمون نه خوري اسلام د ښځې ابرو او عزت خوندي ساتل غواړي .

ـ ځواب : څه چې منع دي هغه له پردیو نارینه و سره ځان مښل ، له پردیو سره یوازې کېدل ، اوسېدل ، ځان لوڅول او دځان سپکوالی دی دانه چې د دین او دنیا د مصلحت (ښېګڼې) څخه ډک مجلس ته د اسلامي ادابو د مراعات په حدودوکې راشي او دې کې شک نشته دی چې په حقه قضا کول لوی ثواب دی او مور د نماینده ګانو او د ټولنې او ملت او له دین څخه د دفاع غونډې ، د ستونزو د هوارولو غونډې همداډول ګڼو او ټول یو ثواب بولو ، اسلام نارینه او ښځو ته برابر حقوق ورکړی دی .

الله ج فرمايي : ((ولهن مثل الذي عليهن بالمعروف))[۱۳۲]

یعنې : ((او خامخا په تحقیق سره مور ډېر عزت ورکړی دی اولاد دادم ته)) اود ادم (ع) اولاد نارینه او ښځینه دواړو ډلې دي چې مساوي حقوق لري .

۲ : [ولقد كرمنا بني ادم][۱۳۳]

---

(۱۳۱)اصول الفقه \ عبدالوهاب خلاف .

(۱۳۲)البقرة : ۲۲۸ .

(۱۳۳)الاسراء : ۷۰ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((او خامخا په تحقيق سره موږ ډېر عزت ورکړی دی اولاد د ادم ته)) او د ادم ع اولاد نارينه اوښځينه دواړه ډلې دي چې مساوي حقوق لري .

۳ : [والمؤمنون والمؤمنات بعضهم او لياء بعض ياء مرون بالمعروف وينهون عن المنكر ويقيمون الصلاة ويوتون الزكاة و يطيعون الله ورسوله](۱۳۴)

يعنې : ((او مؤمنان او مومنانې ځنې د دوی دوستان دي د ځينو نورو حکم کوي په نېکيو او منع کوي له بديو څخه او قايموي (اداکوي) لمونځونه او ورکوي زکات او حکم مني د الله ج اود هغه د رسول ص))

دکتور فوائد عبدالمنعم وايي چې : دا ايت په ټولنيزو ، سياسي ،قانوني او قضايي چارو کې د ښځې او نر دمساوات معنا لري(۱۳۵) .

۴ : [يا ايهالذين امنو ا اتقوا ربکم الذي خلقکم من نفس واحدة وخلق منها زوجها وبث منهما رجالا کثيرا ونساء](۱۳۶)

يعنې : ((ای خلکو و وېرېږئ له خپل رب څخه هغه رب چې پيدا کړي يې ياست تاسې له نفس يو څخه (چې ادم ع دی) او پيدا يې کړ،له دې نفس څخه جوړه د ده چې (حوا) ده او خپاره يې کړل له دې نفس څخه سړي ډېر او ښځې ډېرې))

---

(۱۳۴)التوبه : ۷۱ .

(۱۳۵)مبداء المساوات فی الاسلام \ دکتورفوائد عبدالمنعم .

(۱۳۶)النساء، ۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ : [یا ایها الناس انا خلقنا کم من ذکر و انثی وجعلنا کم شعوبا وقبائل لتعارفوا ان اکرمکم عند الله اتقاکم][۱۳۷]

یعنې : ((ای خلکو موږ تاسې پیدا کړي یاست له یو سړي او یوې ښځې څخه او جوړ مو کړئ تاسې ذاتونه او قبیلې چې یو بل وپیژنئ بېشکه عزتمند په تاسو کې د الله ج په نزد پرهېزګار ستاسو څخه دی .))

دکتور عایشه عبدالرحمن وایي : د دې ایتونو له غوښتنې سره سم ښځې ته د ټولو انساني حقوقو او دنیایي ستونزو د پورته کولو تثبیت شوی دی ، د دې حقوقو سبب او علت یو دی چې هغه عقل دی [۱۳۸].

۶ : [و عد الله الذین امنوا منکم و عملوا الصالحات لیستخلفنهم فی الارض][۱۳۹]

یعنې : ((وعده کړې ده الله تعالی له هغو خلکو سره چې ایمان یې راوړی دی له تاسو څخه او کړي یې دي نېک کارونه چې حاکمان به کړي دوی په ځمکه کې .)) او په مؤمن کې خو مؤمنې ښځې او مؤمن سړي دواړه ډلې راځي او الله ج هم له دواړو سره وعده کړې ده استاد محمد عزه د روزه وایي چې الله ج په قران کې په دیني او دنیوي چارو کې د ښځو او نارینه و دواړو رسالت ښکاره کړی دی ، او دا د الله ج له پلوه د مساوي حقوقو په ورکولو دلالت کوي [۱۴۰].

---

(۱۳۷) الحجرات ، **۱۳** .

(۱۳۸) دام درمان په پوهنتون کې د عایشې محاضره . ۱۹۲۶_۱۹۲۷ م تعلیمي کال دکتور فواد عبدالمنعم په مبدا المساوات کې رانقل کړې ده .

(۱۳۹) النور . **۵۵** .

(۱۴۰) المراه فی القران والسنه ۱ استاد محمد عزه دروزه

(c) ketabton.com: The Digital Library

له احاديثو څخه :

۱ : رسول الله ص ښځو ته په سياسي ډګر کې د ګډون حق ورکړی دی لکه په جنګ کې کفارو ته امان ورکول .

۲ : رسول الله ص په دوهمه عقبه کې له انصارو سره بيعت وکړ چې دوه پکې ښځې وې دکتور فواد عبدالمنعم وايي چې د دې بيعت په اساس ښځو په يو مهم سياسي تړون کې ګډون وکړ(۱۴۱) .

استاد ظافر القاسمي وايي : قران او سنت د شريعت لپاره دوه مهم مصدره دي او په دې دواړو مصدرو کې داسې څه نشته چې ښځه له نارينه سره له بيعت څخه منع کړي .

ب : تېر شريعتونه

قران بيانوي چې په تېرو قومونو کې هم ښځو د شاهۍ دوره تېره کړې ده او په ښه تدبير او حکمت سره يې پای ته رسولې ده .

همدا راز د هغوی په اهليت ، عقل او ذکاوت اعتراف کوي .

قران د سباملکه (بلقيس) دبېلګې په ډول يا دوي او وايي چې هغه يوه هوښياره او په سياست پوهه ښځه وه ښه حکومت يې کاوه کله چې حضرت سليمان ع هغې ته ليك ورلېږي نوهغه پرخپل سلطنت او تاج نه مغرره کېږي او دا ليک د خپلې شورى غړيو ته وړاندې کوي او د دې لپاره چې د شورا غړي په ناخبرۍ کې دې ليک ته سخت ځواب ونه وايي هغوی يې په دې پوه کړل : [اني القي الى كتاب كريم] يعنې : ((يقيناً را اچول شوی دی ماته يو

(۱۴۱)مبدا المساوات \ دکتور فواد عبدالمنعم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیک قدرمن .)) د هغې فهم او هوښیار تیا له دېنه ښه څرګندېږي چې لیک قدرمن وګاڼه ترڅو یې قوم د : (الاتعلوا علی واتوني مسلمین)[۱۴۲]
یعنې : (دا چې زور مه کوئ زما په مقابله کې او راشئ ماته حکم منونکي) په جمله قهر او غصه نشي او دا پرې سخته تمامه نشي بیا ورته وایي : [یا ایهالملؤ افتوني فی امری ماکنت قاطعة امرا حتی تشهدون][۱۴۳]

یعنې : ((ای اشرافو فتوی (مشوره) راکړئ تاسې ماته په دغه کار زما کې نه یم زه فېصله کوونکې د کوم کار هغې پورې چې حاضر شئ (مشوره راکړئ))
مشوره کول د هغې د ذکاوت بل ښکارندوی دی څکه مشوره یوه غوره لاره ده چې ډېرې ستونزې هواروي قوم یې ورته وایي چې موږ خاوندان د زور او ځواک یو او ښه جنګیالي خلک یو او نور اختیار ستا دی چې څه حکم کوې موږ یې منو. سره له دې چې قوم یې ورته د بشپړې مرستې زور او ځواک پوره ډاډ او تسلي ورکوي مګر دا بیا هم نه مغروره کېږي اوبیا هغه د نبي او د سیاسي لیډر د پېژندنې لپاره څومره ښکلې تدبیر په کار اچوي.
[ان الملوک اذا دخلوا قریة افسدوها وجعلوا اعزة اهلها اذلة][۱۴۴]
یعنې : ((بېشکه بادشاهان کله کوم کلي ته ننوزي نو خرابوي کوې او دهغه ځای سرداران او د عزت څښتنان بې ابرو کړي.)) نو د دې لپاره چې و پېژني چې هغه بادشاه دی که نبي هغه ته ډالۍ ورلېږي نو که ډالۍ یې قبوله کړله

(۱۴۲)النمل : ۳۱ .
(۱۴۳)النمل : ۳۲ .
(۱۴۴)النمل : ۳۴ .

www.melitahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو تش سیاسي لیډر دی او جنګ ورسره په کار دی او که قبوله یې نکړله نو نبي دی او مننه (اطاعت) یې لازم دی کله چې د سلیمان ع حضور ته ورغلله نو هغه د بلقیس د فهم ، ذکاوت او استعداد د معلومولو لپاره تـرې وپوښتل .

[اهکذا عرشک][145]

یعني : ((ایا داسې دی تخت ستا)) د دې لپاره چې د هغې په تخت کې یې تغیر او بدلون راوستی و او په بشپړ یقین سره نه پېژندل کېده چې هغه تخت همدا دی نو څنګه چې د هغې تخت ته ورته و نو داسې مناسب ځواب یې ورکړ: [کانه هو] لکه چې هغه همدا وي)) او کله یې چې ولیدل چې سلېمان ع بادشاه یا سیاسي لیډر نه بلکه خلیفه او نبي دی نو سمدستي یې ایمان راوړ او خپل قوم یې د هلاکت او بدبختئ څخه خلاصون او نېکبختئ ته رابښکه .

همدا راز د فرعون مېرمن (اسیه). هغه سره د دې چې د مصر د فرعون (بادشا ه) مېرمن وه چې مال ، دولت ، عزت او هر څه یې دېر و ، مګر له عقل څخه کار اخلي او دفرعون د بې ځایه دعوو تر اغېزې لاندې نه راځي که فرعون یې هر څومره تعذیبوي او ربړوي یې خو بیا هم د خپل حق دریځ څخه نه اوړي او له الله ج څخه په جنت کې ورته د کور جوړولو دعا کوي .

ځینې وایي چې : دا پخوانی شریعت دی او مننه یې پر موږ لازمه نده ځکه هغه اوس په اسلام سره منسوخ شویدی .

---

(145)النمل : ۴۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب : عبدالوهاب خلاف په اصول الفقه کې ليکي : هغه احکام چې په پخوانيو شريعتونو لازم و او قران او يا رسول الله ص ترې موږ ته خبر راکړی وي خو د هغې په منسوخ کېدلو او يا پر موږ باندې د لزوم څه دليل نه وي نو د جمهورو فقهاء و (احنافو ، شوافعو او ځنو مالکيه و رحمهم الله تعالی) په نزد دا احکام زموږ لپاره شرع ده او پر موږ يې اطاعت لازم دی .

له همدې کبله د احنافو په نزد مسلمان په ذمي او نر په ښځه قصاص کېږي ځکه چې په پخواني شريعت کې همداسې و ، لکه چې الله ج فرمايي :

[وکتبنا عليهم فيها ان النفس باالنفس][146]

يعنې : ((او ليکلي وو موږ په دې کې چې بېشکه نفس دی و وژلی شي په بدل د نفس کې)) او که څوک ووايي چې : دلته ناسخ د (لن يفلح قوم) حديث دی نو ددی ځواب وړاندې ورکړل شو چې دی کې ډېر احتمالات او دنظر اختلافات دي چې حجت کېدلای نشي ، نو سياسي حقوق ښځو ته په اسلام کې ثابت دي .

بخاري ، مسلم ،مسند احمد ، الطبقات الکبری لابن سعد ، سيرت ابن هشام ، تاريخ امم والملوک ، الکامل فی التاريخ .

تول ليکي چې ښځو د رسول ص سره په بيعت کې ګډون کړی دی ، همدارنګه مسلمانه ښځه کولی شي چې کافر ته امان ورکړي او دا دهغې خپل سياسي حق دی[147] .

---

(۱۴۶) المائده : ۴۵ .

(۱۴۷) الفقه الاسلامي وا دلته ۱ دکتور وهبة الزحيلي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله ص ام هانئ (رض) ته وفرمایل تا چې چاته پناه ورکړله موږ هم پنا ورکړله[۱۴۸].

www.melitahrik.com
0777 400 116

(۱۴۸)بخاري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغانستان په راتلونکي اسلامي حکومت کې د ښځو دګډون لپاره څو مشورې

لکه چې دمخه مو وویل ښځه د ټولنې نیمه برخه ده او د دوی اوزګارې پرېښودل لکه یو بې ګټې او ناکاره شی ښه نه دی ، پکار دی چې د دوی د عقل ، استعداد او ښو تجربو څخه ګټه او فائده واخېستل شي تر څو له یوه پلوه ټولنې ته کار وکړي او له بلې خوا دخپلې کورنۍ اقتصادي (مالي) ستونزې پورته کړی شي او د دې لپاره چې دالله ج بنده ګي په ښه ډول وکړي او دخپل اولاد په اسلامي روزنه کې بریالی شي پکار ده چې له اسلامي روح سره اشنا شي نو د افغانستان راتلونکې اسلامي حکومت ته پکار دي چې لاندې ټکي مراعات کړي .

۱ : د ښځو لپاره دې د کار داسې زمینه مساعده کړلی شي چې شرعي حجاب پکې مراعات او ښځې او نر ګډ نشي او دواړه کار هم وکړي .

۲ : ښځو ته داسې کارونه وروسپارل شي چې دهغوی له طبیعت او فطرت سره برابر وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ : د ښځو د زده کړې لپاره باید بېل تعلیمي مرکزونه (ابتدایي ، متوسطې، لېسې او پوهنتونونه) جوړ شي او د هغوی لپاره باید تعلیمي اسانتیاوې برابرې شي .
۴ : د ښځو لپاره باید بېل روغتونونه جوړ شي او په کې یوازې ښځې استخدام شي .
۵ : په مسجدونو کې دې دښځو لپاره خاص ځای جوړ شي .
۶ : داسې پروګرام دې جوړشي چې ښځه په کور کې هم مصروفه و اوسي ځیني پروژې او تولیدات لکه غالۍ اوبدل ، ګنډل ، (ګلدوزي) د چرګانو او مچیو ساتل باید کورو ته نقل شي .
۷ : په دولت کې د ښځو لپاره د کار وخت نسبت نارینه و ته کم و ټاکل شي او د ورځې له پنځو ساعتو څخه باید ډېر کار ونکړي تر څو کور ته هم ورسېدلای شي .

د زده کړې حق :

اسلام تعلیم ته تر هر څه ډېر ارزښت ورکړی او په نر اوښځه یې فرض ګرځاوه ، ځکه چې تعلیم د دین او دنیا ذریعه ده .
اسلام وګړي د ناپوهۍ له تورو تیارو څخه د علم او معرفت روښنایي ته را وبلل وړومبنیو او وروستنیو علماوو لیک او لوست ته ځانګړی ارزښت ورکړی دی .
کله چې الله ج خپل محبوب په رسالت مبعوث کړ نو ترهرڅه لومړی یې ورته په لوستلو امر وکړ او دقلم لویي او عظمت یې ورته ورڅرګند کړ لکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې فرمايي : [اقرا باسم ربک الذی خلق خلق الانسان من علق ، اقرا وربک الاکرم الذی علم بالقلم ،علم الانسان مالم يعلم] (۱۴۹)

يعنې : ((ولوله د خپل رب په نوم سره چې د ټولو پيدا کوونکی دی پيدا کړي يې دی انسان له ټوټې د وينې څخه ، ولوله رب ستالوی کريم دی کوم چې علم وښودلو په قلم سره او ويې ښودلو انسان ته هغه څه چې دی پرې نه پوهېده .))

د الله ج له دې وينا څخه د علم اوقلم مقام او عظمت ښه څرګند يږي چې دلومړئ وحی او د خپل کلام پيل يې پرې وکړ بل ځای کې فرمايي : [ن ، ولقلم ومايسطرون] (۱۵۰)

يعنې : ((قسم دی په قلم او څه چې ليکي))

ټول مفسرين په دی متفق دي چې الله ج په هغه څه سره سوګند يادوي چې په هغه کې لويه ګټه او ارزښتمن وي .

الله ج خپلو بندګانو ته لارښوونه کوي چې له الله ج څخه په علم او پوهه کې د زياتوالي دعا وغواړي .

[وقل رب زدنی علما] (۱۵۱)

يعنې : ((و وايه ای ربه زما زياد کړه علم زما))

حضرت قتاده ص فرمايي : ((قلم د الله تعالی لوی نعمت دی که قلم نه وای نو نه به د دين څه پاتې و او نه به د دنيا څه کار وبار کېده))(۱۵۲)

---

(۱۴۹)العلق : ۱_۵ .

(۱۵۰)القلم : ۱ .

(۱۵۱)طه : ۱۱۴ .

(۱۵۲)معارف القران مولنا محمد شفيع جزء ۳۰ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعلیم انسان له نورو حیواناتو څخه پورته او اشرف ګرځوي نو لکه څنګه چې روښانه ده چې د دین احکام نارینه او ښځینه دواړو ډلو ته شامل دي ، نو بیا به هېڅ داسې معقول دلیل نه وي چې د هغه په سبب ښځه له تعلیم څخه محرومه وګرځولی شي ، رسول الله ص فرمایي :

(د علم طلب په هر نر او ښځې دواړو فرض دی)

یوه ښځه د رسول ص حضور ته راغلله او عرض یې وکړ چې یا رسول الله ص نارینه ستا خبرې اوري او عمل پرې کوي نو موږ ته هم له خپله پلوه یوه ورځ وټاکه چې تاته راشو او څه چې الله ج د رښودلي دي موږ ته یې راوښیې ، رسول ص ورته وفرمایل چې : ښه ده په فلانۍ ورځ په فلاني ځای کې راغونډې شئ .

هغوی به په همغې ټاکلې ورځې هلته راغونډېدلې او رسول الله ص ورته تعلیم کاوه (۱۵۳).

حضرت شفاء بي بي رض فرمایي : ((زه له حفص رض د رسول الله ص له مېرمن سره ناسته وم ، چې رسول ص راغی او راته یې وفرمایل چې : ته دېته د سرخ باد (پر بدن سری دانې راخېژي) په ځینو روایتونو کې د سرخ پرځای میرږي هم یاد شوي دي ، دم ولې نه ښیې لکه څنګه دې چې ورته لیکل ښودلي دي)) (۱۵۴)

صحابه و به ښځو ته علم ورښود په صحابه و کې لکه عایشه رض لویې عالمانې وې هغوی به لویو لویو صحابه و ته تفسیر ، حدیث او فقهې درس ورکاوه .

---

(۱۵۳)متفق علیه .

(۱۵۴)ابوداود متفق علیه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په البريقه شرح الطريقه کې ليکي : که دښځې خپل مېړه عالم و نو له همغه څخه دې زده کړه کوي او که نه و نو بهر ته د علم د حاصلولو لپاره وتلو ځينې ايسارولای نشي ، اسلام نه تنها داچې د ديني تعليم اجازه کړې ده بلکې د ديني او داسې علم چې انسان ورته په ورځني ژوند کې اړتيا لري زده کول يې په نر او ښځې دواړو لازم کړي دي .پدی هکله امام ابو الاعلی مودودي رح وايي : ((هغه علمونه چې له انسان څخه پری انسان جوړيږي د هغه اخلاق پرې ښايسته کيږي د هغه له کبله تری يوه مؤدبه ښځه جوړيږي د داسې علمونو زده کول هرې ښځې ته ضروري او که د نورو علمونو زده کول غواړي نو اسلام د هغې په مخکې نه خنډ کيږي په دې شرط چې د اسلام حدود مراعات کړي))[155]

په کورنۍ کې چې پوهه ښځه وي د کورنۍ نظم ښه وي د اولاد روزنه ښه کيږي په ښځو کې د پوهې او استعداد خاوندانې ډېرې دي او پکار ده چې د دوی استعداد عبث او بې ځايه نشي ، ځينې علوم دي چې ښځه يې هرومرو بايد زده کړي او له هغو څخه په ناخبرئ کې ورته ستره ستونزه ده او داسې مسائل هم شته چې نارينه و ته د هغې ښکارول د شرم او ننګ خبره ده نو پکار دي چې ښځې خپل علاج پخپله وکړي ، او داسې مسائل زده کړي لکه په شرعي علومو کې ، حيض ، نفاس ، په طبي علومو کې د ښځينه ځانګړيو ناروغيو علاج او دېته اړتيا پېښه نشي چې د پردي نارينه په وړاندې خپل عورت لوڅ کړي .

---

(۱۵۵) پرده سيد ابوالاعی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هدایه کې وایي .....[وینبغي للمراة ان تعلم مداوتها لان نظر الجنس الجنس اسهل .]

یعني : ((او مناسب ده چې ښځه د ښځې د ناروغۍ علاج زده کړي ، ځکه چې خپل جنس ته کتل اسان دي .))

په اسلام کې نه یوازې دا چې پر اشرافو علم فرض دی ، بلکې وینځو او مرئیانو ته هم د علم د حاصلولو حق ورکړل شوی دی، آن هغوی ته په تعلیم ورکولو حکم شوی دی ، رسول الله ص فرمایي : (ایما رجل کانت عنده ولیدة فعلمها فاحسن تعلیمها وادبها فاحسن تادیبها ثم اعتقها و تزوجها فله اجران .)(۱۵۶)

یعني : ((هر څوك چې وینځه ولري او ور ته تعلیم ورکړي او ښه ادب او تهذیب ورزده کړي ، بیایې ازاده کړي او واده یې کړي ، نو هغه لره دوه اجره دي .)) او له تعلیم څخه باید د ښځې غرض یوازې دمادیت ، شتمنې او د خلکو د زړه د خوشحالولو طریقې او چلونه ، او دا اداګانو زده کول نه وي او نه دا یکشن او فن (ارټ) زده کول ، چې په فلمونو کې کار وکړي . لویدیځ ، ختیځ او اروپا ته د پوهې لپاره د ښځو د تللو په هکله باید وویل شي چې اسلام خو ښځو ته اجازه نه ورکوي ، چې یوازې په دومره واټنو کې سفر وکړي ، چې هلته انسان ته مسافر وویل شي نو بیا د نړۍ ګوټ ګوټ ته په یوازې ځان څنګه ځي ؟ او هلته یوازې کلونه کلونه څنګه تېروي ؟ او کله چې ټولنه هم د لویدیځ او ختیځ په څېر فاسده ټولنه وي ،

---

(۱۵۶)بخاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

منم چې رسول الله ص خو دعلم په وتلو پسې امرکړی دی ، که څه هم د نړۍ په بل ګوټ کې وي او امریکا اروپا او .... ته په علم پسې تلل خو هم شرعاً کوم ناروا عمل نه دی ، خو اوس چې د هغو ځایونو اوسېدونکي د شهوت په اور کې سوځي ، ښځې خو لا څه چې ان نارینه هم ، د هغه ځای د ناوړه اخلاقو تر اغېزې لاندې راځي خو کله که دا ټولنې صالحې او د ښو اخلاقو خاوندانې شي بیا نو هلته د نارینه و ښځو ټول سفر په شرعي چوکاټ کې د تعلیم په غرض او بې تعلیمه روا او جائز دی خو نن سبا حالت د دې سرچپه دی او اوس خو دې هېوادو ته دتعلیم لپاره د ښځو د تللو اړتیا هم نشته ، ځکه چې په اسلامي هېوادنو کې په هرفن کې ښوونځي او پوهنتونونه جوړ شوي دي ، د لویدیځ او اروپا له تعلیم څخه راغلي ښاغلي خو موږ ولیدل چې اسلامي هېوادو ته یې له ځانو سره څه ډالۍ راوړلې د هغوی فکر اوعقیده په کوم پلو ګرځیدلې ده ؟

د: داولاد حق

تر هر څه د مخه باید مور اوپلار کوښښ وکړي چې په خپل اولاد اسلامي نوم کېږدي او د داسې نومونو له ایښودلو څخه دې ډډه وکړي چې له اسلام سره سمون نه خوري ، د رسول الله ص د یو زوی یا لور نوم هم بې معنی او بې مفهومه نه و ، او په اولاد ښه نوم ایښودل د اولاد له حقوقو څه دي او لوی د ثواب کار دی .

دلته زموږ په ټولنه کې خو داسې نومونه هم شته دي چې ژبه یې په ویلو شرمېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغوی له حقوقو څخه یو دا دی چې په کوچنیوالي کې د هغوی د ژوند ټولې اړتیاوې پوره شي ا و باید هلکان په کوچنیوالي کې ختنه کړلی شي .
د هغوی له حقوقو څخه یوه هم نفقه او جامه ده ،چې په پلار لازم دي ، چې کار وکړي ، پر ځان زحمت او تکلیف تېر کړي ، او اولاد لپاره خرڅ ، خواړه او نورې اسانتیاوې برابر کړي او په کار دي چې دخپل قدرت او توان په اندازه لګښت وکړي ، که قدرت او توان لري اوبیا هم خرڅ ډېر کم کوي ، نو ګناه ده .
او د هغوی له حقوقو څخه دا دی چې د هغوی سره مینه او محبت وکړي ، هغوی ته مخلص و اوسي د هغوی د هوسایۍ او آرامۍ لپاره ټول کوښښ وکړي .
او د هغوی له حقوقو څخه دادی چې د هغوی تر منځ توپیر ونکړي ، او باید ټول اولاد ته په یوه سترګه وګوري ، او خصوصاً باید هلک او نجلۍ تر منځ توپیر ونه شي ، ځکه دا توپیر د الله ج له قضا څخه له ناراضتیا پرته بله مانا نه لري .
رسول الله ص فرمایي : ((د چا چې خور ، لور ، یا .... وي او هغه یې ژوندئ ښخه نکړله ، سپکه یې ونه ګڼله او زوی یې پرې غوره نه کړ نو الله ج به یې جنت ته ننه باسي))
د هغوی له حقوقو څخه داولاد ښوونه او روزنه ده چې مور او پلار باید خپل اولاد تعلیم ته کښېنوي ، دیني ضروري مسائل باید وروښیي ، له ټولنې سره د چلند لازمې لارې وروښیي ، که خپله نه پوهېږي ، هغه دې مدرسو او ښوونځیو ته ولېږي ، چې دا تعلیم په راتلونکې کې دواړو ته ګټه رسوي ، او دواړو ته خدای ج لوی اجرونه ورکوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه : دمور حقوق

الله ج د مور او پلار احترام او درناوی په اولاد فرض ګرځولی دی ، او په نړۍ کې یې که د چا اطاعت او بې ساری عزت او احترام د خپلې بندګۍ څخه وروسته په بنده ګانو لازم کړی دی نو هغه مور او پلار دي .

الله ج څو ځله په خپله بندګۍ له امر کولو څخه وروسته سمدلاسه له مور او پلار سره په نېکۍ امر کوي او په قران او سنتو کې چې دمور او پلار سره په نېکۍ څومره تاکید شوی دی دبل هېڅ شي په حق کې هم نه دی شوی ، الله ج فرمايي : [وقضی ربک الاتعبدوا الاایاه وبالوالدين احسانا اما يبلغن عندالکبرا حدهما او کلاهما فلاتقل لهما اف ولاتنهر هما وقل لهما قولا کريما و خفض لهما جناح الذل من الرحمة وقل رب ارحمهما کماربياني صغيرا][۱۵۷]

یعنې : ((او امر کړی دی رب ستا چې بنده ګي مه کوه مګر دهمده او له مور او پلار سره په نېکۍ او کله چې ورسېږي تاسره زوړوالی ته یو له دې دواړو څخه او یا دواړه نو مه وایه ورته (اف) قدرهم او مه یې رټې او ووایئ ورته نرمه او ښه وینا ، وغوړوه دوی دواړو ته وزرونه د عاجزۍ له رحمته خپل او ووایه ای ربه په دوی رحم وکړه لکه څنګه یې چې زما پالنه وکړله په کوچنيوالي کې .))

دلته الله ج له مور او پلار سره په نېکۍ امر کړی دی اوله خپلې بندګۍ څخه یې سمدستي وروسته له مور او پلار سره دنېکۍ کولو یادونه وکړله

---

(۱۵۷)الاسراء :۲۳_۲۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خصوصاً کله چې هغوی عمر خوړلي او کمزوري وي ، ځکه دوی په دې وخت کې دبل مرستې ته سخت اړ وي او دهغوی په وړاندې يې د (اف) په اندازه د وړې کلمې له استعمال څخه هم ممانعت وکړ ، تر څو ناراحته نه شي .

هغوی ته له ناوړه وينا او دهغوی له رټلو څخه يې يې هم کلک ممانعت وکړ ، او هغوی ته پر دعا غوښتلو يې بنده ګانو ته امر وکړ، او د هغوی د وړوکوالي له ستونزو څخه ډک عمر وريادوي بل ځای کې فرمايي :

[ووصينا الانسان بوالديه حملته امه وهنا على وهن وفصاله في عامين ان شكرلي ولوالديک الى المصير][158]

يعنې : ((او موږ تاکيد کړی دی انسان ته د ده د مور او پلار په حق کې ځکه چې ګېډه کې ساتلې دی ده لره مور د ده بوج په بوج او له تي ځينې بيلول د دې په دوه کالو کې دا چې په حق ومنه زما او د خپلې مور او پلار ، اخر ماته راتلل دي .))

دلته الله ج انسان ته هغه وخت وريادوي کله چې هغه ناتوانه او مور د ده خدمت کاوه په ځان يې تکليف منلی و ، او دا يې په ګېډه ګرځاوه ، او پوره دوه کاله يې تی ورکړی دی اوس خو په کار دي چې د هغې شکرانه ادا شي بل ځای فرمايي : [و عبدو الله ولاتشرکوا به شيا وبالوالدين احساناً][159]

يعنې : ((او دالله ج بنده ګي وکړئ او له هغه سره هېڅ شی شريک مه ګرځوئ او د مور اوپلار سره نيکي وکړئ .))

---

(158)لقمان : ۱۴ .

(159)النساء: ۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

[قل تعالوا اتل ما حرم ربكم عليكم ان لا تشركوا به شياء و بالوالدين احساناً] [۱۶۰]

يعنې : ((و وايه راشئ ولولو هغه څه چې حرام کړي دي پر تاسو رب ستاسو چې شريک مه ګرځوئ هېڅ شی له هغه سره او له مور او پلار سره په نېکۍ))

محمد علي صابوني وايي : په يو شي امر کول منع ده له ضد څخه يې ، دلته الله ج له مور او پلار سره په نېکۍ امر وکړ ، مطلب دا شو چې بدي کول ورسره حرام دي ، نو ځکه يې د محرماتو په ليکه کې ياد کړ. [۱۶۱]

رسول الله ص د مور او پلار پر حقوقو ډېر حريص و ، فرمايي : ((که څوک جنت غواړي ، نو جنت د مور تر قدمو لاندې دی .)) .....بخاري ، مسلم ، ابن ماجه ، نسايي او دار قطني .

عبدالله بن عمر رض وايي يو سړي رسول الله ص ته وويل : زه له تاسره په هجرت او جهاد کولو بيعت (ژمنه) کوم او له الله ج څخه اجر او ثواب غواړم ، رسول الله ص ورته وفرمايل چې ايا ستاسو له مور او پلار څخه کوم يو ژوندی شته ؟

هغه ورته وويل چې هو ،بلکې دواړه .هغوی ص ورته وفرمايل چې له الله ج څخه اجرا وثواب هم غواړې ؟هغه وويل ولې نه ، رسول الله ص ورته وفرمايل چې ولاړ شه له مور او پلار سره دې نيک صحبت او د هغوی خدمت کوه [۱۶۲].

---

(۱۶۰)الانعام : ۱۵۱ .

(۱۶۱)صفوه التفاسير محمد علي صابوني ، ج_۲ .

(۱۶۲)بخاري ، مسلم او د ارقطني .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیدل کېږي چې رسول الله ص له هجرت او جهاد څخه هم د مور او پلار خدمت ته ډېره پاملرنه وکړله که د انسان مور او پلار کافر هم وي ، نو هم د خپل لطف او مرحمت دروازې به پرې نه تړي او دهغوی خدمت به کوي .

حضرت اسماء د ابوبکر رض لور وايي چې زما مور د رسول الله ص په وخت کې ماته راغلله او هغه مشرکه وه ، ماله رسول الله ص څخه د هغې په هکله وپوښتل چې زه له هغې سره خپله صله رحمي وکړم او که نه ؟ هغوی ص ځواب ورکړ ، چې هو کوه يې ورسره(۱۶۳) .

حضرت ابو هريره رض روايت کوي چې له رسول الله ص څخه پوښتنه وشوه چې زما د نېک صحبت ملګريتوب او ښه چلند ډېر مستحق څوک دی ؟ هغه ص وفرمايل مور دې ده ، هغه وويل بيا ؟ ځواب يې ورکړ مور دې ده ، هغه وويل بيا ؟ هغه ص وفرمايل موردې ده ، هغه وويل بيا ؟ هغه وفرمايل پلار دې دی(۱۶۴) .

همدا راز حضرت ابو هريرة رض روايت کوي چې رسول الله ص فرمايي : پوزه دې يې خړه شي ، پوزه دې يې خړه شي ، بيا دې يې پوزه خړه شي ، چا چې مور او پلار په زوړوالي کې وموندل يو يې وموند او يايې دواړه وموندل او جنت ته داخل نه شي .)(۱۶۵)

د مور ازارول او د اولاد عاق کېدل د مور او پلار په واسطه کبيره (لويه) ګناه ده .

---

(۱۶۳)متفق عليه

(۱۶۴)متفق عليه .

(۱۶۵)مسلم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله ص فرمايي : (له ټولو څخه لويه ګناه (اكبرالكبائر) له الله ج سره شريک ګرځول او د مور اوپلار له خوا عاق ده)[۱۶۶]

په حديث کې اوه (۷) ګناهونو ته هلاکوونکې ګناه ويل شوی دي ، يوه پکې د مور اوپلار عاق دی او د اولاد په عاق کې دا حتمي ندي چې هغوی دې په خوله ووايي ، يادې په ورځپاڼو ، راډيوګانو او نورو خپرونوکې اعلان وکړي .

بلکه کله چې د هغوی په ازارولو کې ډېرښت وشي او د هغوی زړونه ازار وکړي اولاد په خپله عاق کېږي .

و : پر ښځه د مېړه حقوق

خاوند په خپله مېرمن ډېر حقوق لري الله ج فرمايي : [الرجال قوامون على النساء بما فضل الله بعضهم على بعض وبما انفقوا من اموالهم فالصالحات قانتات حافظات للغيب بما حفظ الله][۱۶۷]

يعنې : ((نارينه پر ښځو مقرر دي په سبب د دې چې خپل مالونه خرڅ کوي نو کومې ښځې چې نېکانې وي هغوی د خپلو څښتنانو متابعت کوي ، او دهغوی د مالونو حفاظت د هغوی په غياب کې کوي ، هغه مالونه چې الله ج د هغې حفاظت په دوی لازم کړی دی .))

دلته الله ج د نېکې او صالحې ښځې ستاينه کوي چې هغه د خاوند د امر منونکې او دهغه په نشتوالي کې د هغه د مال ساتونکې وي پر ښځه د

---

(۱۶۶)بخاري ، مسلم و ترمذي .

(۱۶۷) النساء : ۳۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاوند د حقوقو اندازه له دې حديث څخه ښه څرګندېږي چې ابوهريرة رض يې روايت کوي [لو کنت امرا احدا ان يسجدلاحد لامرات المراة ا ن تسجد لزوجها] (١٦٨)

يعني : ((که چېرې واى زه چې امر مې کولې يو چاته چې سجده وکړي يوبل کس ته نو خامخا امر به مې کړى و ښځې ته چې سجده وکړي خپل خاوند ته))

ام سلمه رض روايت کوي چې رسول الله ص فرمايي : [ايما امراة ماتت وزوجها عنها راض دخل الجنة] (١٦٩)

يعني : ((هره ښځه چې وفات شي او خاوند يې ورڅخه خوښ وي نو جنت ته به ننوځي))

په ښځه د خاوند اطاعت (مننه) واجب ده ، او اطاعت دا دى چې د هغه په کور کې و اوسېږي او هره روا خبره يې ومني او دهغه له خوښې پرته به بهرنه ګرځي او نه به بل چاته اجازه ورکوي چې د دې کورته ننوزي او د هغه له اجازې پرته په نفلي روژه هم نه نيسي ، رسول الله ص فرمايي : [لايحل لامراة ان تصوم وزوجها شاهد الاباذنه ولا تاذن في بيته الاباذنه] (١٧٠)

يعني : ((نده رواه هېڅ ښځې ته چې روژه ونيسي او خاوند يې موجود وي مګر د هغه په جازه او اجازه دې نه ورکوي د هغې په کور کې (د ننوتلو مګر د هغه په اجازه))

---

(١٦٨)ترمذي :

(١٦٩)ترمذي

(١٧٠)بخاري ، مسلم و ابو داود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د دې ځلورو شرطونو په موجوديت کې په ښځه واجب دي چې له مېړه سره د هغه کور ته ولاړه شي .

۱ ـ چې معجل مهر يې ورته پوره کړی وي .

۲ـ چې په کور کې يې د اړتيا وړ ظروف او سامان (هغه څه چې په ورځني ژوند کې ورته اړه پيدا کېږي) موجود وي .

۳ـ چې په کور کې د ښځې دنفس او مال امن وي له ګاونډيو څخه لرې نه وي په دا ډول چې که په دې کور کې د څه پېښې له امله فرياد وکړي نو خلک ورته راورسېږي .

۴ـ چې خاوند د هغې خيال وساتي او هغه په امن او سکون کې وخت تېر کړي ، او د مېړه هغه امر به په ځای کوي چې د کورنۍ په هکله وي او د ښځې په ځانګړيو تصرفاتو پورې اړه ونه لري (لکه د هغې په مال کې تصرف) او دا امر شريعت منع کړی هم نه وي او بل دا چې خاوند هم د ښځې حقوق ادا کړي او د خاوند له اجازې څخه پرته به له هېچا کره شپه نه صبا کوي .

او کله که ښځه بدګذرانه شي نو خاوند کولی شي چې هغه د ادب لپاره و وهي او د خاوند له حقوقو څخه د اده چې ښځه له ټولو هغه کارو څخه ځان وژغوري چې هغه د مېړه برم ، شرف او وقار ته زيان رسوي او داسې کارونکړي چې د هغه په واسطه د خاوند په زړه کې څه شک او اندېښنه پيدا شي او د خاوند د شتمنۍ خيال به ساتي ، بې ځايه به يې نه لګوي هر چاته به يې نه ورکوي او هغه چې عادتاً خلک لکه فقيرانو او ملنګانو ته خېرات ورکوي پروا نه لري او دهغه له حقوقو څخه دا دي چې د هغې بسترې ته په چټکتيا سره ورشي او که شرعي مانع لکه (حيض او نفاس)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وي د هغه جنسي غوښتنې دې پوره کړي ، رسول الله ص فرمايي : [اذا دعا الرجل امراته الى فراشه فابت ان تجىء اليه فبات غضبان عليها لعنتها الملائكه حتى تصبح .] (۱۷۱)

يعنې : ((کله چې کوم سړی خپله ښځه خپلې بسترې ته را وبولي او هغې انکار وکړ له دی څخه چې ده ته راشي او هغه شپه په هغې په قهر او خفګان کې صبا کړه نو ملائکې (پرښتې) پرې لعنت وايي تر هغې چې صبا شي .))

همداراز فرمايي : [اذ دعا الرجل امراته الى فراشه فلم تأته فبات غضبان عليها لعنتها الملايكه حتى تصبح] (۱۷۲)

يعنې : ((کله چې را وبولي يو سړی خپله ښځه خپلې بسترې ته او هغه ورته رانه شي او هغه شپه په قهر او خفګان کې پرې صبا کړه نو ملايکې پرې لعنت وايي تر هغه چې صباشي .))

د خاوند د حقوقو لنډيز

۱ : اطاعت او منته

۲ : د خاوند د عزت او ابرو ساتنه

۳ : له خاوند سره محبت او مينه

۴ : د خاوند درناوی عزت او احترام کول

۵:د خاوند خدمت

۶:د هغه د کور او شتمنۍ ساتنه

۷:خاوند ته زينت، ارايش او ځان ښايسته کول

---

(۱۷۱)بخاري .

(۱۷۲)بخاري ، مسلم ، ابوداود ، ابن ماجه و مسند احمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸:دکورنۍ نظم جوړول
۹:له کور سره مینه ، دلچسپي او علاقه
۱۰:د اولاد تربیت (روزنه)
۱۱: له خاوند سره له وس سره سم په کار کې مرسته او هغه ته د ژوند ټولې اسانتیاوې برابرول
۱۲: د خاوند له دوستانو سره ښه تګلاره او ښه اخلاق
۱۳: د ژوند په ټولو مختلفو حالاتو صبر او قناعت
۱۴:له خاوند سره اخلاص او صداقت

د یادونې وړ ده چې په یهودیت کې خاوند پر ښځه مطلقه سلطه لري او بې قېد او شرطه د هغه په واک کې ده او هر څه چې وغواړي پرې کولې یې شي .

و:سسپر مېړه د مېرمنې حقوق

څنګه چې خاوند پر ښځه ډېر حقوق لري همدارنګه ښځه هم پر خاوند ډېر حقوق لري چې مهم یې دلته یادوو .

دا چې عاجل مهر به ورکوي که چېرته یې د نکاح په وخت کې ټاکلی و ، او که ټاکلی یې نه و نو څه چې دود وي او که ور یې نکړ نو ښځه کولی شي چې ځانته یې راپرېنږدي که څه هم لومړی راضي وي او دخول هم شوی وي اوبل دا چې هغې ته نفقه او جامه ورکړي او د هغې له شان سره مناسب کور ورته پیدا کړي چې هغه په کې راحت کې وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

معاويه القشيري (رض) روايت کوي چې يو سړي له رسول الله ص څخه وپوښتل چې د ښځې حقوق پر خاوند څه دي ؟ هغوی ص ځواب ورکړ چې هغې ته خوراک ورکړه ، کله چې خواړه خورې او په جامه کې يې پټه کړه کله چې ځان پټوي په مخ يې مه، وهه بدې خبرې ورته مه کوه ړټه يې مه ، ورځنې جدا کېږه مه مګر په کور کې[۱۷۳].

رسول الله ص د حجة الوداع په خطبه کې وفرمايل : ((خبر اوسئ چې د هغوی حق په تاسو دادی چې هغوی ته ښې جامې او نفقه ورکړئ او له هغوی سره ښېګړه وکړئ .))[۱۷۴]

که بله ښځه يې وي نو د هغوی ترمنځ به له عدل او انصاف څخه کار اخلي ، ښځه د خاوند له اجازې څخه پرته هم دمور او پلار او نورو محرمو ملاقاتو ته تللی شي ، د ښځې بل مهم حق پر خاوند دادی چې ديني ، ضروري مسائل لکه لمونځ ، روژه ، حيض اونفاس ور وښيي[۱۷۵].

او که خاوند يې نه پوهېده دا کولی شي چې له بل عالم څخه ځان پوهه کړي د کور په کار لکه پخول ګنډل او داسې نورو به يې نه مجبوروي او خاوند به ورسره نېک اخلاق کوي له هغې سره به مينه ، او محبت ساتي ، دهغې اسرار او پټ رازونه به نه رسوا کوي له هغې سره به ښه خندا او خوشحالي کوي له دوستانو سره به يې ښه اخلاق کوي ، ناز او نخرې به يې مني ځومره چې کولای شي ځان به له طلاق څخه ژغوري د کور په کارو کې به

(۱۷۳)ابو داود ، ابن ماجه او مسند احمد

(۱۷۴)مسلم .

(۱۷۵)احياء العلوم امام غزالي.

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسره مرسته او لارښوونه کوي ، بل دا چې یواځې په اسلام کې ښځې ته دا حق ورکول شوی دی چې پر خپل مال پوره ولایت لري (کله چې هغه عاقله او بالغه وي) او که خاوند د هغې له اجازې څخه پرته د هغې په مال کې لاسوهنه کوي نو غاصب دی حتی که ښځه لېونۍ هم وي نو په مال کې یې ولایت د خاوند حق ندی ،بلکې د پلار او یا د نیکه حق دی .

مګر په یهودیت کې ښځه له مهر څخه پرته نوره هېڅ شتمني نلري ، هرڅه یې د مېړه دي تېوله سرګرداني او تکلیف یې د خاوند لپاره دی او مهر به هم یا له طلاق څخه وروسته ورکوي اویا ه یې د هغې له مرګ څخه وروسته د هغې ورثه و ته ورکوي او په اسلام کې خاوند حق نه لري چې ښځه په کور کې د هغې د مال لګښت ته اړه باسي بې ځایه یې نه وهي له هغې سره به له نرمۍ اومهربانۍ څخه کار اخلي ، حضرت عمر رض فرمايي : ((انسان باید په خپل کور کې له خپلې ښځې او اولاد سره دکوچنې په څېر وي چې له سختۍ څخه کار وانخلي .))[۱۷۶]

یو ځل یو سړی حضرت عمر رض ته ورغی چې له خپلې ښځې څخه ورته شکایت وکړي کله چې دروازې ته ورسېد نو د حضرت عمر رض د بي بي ام کلثوم رض اواز یې واورېد چې له حضرت عمر رض سره یې خبرې اړولې نو دی سړي له ځانه سره وویل چې ما خو غوښتل چې زه خپل شکایت ده ته وړاندې کړم داخو هم په هغه څه کې ګیر دی چې زه پکې ګیر یم .

---

(۱۷۶) احیاء العلوم امام غزالي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت عمر رض هغه راوغوښت او ورڅخه يې وپوښتل هغه ورته خپل عرض وړاندې کړ خو حضرت عمر رض ورته وويل : ((زه د ښځه ډېر تېرېږم ځکه چې دا پرما ډېر حقوق لري لکه :

۱ـ دا زما او دوزخ ترمنځ پرده ده ، زما زړه پرې له حرامو څخه تسل مومي .

۲ـ کله چې زه بهر ته ولاړ شم نو زما د کور او مال ساتونکې ده .

۳ـ زما جامې راته مينځي .

۴ـ زما اولاد ته شېدې ورکوي .

۵ـ زما کورته ډوډۍ او ... پخوي .))

هغه سړي ورته وويل : کوم خدمت دې چې ښځه تاته کوي هغه خو ماته هم کوي ځنګه چې ته ورته تېرېږې زه به هم ورته تېرشم[۱۷۷] .

دا و له ښځو سره د صحابه وپه تګلاره ، راشئ اوس زموږ په ټولنه کې له ښځو سره د مېړو تګلاره وګورئ چې بې ګناه ورسره په کوم اندازه ظلم کوي او څومره يې وهي .

ح : ګډ حقوق :

۱ : يو له بل سره به نېک سلوک کوي ، يوبل ته به مخلص وي يوبل ته به ښه نيت لري ، يوله بل سره به محبت کوي ، پټ او ښکاره به يې يوبل ته يوشان وي ، يوله بل څخه به د ژوندون د ستونزو په لېرې کولو کې هڅه کوي الله ج فرمايي : [ولهن مثل الذي عليهن باالمعروف][۱۷۸]

(۱۷۷)البريقه شرح الطريقه .

(۱۷۸)البقرة :۲۲۸ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنـي : ((او ښـځولره حـق دی لکـه څنګـه چـې د سـړيو پرهغـوی حـق دی د دستور مطابق .))

۲ : له دواړو خواو څخه حرمت مصاهرت ثابتيږي (چې څوک چاسره نکاح وکړي نو دبل خوانژدې دوستان پرې حراميږي)

۳ : يوله بل څخه ميراث وړي ، کله چې ښځه مړه شي نو که اولاد يې درلـود نو خاوند څلورمه برخه اخلي او که اولاد يې نه درلـود نـو د مـال نيمـه حصـه اخلي او که خاوند مړشو او اولاد يې ونو اتمه حصه اخلي او که اولاد يې نه درلود نو څلورمه حصه اخلي .

۴ : همدا راز يو له بل څخه ټول هغـه جنسـي خوندونـه اخېسـتلای شي چې شريعت ورته رواکړي دي .

حيا ـ

سېد مودودي رح حيا داسې راپيژني :

د حيا معنی شرم دی د اسلام پـه ځـانګړې اصطلاح کې له حيا څخه مـراد هغه شرم دی چې هغه يوانسان د خپل فطرت او خپل خدای ج پـه وړانـدی هغه وخت محسوسوي چې د يو منکر (ناوړه) کارپـه لـور مايـل کېږي حيا هغه ځواک دی چې انسان د بد کاريو او منکراتـو تـه لـه اقدام کولو څخه منع کوي[۱۷۹] .

الله ج پر حيا خوښېږي او خپل حياناک بنده خوښوي او مسلمانانو تـه يـې په حيا کولو امر کړی دی .

(۱۷۹) پرده سيد ابو اعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

[قل للمئومنين يغضوا من ابصارهم].(۱۸۰)

يعنې : ((او مسلمانانو ته ووايه چې خپل نظرونه ښکته واچوئ .)) يعنې کله چې په چا پردئ موسترګې ولګېدلې نو سمدستي سترګې ښکته واچوئ او حيا وکړئ او بيا ورته مه ګورئ .

ابو هريره رض روايت کوي چې رسول الله ص فرمايي : ((دقيامت په ورځ به الله ج اوه (۷) کسانو ته د عرش تر سيوري لاندې ځای ورکړي پداسې حال کې چې له دې سيوري څخه پرته بل سيوری نه وي يو له هغو څخه هغه ځوک دی چې کومه ښکلې انجلۍ يې ځانته راوبولي او دا ورته له الله ج څخه د حيا له کبله و وايي چې زه له خدای ج څخه وېرېږم .))(۱۸۱)

رسول الله ص فرمايي : ((د قيامت په ورځ به ټولې سترګې ژاړي مګر هغه چې د الله ج له وېرې او د حيا له کبله يې پرديو ښځو ته له کتلو څخه ډډه کړې وي .))

فرمايي : ((هر دين اخلاق لري او د اسلام اخلاق حيا ده .)).(۱۸۲)

((کله چې حيا نه لرې نو کوه هغه څه چې ستا زړه يې غواړي)) .

ابو داود ابن ماجه .

همدا راز فرمايي : **[الحياء شعبه من الايمان]** يعنې : ((حيا د ايمان يوه برخه ده))(۱۸۳)

---

(۱۸۰) النور :۳ .

(۱۸۱)متفق عليه

(۱۸۲)ابن ماجه .

(۱۸۳) متفق عليه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیا په انسان کې یو جوهري شی او د خدای ج یو نعمت دی بې حیا انسان په ټولنه کې هېڅ عزت او درنښت نه لري هر څوک ورته په سپکه سترګه ګوري د هېچا نه خوښېږي ، حیا په انسان کې په زور راتلای نه شي او نه په زوره څوک حیا لرونکې ښځه بې حیا کولای شي او نه په کور کې په ایسارېدلو او بهر ته په نه وتلو په انسان کې حیا پیدا کېږي او نه هره بهر وتونکې ښځه بې حیا وي ، او نه هم چادري او پرده د بشپړې حیادارۍ دلیل کېدلای شي ،عفت ، پاکي ، حیا او ځان ساتنه له ایمان څخه سرچینه اخلي .

پاکه ښځه پاکه ده که په کور کې وي او که په کوڅه کې ،د ښځې لپاره اصلي حیا له الله ج سره اړیکې او په خپل دین او مذهب منګولې لګول او خپل عزت او ابروته کتل دي .

که څوک خپل عزت او ابرو ته ونه ګوري که هغه هر څومره د کور په دیوالونو کې بنده وساتلای شي بیا هم پاکه پاتې کېدلای نه شي .

وګورئ هنده د ابي سفیان ښځه دغه د جاهلیت د وخت ښځه او په جاهلیت کې هم ډېره سرکښه ښځه چې د رسول الله ص د مبارک تره سیدالشهداء حضرت حمزه رض په شهید جسم یې څه وکړل ، دهغه زړه یې په غاښونو ځیرې کړ ، خو کله چې پاکه وه او خپل عزت ، ابرو او حیا پرې ګرانه وه کله چې رسول الله ص له هغې څخه د زنا د حرمت په هکله بیعت (ژمنه) اخستل غوښتل نو هغه حیرانه شوله او په ډېر تعجب سره یې وپوښتل چې : ایا ازادې او اصیلې ښځې هم زنا کوي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګورئ چې رسول الله ص سره يې په هر څه بيعت وکړ خو کله چې د زنا موضوع راغلله نو حيرانه شوله او دا يې په تصورکې هم نه راتلل چې ګوندې ازادې او اصيلې ښځې دې هم زنا وکړي .

نظر ښکته اچول يا (غض بصر)

د سالم فطرت تقاضا ده چې د بل ناموس ته په درنه سترګه وګورئ تر څو هغه هم ستاسو ناموس ته په درنه سترګه وګوري ځکه که ته دبل ناموس او حيا له منځه وړل غواړې نو هغه هم ستا ناموس او حيا رژول غواړي ځکه دا ټولې ښځې ضرور دچا لورګانې د چا خورګانې دي ، اسلام هم وايي کله که مو په پردۍ ښځې سترګې ولګېږي نو نظرښکته واچوئ ، بيا بيا دهغې خواته مه ګورئ ، لومړی ځل خو چې غير اختياري او د انسان په واک کې ندي درته معاف دي ، الله ج فرمايي : [لايکلف الله نفسا الاوسعها] (۱۸۴)
يعني : ((الله ج تکليف نه ورکوي چاته مګر څومره چې د هغه طاقت وي .))
او دنظر ښخول او بيابيا کتل منع دي .
[قل للمؤمنات يغضضن من ابصارهن ويحفظن فروجهم] (۱۸۵)
يعني : ((و وايه مؤمنانو ته چې ښکته ساتې خپلې سترګې ساتنه دې کوې د خپلو شرمګاهو .))
[وقل للمؤمنات يغضضن من ابصارهن و يحفظن فروجهن]. (۱۸۶)

---

(۱۸۴) البقره : ۲۸۲ .
(۱۸۵) النور : ۳ .
(۱۸۶) النور : ۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((و وايه مومنانو ښځو ته چې ښکته ساتئ خپلې سترګې ساتنه کوئ د خپلو شرمګاهو))

الله ج خپلو بندګانو ته امر کړی دی چې کله که ناڅاپه مو سترګې په چا پردئ ولګېدلې نو نظرښکته واچوئ او بیابیا ورته مه ګورئ .

رسول الله ص حضرت علی رض ته وفرمایل : (یاعلي لاتتبع النظرة النظرة فان لک الاولی ولیس لک الاخرة) (۱۸۷)

یعنې : ((ای علي له لومړي ځل څخه دوهم ځل مه ګوره لومړی خو درته معاف دی مګر دوهم نه)) همدا راز فرمایي : (سترګې زنا کوي او د دوی زنا کتل دي حرام شخص ته ، لاسونه زنا کوي او د دوی زنا لاس اوږدول دي حرام شي ته پښې زنا کوي او د دوی زنا تلل دي حرام ځای ته) (۱۸۸)

حضرت ابن مسعود رض روایت کوي چې رسول الله ص فرمایي : (النظر سهم مسموم من ترکها مخافتی ابدلته ایماناً یجد حلاوته فی قلبه) (۱۸۹)

یعنې : ((کتل زهرناک غشی دی هر چاچې زما له وېرې پرېښود په بدل کې به داسې ایمان ورکړم چې د هغې خوږوالی به په زړه کې ومومي .))

حضرت جریربن عبدالله رض وایي : چې ماله رسول الله ص څخه د ناڅاپه نظریو پریوتلو په هکله وپوښتل هغوی ص وفرمایل (سمدستي سترګې واړوه) . (۱۹۰)

---

(۱۸۷) ابوداود ، ترمذي او مسند احمد .

(۱۸۸) بخاري ، مسلم او ابو داود .

(۱۸۹) طبراني او المستدرک للحاکم روایت له ابن مسعود څخه .

(۱۹۰) مسلم مشکوة .

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز حضرت جرير رض له خپل پلار او هغه يې له نيکه څخه روايت کوي چې ما همدا پوښتنه له رسول الله ص څخه وکړله هغوی ص وفرمايل (سمدستي سترګې واړوه)[191]

د خثعم دقبيلې يوې ښځې د حجة الوداع په وخت له رسول ص د څخه دحج په هکله پوښتنې کولې او فضل بن عباس درسول الله (ص)دتره په هغې سترګې ور ښخې کړلې رسول الله ص د هغه مخه بل پلو ته واړاوه)[192]

همدا اسې نور ډېر روايات شته چې په هغوی کې لومړی ځل کتل معاف مګر بيابيا کتل منع ګڼل شوي دي بعضی پرګنې دی ته ذوق جمال وايي نو لکه چې سيد مودودي رح فرمايي : (ذوق وصال خو هم له همدې ذوق جمال څخه جوړېږي ، د هرې فحاشئ بنسټ کتل دي نو الله ج د دی بنسټيزه مخنيوی وکړ تر څو وګړي په لويو ګناهونو کې اخته نه شي ، اسلام خو د ذوق جمال مخالف ندی او نه يې منع کړې دی اسلام وايي چې څوک دې خوښ شي د هغی ښکلا اوښايست دې تر تاثير لاندې راولي ، او د ښکلا څکل يې غواړي نو په حلاله نکاح ورسره وکړه که يوه کفايت نه کوي نو دوه ، درې ان څلور وکړه .)

سيد محمد عابد بن الحسيني ليکي : ((من)) په دغه آيت کريمه : [قل للمؤمنين يغضو امن ابصار هم] کې د بعضيت لپاره دی نو د دې څخه په ډاګه کېږي چې ځينې کتنې لکه د ضرورت په وخت کې يا محرم ته جايز

---

(۱۹۱)سنن دارمي .

(۱۹۲)بخاري او ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي او پـه ((يحفظوا فروجهم)) کې ((من)) نشته نو معنا دا شوه چې زنا بالکل رخصت نه لري حتی د ضرورت په وخت کې هم)) .[۱۹۳]

امام نووی رح وايي چې دا ټول روايات په دې دلالت کوي چې پـه لارې کې مخ پټول پر ښځه واجب نه، بلکې مستحب دي[۱۹۴].

خو په دې وخت کې چې فساد او دخلکو سترګې هرپلو تـه اوړي او راوړي نو ټولو ښځو ته پکار ده چې بهرته وزي نو پټ مخ ووزي او خپـل بدن د الله ج پـه حضـور کـې لـه مسـؤوليت څخـه خـلاص کـړي ، الله ج فرمـايي : [ان السمع والبصر والفواد کل اولئک کان عنه مسؤلا] [۱۹۵]

يعنې ((بېشکه غوږونه، سترګې او زړه هر يو لـه دغـو نـه لـه انسان څخه پوښتنه کېږي))

د ښځې کتل پردي نارينه ته :

د سترګو د کنترولولو په هکله چې کوم احکام نارينه وتـه راغلي دي هغـه ښځو ته هم راغلي دي يعنې که د شهوت او فتنې وېره وه نو ښـځې هم بايـد هېڅ پردي نارينه ته قصداً ونه ګوري او که ناڅاپه يې نظر ولګېد نوښکته به ګوري ځکه چې د الله ج احکام دواړو ډلو ته شامل دي .

په دې هکله اتفاقي خبره ده چې د پردي سړي يا ښځې عـورت تـه کتـل حـرام دي برابره خبره ده چې داکتل په شهوت سره وي او که له شهوته پرتـه وي او

---

(۱۹۳)البريقه شرح الطريقه .

(۱۹۴)شرح النووي .

(۱۹۵)الاسراء ۳۶ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

که ناڅاپه پرې سترګې ولګېدلې نو سمدستي به يې اړوي : ((د ښځو او نارينه د عورت حدود مو مخکې په همدې کتاب کې روښانه کړل .))
له عورت څخه پرته نورې برخې لکه مخ ، لاس ، سر ، څنګلې ... په کتلو کې هم ټول فقهاء په دې متفق دي چې که چېرې نارينه د بدن کومې برخې ته کتل د فتنې او فساد لامل ګرځي نو دا ډول کتل منع دي ځکه الله ج مؤمنو ښځو ته هم په غض بصر باندې امر کړيدی خو که د فتنې اوفساد يا د شهوت د تحريکولو وېره نه وه نو دلته فقهاء د نظر اختلاف لري ، د فقهاوو لړه برخه په دې نظر ده چې له لومړي ځل او ناڅاپي کتلو پرته ښځې ته هم روانده چې بيابيا پردي سړي ته وګوري او دلايل يې هم يو [قل للمؤمنات يغضض من ابصارهن] (۱۹۶)
يعنې : ((وو ايه مؤمنانو ښځو ته چې ښکته دې ساتي خپلې سترګې)) بل دا حديث چې رسول الله ص له خپلې لور فاطمې څخه وپوښتل چې ((د ښځو لپاره ترټولو غوره شی څه دی ؟)) هغې ځواب ورکړ چې : ((دا چې سړي ونه ويني او سړي دا ونه ويني)) رسول الله ص دا خبره ومنله او د تائيد په ډول يې د ا ايت ولوست چې [ذرية بعضها من بعض] يعنې : ((او لاده ځينې د دوی له ځينو نورو څخه)) دوهم د ام المؤمنين حضرت ام سلمی هغه حديث چې روايت کوي : ((زه (ام سلمه) او ميمونه ناستې وو چې په دې کې ام مکتوم راغی (ام مکتوم په دواړو سترګو ړوند و) نو رسول الله ص موږ ته امر وکړ چې له ده څخه پرده وکړئ موږ وويل : ايا دا ړوند نه دی چې نه مو

---

(۱۹۶) النور : ۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويني او نه موپېژني ؟ رسول الله ص راته وفرمايل ايا تاسو هم ړندې يئ تاسوېې هم نه وينئ ....)) (١٩٧)

حضرت عايشې ته يو ړوند راغى او هغې ورڅخه پرده وکړله نو پوښتنه ترې وشوه چې له ده څخه ولې پرده کوې دا خو تا نه ويني هغې وويل : زه خوېې وينم .... (١٩٨)

دوهمه ډله چې دفتنې او شهوت د نشتوالي په صورت کې پردي نارينه ته دښځو کتل روا بولي داسې ځواب ورکوي چې د غض بصر ايت د فتنې او شهوت په شتوالي پورې اړه لري اوپه دې صورت کې په اتفاق سره يو بل ته کتل دواړو خواووته حرام دي او دفاطمې پورتنې حديث ضعيف حديث دى چې هېڅ علمي ارزښت نه لري او داحکامو يو معتبر کتاب هم ندى رانقل کړى ، يوفقيه هم پرې استدلال نه دى کړى حتى هغو خلکو هم پرې استناد نه دى کړى چې نارينه ته د ښځو په کتلو کې سخت دريځ لري او حرام يې بولي ، دا حديث امام غزالي په احياء علوم الدين کې رانقل کړيدى چې حافظ عراقي يې په تخريج کې ويلي دي : ((دا حديث بزازاو دار قطني په افرادو حديثو کې رانقل کړى دى چې سند يې ضعيف دى)) بزاز وايي چې سند کې يې داسې څوک دى چې زه يې نه پېژنم .

او دام سلمى حديث هم ابن قدامه په مغنى کې رد کړى دى ددې حديث په سند کې (نبهان) دى او امام احمد وايي چې نبهان دوه عجيب حديثونه روايت کړى دى يو همدا حديث .بل دا چې ((امام احمد په ضمني ډول دواړه حديثونه ضعيف او دحديثو له اصولو څخه مخالف ګڼلي دي .))

---

(١٩٧)ابوداود ، ترمذي او موطاامام مالک .

(١٩٨)ابوداود ، ترمذي ، مسند احمد او موطا امام مالک .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابن عبدالبر وايي چې : نبهان مجهول الهويه سړی دی او دا احتمال هم لري چې لکه امام احمد ، امام ابوداود او اثرم چې وايي د نبهان او د عايشې حديثونه په امهات المومنين (رسول الله ص بيبيانو) پورې خاص وي .

کله چې رسول الله ص د اختر له لمانځه څخه فارغ شو نو ښځو ته راغی وعظ يې ورته وکړ او په صدقې يې ورته امروکړ او له ده سره بلال هم ونو ښکاره خبره ده چې دې ښځو به دواړو ته کتل بل دا چې که نارينه ووته کتل هم منع وای نو په سړيو به هم د نقاب او حجاب اچول لازم و ، ددې لپاره چې څوک ورته ونه ګوري دلته دا يادونه هم ضرور ده چې ښځه که څه هم ډېروخت مطلوبه (غوښتل شوې) او نارينه طالب (غوښتونکی) وي ، د ښځې شهوت ويده دي او دا نارينه دی چې تل ددی شهوت راويښوي بلکه ډېر نارينه هم د ښځې زړه وړي د هغه ځواني ، ښکلا ، توان ، غيرت په ښځه اغېزه کوي ان مينه يې د زړه پردې هم څيرې کوي ، لکه قران کريم چې د مصر دعزيز دمېرمن چې ځينې مورخين يې زليخا بولي ((او د يوسف ع په کيسه کې له دې راز څخه پرده پورته کوي او وايي چې د يوسف مينې د زليخا د زړه پردو ته لاره موندلې وه او هغه د شاعرانو خبره د يوسف مينې زليخا لېونۍ کړېوه هغه يې په خپل زړه کې د مينې د بل اور د مړ کولو لپاره راوغوښت او د زنا غوښتنه يې تر، وکړه همدا راز قران دا هم وايي چې زلېخا په خپل همدې هوډ ولاړه وه او ويل يې چې که يوسف زما داهيله تر سره نه کړي نو جزاء به ورکړم ، قران کريم وايي چې د يوسف ښکلا د هغه ښار په ټولو ښځو تاثير وکړ د هغه ښکلا ، ځوانۍ تازګۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښار تولې ښځې (بې هوښه او بې خوده) کړې تردې چې د یوسف له مخ نه یې سترګې اړول زړه نه غوښتل او تردې چې خپل لاسونه یې غوځ کړل.[۱۹۹] نو کله که داسې پېښېږي، او د سړي کتل د ښځې شهوت راپاروي یا دفتنې او فساد لامل ګرځي نو باید چې ښځه سترګې واړوي او که وایې نه اړوي او له کتلو خوند اخلي نو همدې ته رسول الله ص د سترګو زنا ویلې ده .

حضرت عایشه رض روایت کوي چې د حبشیانو یوه ډله راغله او د نبوي مسجد په انګړ کې یې یوه ننداره وښودله او رسول الله ص دا ننداره پخپله ماته راښودله.[۲۰۰]

او له تاریخ څخه ثابته ده چې دا وفد په اوم هجري کال راغلی و او دبي بي عایشې(رض) عمر دپنځلسو او شپاړلسو (۱۵_۱۶) کالو په منځ کې وو بخاري کې وایي چې رسول الله (ص) به په عایشه رض په ځادر پټوله .

کله چې فاطمه د قیس لور د طلاق په عدت کې وه نو رسول الله ص ورته وفرمایل چې ام شریک انصاري یې(رض)سره اوسېږه بیا یې ورته وفرمایل : ((هغه شتمنه ښځه ده هغې کره صحابه ډېر ځي او راځي نو ته دام مکتوم(رض) کره اوسېږه هغه ړوند دی ته به هلته بې تکلیفه ژوند تېر کړې))

عورت :

---

(۱۹۹)یوسف :۲۳_۳۲ .

(۲۰۰)مسلم او مسند احمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عورت په لغت کې نقصان او عیب او هغه شي ته چې بد ګڼل کېږي وايي او عورت ځکه په دې نوم ونومول شو چې لوڅېدل يې بد ګڼل کېږي .

د ښځې عورت د پردي نارينه په وړاندې :

اسلام يو رېښتونی دين دی او په هره معامله کې له اعتدال (منځومانه لار) څخه کار اخلي که له يوې خوايې ښځې ته اجازه وکړه چې که ضرورت ورته پېښ شي نو د پرديو نارينه و په مخ کې خپل مخ لوڅولای شي او د نارينه و په منځ کې خپل ضرورت رفع کولی شي مګر له بلې خوا نارينه ووته امر کوي چې که کومې ښځې مخ لوڅ کړ تاسې سترګې ښکته واچوئ د هغې له اړتيا څخه ناوړه استفاده مه کوئ او په برندو برندو سترګو ورته مه ګورئ الله(ج)ښځو ته امر کړی چې : [ولايبدين زينتهن الاماظهر منها] (۲۰۱)

يعنې : ((او ندې ښکاروي خپل سينګار مګر هغه چې ښکاره شي له دېنه)) ټول فقهاء په دې متفق دي چې ښځې ته روا ندې چې خپل سينګار چاته وښيي مګر هغه څه چې له دوی ځينې ښکارېږي فقهاء په دې کې د نظر اختلاف لري چې له ماظهر منها څخه هدف څه دی ؟ د ځينو په نزد له دې څخه مراد ګاڼه ده او هغه څه چې د ضرورت په وخت کې لوڅېږي اوس فقها پدې اړه اختلاف لري چې داړتيا په وخت کې باید کوم ځايونه لوڅ شي چې د هغې په لوڅولو کې دپردي نارينه په وړاندې ترالهي عتاب لاندې رانشي. ټول فقها پردې متفق دي چې ښځه بايد دپردي نارينه پر وړاندې د خپل مخ (چې ديو غوږ له نرمۍ څخه پيل د بل غوږ د نرمۍ پورې

---

(۲۰۱)النور : ۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د زنې لاندې برخې څخه پیل په تندي کې د ویښتانو د زرغونېدلو ترځایه پورې)د ورغوو څنګلو او قدمو څخه پرته د نور بدن کومه برخه ښکاره نکړي او په قدمونو او څنګلو کې هم اختلاف دی .
حنبلیان او ځینې شوافع رحمهم الله وایي : د ښځې ټول بدن عورت دی حتی نوکان هم .[٢٠٢]
او دلیل یې هم دا پورتنی ایت دی او له ماظهر منها څخه مراد د دوی په نزد هغه دی چې دوی یې د خوځېدلو ، کښېناستلو او پاڅېدلو په وخت کې اختیار نلري .

مخ او مړوند

د ستر او حجاب موضوع هم له هغو موضوعاتو څخه ګڼلی شي چې د اسلام له صدر څخه تر اوسه پورې د فقهاوو ترمنځ اختلافي ده او تر اوسه پورې په دې اړه هم فقهاء په یو نظر راټول شوي ندي ، خو داسې شوي دي چې په یو وخت کې به د یو نظر خاوندان ډېرا ودبل نظر کم شوي وي او په بل وخت کې به بیا د دی مقابل نظر خاوندان ډېر شوي او د هغه بل کم شوي وي د بېلګې په ډول یو وخت داسې شوي دي چې د هغو علماوو شمېره ډېره وه چې د پردیو نارینه وو په وړاندې د ښځو مخ لوڅی به یې ښه نه باله او په مقابل کې به د هغو علماوو شمېره کمه وه چې هغوی د پردي نارینه په وړاندې د ښځو مخ او لاسونه (ورغوی) عورت نه بلل او بیا د دې برعکس د هغو علماوو شمېره ډېره شوې ده چې هغوی د ښځو مخ او

---

(٢٠٢)المغني ، نهایه المحتاج ، سراج الوهاج او غایه المنتهي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورغوی عورت نه بولي ،او د پردیو نارینه وو پروړاندې په لوڅولو کې یې څه باک نه ویني او د هغو علماوو شمېرکم شوی دی چې مخ او ورغوی عورت بولي خو هېڅکله یې هم په حرمت یا کم تر کمه مکروهوالي باندې او یاد لوڅولو په جواز باندې علماء متفق شوي ندي .
او د اختلاف ختمېدونکی هم ندي ځکه چې هره ډله ځانته دلایل لري او اختلاف یې ځانته بېلابېل لاملونه او وجوهات لري چې دا وجوهات به د قیامت تر ورځې دوام مومي چې په اسلامي فقه کې د (اسباب الاختلاف الفقهاء) تر عنوان لاندې ډېر کتابونه لیکل شوي دي او د یوه ځانګړي علم په توګه تدریس کېږي خو فقهاوو هېڅکله هم پر هغه چا چې د ده له نظرسره مخالف دي د کافرفتوا نده لګولې ځکه چې هغوی هم د شریعت په مصادرو کې پلټنه او اجتهاد کړی دی او هغه مسئله ورته حق ښکاره شوې ده چې اوس یې خپل نظر ګرځولی دی او د اجتهاد حق هرهغه چاته چې لیاقت یې ولري شته دی د صحابه و په زمانه کې هم د نظر اختلافات وو حتی د پیغمبر(ص)ژوند کې هم وو خو څرنګه چې هغه(ص) ژوندی و او وحې پرې راتلله نو اختلافات به ژر حل کېدل او رسول الله (ص) هم اجتهاد تائید کړی دی حتی د هغه چالپاره یې چې په اجتهاد کې تېروزي او ناسم نظر یې غوره کړی هم د رښتلو په ځای د یو اجر زېری ورکړی دی خو متاسفانه چې زموږ د دورې ځیني علماوو د بېلابېلو انګیزو او تمایلاتو له مخې دومره ژر د کفراو ارتداد ټاپې ولګولې چې سړی ورته هک حیران شي ، چې دا فتواګانې هم هېڅ شرعي بنسټ نلري او اکثره د سلیقوي ، ذوقي او ګوندي اختلافاتو له مخې صادرېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما هیله له درنو لوستونکو څخه داده چې تعصب یوې خواته پرېږدي او لیکنه د حق په سترګو ولولي او دحق په تله قضاوت وکړي که زموږ نظر يې خوښ شو او دا نظر ورته حق ښکاره شو نو راسره دې يې ومني او که دا نظر خطا بولي نو مهرباني دې وکړي د دې نظر پر مخالف نظر دې عمل وکړي چې نه به ورته موږ کافر او یا منحرف وایو او نه به دې موږ د کفر او انحراف په ټاپو او القابو نمانځي .

تر اوسه پورې چې د ستر او حجاب پر موضوع څومره لیکنې شوې دي ډېره برخه يې له افراط او تفریط څخه ډکه ده ځینې خلکو له اسلام څخه سره سکروټه جوړه کړې ده او نړیوالوته يې د یوې بلا په توګه ورپېژندلې او یو تت انځور يې ترې کښلی دی حتی د ښځو د رنګینو چادرونو سیوری هم حرام بولي او مسلمانان پر هغه څه مکلفوي چې له وس نه يې بهر خبره ده او ځینې نور بیا د غرب او اروپا د کفري ټولنې د زرق او برق تر اغېزې لاندې راغلي دي او د ورېځو په اوښانو يې خطا شوي دي دوی وایي چې د نقاب او حجاب مسئله په اسلام کې ځای او اصل نه لري هېڅ فقهي مذهب کې ستر او پرده نشته او دحجاب او سترنظر په اسلامي ټولنه تحمیل شوی دی، دوی وایي چې څرنګه ستر او حجاب په اسلام کې نشته ده نو دا بدعت او ګمراهي ده ،دوی وایي چې په ښځو باندې مخ پټول د هغه څه حرامول دي چې خدای(ج) حلال کړي دي ، چې حلالول او حرامول یوازې د یو الله ج کار دی .

په داسې حال کې چې اسلام دا دواړه نظرونه ردوي او د اعتدال دین دی نو منځومانه لاره خوښوي که د شریعت عام مفهوم ته وکتل شي نو سړی پوهېږي چې اسلام د سختئ او شدت په ځای اسانۍ او نرمۍ ته ترجیح

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوي قران ځوځو ځايه وايي چې په دين کې حرج او سختي نشته دی ،
قران وايي چې انسان ترخپله وسه پر دی رسول الله ص چې خپلو صحابه و
ته امر کوي چې ((يسر ولاتعسر)) اساني کوه او سختي مه کوه .
نو په کار ده چې په اسلام کې په اختلافي مسايلو کې په هغه نظر عمل
وشي چې خلکو ته په کې اساني ډېره وي .
د ښځو د پردې او حجاب په هکله د معاصرې اسلامي نړۍ ستر مفکر
علامه شيخ دکتور يوسف قرضاوي هم ديوې پوښتنې په ځواب کې دا
مسئله څېړلې ده او د (النقاب للمرأة) تر عنوان لاندې يې خپره کړې ده چې
زموږ د دې څېړنې ډېرې برخې هم له همدې رسالې څخه اقتباس شوي دي
هيله ده چې په غور او له تعصب څخه په لېرې فضا کې يې ولولئ .

د مخ او ورغويو دلوڅولو حکم :

د حجاب او ستر په هکله په عمومي ډول دوه نظره وجود لري لومړی نظر دا
دی چې د ښځې مخ او ورغوی تر مړوند پورې عورت ندی او نه يې پټول
فرض دي البته په استحباب کې يې هېڅوک هم څه نه وايي .
دوهمه ډله وايي چې د ښځې ټول بدن عورت دی او پردي ته د مخ او
لاسونو لوڅول حرام دی موږ به لومړی د لومړۍ ډلې نظر وڅېړو او په دوهم
قدم کې به د دوهمې ډلې نظر وڅېړو چې حق نظر په خپله څرګند شي .

د مخ او ورغويو لوڅول روا دي :

جمهور فقهاء په دی نظر دي چې دمخ او روغويو پټول واجب ندي او
ښځې ته روا دی چې د پردي نارينه پر وړاندې مخ او ورغوي لوڅ کړي .

د امام ابوحنيفه نظر :

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حنفي فقهې په مشهور کتاب الاختیار کې لیکي (اصیلې ښځې ته دې نه شي کتلی مګر مخ او ورغویو ته یې) خو که د شهوت وېره نه وه او امام ابوحنیفه ورسره قدمونه هم زیاتوي چې ورته کتل روا دي ځکه کارته په راکړه ورکړه کې او معاملو کې ضرورت دی دلیل یې د الله ج دا وینا ده [ولایبدین زینتهن الاماظهر منها].[۲۰۳]

یعنې: ((او نه دې ښکاره کوي خپل سینګارونه مګر هغه چې ښکاري.)) له دېنه اکثره صحابه د دې ایت په تفسیر کې وایي چې له (ما ظهر منها) څخه غرض رانجه او ګوته او ګوتې اود رنجو ځایونه دي ځکه چې خپله رنجو، ګوتې او ګانې ته خو کتل خپلو او پردیو ټولو ته روا دي.

او دقدم په هکله هم روایت شوی دی چې کتل ورته روا دي او عورت ندی ځکه چې په تللو کې یې پټول سخت کار دی اوبل دا چې مخ او لاسونه تر قدم ډیر مهم دی نو چې د مخ او ورغویو لوڅول روا دي نو د قدم خو په حتمي روا وي.[۲۰۴]

د امام مالک مذهب:

په ((اقرب المسالک الی مذهب امام مالک)) کې لیکي چې: ((د پردي نارینه پر وړاندې د ښځې عورت له مخ او ورغویو پرته ټول بدن دی او دا دواړه عورت ندی.)) د صاوي په حاشیه کې وایي چې کتل ورته روا دي خو چې د لذت نیت نه وي.[۲۰۵]

---

(۲۰۳)النور: ۳۱.

(۲۰۴)الاختیار لتعلیل المختار، عبدالله ابن محمود ابن مودود: ۱۵۲\۴.

(۲۰۵)په شرح المصغیر د صاوي حاشیه د مصر د دارالمعارف چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امام شافعي مذهب :

امام شيرازي په المذهب کې ليکي : ((اصيله ښځه ټوله عورت ده مګر مخ او لاسونه يې .))

د امام احمد بن حنبل مذهب :

ابن قدامه حنبلي په المغنی کې ليکي : ((... زموږ ځينې ملګري وايي چې د ښځې ټول بدن عورت دی ځکه په حديث کې راځي چې ((د ښځې ټول بدن عورت دی)) (ترمذي دې حديث ته غريب ويلی دی .) مګر هغې ته د مخ او ورغويود لوڅولو اجازه ورکړل شوې ده))[٢٠٦]

امام احمد وايي چې د ښځې ټول بدن عورت دی مګر يوازې مخ يې .[٢٠٧]

له امام ابو حنيفه ((امام شافعی او امام مالک څخه پرته امام نووی ، ابن حزم ، او زاعي ، ابو ثور ، ثوري او مزنی (رحمهم الله) وايي چې د مخ لوڅول روا دي .))

د دې ډلې دلايل :

تفسير د [ما ظهر منها]

دا ډله وايي چې د صحابه وو جمهور (اکثره تابعين او تبع تابعين وايي چې له [ماظهر منها] څخه هدف مخ او ورغوی دی حافظ سيوطي په خپل تصنيف (الدر المنثور فی التفسير الماثور) کې ډېری داسې نمونې رانقل کړې دي .

---

(٢٠٦)المغنی لابن قدامه ،

(٢٠٧)المجموع امام نووي ١٦٩١٣ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابن منذر وايي چې حضرت انس رض تږې مراد رانجه او ګوته اخستې دي .

سعيد بن منصور ، ابن جرير ، عبد ابن حميد ، ابن منذر او بيهقي وايي چې عبدالله ابن عباس (د مفسرينو سردار) تږې هدف رانجه ،ګوته ، چارګل او غاړه کۍ اخيستی دي .

عبدالرزاق او عبدابن حميد په بل روايت کې وايي چې عبدالله بن عباس له (ماظهر منها) څخه هدف د لاس نکريزی او ګوته اخيستې ده .

ابن شيبه او ابن ابی حاتم وايي چې ابن عباس تږې هدف مخ ، ورغوي او ګوته اخيستی ده او له همدوی څخه يو بل روايت دی چې ابن عباس تږې مراد د مخ دايره او د ورغوي دننه برخه اخيستې ده .

ابن ابي شيبه ابن جريح ، عبد ابن حميد ، اين منذر او بيهقي په سنن الکبری کې وايي چې له عايشې (رض) څخه د (ماظهر منها) د تفسير پوښتنه و شوه نو ويې ويل چې له دې څخه مراد بنګړی (کړه) او فتح ده[208].

ابن جرير وايي چې سعيد ابن جبير تږې مراد مخ او ورغوی اخيستی دی، همدا راز ابن جرير له عطاء څخه هم همداسې روايت کوي ابن جرير او عبدالرزاق له مسور بن مخرمه څخه روايت کوي چې هغه تږې مرادبنګړی (کړه) ګوته او رانجه اخيستی دي .

خو عبدالله ابن مسعود تری مراد جامې او جلباب اخلي عبدالله جار الله په (المراة المسلمه) کې د جلباب تعريف داسې کوي (دا هغه ځوړنده جامه

[208] فتح د ګوتې په څير د سرو يا سپينو زرو وړه حلقه ده چې په بنصر ګوته کې (د وړې ګوتې ترڅنګ دوهمه ګوته کې) په ګوته کيږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ټول بدن پټوي) جلباب هغه څادر ته ورته ټوټه ده چې ښځې يې په سر اچوي او پر مخ يې را ځړوي ((د جلباب دا تعريف شېخ عبدالله ابن حميد سلفي چې د ښځو د مخ پټولو سر سخته پلوی دی کړېدی چې مقابله خوا ورسره موافقه نده.(٢٠٩)

خو دکتور قرضاوي او ځيني نور علما وايي چې دلته د ابن مسعود په پرتله د عايشې، ابن عباس او انس نظر پياوړی دی ځکه چې په دې ايت [ولايبدين زينتهن الاما ظهر منها] کې له ماظهر منها يعني ((هغه څه چې ترې ښکاري)) د زينت د ښکارولو له حرمت څخه مستثنی ده چې دا په اسانۍ او رخصت دلالت کوي يا په بل عبارت دا يې له هغه حرمت څخه مستثنی کړی او حتمي ده چې مستثنی د اسانۍ او رخصت لپاره ده او د جلباب ، څادر يا هغه جامې چې خپله ښکاري په ښکاره کولو کې خو هېڅ اساني نشته ده او پټول يې هېڅ ممکن ندي ښځه خوبه زينت او ښکلې جامې په چادري پټې کړي او که له دی استثنی څخه هدف چادري شي نو هغه خو هسې هم نه پټېږي نو بيا دې استثنی ته څه ضرورت و ؟ همدا لامل دی چې د ابن عباس رض نظر ډېرو مفسرينو لکه ابن جريرطبري ، قرطبي ، امام رازي ، بيضاوي او د مذهبونو څلورو واړو امامانو خوښ کړی دی ، او په دې اړه ډېر احاديث هم شته دي چې ښيي د ښځې مخ او ورغوی تر مړوند پورې عورت ندی لکه : حضرت عايشه رض روايت کوي چې زما دمورني ورور عبدالله ابن طفيل لور ماکره سينګار شوې راغله کله

(٢٠٩)فتاوی المراة المسلمه جلد ١ .))

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې رسول الله ص رانـنوت او دایـې ولیدلـه نـو مـخ یې تـرې واړوه ماورتـه وویـل چې ای د خدای رسـوله (ص) دا زمـا وربـره ده هغـه (ص) وفرمایـل : ((کله چې انجلئ پېغله شي نو روا نده چې ښکاره شي ورڅخه مګر مخ یې او دومره (چې د خپل لاس په څنګل یې موټی کېښود او دخپل موټې او ورغوي ترمنځ یې د یو موټې په اندازه ځای پرېښود .))[۲۱۰]

همدا راز حضرت عایشه (رض) روایت کوي چې (د هغې خور اسماء د رسول الله ص خښینه راغله او نرمې او نازکې جامې یې اغوستې وې رسول الله (ص) چې کله ولیدله نو ترې مخ یې واړاوه او ویې فرمایل : ((ای اسماء کله چې ښځه پېغله شي نو روا نده چې ورڅخه ښکاره شي مګر دا او دا ((اشاره یې وکړه مخ او لاسونو ته))[۲۱۱]

۲ _ د ټیکریو د اچولو حکم په ګریوانونو (ټټرونو) باندې دی نه پر مخ : همدا نیوکه عبدالله په المرءة المسلمة کې کړې ده ، دا چې الله (ج) مؤمنو ښځو ته خطاب کوي [ولیضربن بخمرهن علی جیوبهن] ..... النور ۳۱ .

یعني : (را وادې چوي ټیکري خپل په خپلو ګریوانونو باندې) کابلی تفسیر ورسره زیاتوي چې ټټرېې ښکاره نه شي) خمر د خمار جمع ده چې ټیکري ته وایي او جیوب د جیب جمع ده چې ګریوان او ټټر ته یې وایي.[۲۱۲]

---

(۲۱۰)جامع البیان عن تاویل اي القران ، المنثور امام سیوطي او تفهیم القران .

(۲۱۱)ابو داود شیخ الباني هم پرې استناد کړی ده او صحیح جامع الصغیر هم رانقل کړی دی .

(۲۱۲)المرءة المسلمة

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله (ج) ښځو ته داسې امر کوي چې ټيکري داسې په سر کړئ چې غاړه او ټټر مو هم ورسره پټ شي او د جاهليت د وخت په څېر دې ټټر او سينه لوڅ نه پرېږدي ، نو که د مخ پټول هم فرض وای نو الله ج به په پوره صراحت سره د مخ په پټولو هم امر کړی وای او ويلي به يې و چې ټيکري په مخونو هم را وځړوئ لکه څنګه يې چې پر ګريوانونو امر وکړ او همدا لامل دی چې امام ابن حزم وايي : ((الله ج ښځو ته امر وکړ چې ټيکري پر ګريوانونو واچوئ او دا دليل په ستر دعورت د غاړې او سينې .او دا دليل دی د مخ د لوڅوالي پر روا والي.))

د دې ايت د تطبيق عملي بڼه د پښتو په قومي خلکو کې ښه ترسترګو کېږي چې پلو ورته وايي يعنې سر او ټټر دواړه په څادر پټ وي او مخ لوڅ .

۳ ـ نارينه وو ته د سترګو په کنټرول او ښکته ساتلو امر :

په قران او حديثو کې نارينه وو ته امر شوې دی چې کله مو په کومې پردئ مخ لوڅې ښځې باندې سترګې ولګېدې نو خپلې سترګې کنترول کړئ او نظرونه مو ټيټ واچوئ .

[قل للمؤمنين يغضو امن ابصارهم] (۲۱۳)

يعنې : ((و وايه مؤمنو سړيو ته چې خپل نظرونه دې ښکته وساتي .))

رسول الله (ص) فرمايي : (تاسو ماته د شپږو شيانو ضمانت راکړئ زه به تاسو ته د جنت ضمانت درکړم ... او نظرونه ښکته ساتئ) .(۲۱۴)

(۲۱۳) النور ۳۰ .

(۲۱۴) مسند احمد ، بيهقي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول لله (ص) حضرت علي (رض) ته وفرمایل : ((یا علي لاتبع النظرة النظرة فان لک الاولی ولیست لک الاخره .)) [(۲۱۵)]

یعني : ((ای علي (رض) له لومړي ځل څخه پرته دوهم ځل مه ګوره لومړی درته معاف دی مګر دوهم نه .))

نو که ټولې ښځې په نقاب کې وای او دټولو مخونه پټ وای نو څه ضرورت و چې سړیانو ته په غض بصر امر کېده ؟ او که مخونه لوڅ نه وای نو حضرت علي ته به یې ولې ویل چې لومړی ځل درته معاف خو دوهم ځل پام کوه او کله چې سترګو هېڅ نه لیدلای او مخونه پټ وای نو په حدیث کې به ولې ویل کېدل چې : نکاح د نظر کنټرولوونکې ده . دا او داسې نور ډېر روایات شته چې ترې جوتیږي چې د پردۍ ښځې په مخ مو که سترګې ولګېدلې نو مخ واړوئ)) چې دا هرڅه د ښځې د مخ په لوڅوالي دلالت کوي .

۴ _ اګر که د هغوی ښکلا ستا هرڅومره خوښه وي .

الله (ج) رسول الله (ص)ته فرمایي : [لایحل لک النساء من بعد ولا ان تبدل بهن من ازواج ولو اعجبک حسنهن] [(۲۱۶)]

یعني : ((له دې وروسته ستا لپاره نورې ښځې روا ندي او نه د دې اجازه ده چې د دوی پر ځای نورې ښځې راولې اګر که د هغوی ښکلا ستا هر څومره خوښه وي .))

نو کله چې د هغوی مخونه پټ وي نو دهغوی حسن او ښکلا به څه ډول و وینې چې د ده خوښه شي ؟

---

(۲۱۵) مسند احمد ، ابوداود ، ترمذي .

(۲۱۶) الاحزاب :۵۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ ـ کله چې له تاسې څخه چا کومه ښځه ولیدله او خوښه یې شوه .
ډېرې پېښې او نصوص د دې ښکارندوی دي چې په صدر د اسلام کې له ډېرو کمو ښځو څخه پرته نورې ټولې مخ لوڅې وې او نقاب یې نه درلود له دې څخه یوه نمونه : حضرت جابر (رض) روایت کوي چې رسول الله ص یوه ښځه ولیدله چې خوښه یې شوه نو زینب(رض) ته راغی په داسې حال کې چې هغې پوستکی سولاوه او رنګ کاوه یې نو خپله غوښتنه یې له هغې سره پوره کړله ...... بیا یې وفرمایل ((کله چې له تاسو څخه کوم یوه ښځه ولیدله او خوښه یې شوه نو خپلې ښځې سره دې کوروالې وکړي ځکه دا له منځه وړي هغه څه چې د ده په نفس کې دي .))[۲۱۷]

مشکوة او دارمي له ابن مسعود څخه همداسې روایت کوي خو په دومره توپیر چې هلته د زینب په ځای د سوده(رض) نوم راغلی دی او په کې ویل شوي دي چې ((هر چا چې کومه ښځه ولیدله او خوښه یې شوه نو خپلې ښځې ته دې راشي ځکه له دی سره هم هغه شې دی چې له هغې سره دی .))
په یوبل روایت کې راځي چې فلانئ زما ترڅنګ تېره شوه نو زما په زړه کې د ښځو شهوت را وپارېده ...)) دا حدیث د دې ښکارندوی دی چې رسول الله(ص) کومه معلومه ښځه لیدلې ده او دهغې په لیدلو یې د بشریت او نارینه توب له فطري غوښتنې سره سم شهوت را پارېدلې دی او دا کار هغه وخت ممکن دی چې مخ یې ووینې تر څو چې فلانئ پرې له نورو ببله

---

(۲۱۷) مسلم ، کتاب النکاح .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي او لیدل یې هم داسې وي چې بشري شهوت راپاروي نو څرګنده شوه چې هغه وخت ښځې مخ لوڅې ګرځېدلې .

۶ ـ نظریې پرې پورته او ښکته وګرځاوه .

بخاري او مسلم له سهل ابن الساعدي نه روایت کوي چې یوه ښځه رسول الله ص ته راغله او ویې ویل چې یا رسول الله زه راغلې یم چې تاته خپل نفس (ځان) در وبخښم نو رسول الله ص هغې ته وکتل او نظر یې پرې ښکته او پورته و ګرځاوه بیا یې سر ښکته کړبیا هرکله چې دې ښځې ولیدل چې رسول الله ص حاجت نه لري نو کښېناستله د رسول الله (ص) یو ملګرى پاڅېد او عرض یې وکړ چې اى د خداى رسوله (ص) که تـه ورتـه اړتیا نه لرې نو ماته یې په نکاح کړه ...)) نو که دا ښځه مخ لوڅې نه واى نو رسول الله ص نشو کولى چې هغې ته وګوري او پورته او ښکته پرې سترګې وګرځوي او د هغې مخ لوڅې د خطبې په نیت هم نه وه ځکه که دخطبې په نیت واى نو بیا به یې ببرته خپل مخ پټ کړى واى بلکې په حدیث کې راځي چې دا ښځه بیا هلته کښېناستله او ځینو صحابه و هم ولیدله تردې چې یو صحابي ورسره د نکاح وړاندیز هم وکړ .

۷ ـ د خثعمیه او فضل ابن عباس حدیث .

دا حدیث هم بخاري ، مسلم او ترمذي روایت کړى دى ((فضل (رض) د رسول الله (ص) شاته ناست و چې دخثعم دقبیلې یوه ښځه راغله او له هغه ص نه یې د حج په هکله پوښتنې کولې او فضل ابن عباس د رسول الله (ص) د تره زوى په هغې سترګې ورښخې کړې رسول الله ص د هغې مخ بل خواته واړوه .)) امام ابن حزم وایي چې که د ښځې مخ عورت واى نو رسول الله ص به د دومره خلکو په وړاندې د دې ښځې په مخ لوڅې چپ نه پاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېده او که مخ یې پټ وای نو ابن عباس به د هغې له بد رنګوالي او ښکلا څخه څه خبرېده ، په ترمذي کې دا کیسه داسې راغلې ده : ((رسول الله(ص) د فضل څټ بل خواته واړوه نو عباس(رض) له رسول الله (ص) څخه وپوښتل چې ولې دې د تره د زوی غاړه و ګرځوله ؟)) رسول الله (ص) ورته وفرمایل چې ځوان هلک او ځوانه نجلۍ می ولیدل نو د شېطان له لمسوني څخه باوري نه وم) امام شوکاني وایي چې له دې حدیث نه استنباط کېږي چې د فتنې څخه د امن په وخت مخ ته کتل روادي همداراز که حضرت عباس نه وای پوه چې د ښځې مخ ته کتل روادي نو ولې به یې له رسول الله ص څخه پوښتنه کوله ؟ نو داسې ښکاري چې عباس پوه و چې دښځې مخ ته کتل روا دي او دا چې فضل ورته کتل او رسول الله (ص) یې مخ واړوه نو عباس ته سوال پیدا شو ، فضل ابن عباس وایي چې هغه ښکلې ښځه وه)) معنی دا چې مخ یې لوڅ و او فضل یې ښکلا ته هم پام کړی دی ، په نېل لاوطار کې وایي چې دا حدیث په دې خبره د استدلال لپاره ډېر ښه دی چې د [واذا ساء التمو هن متاعا فسئلو هن من وراء حجاب] ایت د رسول الله ص په بیبیانو پورې خاص دی ځکه چې دفضل کیسه په حجة الوداع کې پېښه شوه او د حجاب ایتونه په پنځم هجري کال کې نازل شوي دي .

۸ _ نور احادیث :

جابربن عبدالله رض وایي چې ((له رسول الله ص سره په یوه لمانځه کې حاضر وم لمونځ یې له خطبې مخکې ادا کړ ... جابر رض ووېل : بیا تېر شو تر دې چې ښځو ته راغی نو وعظ یې ورته وکړ او پند یې ورته وکړ ورته یې وویل : ((خیرات ډېرکوئ ځکه ستاسو ډېره برخه د جهنم لرګي دي)) بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښځو له منځه يوه غوره ښځه را پاڅېدله چې سوربخن تور رنګه اننګي يې درلودل » نو که د دې ښځې مخ پټ وای نو حضرت جابر څه پوهېده چې اننګي يې سور بخن تور رنګه دي ، مسلم او ابو داود له حضرت جابر څخه روايت کوي چې رسول الله ص د اختر په ورځ له خطبې څخه وړاندې په لمانځه پيل وکړ بيا يې خلکو ته خطبه واوروله بيا کله چې د خدای ج نبي ص فارغ شو او ښځو ته راغی نو وعظ او پند يې ورته وکړ په داسې حال کې چې دبلال په لاس يې تکيه کړې وه او بلال خپله جامه غوړولې او ښځو په کې صدقې اچولې وايي : « ښځې به خپله ګوته په کې اچوله او .....»

ابن حزم وايي : که ورغوی عورت وای نو هغوی به نه لوڅاوه او که ورغوی يې نه وي لوڅ کړی نو د ګوتو اچول څنګه ممکن شول ؟

حضرت عايشه رض وايي : « موږه مؤمنې ښځې به له رسول الله ص سره د سحر لمانځه ته راتلو ، په داسې حال کې چې په خپلو پړونو کې به تاوې وو بيا به ګرځېدلو خپلو کورونو ته کله به مو چې لمونځ اداکړ ، نو د تيارې له کبله به نشو پېژندلی . »(۲۱۸)

د دی حديث مفهوم په دې دلالت کاوه چې دوی له تيارې پرته پېژندلې شوې او دا په هغه وخت کې پېژندل کېږې چې کله مخ لوڅې وي .

مسلم روايت کړی دی چې سبيعه د حارث لور د سعد بن خوله مېرمن وه ، سعد د بدر په غزا کې هم ګډون درلود خو په حجة الوداع کې په داسې حال کې وفات شو چې مېرمن يې (سبيعه) حامله وه ، کله يې چې حمل وزېږاوه او له نفاس څخه هم پاکه شوه نو د نوي واده لپاره يې غوښتونکيو ته ځان

(۲۱۸) مسلم ، ابوداود ، ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلې کړ چې ابو سنابل بن بعک ورغی او ورته یې و وېل چې ((ولې دې ښکلې او سینګار وینم ؟لکه چې واده غواړې !
_ نه والله چې ستا نکاح روا نده تردې چې څلور میاشتې او لس ورځې در باندې تېرې شي ....)) دا حدیث په دې دلالت کوي چې سبیعه د ابو سنابل په مخ کې ښکلې او جوړه شوې ښکاره شوه نو که دا مخ لوڅې نه وای نو ابو سنابل څه پوهېده چې دې ارایش کړی دی ؟ او ابو سنابل د هغې محرم نه وتر دی چې بیا یې ترې دنکاح غوښتنه هم وکړه حضرت عمار ابن یاسر روایت کوي چې یو سړی د یوې ښځې ترڅنګ تېر شو نو خپلې سترګې یې وړپورې وګنډلې (یعنې دومره یې ورته وکتل چې بالکل یې ترې سترګې نه اړولې) تردې چې دا سړی په یو دیوال برابرشو چې له دیوال سره په جنګېدلو یې مخ ټپي شو بیا رسول الله ص ته په داسې حال کې راغې چې پر مخ یې وینې بهېدلې ، رسول الله ص ته یې وویل چې : ای د خدای رسوله ما داسې وکړل ، رسول الله ص ورته وفرمایل کله چې الله ج بنده ته د خیر اراده وکړي نو جزا یې په دنیا کې ورکوي ...)
دا حدیث هیثمي په مجمع الزوائد کې را اخیستی دی چې وایي : دا حدیث طبراني روایت کړی دی او سند یې جید دی ، و دې کتل شي.[۲۱۹]
دا حدیث په دې دلالت کوي چې هغه وخت کې ښځې مخ لوڅې وې او ځینې داسې ښکلې ښځې هم په کې وې چې دځینو خلکو زړه نه کېده چې سترګې ترې بل خوا واړوي تردې چې له دېوال سره به هم ټکر شو ، او تردې چې په مخ یې وینې و بهیږي .بخاري له عبدالله ابن عباس رض څخه

(۲۱۹)النقاب للمراه دکتور یوسف القرضاوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا د اختر کیسه روایت کوي وایي : زه د اختر په لمانځه کې له رسول الله ص سره حاضر وم رسول الله ص له لمانځه څخه وروسته خطبه ولوستله بیا ښځو ته راغی چې بلال هم ورسره و چې وعظ یې هم ورته وکړ او پند یې هم ورکړ او امر یې ورته وکړ چې صدقه ورکړئ ، ابن عباس وایي ((ما ولیدل چې لاسونه به یې اوږدول او صدقې به یې د بلال په جامه کې اچولې)) ابن حزم وایي چې ابن عباس د رسول الله ص په شتوالي کې د دې ښځو لاسونه ولیدل نو ثابته شوه چې د ښځې ورغوی او مخ عورت نه دی))

۹ _ صحابه وته نقاب اچول نا اشنا عمل برېښېده .

په روایاتو کې راځي چې کله به کومې ښځې نقاب واچاوه نو دا به صحابه وو ته نا اشنا کار ښکارېده او پوښتنې به ورته راولاړې شوې ، ابوداود له قیس ابن شماس څخه روایت کوي چې (د ام خلاد په نوم یوه ښځه د رسول الله ص حضورته راغله په داسې حال کې چې نقاب یې اچولی و او دخپل وژل شوي زوی په هکله یې پوښتنه کوله ، د رسول الله ص ځینې صحابه وو د دې نقاب په لیدلو په تعجب سره ترې و پوښتل چې راغلې یې د زوی پوښتنه کوې او نقاب دې هم اچولی دی ؟ هغې ورته ووېل ((چې که خپل زوی مې له لاسه ورکړی دی نو خپله حیا خو مې نده ورکړې .))

نو که هغه وخت کې نقاب رواج او عادت وای نو دحدیث راوي به ولې ویلې چې نقاب یې اچولې و او صحابه و به ولې تعجب کاوه او دا کار به ورته نا اشنا ښکارېده او ولې به یې ورته وېل چې : ((د زوی پوښتنه دې هم کوې او نقاب دې هم اچولی دی ؟)) او د ښځې ځواب هم په دې دلالت کوي چې نقاب دخدای ج او د رسول الله ص امر ندی بلکې د خپلې حیا په خاطر

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې اچولی دی او که نقاب فرض يا واجب وای نو ورته به يې ويلی و چې دا فرض يا واجب دی ځکه مې اچولی دی، بلکې له سره به دا سوال نه وای پيدا شوی ځکه چې يو مسلمان له بل مسلمان څخه نه پوښتي چې ولې دې لمونځ وکړ ؟ يا ولې روژه نيسې .

۱۰ ـ ورځنۍ معاملې د هغې پېژندګلوي واجبوي .

په ورځني ژوند کې له خلکو سره د معاملې اړتيا دا واجبوي چې معامله کوونکيو ته هغه معرفي وي او د ښځې شخصيت او څهره وپېژني لکه د پېرودلو او پېرلو په وخت کې ، يا دا چې وکيله وي او يا څوک وکيل ونيسي ، خپله قضا کې ګواهي ورکوي او يا په دې باندې ګواهي ورکول کېږي ، همدا لامل دی چې فقهاء په دې متفق دي چې کله ښځه محکمې ته وړاندې کېږي نو واجب ده چې مخ يې لوڅ وي د دې لپاره چې مقابل پلو او قاضي يې ښه وپېژني .

د هغو خلکو دلايل چې نقاب واجب بولي .

دا پورته مو چې ولوستل دا د جمهورو علماو و غټ غټ دلايل دي نو د دوی د مخالفينو چې اقليت هم دي دلايل څه دي ؟ دکتور يوسف قرضاوي وايي : رښتيا خبره داده چې ما د هغو خلکو لپاره چې نقاب اچول او د مخ او لاسونو (ورغويو) پټول فرض يا واجب بولي صحيح ثابت ، صريح ، دلالت کوونکي له معارضې خلاص دليل چې زړه يې په مطمئن اندازو ومني او قانع شي ونه موند او ټول هغه څه چې دوی يې وړاندې کوي متشابهات دي چې محکم نصوص او واضح دلايل يې ردوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغو ډېر پیاوړي دلایل دادي:[۲۲۰]

۱ _ [یا ایها النبی قل لازواجک وبناتک و نساء المئومنین یدنین علیهن من جلابیبهن ذالک ادنی ان یعرفن فلا یوء ذین] ..[۲۲۱]

یعنې ((ای نبی ص خپلو بیبیانو ، لورګانو او د مسلمانانو بیبیانو تهووایه چې هغوی دې پر ځان د څادرونو پرده کوي په دې ترتیب د دې خبر زیاته توقع ده چې دوی به و پېژندلې شي او تکلیف به نه شي ورکول کېدلی)) نو عبدالله ابن مسعود ، عبیده السلماني او عبدالله ابن عباس څخه روایت شوي دي چې دوی له دې ایت څه دا مطلب اخېستی دی چې له یوې سترګې پرته دې د ښځو ټول بدن پټ وي .

د تعجب وړ خبره خو داده چې دلته ابن عباس ته هغه لفظ منسوبوي چې په سورت النور کې ترې د دې نظر د مخالف نظر روایت شوی دی او ځینو مفسرینو خو بیا په سورة النور کې ترې هغه نظر روایت کړی دی او دلته یې ورته دا نظر منسوب کړی دی .

دلته لومړی خو مفسرین د جلباب په مراد متفق ندي چې جلباب یعني څه ؟

امام نووي له نضربن شمیل څخه روایت کوي چې وایي : جلباب له څادر څخه لنډه او پلنه ټوټه ده چې ښځې پرې خپل سر پټوي .

ځینې وایي : دا پراخه ټوټه ده چې ښځې پرې خپلې شاګانې او سینې پټوي چې په لویوالي کې څادر ته نه رسېږي ځنې وایي چې جلباب پرتوګ ته وایي ځینې وایي چې ټېکري ته وایي.[۲۲۲]

---

(۲۲۰)فتاوي المرءة المسلمة د ابو محمد اشرف عبدالمقصود او المراة المسلمة دعبدالله بن جارالله کتابونه دې وکتل شي.

(۲۲۱) الاحزاب : ۵۹ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هر حال له دې ايت څخه نه عرفاً او نه لغتاً د ښځې د مخ پټوالی ثابتېږي او نه له قران ، حديث او اجماع څخه کوم دليل لري او ځينې مفسرين چې له جلباب څخه د مخ پټول مراد اخلي نو نور مفسرين ورسره موافق ندي .

۲ _ د ابن مسعود لخوا د «الا ما ظهر منها» تفسير .

عبدالله ابن مسعود وايي چې مراد له [الا ماظهر منها] څخه ځادر او ظاهري جامې دي .

خو د ابن مسعود له دې تفسير سره د عبدالله ابن عباس ، عايشې ، عبدالله ابن عمر په څېر مفسرين او جليل القدره صحابه موافق ندي دوی وايي چې له [الاماظهر منها] څخه مراد رانجه او ګوته او دهغوی ځايونه (مخ او لاسونه) دي . ابن حزم وايي چې له صحابه و څخه دا روايت بالکل رښتيا ، صحيح او د صحت په وروستئ درجه کې دي .

علامه احمد ابن احمد شنقيطي په «مواهب جليل من ادلة خليل» کې وايي چې د قران د هر غوره تفسير هغه دی چې قران په قران سره تفسير شي او قران د زينت تفسير په ګانې سره کړې دی فرمايي [ولايضربن بارجلهن ليعلم ما يخفين من زينتهن][223]

يعنې : «او نه دې وهي پښې خپلې (په ځمکه) لپاره د دې چې معلوم شي هغه څيز چې دوی يې پټوي له زينت څخه» دلته له زينت څخه هدف بوټان ، نور د پښو کولو شيان ، د تن ګاڼه ، پاولي ... دي ، موږ وړاندې هم وويل چې استثنا د اسانتيا او رخصت معنی لري او بهرنۍ جامې لکه ځادري ، چپن او ..... دا خو هسې هم ښکاري چې نه پکې رخصت شته او نه اسانې .

---

(۲۲۲)مسلم د نووي شرحه .

(۲۲۳)الاحزاب : ۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ _ [فاسئلوهن من وراء حجاب .]

د ((اضواء البیان)) مصنف او ځنې نور علماء وايي چې الله ج مومنانو ته امر کړی دی چې [و اذا ساء التمو هن متاعا فاسئلو هن من وراء حجاب ذالکم اطهر لقلوبکم و قلوبهن](۲۲۴)

یعنې : ((او کله که له هغوی څخه څه د کار سامان غواړئ نو د پردې ترشاه یې غواړئ په دې کې ښه پاکي ده ستاسې زړونو او دهغوی زړونو ته .))

دلته چې د حجاب د وجوب لپاره کوم علت ښودل شوی دی هغه د مؤمنو ښځو او مؤمنو سړیو د زړونو پاکوالی دی له هرډول شک څخه او دا هېڅا هم ندي ويلي چې د رسول الله ص له بيبيانو څخه پرته نورې بيبيانې د زړه پاکوالي ته اړه نه لري.(۲۲۵)

دکتور یوسف قرضاوي ځواب ورکوي چې د دې ایت مخکې او وروستئ برخې ته په کتلو سره سړی ويلی شي چې هغه پاکوالی او دشک له منځه تلل چې د رسول الله ص بيبيانو ته د حجاب پواسطه منځته راځي دا له هغه مفسد او ناکاره فکر څخه پاکوالی ندی چې د نورو په اړه يې فکر کېږي ځکه چې نه له امهات المومنين څخه دا تصور کېدلی شي او نه هم له نورو خلکو سره دا ناوړه خیال او دا ناوړه جرئت و ، دلته چې کوم پاکوالی یاد شوی دی د ا له هغه ډول اندېښنې نه پاکوالی دی چې دوی ته د رسول الله ص له وفات څخه وروسته د هغه له بيبيانو سره دنکاح فکر پیداشوی و .

(۲۲۴)الاحزاب : **۵۳** .

(۲۲۵)فتاوي المراة المسلمة او المراة المسلمة عبدالله جارالله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او که څوک په [فاسئلو هن من وراء حجاب] استدلال کوي نو دا استدلال موجه ندی ځکه چې دا ایت د رسول الله ص په بیبیانو پورې خاص دی او که څوک وایي ....العبرة بعموم اللفظ لابخصوص السبب .
یعنې : اعتبار د لفظ عاموالي ته دی د سبب خاصوالي ته ندی ، نو دا قاعده دلته د تطبیق وړ نده ځکه چې دا ایت عام ندی او درسول الله ص په مېرمنو باندې د نورو مېرمنو قیاسول قیاس مع الفاروق دی ځکه چې درسول الله ص پرمېرمنو څه شدت او سختي نوره هم زیاته وه هغه چې په نورو عامو ښځو نه وه همدالامل دی قران وایي (یا نساء النبی لستن کاحدمن النساء.....)(۲۲۶)
یعنې : ((ای د نبي ص مېرمنو نه یئ تاسو په څېر د یوې ښځې (دبل ټولګي د محمدي امت)
۴ محرمه ښځه دې نقاب نه اچوي .
بخاري او مسند احمدله ابن عمر رض څخه روایت کوي چې رسول الله ص فرمایي (لاتنتقب المراة المحرمة و لا تلبس القفازین) : ((یعنې محرمه ښځه دی نقاب نه اچوي اونه دې دستکشې اچوي)) دا په دې دلالت کوي چې نقاب او دستکشې له احرام څخه پرته رواج او عام وي خو د دوی مخالفین وایي چې موږ له دې سره کوم مخالفت نه لرو چې له احرام پرته دې ځینې ښځې په خپله خوښه نقاب او دستکشې واغوندي خو په دې کې دادلیل چېرې دی چې نقاب واجب دی ؟؟بلکه معقوله خبره داده چې پر دې حدیث باندې ددوی دوینا برعکس استدلال وشي ،یعنې وویل شي چې

(۲۲۶)الاحزاب ۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ښځې د مخ او لاسونو پټول واجب ندي ،ځکه چې په احرام کې ډېر هغه شيان حرام دي کوم چې په اصل کې مباح او روادي ،لکه د ګنډلو جامو اغوستل خو شبولګول ،ښکار کول ،په دې کې داسې شی نشته دی چې په اصل کې يې کول واجب وي او بيا په احرام باندې منع شوی وي .

۵ ـ پر مخ د جلباب را ځړولو په هکله د عايشې رض حديث.[۲۲۷]

حضرت عايشه رض وايي : ((سپاره به زموږ په څنګ کې تېرېدل او موږ ښځې به درسول الله ص سره د احرام په حالت کې وو نو کله به چې هغه خلک زموږ خواته نژدې کېدل نو موږ به په خپلو څادرونو خپل مخونه او سرونه پټول ، چې هغوی به تېر شول موږ به بېرته ځرګند کړل))[۲۲۸]

د دې حديث په اړه د النقاب للمراه مصنف داسې ليکي : پر دې حديث د څو لاملونو له مخې استدلال نه کېږي :

۱ : د دې حديث په اسناد کې يزيد ابن ابي دی او هغه ضعيف دی نو دا حديث ضعيف دی او په احکامو کې پهر ضعيف حديث استدلال نه کېږي .

۲ : دا کار د عايشې رض دی چې په وجوب دلالت نه کوي ځکه چې حتی د رسول الله ص خپل فعل هم پر وجوب دلالت نه کوي عايشه خو لا پرېږده کله چې صراحتاً امر ونه کړي .

۳ : په اصولو کې وايي چې په هره معامله او پېښه کې چې احتمال پېدا شو نو د اجمال جامه وراغوستل کېږي او استدلال پرې نه کېږي او دلته دا احتمال دی چې دا حکم په امهات المومنين پورې خاص وي لکه له

---

(۲۲۷)فتاوي المراة المسلمة .

(۲۲۸)بيهقي، ابوداود ، ابن ماجه ، مسند احمد ، فتح الباري او مشکوه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله ص ځخه وروسته له نورو سړیو سره د نکاح حرمت چې په همدوی پوې خا ص و. (۲۲۹)

۴ : ښځې عورت دی ترمذي ر وایت کوي چې ((المراة عورة فاذا ترجت استرقیها الشیطن)ترمذي وايي چې دا حدیث حسن او غریب دی یعنې ((ښځه عورت دی کله چې بهر و وځي نو شیطان ورپسې شي)) سمه خبره داده چې دا حدیث هغه کلیه نه افاده کوي چې دوی یې وايي بلکې په دې دلالت کوي چې ښځه باید پټه اوپه سترکې وي ، نه لوڅه اوذلیله ، او د دې هدف د تر سره کېدلو لپاره دا کفایت کوي چې دبدن ډېره برخه باید پټه وي ، او که له حدیث ځخه همدأ ظاهري معنی واخېستل شي نو ښځې ته به روانه چې په لمانځه اوحج کې د بدن کومه برخه لوڅه کړي ،اوکه مخ ، ورغوی اوقدم ښکاره کړي څوك به دا تصور وکړي چې مخ او ورغوی یې عورت وي په داسې حال کې چې په لمانځه کې یې په لوڅولو اتفاق دی او په احرام کې یې لوڅول واجب وي ؟! دا حدیث هم دومره قوي ندی چې أستدلال پرې وشي ، د حدیثوپه دومره کتابونو کې یوازې ترمذي رااخیستې ده او ترمذي هم ورته صحیح نه دی ویلی بلکې په (حسن غریب) سره یې ستایلی دی او ځینې راویان یې هم د قبول ترحده پیاوړي او ثقه ندي لکه عمروبن عاصم او همام بن یحیی .

سدالذریعه .

علامه شیخ قرضاوي وايي : ((کله چې د نقاب پلویانو کوم قاطع دلیل ونه موند او هر ډول وسلې یې کار ونکړ نو د ((سدالذریعه)) سیوري ته یې

(۲۲۹)مواهب جلیل من اد لة خلیل ۱۸۵/۱ وګورئ النقاب للمراة

(c) ketabton.com: The Digital Library

پناه وروړه او له سدالذریعه څخه هدف د یو مباح شي منع کول دي له دې وېرې چې حرامو ته رسېږي نو دوی وایي که مخ لوڅي رواهم وي خو په دې خاطر چې حرامو ته زمینه برابروي نو ناروا شوه ځواب دادی چې دفقهې او اصولو علماء وايي چې د سدالذریعه په خاطر د یو کار په منع کولو کې مبالغه داسې ده لکه د هغه اصل کار په ازاد پرېښودلو کې مبالغه لکه څرنګه چې دیوې ذریعې ازاد پرېښودل دمفاسدو او ټولنیزو زیانونو لامل ګرځي همدا راز دهغه په مخنیوي کې مبالغه هم ډېرې ګټې له منځه وړي او مفاسد رامنځته کوي .))

دوهم دا چې کله چې شارع په خپله په نصوصو او قواعدو سره یو کارته اجازه ورکوي نو موږ ته څه مناسب ده چې په خپل فکر سره یې بندوو ، او په خپل فکر او ذوق سره هغه څه حراموو چې الله ج حلال کړي دي یا هغه څه حلال ګرځوو چې الله ج حرام کړي دي .

دریم دا چې زما په فکر الله ج چې د مفاسدو د مخنیوي لپاره کوم احکام او اداب ټاکلي دي لکه شرعي لباس ، د تبرج مخنیوی، له نارینه وو سره د یوازېتوب حرمت ، په خبرو او تګ کې دوقار او درنښت او دغض بصر وجوب نو همدا کفایت کوي که الله ج مناسبه ګڼلې وای چې په دې اړه نور شدت هم په کار دی نو هغه خو هر څه کولی شول او داخو هم د ځینو پخوانیو خلکود بې ځایه شدت او سدالذریعه پایله ده چې نه مود دټولنې انجونو مدرسه ولیدله نه مسجد ،نه یې ښوونځي ولید نه پوهنځی ، نه یې لمونځ یاد کړ ، نه اودس حتی په ټول عمر کې یې یورکعت لمونځ هم سم ادا نه کړ ،سره له دې چې د تعلیم په وجوب یې ټول قانع هم دي .

له ډېرې مودې راهیسې د مسلمانانو عام دود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی یو دلیل دادی چې له ډېرو پېړیو راهیسې دمسلمانانو دود داسې دی چې مخونه پټوي .

د دې دعوې رد .

د کتور قرضاوي داسې ځواب ورکوي .

۱ : دا دود عام دود نه دی اونه په عام ډول تېر شوی دی په ځینو ځایونو کې خوبه تېر شوی وي خو په ځینو نورو کې بیا نه و په ښارونو کې به و خوپه کلیو اوبانډو کې کې نه و او که په کلیو او بانډو کې ونو په ښارونو کې نه و .

۲ : که فرض کړو چې دا عام دود و نو دا دود د نبوت د وخت له دود سره مخالف دی نه یوازې د نبوت د وخت له دود سره، بلکې د صحابه و له عصر او خیرالقرون سره هم مخالف دی او همدا دورې دي چې باید اقتدا ورپسې وشي .

۳ : که فرض وکړو چې دا دود و نو دنبي ص فعل د وجوب معنی نه ورکوي چې رسول او معصوم هم دی ، بلکې د جواز او روا والي معنی ورکوي (لکه همداسې چې د اصولو قاعده ده) نو د نورو عمل به څنګه د وجوب معنی ورکړي ؟؟

۴ : له دې پخواني عام دود سره د اوسني وخت ظروف او شرایط توپیر لري اوس د ژوند بڼې تغییر موندلی دی داوس وخت انجلۍ هغه پخوانۍ ساده ، نالوستې ، ناپوهه انجلۍ نده ، اوس د کور په څلورو دېوالونو کې بندي او ناسته نده هغه اوس د کار او عمل ډګر ته وتلې ده په ټولنیز نظم او ژوند کې بدلون راغلی دی نو اوسنی عصر او وخت له هغه پخواني سره ډېرتوپیر لري نو ځکه باید په هغه پخواني وخت باندې قیاس نه شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستۍ شبهه د زماني فساد اوفتنه .

ځيني خلک چې دښځې د ژوند د دايرې له محدودوالي سره مينه لري وايي چې : موږ هغه دلايل منو چې دښځې په مخ لوڅۍ دلالت کوي او داهم منو چې درسول الله ص په وخت او خيرالقرون کې له کمو ښځو پرته نورونقاب نه درلود خو بايد پوه شوو چې هغه خيرالقرون و ، نمونه يې وخت و ، د روحي ارتقا او روحانيت وخت و ، هغه وخت کې ښځو ته خطر مخ نه و ، او اوس خو دفتنې او فساد وخت دی اوس که ښځه لوڅ مخ بهرته ووځي نو په لاره کې به يې ورېي لېوان ښکار کړي نو اوس بايد ښځه مخ پټې و اوسي .

علامه قرضاوي وايي چې دا شبهه په څو دلايلوردوم .

۱ ـ د نبوت لومړنۍ زمانه که څه هم مثالي او نمونه يي زمانه وه او بشريت يې په پاکوالي او تقوا کې ببلګه نده ليدلې مګر بيا هم د بشر زمانه وه له بشر سره خواهشات او غوښتنې هم وې او کمزورۍ او خطاګانې هم ، په همدې خاطر دوی کې زنا کوونکي هم پيدا شوي دي داسې خلک هم وچې حدود پرې تطبيق شوي دي ، فساق او فجار هم پکې و ، داسې خلک هم په کې و چې په خپل ناوړه چلند سره يې ښځو ته زيان رساوه چې قران يې هم ګواه دی الله ج مؤمنو ښځو ته وايي چې جلبابونه را وځړوئ تر څو وپېژندل شئ چې دوی پاکې ښځې دي (فلايوذين) نو توقع ده چې تکليف به نه شي ورکول کېدلی.[۲۳۰]

(۲۳۰)احزاب : ۵۹ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قران په دې شاهد دی چې هغه وخت کې هم فاسقان منافقین او وړې لېوان و [لـئن لـم ینتـه المنـافقون والـذین فـی قلـوبهم مـرض والمرجفـون فـی المدینه ...] (۲۳۱)

یعنې : ((سوګند دی چې که منع نه شول منافقان او هغه کسان چې په زړونو کې یې رنځ دی (د زنا اوبدکاریو) او بدې اوازې اچوونکي په مدینه کې نو خامخا به مسلط کړو موږ تا پر دوی))

۲ ـ کله چې دا دلایل صحیح او صریح ثابت شول نو حکم یې هم عام او دائمي دی او داسې دلیل نشته دی چې دا فلانی حکم تریوې یا دوه پېړیو پورې د تطبیق وړ دی ، او بیا دې پرې عمل نه کېږي او که داسې وشي نو شریعت به لنډ مهاله او یو ځانګړي وخت لپاره شي په داسې حال کې چې د شریعت ټول احکام دائمي او دقیامت تر ورځې د عمل وړ دي .

۳ ـ که دا دروازه خلاصه شي چې دا فلانی حکم موقتي او فلانی دائمي دی نو شریعت به مو په خپل لاس له منځه وړی وي ځکه سخت دریځه علماء به اسانوونکي احکام له منځه وړي .

او داسانۍ پلوي علماء به هغه احکام له منځه وړي چې نسبتاً سخت دي ، او دواړه ډلې به له خپل میل سره سم په کې لاس وهنې کوي او ربنتیا خبره ده چې شریعت محکوم نه حاکم دی، تابع نه متبوع دی او په کار ده چې احکامو ته یې غاړه کېښودل شي ، [ولواتبع الحق اهواء هم لفسدت السموات والارض ومن فیهن] (۲۳۳)

---

(۲۳۱) الاحزاب : ۶۰ .

(۲۳۳) الموء منون : ۷۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((او که چېرې حق د دوی په غوښتنو پسې تللی وای نو دځمکې او اسمان او په هغو کې دننه هر څه نظام به ګډوډ شوی و)) دکتور قرضاوي په النقاب للمراة کې لیکي چې : زه باوري یم چې د دواړو خواو د دلایلو له څېړلو وروسته جوته شوه چې د جمهورو دلایل پیاوړي دي خو زه به له دې دلایلو سره ځینې نور دلایل هم یو ځای کړم چې دې دلایلو ته لاقوت ورکوي .

له صحیح او صریح نص څخه پرته تحریم او مکلفیت نشته دی د اصول فقهي قاعده ده چې اصل په چارو کې روا والی او د ذموبرائت (خلاصی) دی نو هېڅ لزوم او تکلیف ((دیو کار په کولو کې مکلفیت)) نشته دی مګر دا کار به صحیح او صریح نص وکړي نو یو کار چې موږ حرام بولو معنی دا چې دا کار په صحیح او صریح نص سره حرام شوی دی چې بیا هېڅ ډول انعطاف او تساهل په کې روا ندی او صحابه و به د تحریم د کلمې په استعمال کې ډېر احتیاط کاوه او هرڅ ته به یې حرام نه ویلې مګر کله به چې حرمت په صریح نص سره ثابت و نو کله چې دکوم کار دحرمت په اړه صحیح او صریح نص نه وي هغه کار روادی او د روا والي د دلیل پوښتنه به یې نه کېږي او دمخ لوڅي او د ورغویو د لوڅولو د حرمت په هکله کوم صریح او صحیح دلیل نه وینم که الله ج غوښتل چې داکار حرام وګرځوي نو په صراحت سره به یې ویلې وو چې هېڅ ډول شک ته ځای پاتې نه دی .

[وقد فصل لکم ما حرم علیکم الاما ضررتم الیه](۲۳۴)

---

(۲۳۴)الانعام : ۱۱۹ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((په تحقیق سره واضح کړي دي الله ج تاسې ته هغه چې حرام کړي يې دي پر تاسې مګر هغه محرمات چې اړ کړ شوي يۍ تاسې هغوی ته .))
نو که موږ هم مباحات حرام وګرځوو بیا الله ج موږ ته هم هماغه وینا کوي چې له موږ مخکې هغه قوم ته يې کړې وه چې ځینې خواړه يې په خپله په ځان حرام ګرځولي وو ((قل ء الله اذن لکم ، ام علی الله تفترون))[235]
یعنې : ((و وایه ایا الله ج اجازه کړې ده تاسې ته بلکې په الله پورې تاسې دروغ تړئ))

۲ _ د وخت له تغیرسره د فتوی تغیر :

فقهاء په دې متفق دي چې فتوی د رواج او حالاتو په تغیر سره تغیر خوري او زه په دې باور یم چې اوسنی وخت د دې غوښتنه کوي چې دښځو په اړه دې د شریعت اسان اړخونه عملي شي په هغو اقوالو او ویناوو دې عمل وشي چې ښځې ته شخصیت ورکوي ځکه نن سبا ټول کافران د اسلام په ضد دښځو د حقوقو او په اسلامي نړۍ کې د ښځو د بدحال حربه استعمالوي او بیا دا ناوړه وضعه اسلام ته منسوبوي او غواړي چې نړیوالو ته د اسلام تصویر خړپړ او په دی وخت کې د چلند نه وړ ښکاره کړي نو ځکه په دې باور یم چې په اختلافي نظریاتو کې دې هم په هغه نظر عمل وشي چې ښځو ته شخصیت ، درناوی او دهغوی حقوق ورکوي .

۳ _ عامه بلوی :

---

[235] یونس : ۵۹ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقهاء او داصولو علماء وايي چې عامه بلوی هم د آسانۍ او تخفيف لامل ګرځي او په دې وخت کې عام نظر او عام عمل دا دی چې انجونې، مدرسو، ښوونځيو او پوهنځيو ته ولاړې شي، کار وکړي، بازارونو او روغتونو ته ولاړې شي او دپخوا په څېر په کور کې بندې ونه اوسي او داټول ښځه دې ته اړباسي چې مخ او ورغوی يې لوڅ وي ځکه چې معاملو (راکړې ورکړې، پېرلو او پلورلو، افهام او تفهيم) کې د مخ او ورغويو لوڅولو ته ضرورت دی.

۴ _ تکليف او مشقت آساني غواړي:

دا داصول فقهي قاعده ده چې سختي اساني غواړي د ورغويو او مخ پټول ښځو ته خصوصاً په دې وخت کې تکليف، سختي او زحمت دی او دا ټول هغه څه دي چې الله ج فرمايي چې په دين کې سختي او ستونزې نشته دی او د سختۍ په بدل کې د اسانۍ، تخفيف او ترحم غوښتونکی دی.

[وماجعل عليكم فى الدين من حرج]. (۲۳۶)

يعني: ((اونه يې دي ګرځولي په تاسې په دين کې هيڅ حرج مشقت اوستونزې))

[يريد الله بكم اليسر ولايريد بكم العسر] (۲۳۷)

يعني: ((اراده لري الله ج په تاسو د اسانتيا او اراده لري په تاسو د سختۍ.))

[يريد الله ان يخفف عنكم و خلق الانسان ضعيفا] (۲۳۸)

---

(۲۳۶)الحج: ۷۸.

(۲۳۷)البقره: ۱۸۵.

(۲۳۸)النساء: ۲۸.

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((اراره لري الله ج د دی چې سپک کړي (بار) له تاسې او پيدا کړی شوی دی انسان کمزوری .))

رسول الله ص فرمايي : ((بعثت بحنيفية سمحة)) [۲۳۹]

يعنې : ((رالېږل شوی يم زه له هغه دين له باطل څخه حق ته مايل او اسان سره)) نو دا دين په عقيده کې حنيف او په احکامو کې د اسانۍ دين دی رسول ص څوځو ځايه په اسانۍ امر او له سختۍ او شدت څخه منع کوي او وايي چې خلکو ته زېری ورکوئ او له دين څخه يې تېښتې ته مه مجبوروئ)) [۲۴۰]

((تاسو اسانوونکي لېږل شوي ياست نه سختئ کوونکي .)) [۲۴۱]

او دا د اصول فقهي قاعده ده چې ((مشقت او سختي د اسانۍ غوښتنه کوي .))

ځينې مهمې يادونې :

۱ _ ځينې علماء وايي چې ښکلې ښځې به نقاب اچوي او ورغوی به چاته نه ځرګندوي اوبدرنګه ښځه که مخ لوڅ کړي يا ورغوی ځرګند کړي نو څه باک نشته دی د دوی په ځواب کې بايد وويل شي چې حسن اوښکلا هغه سمندر دی چې هېڅ ساحل نه لري هېڅوک تر اوسه پردې ندي توانيدلي چې د حسن لپاره کوم خاص معيار ياحد وټاکي هرڅوک ځان ته بېل معيار او طبيعت لري اوښکلا هم يوه ذاتي او بخښل شوې پديده ده چې د انسان خپل اختيار او عمل په کې ډېر کم اغېز لري ډېر ځله يو انسان د يو چاپه

---

[۲۳۹] مسند احمد

[۲۴۰] دا حديث بخاري او امسلم روايت کړی دی .

[۲۴۱] بخاري ،ترمذي ، نسايي .

www.melitahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظر ښکلی وي خو د بل په نظر بیا هغه بدرنګه وي ، یو یې په مینه کې لېوني وي ، خوبل ته عادي انجلۍ وي ، د یو محیط ښکلا هم د بل محیط له ښکلا سره توپیر لري، دیو وخت ښکلې په بل وخت کې ښکلې نه ګڼل کېږي ، د ښکلا لپاره دلویدیځ معیار د ختیځ له معیار سره توپیر لري ، دښاریانو د خوښې ښکلا د اطراف د خلکو د خوښې له ښکلا سره یوه نه وي زموږ اکثره خلک سپین ګرد مخ ، اوږدې او غبرګې غبرګې زلفې ، غټې او نرګسي سترګې ، لنډه زنه ، د ناک په څېر غټه او جګه پوزه نرۍ نرۍ ګلابي شونډې ، هسکه غاړه ، تېره تېره بانه ، کږې کږې وریځې ، لکه سروه لوړه ونه ، نرۍ ملا ، د منې په څېر سره سره اننګي او دړلۍ په څېر سپین غاښونه خوښوي او دښکلا معیار یې بولي خود افریقې د خلکو لپاره په دې تول پوره انجلۍ ښکلې نده ، هغوی تور اوږد مخ په تور مخ کې توری غټې شونډې ، اوږده غاښونه ، ګنجی سر یا ګرګوتي ویښتان او غټه زنه د ښکلا معیار بولي ، د جنوبي افریقې مبارز جمهور رئیس نیلسن منډیلا له داسې معشوقې سره دمینې لپاره د جمهوري ریاست دمقام د پرېښودلو اعلان کوي چې یو افغان به یې دعکس په لیدلو هم ټکان وخوري ، قیس دتورې لیلی مینې مجنون (لیونی) کړ خود نورو لپاره لېلی عادي انجلۍ وه ،هسې خبره بل خوا لاړه هدف مو په دې کې وچې دښکلا لپاره به څوک معیار وټاکي چې دا فلانۍ انجلۍ ښکلې ده نو باید چې مخ او ورغوی پټ کړي ، او دا بله بیا ښکلې نده که مخ او ورغوی یې لوڅ وي نو پروا نلري ؟؟ ځینې مولفین وایي چې که چېرې کوم سړي د کومې ښځې دښکلا له لیدلو څخه خوند اخسته نو پهر ښځه لازم دي چې خپل مخ پټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي نو پوښتنه داده چې دا ښځه به څنګه پوهېږي چې دا سړی زما د ښکلا له لیدلو څخه خوند اخلي ؟د هغه له زړه او وجدان څخه دا څه خبره ده ؟

۲ ـ د مخ لوڅول دا معنی نه لري چې ښځه دې لس ډوله سرخي پوډر کریمونه ..... په مخ وتپي ، په ښو دې څو ډوله رنګ ومښي او دلاسونو لوڅول هم دا معنی نلري چې ښځه دی نوکان اوږده کړي ، او دنوکانو رنګ دې پرې ومښي ،ښځه باید درنه اوبا وقاره له کوره ووځي ، دابن عباس له وینا سره سم د کوم زینت ښکارول چې روا دي هغه سپک او کم زینت دی لکه رانجه ، نکریزې او ګوته .

۳ ـ دا خبره چې نقاب واجب نه دی په دی معنی نده چې ګویا نقاب روا نه دی او یا څوک دې نقاب نه اچوي مورږ وایو چې دنقاب اچول ښه کار دی ، هره ښځه یې باید استعمال کړي ، ان که ښکلې وي ځان پېژني او پوهېږي چې دمخ لوڅول یې فتنې راولاړوي نو د داسې ښځې لپاره نقاب مستحب دی حیا داره ښځه د خدای ج هم خوښېږي او په ټولنه کې یې هم درناوی او عزت ډېروي ، مورږ وایو چې نقاب فرض او واجب ندی چې په هرې ښځې یې اچول حتمي شي ، او د نورو واجباتو په څېر یې ښځه په اچولو مکلفه وګرځول شي خو که په خپله خوښه یې کوم څوک اچوي نو ثواب لري او ښه کار هم دی .

۴ ـ د مخ لوڅئ او مخ ته د کتلو ترمنځ هیڅ تلازم نشته دی یعنې دا خبره د دې معنی نه ورکوي چې که دکومې ښځې مخ لوڅ وي نو نارینه ووته ورته کتل روا دي او حتمي دې ورته وګوري ځینې علماء داسې دي چې مخ لوڅول روا خوبیا بیا کتل ورته حرام بولي خو دوی هم لومړنی ناڅاپي نظر معاف بولي ، ځینې علماء هغې برخې ته چې لوڅول یې روادي کتل هم روا

(c) ketabton.com: The Digital Library

بولي خو له شهوت نه پرته او کله که شهوت پیدا شو نو کتل ورته حرام دي دا نو د هر سړي په خپل وجدان او نفس پوری ړه لري یوه بله د یادونې وړ خبره داده چې ځینې علماء چې دښځې لپاره په مخ پټولو دومره اصرار کوي او د اجتماعي مفاسدو ذریعه یې بولي ، نو ایا د ټولنې اصلاح او دځوانانو ښوونه او روزنه هم د دې ټولنیزو فسادونو دمخنیوي لپاره مهمه نسخه نه ده ؟ دوی چې په مخ پټولو او ستر او حجاب دومره ترکیز کوي آیا د ټولنې د اصلاح لپاره یې هم کوم عملي اقدام کړی دی ؟آیا د دې هڅو په لسمه برخه هڅه یې هم د ټولنې او د ځوانانو د ښوونې او روزنې او اصلاح لپاره کړېده ؟آیا کله یې په زړه کړې هم دا فکر پیدا شوی دی ؟ [اللهم ارنا الحق حقاً و ارزقنا اتباعه و ارنا الباطل باطلاً و رزقنا اجتنابه .] آمین

محرمو ښځو ته کتل

دا هغه ځوک دي چې په ده یې نکاح د تل لپاره حرامه ده که په نسب وي ، که په رضاع او که په مصاهرت (خسر ګنۍ) دخپل محرم پر وړاندې د ښځو د عورت په هکله فقهاء د نظر اختلاف لري :

امام شافعي رح وایي : د محرمو ښځو ټول بدن ته کتل روا دي ، مګر له نامه

لاندې او د زنګنونو څخه پورته برخې ته .ځینې علماء وایي چې : د محرمې ښځې د بدن هغومره برخې ته به ګورې چې د خوارئ او کار په وخت کې ښکاري لکه سر ، غاړه ، لاسونه ، څنګلې او پښې ترزنګنونو پورې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالکیان وایي : د محرمې غاړه ،سر ځنګلې ، دقدم شاه ټولو ته کتل جایز دي او پنډۍ ، تیونه ، ګېډه ، او شاه ته کتل جایز ندي .(۲۴۲)

امام احمد بن حنبل رح وایي چې : د محرمې دبدن هغې برخې ته کتل جایز دي چې عادتاً ښکاري لکه : سر ، ورغوي ، قدمونه او هغه څه چې نه ښکاري کتل ورته ناجائز دي لکه سینه ، او نور(۲۴۳)

امام ابن حز وایي چې : د محرمو ښځو ټول بدن ته کتل جایز دي مګر فرج (قبل) او د برته فقط.(۲۴۴)

د ښځې محرم څوک دی ؟

په کومه دائره کې چې ښځه له خپل پوره ډول او سینګار سره اوسېدلای شي هغه کسان دادي : الله ج په دې هکله فرمايي :

[ولایبدین زینتهن الالبعولتهن او اباء هن او اباء بعولتهن او ابناء هن او ابناء بعولتهن او اخوانهن او بنی اخوانهن اوبنی اخواتهن ، او نسائهن او ماملکت ایمانهن او التابعین غیر اولی لاربة من الرجال او الطفل الذی لم یظهرو اعلی عورات النساء] (۲۴۵)

یعنې : ((او نه دې ښکاره کوي خپل سینګار مګر دخپل خاوند پر وړاندې یا دخپل پلار ، یا دخپل خاوند دپلار پر وړاندې یا دخپلو ځامنو یا د ځامنو د خاوندانو په وړاندې ، یا دخپلو وروڼو ، یا دخپلو وریرونو ، یاد

---

(۲۴۲)الشرح الصغير .

(۲۴۳)المغنی لابن قدامه

(۲۴۴) المحلی لابن حزم .

(۲۴۵)النور : ۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلو خورینو ، یاد خپلو ښځو ، یاد خپلو لاسونو دمال (وینځو مریانو) یاد خدمتګارانو ، هغه سړیو چې څه غرض نلري ، (د ښځو خیال یې نه وي) یا هغه هلکان چې دښځو په رازونو لانه پوهېږي .))

ښځه چې دچا پر وړاندې په پوره ډول سینګار سره راوتلای شي او ټول بدن ورته ښکارولی شي او له هغه څخه هر رنګ خوند اخستلای شي هغه یوازې د ښځې خپل خاوند دی .

د پلار په کلمه کې نیکه ، مشرنیکه .... همدارنګه د مور پلار نیکه ټول شامل دي ، د مېره د پلار په جمله کې دمېره نیکه ، دمېره د مور پلار ټول شامل دي ، په زامنو کې د زوی ، لور لمسیان ، کړوسیان ټول شامل دي د مېره زامن په دوی کې بنزیان ، پرکتیان ټول شامل دي ، په آیت کې له (خپلو ښځو)ځینې مراد مسلماني ښځې دي او دکفارو ښځو مخ کې سینګار ښکارول مناسب ندي .

همدا رایه د ابن کثیر هم ده حضرت عمر رض ابوعبیده رض ته ولیکل چې ما اورېدلي دي چې ځینې مسلماني ښځې له نامسلمانو ښځو سره حمام ته ځي پداسې حال کې چې کومه ښځه په الله ج او د اخرت په ورځ ایمان لري هغې ته رواندي چې دهغې جسم باندې د خپل ملت له کسانو څخه پرته دبل چارسترګې ولګیږي.(۲۴۶)

د سید مودودي رح په ګډون بله ډله وایي چې : له دې څخه مراد طبعي ښځې دي هغه د پېژند ګلوئ ښځې ، له هغوی سره اړیکې لرونکې ښځې ، د هغوی په چارو کې لاسوهونکې ښځې ، که هغه مسلمانې وي که کافرې

(۲۴۶)ابن کثیر، بیهقي او ابن جریر طبري .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي او هدف تري د هغوی ښځو وېستل دي چې پردۍ وي ، ظاهري بڼه يې د اشتباه وړ وي او د اخلاقو او تهذيب حال يې معلوم نه وي .
امام رازي وايي چې : له دې څخه مراد ټولې ښځې دي ، خو كه آيت ته وګورو وينو چې هلته لفظ د ((خپلو ښځو)) رواړل شوی دی ، چې مراد ورځنې مسلمانې ښځې كېدلای شي اوبس ځكه كه كافره ښځه هرڅومره شريفه شي ، بياهم د اعتبار وړ نه ده او مسلمانې ښځې هم هغه ښځې چې له هغوی سره يې اړيكې وي اوپه پرده كې ترې ورته ستونزې پيدا كېږي مراد دي او كومه ښځه چې په فسق او فجور كې مشهوره وي كه څه هم مسلمانه وي له هغې څخه ستر لازم دی ، نو مطلب دا شو چې نا مسلمانې ښځې خو بالكل له دې حكم څخه ووتلې او په مسلمانو كې هم حيا لرونكې او پاک لمنې مراد دي .
رسول الله ص فرمايي : ((هېڅ ښځه دې د داسې ښځو په مخ كې خپله ښكلا نه ښكاروي ، چې بيا يې مېړه ته داسې ستايي ، چې ګويا مېړه يې همدا اوس ورته ګوري))[٢٤٧]
جمهور فقهاء وايي د مسلمانې د عورت حكم د كافرې پر وړاندې داسې دی، لكه د پردي سړي پر وړاندې د ښځې عورت.[٢٤٨]
ابن عباس رض وايي : مسلمانې ښځې ته روا نه دي چې يهودي يا مسيحي ښځه يې ووينې .

[٢٤٧] بخاري ، مسلم او رياض الصالحين
[٢٤٨] المغنی المحتاج .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سید محمد عابدین الحسیني لیکي : څرنګه چې د کافرې ښځې پرورانده عورت پټول لازم دي ، همدا راز دفاسقې ، فاجرې ، بدکارې مسلمانې په ورانده هم دعورت لوڅول حرام دي ، ځکه چې علت په کې ګډ دی .[۲۴۹]

امام احمد بن حنبل رح وایي : دکافرې ښځې کتل مسلمانې ښځې ته داسې دي لکه د مسلمانې ښځې کتل بلې مسلمانې ته خوبیا هم دا بد ګڼي ، چې کافره ښځه دې د ولادت په وخت کې دمسلمانې قابله شي .[۲۵۰]

د هغه دلایل دا دي ، چې دا هل کتابو ښځو به رسول الله ص کره تللې چې نه به ورځنې بیبیانو پرده کوله اونه به ورته رسول الله ص امر کاوه او داسې نور .

خو دا دلایل د جمهورو د دلایلو پرورانده نه شي تم کېدلی ، ځکه که درسول الله ص کور ته به اهل کتابې راتللې نو دا د دې مانا خو نه ورکوي ، چې هغوی دې لوڅې وي او دوی به ورته کتل ، او دا د مخ له لیدلو څخه ډېر دبل شي د لیدلو مانا نه لري ،او دحضرت اسماء رض په حدیث کې دمور سره د ترحم او نرمۍ اود نیک سلوک خبره ده او دبدن د پټوالي یا لوڅوالي په هکله په کې هېڅ نشته .

د مسلمانو ښځو کتل یوه بلې ته :

---

(۲۴۹)البریقه شرح الطریقه .

(۲۵۰)المغنی ، سراج الوهاج ، بدائع الصنائع او البریقه شرح الطریقه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهـور فقهـاء وايـي ، چـې مسـلماني ښـځې تـه روا دي ، چـې د خپلـې مسـلماني خور د بدن هغـومره برخې وګـوري څـومره چې يـو نارينـه بـل تـه کتلی شي ، (د نامه لاندې تر زنګنونو پورې)[۲۵۱]

او د احنـافو معتمـد مذهب هم دادی ، خو د امـام ابوحنيفـه رح څخـه يوبـل روايت هم شوی چې علماوو کمزوری ګڼلې دی ، هغـه دا چې يـوه مسلمانه ښځه دبلې مسلماني دبدن هغومره برخې ته کتلی شي ، څومره چې نارينـه د خپلو محرمو بدن ته کتلی شي.[۲۵۲]

ظاهريان وايي چې : مسلمانه ښځه دبلې مسلماني ښځې ټول بدن تـه کتلی شي ، مګر قبل او دبر ته .[۲۵۳]

جمهور فقهاء وايي دلته دفساد او فتنې وېره نشـته دی ، او نـه پـه مصيبت کې د پېښېدلو خطرشته دی ، ځکه يـې بدن تـه کتـل جائز دي او کلـه کـه دا وېره پيدا شي نو لکه چې لومړی مو وويل بيا ورته ستر پکار دی.[۲۵۴]

همدا رازد ولادت په وخت کې ، د بکـارت د معلومولـو پـه غـرض يـا دکـوم ټپ له کبله د فرج ته کتلی شي.[۲۵۵]

هغه چې جنسي ميلان نه لري :

---

(۲۵۱)البدائع الصنائع او المغني .
(۲۵۲)الدرر المنتقي او البريقه شرح الطريقه .
(۲۵۳)المحلي .
(۲۵۴)البدائع الصنائع او سراج الوهاج
(۲۵۵)البدائع الصنائع او سراج الوهاج .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــه همـدې ایـت کـې د [اولتـابعین غیـر اولـی لاربـة مـن الرجـال] (یـا خدمتګاران هغه سړیو چې څه غـرض نه لـري) جمله راغلې ده د دې ترجمه داسې ده هغه خلک کوم چې ماتحت وي ، د ښځې په لور میلان ونه لري .

حافظ ابن کثیر (رح) ورڅخه مراد مزدور ، نوکر ، تابعدار سړی کوم چې د ښځو سیالان نه وي ، ګرندی او تېز نه وي ساده وي ، دښځوپه لور شهواني مینه هم ونلري اخلي .

تفسیر ابن کثیر همداراز له دې څخه مراد کم عقل ، ساده ، بې وزلـه ، نا اهله لاس لاندې، محکوم سړي چې هېڅ شهوت یې په یاد نه وي اخلي .

امام مودودي (رح) وايي چې د شهواني مینې د نه درلودلو دوه صورته ممکن دي یو دا چې په هغوی کې له سره شهوت نه وي ، لکه ډېر بوډا ، یا پیدایشي ایزک (هجړا) دوهم دا چې په هغو کې جنسي قوت او دښځو پر لور طبعي میلان وي ولې د خپل محکومیت او لاس لاندې توب له امله دوی د کور له ښځو سره څه ډول شهواني اړیکې نشي ټینګولای نو څوک چې دا ورڅخه ستر نه کوي او خپل سنګار ورتـه ښکاروي پکار ده چې دا دوه صفته ولري. (۲۵۶)

خو کله چې خپله شهوت ونه لري مګر د ښځو د ښکلا ستاینه نورو تـه کـوي لـه هغـې څخـه ستر واجب دی پـه مدینـه منوره کـې یـو ایـزک اوسیده چې بیبیانو او نورو ښځو به ترې ستر نه کاوه او له هغوی سره ناستې پاڅې تـه بـه یـې پربښـوده یـوه ورځ کلـه چـې رسـول الله (ص) ام سـلمي (رض) کـره تشریف یوړو نو دهغې خبرې یې واورېدلې چې دعبدالله بن امیه سره یې

(۲۵۶)پرده سیدابو لاعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولې او ورته يې ويل : که صبا طايف فتح شي نو د غيلان ثقفي لور باديه هرومرو د ځان کره بيا يې د هغې د جسم او ښکلا ستاينه پيل کړله حتی د هغې دمخصوصو اندامونو ستاينه يې هم پيل کړله حضور (ص) د دې خبرې په اورېدلو ورته وفرمايل : دخداى (ج) دښمنه تا خو پر هغې سترګې ښخې کړې دي)) بيا يې امر وکړ چې له ده څخه ستر وکړئ او له دې وروسته دې دې کورته نه راځي ، بيا رسول الله (ص) هغه او نور ايزه کان له مدينې څخه وويستل .[257]

اوبل هغه هلکان چې د ښځو په رازونو لانه پوهېږي يعني جنسي غريزې لاپکې ژوندى شوي نه وي دا له مراهقت څخه ښکته دوره ده لکه د نهو ، لسو يا دولسو کالو هلکان د دى نه د زيات عمر هلکان که څه هم نابالغه وي په هغوى کې جنسي غريزې را ژوندى کېدل پيل کېږي .

سيد محمد عابدين الحسيني ليکي : ماماګان ، او کاکا ګان يې ځکه ياد نه کړل چې د خپلو زامنو په مخ کې د دى ستاينه ونکړي چې فتنه او فساد را پيدا نشي مګر په ياد مو وي چې محرم کسان يواځې دا ندي چې په ايت کې ياد شول .

شيخ محمد الاباصبري د دې ايت په تفسير کې ليکي : نو ښځې ته روادي چې خپله ښکلا هغه دوستانو ته وښيي چې په ايت کې ياد شول او ټولو هغو دوستانو ته چې له هغه سره يې نکاح د تل لپاره حرامه ده لکه ، تره ماما ،زوم ، اولکه محارم د رضاعت له لامله ځکه چې رسول الله (ص) فرمايي : (يحرم من الرضاع ما يحرم من النسب)[258]

---

(۲۵۷)متفق عليه ابوداود ، نسايي ، مسند احمد او مشکوة .

(۲۵۸)بخاري ، مسلم ، ابن ماجه او نصب الرايه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((حرامیږي د شیدو (تي) په واسطه هغه څوک چې حرامیږي په نسب باندې))

د همدې قول تائید حسن بصري ، ابوبکر الجصاص ، او د احکام القران خاوند هم کړی دی.[٢٥٩]

رسول الله (ص) عایشې (رض) ته اجازه ورنکړله چې له خپل رضاعي تره څخه ستر وکړي .

د ابوالقعیس ورور افلح حضرت عایشې (رض) کره راغی او د ننوتلو اجازه یې وغوښتله نو څنګه چې د حجاب حکم راغلی و عایشه (رض) فکرمنه شوله چې څه وکړي خو اجازه یې ورنکړله هغه ځواب ورولیږه چې ته خو زما وریره یې تا زما د ورور ابوالقعیس د ښځې شیدې رودلي دي خو بیا هم حضرت عایشه (رض) فکر منه وه چې ایا دې رشته کې به هم ستر پرېښودلی شي ؟ په دې وخت کې رسول الله (ص) خپله تشریف راوړ حضرت عایشې (رض) ورته مطلب څرګند کړ ، رسول الله (ص) ورته وفرمایل چې : هغه ستا څنګ ته راتلای شي.[٢٦٠]

له کومو دوستانو سره چې دښځې ابدي حرمت نه وي ، لکه د تره او ترور زوی ، د خور خاوند له دوی سره باید څه چلند وشي ؟

په دې هکله که رانقل شویو روایاتو ته کره کتنه وشي ، د مسئلې بڼه هماغه راوځي ، څنګه چې سید مودودي وایي : دا دوستان نه د محرمو کسانو په لیکه کې دي ، چې ستر ورځنې ونه شي او سینګار ورته

[٢٥٩]تفسیر سوره النور شیخ الاباصیري .

[٢٦٠]صحاح الستة او مسند احمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاره شي او نه دغیر محرموخپلوانو په جمله کې دي ، چې ښځه دې بالکل ورڅخه ستر وکړي .

د دغو حدودو ترمنځ خه چال چلند په کار دی د دې چلند اندازه په شریعت کې نه ده ټاکل شوې ، او د سړي د عمر او رشتې پورې توپیر لري .

د رسول الله (ص) خپله کړنلاره دا وه ، چې حضرت اسماء (رض) د رسول الله (ص) خښینه (د ښځې خور) وه د هغې او د رسول الله (ص) ترمنځ د ژوند تر پایه پورې د مخ او لاسونو تر حده کومه پرده نه وه.[٢٦١]

همدا رنګه ام هاني (رض) چې د ابوطالب لور (د رسول الله (ص) د تره لور) وه تر پایه پورې یې له رسول الله (ص) څخه مخ پټ نکړ.[٢٦٢]

د ښځې کتل نارینه محرم ته :

اکثره علماء په دې اتفاق لري چې ښځه د خپل نارینه محرم له عورت څخه پرته نور ټول بدن ته کتلی شي محرم که په هر ډول وي خو چې د شهوت وېره نه وي ، څه چې کتل ورته روا دي مسه کول او لاس وروړل هم ورته روا دي.[٢٦٣]

او دبل چا د وینځې د بدن هغومره برخې ته کتلی شي لکه چې څوک د خپلې محرمې بدن ته کتلی شي او محمد بن مقاتل وایي چې د نامه لاندې تر

---

[٢٦١] ابو داود ، جلد :١ .

[٢٦٢] ابوداود ، جلد :١ .

[٢٦٣] البدائع الصنائع ، حاشیه ابن عابدین ، درالمختار او نهایه المحتاج .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګنونو پورې برخې ته یې کتلی نشي نوړتول بدن ته یې کتلی شي ځکه وینځې کار او خدمت کوي او خپله پرده ساتلې نشي.[۲۶۳]

د زړې ښځې په هکله :

په چا چې ډېر عمر تېر شوی وي او دهغې جنسي غوښتنې مړې وي احناف وايي : له داسې ښځو سره مصافحه او مخ ته کتل دواړه روا دي خو چې دې ښځې ته هم اشتها رانشي او د شهوت امن وي الله (ج) فرمايي : [و القواعد من النساء التی لایرجون نکاحا فلیس علیهن جناح ان یضعن ثیابهن]

[۲۶۴]یعنې : او هغه چې ناستې وي په کورونو کې ستاسو د هغو ښځو څخه چې امید یې نه وي پاتې شوی د نکاح په دوی څه ګناه نشته چې وباسي خپلې جامې))

رسول الله (ص) به چې له ښځو سره بیعت کاوه نو له زړو ښځو سره به یې په لاس بیعت کاوه .[۲۶۵]

حضرت ابوبکر صدیق (رض) به ځینو قبیلو ته چې ده پکې تی رودلی وو ورته او زړو ښحو ته به یې لاس ورکاوه.[۲۶۶]

یوې زړې ښحې به د عبدالله بن زبیر (رض) سر او پښې زور کولې.[۲۶۷]

---

[۲۶۳]مختصر القدوري .

[۲۶۴]النور : ۶۰ .

[۲۶۵]الفتاوي الهندیه .

[۲۶۶]فتح القدیر ، المبسوط او البریقه شرح الطریقه .

[۲۶۷]المبسوط او البریقه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بل دا چې پردې ښځې ته لاس وروړل یا کتل چې منع دی نو دفتنې اوفساد له وېرې او دلته خو دا وېره نشته ده ځنګه چې له دې ښځو سره مصافحه روا ده همدا راز خلوت هم ورسره روا دی .

د عورت لوڅول په یوازېتوب کې :

کله چې انسان یوازې وي او که عورت لوڅ کړي نو د بل لخوا د هغه دلیدلو خطره نه وي نو پدغسې حالت کې د عورت د پټولو حکم څه دی ؟

مالکیان وايي : د سخت عورت (دبر اوقبل او دهغی شاه وخوا) پټول په تنهایي کې له ملایکو څخه د حیا له امله مستحب او بې ضرورته لوڅول يې مکروه دي.[٢٦٨]

احناف او شافعیان وايي : په یوازېتوب کې د عورت پټول واجب دي مګر د ضرورت په وخت کې لکه غسل کول ، حاجت ته تلل ، استنجا کول.[٢٦٩]

له رسول الله (ص) څخه پوښتنه وشوه : (فاذا کان احدنا خالیا ؟) یعنې : ((کله چې یو له موږ څخه په یوازېتوب کې و اوسو ؟ رسول الله (ص) ځواب ورکړ : ((الله احق ان یستحیا منه)) یعنې : الله (ج) ډیر وړ دی چې حیا ترې وشي.[٢٧٠]

او دهمدې حدیث مخکې برخې کې د عورت پټول عام یاد شول پټ انسان د الله (ج) سره په ادب کې وي او لوڅ د ادب تارک وي حضرت عبدالله بن عمر (رض) فرمایي : ((ځان وساتئ له لوڅوالي څخه ځکه له تاسو سره هغه

---

[٢٦٨] بدایة المجتهد .

[٢٦٩] المجموع او مغنی المحتاج .

[٢٧٠] ابو داود ، ترمذي ، ابن ماجه او مشکوة .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک دی ځوک چې نه جدا کېږي له تاسې نه مګر د حاجت په وخت کې او کله چې انسان ښځې ته نژدې کېږي له هغوی څخه حیا وکړئ او د هغوی عزت وساتئ))[۲۷۱]

دا حدیث په یوازېتوب کې د عورت په پټولو دلیل دی ځکه چې ملایکې له انسان ځینې نه جدا کېږي مګر په دوه حالاتو کې ، ځینې علماء وایي : چې د عورت لوڅول په یوازېتوب کې مکروه دي ځینې وایي مباح دي ، مګر سیي خبره داده چې د عورت پټول په هر حال واجب دي ، ځکه دا محال نده چې د ده پام نه وي او نه بل ځوک خبر وي او ناڅاپه ورشي او ویې ګوري او یا داسې حالت پرې راشي چې بیا به ځان هم پټولې نشي لکه بیهوښي یا څه بله حادثه او خپل عورت ته کتل هم له ادب ځینې لرې کار دی حضرت عثمان (رض) په دې ویاړي چې هېڅکله یې هم خپل عورت ته نه دي کتلي نو پکار دی چې خپل عورت په هرحال پټ وساتو او له ډېر احتیاط ځینې کار واخلو .

خلوت له پردیو سره :

د محرمو خپلوانو په نشتوالی کې نورو خلکو ته که څه هم خپلوان وي له یوې ښځې سره په تنهایئ کې لیدنه ، کتنه او کښېناستل منع دي الله (ج) فرمایي : [و اذا سالتموهن متاعا فاسئلو هن من وراء حجاب ذلکم اطهر لقلوبکم وقلوبهن] [۲۷۲]

---

[۲۷۱] الدرایه ، ترمذي او مشکوة .

[۲۷۲] الاحزاب : ۵ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((او کله چې غواړې له ښيبيانو څخه څه دکار څيز ، نو غواړئ يې د پردې شاته پدې کې ښه پاکي ده ، ستاسو زړونو ته او دهغوی زړونو ته .))
دلته الله (ج) مسلمانانو ته لارښوونه کوي چې که له ښيبيانو څخه څه غواړئ او يا څه ضرور خبره ورسره کوئ نو د پردې ترشاه ورسره ارتباط ونيسئ او له هغې سره مخامخ کيږئ مه او همدا د پاکۍ ښه لاره هم ده .
ابن عباس (رض) روايت کوي چې رسول الله (ص) فرمايي : ((لايخلون احدکم بامراة الا مع ذی محرم))[٢٧٣]
يعنې : ((ندې يوازې کيږي يو ستاسو هم له ښځو سره مګر دښځې د محرم په شتوالي کې .))
همدارنګه حضرت جابر (رض) روايت کوي چې رسول الله (ص) فرمايي :
((من کان يؤ من بالله واليوم الاخر فلا يحلون بامراة ليس معها ذو محرم منها فان ثالثها الشيطان)).[٢٧٤]
يعنې : ((څوک چې په الله (ج) او د اخرت پر ورځ ايمان لري هغه هيڅکله له يوې ښځې سره نه يوازې کيږي تر څو چې دښځې محرم نه وي ځکه چې دريم په دوی کې شيطان دی .))
د رسول الله (ص) خپل چلند داسې : و چې يو ځل د شپې له حضرت صفيې (رض) سره د هغې د کور خواته روان و په لاره کې دوه تنه انصار پرمخ ورغلل حضور (ص) هغوی ودرول او ورته يې وفرمايل چې : زما ملګرې زما مېرمن صفيه (رض) ده هغوی عرض وکړ چې يا رسول الله (ص) ايا ستاسو په حق کې هم بدګوماني کېدلای شي ؟ هغوی (ص) ځواب ورکړ

---

[٢٧٣] متفق عليه .
[٢٧٤] مسند احمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې شیطان په انسان کې د وینې په څیر ګرځي ، زه اندېښمن شوم چې ستاسو په زړونو کې بد ګوماني پیدا نکړي))
ابوداود .

عقبه ابن عامر (رض) روایت کوي چې رسول الله (ص) فرمایي : ((ایاکم والدخول علی النساء فقال رجل من الانصار ، افرایت الحمو قال : الحمو الموت .)) [۲۷۵]

یعنې : ((ځان وساتی له تنهایئ نه له پردیو ښځو سره له انصارو څخه یو سړي وویل : د لېور (یا دمېړه نور دوستان لکه وراره د تره زوی ...) په هکله مو خبر کړه ، هغه (ص) ځواب ورکړ چې لېور د ښځو لپاره مرګ دی .))

نو له دې روایاتو څخه څرګندېږي چې هېڅ کله روا ندي که څه هم د ښځې نژدې دوست وي چې د محرم په نشتوالي کې له ښځې سره کښېني ، پاڅي او که ضرورت وي نو د پردې ترشا دې ورسره وغږېږي .

په یوه بستره کې یو ځای کېدل :

په یوه بستره کې ویده کېدل د دوه داسې کسانو لپاره چې جنسي غریزې پکې را ژوندی شوې وي شرعاً روا نه دي ځکه چې له هرچا سره شیطان ملګری دی که څه هم دی په ځان باور لري مګر بیا هم د شیطان د سیسې پیاوړې دي .

ټول علماء په دې متفق دي چې کوچنی کله لس کلنی ته ورسېږي باید بستره یې بېله شي د دوه سړیو یو ځای ویده کېدل ، د دوه ښځو ، د یوې

---

[۲۷۵] بخاري ، مسلم ، ترمذي ، احمد او مسند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځې او ديو سړي يو ځای ويده کېدل بې له کوم شرعي سبب څخه لکه ښځه او خاوند يا له خپلې وينځې سره) حرام دی که څه هم هغه يې مور او پلار وي .

حضرت ابو سعيد الخدري (رض) روايت کوي چې رسول الله (ص) فرمايي :
((هېڅ سړی دې د بل سړي عورت ته نه ګوري او هېڅ ښځه دې د بلې ښځې عورت ته نه ګوري او نه دې هېڅ سړی له بل سړي سره په يوه بستره کې يو ځای څملي او نه دی هېڅ ښځه د بلې ښځې سره په يوه بستره کې څملي .))[۲۷۶]

همدا راز فرمايي : ((اولاد ته په اوه کلنۍ کې پر لمانځه امر وکړئ او د لمانځه په نه کولو يې ووهئ کله چې لس کلن وي او بسترې يې بېلې کړی .))[۲۷۷]

ځکه چې د انسان هميشنی بد ملګری (شيطان) له څو محدودو حالاتو پرته له انسان څخه نه جدا کېږي او په هر حال خپله دنده اجرا کول غواړي ، او په لوی خطر کې د انسان د واقع کېدلو ډېر ، امکانات راپيدا کېږي رسول الله (ص) فرمايي : ((فان ثالثهما الشيطان))[۲۷۸]

يعنې : ((په دوی کې دريم شيطان دی)) همدا راز فرمايي : ((شيطان په انسان کې د وينې په څير ګرځي .))[۲۷۹]

---

[۲۷۶] مسلم .
[۲۷۷] ابو داود مسند احمد او المستدرک للحاکم .
[۲۷۸] مسند احمد .
[۲۷۹] ابو داود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټولنيز ژوند کې د ښځې او نارينه اختلاط :

ځيني وايي چې اسلام ښځو ته امرکوي چې له کور څخه ونه وزي او هماغه د (ښځه يا په کوريا په ګور) شعارونه زمزمه کوي حتی د عبادت او لمونځونو لپاره جومات ته د ښځو راتلل مکروه او حرام بولي او دخپلې دعوې لپاره دليل دفتنې وېره او دوخت فساد نيسي دوی وايي چې حضرت عايشه (رض) فرمايي چې : ((که رسول الله (ص) په هغه څه چې ښځو له رسول الله (ص) څخه را وروسته را وېستي دي پوه وای نو له جومات څخه به يې منع کړې وای .))
خو د اسلامي شريعت د مصادرو په کتلو سره سړی ويلی شي چې د اسلام دايره دومره تنګه نده څومره چې دا ځيني خلک فکر کوي اسلام فطري دين دی او د بشري ټولنې ټولې طبعي اړتياوې په نظر کې لري په اسلامي نړۍ ليد کې د ښځو او نارينه و يو ځای ژوند په خپل ذات کې منع نده حتی کله که د کومې سپېڅلې موخې او عالي مقصد لپاره وي نو دا ډول يو ځای والی مطلوب دی ډېر ځله ښځه اړه شي چې د زده کړې لپاره ، د يو نيک کار دتر سره کولو لپاره ، د خير ديو کار لپاره د امربالمعروف لپاره ، د جهاد لپاره ... له سړيو سره يو ځای شي نو دا ډول يو ځای والی مردود نه ، بلکې مطلوب دی .
اسلام د دې مخالف ندی چې د يولوړ هدف او نېک کار ، يا د اړتيا په وخت کې ښځه او نارينه سره ووينې بلکې اسلام دفحشا ، فتنې او فساد

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخالف دی او کله که کومه ښځه پوهېږي چې بهرته وتل او له نارينه و سره يو ځای کېدل ، ملاقات او ليدنه يې له اړتيا پرته ده او هېڅ ديني او يا دنيوي ګټه ترې نه ترلاسه کېږي نو بيا ورته له نارينه وو سره يوځای کېدل او اختلاط منع ده ، د اسلام اصول دا دي چې د فرد او ټولنې ګټې محترمې شمېري خو افراط او تفريط دواړه محکوموي د اسلام يوه قاعده دا ده چې د اړتيا او ضرورت په وخت کې منع شوی کار روا کېږي او د هغه ځای لوڅول هم روا دی چې په عادي حالاتو کې يې پټول فرض دي همدا رازکله که د فتنې او فسادوېره وه نو روا کار هم ناروا ګرځي يوه خبره ده چې که دا وېره ښځې ته پيدا کېدله او که نارينه ته خو وېره به حقيقي بنسټ ولري او خيالي ، موهومي او هوايي به نه وي وړاندې مو وويل چې اسلام ښځه ، د کور په څلورو ديوالونو کې نه ايساروي او هغه اړتيا او موخه په نظر کې نيسي د کوم لپاره چې ښځه له نارينه و سره ملاقات کوي او ورسره يو ځای کېږي.

له کور څخه د وتلو ګټې او تاوانونه دواړه څېړي او په هريوه کې چې ډېره ګټه وه هماغسې حکم کوي اسلام دنن ورځې غربي اختلاط او شرقي بې حيايي دواړه غندي او هر هغه څوک هم دغندلو وړ دي چې مسلمانانو ته دا ډول ازادي او اختلاط غواړي .

اوس يو ويشتمه پېړۍ ده کارونه ډېر شوي دي ، لګښتونه ډېر شوي دي ، ښځه مجبوره ده چې بهر ووځي کاروکړي ، زده کړه وکړي او په دې برخه کې به په حتمي ډول څه ناڅه له نارينه و سره اختلاط راځي له دې پرته ورته ژوند ستونزمن کار دی او داسې هم نده لکه ځينې خلک فکر کوي چې ښځه دشيطان جال يا وزر دی او يا دشيطان د لاس وسله يا ټول فساد

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ښځې هم د نارینه په څېر عقل لري ، ضمیر لري ، وجدان لري ، نفس اللوامه او نفس المطمئنه لري ، د اسلام په صدر کې هم ښځې بندي یا په انزوا کې نه وي په غه وخت کې به ښځې جومات او جمعې ته راتللې دا داسې وخت وچې ښځو به له لنګ پرته پرتوګ هم نه پېژانده او نه به د نارینه و او ښځینه و ترمنځ څه دېوال ، لرګي ، ټوټه یا کومه بله پرده وه ښځې به ډېرې جوماټ ته راتللې تر دې چې یوې ښځې د (ق) سورت د رسول الله (ص) له خولې څخه حفظ کړی و ، چې په لمانځه کې یې ترې ډېر اورېدلی و د اخترونو په لمانځه (د مسلمانانو په دې لوی جشن) کې به یې ګډون کاوه ، له رسول الله (ص) څخه به یې زده کړه کوله له نارینه و سره یو ځای به د زده کړې غونډو ته راتللې ، تردې چې رسول (ص) ته به یې شکایت کاوه چې د زده کړو غونډو کې د دوی په پرتله نارینه ډېر وي او دوی ته وخت نه رسېږي نو باید چې ځانګړی وخت ورکړل شي چې رسول (ص) یې هم دا عرض په ورین تندي مني صحابیه و بیبیانو به له رسول (ص) څخه داسې پوښتنې کولې چې دنن ورځې ډېرې ښځې به یې زده کړه هم د ځان لپاره شرم و بولي ، په سیاست کې به یې هم ګډون کاوه او په جنګ او جګړه کې به یې هم ګډون کاوه د نارینه وو او ټپیانو خدمت به یې هم کاوه او د هغوی پرستاري هم .بي بي عایشې د احد په جګړه کې په داسې وخت کې ګډون وکړ چې د عمر دوهمه لسیزه یې وه په ټولنیز ژوند کې هم ښځو ونډه درلوده او دیوه داعي دنده هم ورسپارل شوې ده . [1] والمؤمنون

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولمؤمنـات بعضـهم او ليـاء بعـض يـاء مـرون بـالمعروف وينهـون عـن المنكر][۲۸۰]

يعنـي : ((او سـړي مؤمنـان او ښـځې مؤمنـاني ځينـې د دوی د ځينـو نـورو دوستان دي حکم کوي دوی په نيکيو باندې اومنع کوي له بد يو څخه .))

حضرت عمر (رض) شفابنت عبدالله په ښار محتسبه او نګرانه ټاکلې وه ،په تېرو شريعتونو کې هم ښځې پـه ټـولينز ژوند کـې پراخـه ونډه درلـوده لـه نارينه ووسره يې اختلاط او ملاقات درلود او قران يې مـوږ تـه هـم حکايـت کوي .

قران کريم وايي چې حضرت موسی (ع) ځوانی په جوش کې د شـيخ الکبيـر (چې ځيني يې شعيب (ع) بولي) له دوه پېغلو او ځوانـو لورګـانو سـره لـه تکليف او بنديز او دځه ګناه له وېرې پرته خبرې کوي او بيـا ورسـره مرسـته کوي ، اوبيا يې يوه خپل پلار ته سپارښتنه کوي چې د ده اجوره ورکړي .

ودې کتل شي القصص :۲۳_۲۲ . ايتونه

حضرت ذکريا (ع) له تکليف او دګناه له احساس پرتـه لـه حضـرت مـريم (ع) سره خبرې کوي او پـه محـراب کـې د روزۍ پوښـتنه تـرې کـوي ، او هغـه هـم دهرې پوښتنې ځواب ورکوي.[۲۸۱]

همدا راز د سبا دملکې کيسـه هـم قـران پـه تفصـيل سـره بيـانوي چـې دخپـل قوم مشران يې راټول کړل او د سليمان (ع) د ليک د ځواب په هکله يې تـرې مشـوره وغوښـتنه ، هغـه لـه سـليمان (ع) سـره خبـرې هـم کـوي هغـه د يـوه

---

[۲۸۰] توبه : ۷۱ .

[۲۸۱] ال عمران : ۳۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مملکت مشره یا بادشاه وه او قران یې په استعداد او کفایت هم ګواه دی.[۲۸۲]

نو په دې ټولو یادو شویو مواردو کې د ښځه اړتیا پېښېږي چې ښځه اونارینه سره یوځای شي، خلط ملط شي یو له بل سره ووینې، خبرې وکړي او که څوک و وایي چې دا وروستني درې موارد تېر شریعتونه دي او په موږ یې اطاعت لازم ندی په ځواب کې یې باید وویل شي چې تېر شریعتونه زموږ د عبرت او زده کړې لپاره موږ ته بیان شوي دي او صحیح خبره داده چې ترڅو پورې زموږ شریعت په صراحت سره منسوخ کړي نه وي نو موږ ته هم شریعت دی. الله (ج) خپل رسول (ص) ته فرمایي: [اولئک الذین هدی الله فبهدا هم اقتداه].[۲۸۳]
یعنې: ((دا هغه کسان دي چې الله (ج) ورته هدایت کړی دی نو په طریقه د دوی اقتداء وکړه))
دلته باید یو ځل بیا دې خبرې ته اشاره وشي چې د ښځو ازادي یا هغوی ته دضرورت په وخت کې له نارینه وو سره د اختلاط اجازه د دې معنا نه ورکوي چې د حیا ټول د یوالونه و نړول شي، هرډول قید دې پورته شي، د هېچا مخه دې نه نیول کېږي دلته هدف د خیر، یو له بل سره د مرستې، ټولنیزې ګټې او ټولنیز پرمختګ دی.
او که څوک بهروځي نو بهرته د ښځو د وتلو هغه قوانین باید مراعات کړي چې اسلام ورته ټاکلي دي: لکه د شهوت او فتنې په وخت کې غض بصر د

[۲۸۲] النمل: ۴۲_۴۴.
[۲۸۳] الانعام: ۱۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرعي او درنې جامې اغوستل چې بدن ترې ښکاره نشي په خبرو اترو کې په نرمي او ملاطفت نه کوي ، ناز او نخرې به نه کوي ، په تللو او حرکاتوکې به چاته تمايل نه کوي او اسلامي اداب به ساتي ، خوشبو او عطربه نه استعمالوي ، له پرديو سره له خلوت څخه به ځان ساتي ، په ملاقات کې به افراط ، او اسراف نه کوي او دضرورت او اړتيا په اندازه به له کوره بهر وځي .

د ناروغتيا په وخت کې د ښځې او نارينه له خوا ديوبل پوښتنه :

اسلام يو ټولنيز دين دی او ټول مسلمانان نارينه او ښځينه يو دبل ورونه او خوېندې بولي ، اسلام مسلمانانو ته يوله بل سره په مينې ، محبت ، مرستې، همدردۍ او په غم او ښادۍ کې په ګډون سره امر کړی دی .
د ناروغ پوښتنه هم يوه له هغو ټولنيزو ادابو څخه ده چې اسلام يې مسلمانانو ته پر مراعاتولو ډېر تاکيد کړی دی تر دې چې شريعت دا په يو مسلمان د بل مسلمان نارينه وي او که ښځه حق ګرځولی دی .
د ناروغ د پوښتنې په هکله ګڼ شمېر روايتونه راغلي دي ، د دې روايتونو پر اساس څرګندېږي چې په دې اړه خطاب نارينه اوښځو دواړو ته متوجه دی يعنې د ښځينه ناروغ په پوښتنه هم تاکيد شوی دی او د نارينه ناروغ په پوښتنه هم ، نارينه وو ته هم دا خطاب متوجه دی او ښځينه وو ته هم .
رسول الله (ص) فرمايي : ((يو مسلمان پر بل مسلمان شپږ حقوق لري ترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

و پوښتل شول چې ای د خدای (ج) رسوله (ص) هغه کوم کوم دي ویې فرمایل: ((او کله چې ناروغ شو نو پوښتنه یې وکړه))

(۱) (۱) مسلم ، ترمذي ، نسایي ، ابن ماجه .

((اسیران خوشې کړئ ، مېلمستیا ته له بلونکو سره میلمستیا ته لاړ شئ ، وږي ته ډوډۍ ورکړئ ، او د ناروغ پوښتنه وکړئ))[۲۸۴]

((د ناروغ پوښتنه کوئ او جنازې ته ورځئ ، ځکه چې دا تاسو ته اخرت دریادوي)) ....بخاري ، احمد او جامع الصغیر .

قدسي حدیث دی چې ((الله (ج) د قیامت په ورځ فرمایي ای د ادم ځویه زه ناروغ وم او تا مې پوښتنه ونکړه ورته یې ووېل ای ربه څنګه مې ستا پوښتنه کړې وای پداسې حال کې چې ته پالونکی د مخلوقاتو وې. الله (ج) ورته وفرمایل ایا ته پوه نه وې چې زما فلانی بنده ناروغ شو خو تا یې پوښتنه ونکړه که د هغه پوښتنه دې کړې وای نو زه به دې ورسره موندلی وای))[۲۸۵]

نو د ناروغ د پوښتنې فضیلت له دې روایاتو څخه ښه څرګند یږي ، تردې چې رسول الله (ص) د یو یهودي ناروغ پوښتنه هم وکړه چې بیا یې ایمان راووړ .

دا خو هغه روایات دي چې ښځینه او نارینه وو دواړو ته متوجه دي د دې ترڅنګ داسې نور روایات هم شته دي چې څرګندوي د رسول الله (ص) په وخت کې ښځو د نارینه وو ناروغانو او نارینه وو دناروغو ښځو پوښتنه کړې ده .

---

[۲۸۴] بخاري ، مسند احمد .

[۲۸۵] مسلم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام بخاري په خپل صحيح کې د باب عيادة النساء للرجال تر عنوان لاندې باب ځانګړی کړی دی. صحيح بخاري ليکي چې ام الدار داء (رض) د يو انصاري ناروغ پوښتنه وکړه .

بخاري وايي چې حضرت عايشې (رض) د حضرت بلال (رض) د حال پوښتنه وکړه او ورته يې وويل : ((يا بلا کيف تجدک)) يعني : ای بلاله ځان دې څنګه مومې))

کله چې کعب د مالک زوی د مرګ پر بستر پروت و نو د براء لور ام مبشر ورته راغله او ورته يې وويل ((ای د عبدالرحمن پلاره زما په زوی (مبشر) باندې سلام وايه)) .[۲۸۶]

نارينه وو هم په صدر اسلام کې د ډېرو ښځينه ناروغانو پوښتنه کړېده لکه : رسول الله (ص) د زبير (رض) دلور ، ضباعې (رض) لخوا ورغی او ورته يې وفرمايل چې ((ښايي ته به د حج ارادہ لرې ؟)) هغې (رض) ځواب ورکړ (په خدای سوګند چې ستا پروړاندې ناروغه پرته ده .))[۲۸۷]

جابر بن عبد الله رض روايت کوي چې رسول الله ص د ام السائب يا ام امسيب خواته ورغی او ورته يې وفرمايل چې ام السائب ولې رپېږې؟ هغې ځواب ورکړ چې تبه مې ده خدای دې پکې برکت نه اچوي.[۲۸۸]

ام علا وايي چې زه ناروغه وم او رسول الله ص زما پوښتنه وکړه.[۲۸۹]

---

[۲۸۶] ابن ماجه او مسند احمد .

[۲۸۷] متفق عليه

[۲۸۸] مسلم

[۲۸۹] ابوداود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابي امامه وايي چې دمديني له اوسېدونکيو څخه يوه ښځه ناروغه وه او رسول الله ص بهترين هغه څوك وو چې دناروغانو پوښتنه به يې کوله .[۲۹۰]

په بخاري کې وايي چې کله حضرت عايشه رض د مرګ پر بستره پرته وه نو ابن عباس ترې اجازه وغوښته او ورغی اوترې يې وپوښتل ځان دې څنګه مومې ؟.هغې ځواب ورکړ پخيرسره که تقوااولرم ،هغه ورته وويل چې انشاء الله ته په خير سره يې ځکه چې ته درسول الله ص مېرمن يې او له تا څخه پرته له بلې پيغلې سره رسول الله واده ندی کړی اوستا عذر (پاکي)له اسمان څخه راغلې ده .[۲۹۱]

نوښکاري چې په اسلام کې د ښځو له خوا د نارينه و ناروغانو او د نارينه و لخوا د ښځينه ناروغانو پوښتنه يوائې داچې کوم بنديز نشته دی بلکه په دې اړه يې د ډېرو اجرونو وعده هم ورکړې ده او په ځانګړي ډول که ناروغ داقاربو او دوستانو له ډلې څخه وي نو بيا خو دصله رحمۍ مو ضوع هم ورسره يوځای شي او پر دې کار تاکيد هم ډېر شي يو ه د يادونې وړ خبره بله داده چې کله څوك په روغتيا کې له چا سره ناسته ولاړه او مراوده ولري نو په ناروغۍ کې خويې حتماً بايد د روغتيا او صحت پوښتنه وکړي ځکه چې هغه په دې وخت کې ډېر اړ او محتاج وي ، ډېر شفقت اوخدمت ته اړه لري.

له ښځو سره په لاس ستړي مه شي :

---

(۲۹۰) نسايي

(۲۹۱) بخاري کتاب التفسير .

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ښځو سره په ستړي مه شي کې د لاس په ورکولو کې فقهاء بېلابېل نظريات لري ، ځينې علماء له محرمو پرته له هرچا سره د ښځو په لاس ستړي مه شي ، يا هسې لاس ورکول نا روا بولي ، ځينې نور بيا په دې اړه تفصيل کوي او د بېلابېلو صورتونو لپاره بېلابېل حکم کوي ، نو ښه به وي چې د دې موضوع له څېړنې څخه وړاندې هغه صورتونو ته ګوته ونيسو ، چې دقهاوو تر منځ پرې اختلاف نه شته او په پوره اتفاق يې منلي دي .

١ ـ که چېرې د سړي او ښځې مصافحه د شهوت د راپارولو يا دجنسي لذت لامل کېږي او يا نارينه او يا ښځه پوهېږي ، چې له مصافحې څخه يو خوا يا دواړه خواوو ته فتنه راولاړېږي،نو په دې صورت کې د ښځې او نارينه مصافحه يا په لاس ستړي مه شي روا نه ده ، ځکه دا دفساد لامل کېږي او دهرې هغې لارې بندول واجب دي کومه چې فساد خوا ته غزېد لې وي تردې چې علماء وايي خپل محرم ته لاس ورکول او يا له خپل محرم سره خلوت مباح او روا دي ، خو کله چې دفتنې وېره او ياد شهوت د خوځښت لامل شي ، نو همدا مباح کار هم حرامېږي .

٢ ـ له هغې زړې ښځې او کوچنۍ نجلۍ سره چې اشتها ورته نه راځي ، او دفتنې وېره نه وي ، مصافحه روا ده ، همدا راز که لاس ورکوونکی نارينه ، بوډا او سپين ږيری وي ، او د اشتها او شهوت اور په کې نه وي ، نو د ده لپاره هم له ځوانو او زړو ښځو سره مصافحه روا ده .

په رواياتو کې راځي چې ابوبکر صديق (رض) به له زړو ښځو سره په لاس ستړي مه شي کوله ، او عبدالله ابن زبير (رض) يوې زړې ښځې ته اجوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوله ، چې په ناروغۍ کې به يې د ده پالنه کوله او سربه يې ورته چاپي کاوه .

همدا راز الله (ج) هم زړو ښځو ته د ځينو هغو جامو له اغوستلو څخه رخصت ورکړی دی ، هغه چې ځوانو ته يې دا رخصت نه دی ورکړی .

[والقواعد من النساء اللاتي لايرجون نكاحا فليس عليهن جناح ان يضعن ثيابهن غير متبرجت بزينه] . (۲۹۲)

يعنې او هغه زړې ناستې ښځې چې دواده تمه نلري په دوی هېڅ ګناه نشته چې خپلې جامې وباسي په داسې حال کې چې د خپلې ښکلا ښکاروونکې نه وي .

خوله پورتنيو صورتونو څخه پرته په نورو برخو کې فقها ء د نظر اختلاف لري او ددې لپاره چې حق ته نږدې مسئله روښانه شي ،نو لږه څېړنه په کې ضرورده .

هغه ډله چې د مخ او ورغويو په شمول د ښځې ټول بدن عورت بولي او له (ما ظهر منها)څخه مراد هغه جامې اخلي ،چې پټول يې ممکن نه وي ،لکه چادري ،پړونی ،جامې ياهغه چې دکومې طبعي پېښې له امله يې لکه سخت باداو باران پټول ناشوني وي ، نو حتمي ده چې د دوی په نزد له پرديو سره مصافحه روا نه ده ځکه د دوی په نظر خو لاس ته کتل هم حرام دي او مصافحه خو له کتلو لاسخته ده خو د علامه ډاکټر قرضاوي په وينا د دې نظر خاوندان ډېر کم دي او دصحابه او تابعينو او نور فقهاءو جمهور په دې نظر دي چې له (ماظهر منها) څخه مراد مخ او ورغوی دی .

(۲۹۲) النور : ۲۰ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه نو د لومړي نظر خاوندان د خپلې دعوې لپاره څه دلایل لري ؟ دلته هم زمونږ د څېړنې لوی ماخذ د علامه قرضاوي لیکنه او نظر دی، ډاکټر قرضاوي وايي : رښتیا خبره داده چې ما د دوی د دعوې د ثبوت لپاره د دلایلو د موندلو ډېرکوښښ وکړ خو څه قانع کوونکي دلایل مې ونه موندل خو ډېر قوي دلیل چې دوی پرې استناد کوي ، هغه سدالذریعه یا دفتنې دلارې بندول دي او له شک پرته ویلی شوو چې دا ښه خبره ده ، خو کله چې دشهوت یا دفتنې د رامنځته کېدلو وېره او یا دفتنې نښې او نښانې وي ، خو کله چې د فتنې او شهوت د نشتوالي خبره باوري وي ، نو بیا به د تحریم لپاره څه دلیل وي ؟

ځینې علماء دا دلیل نیسي چې رسول الله (ص) د فتحې په ورځ له ښځو سره په خپل مشهور بیعت کې چې دممتحنه په سورت کې یې یادونه شوې ده له هېڅ یوې ښځې سره لاس نه دی ورکړی ، خو باید وویل شي چې د رسول الله (ص) له خوا د یو کارپرېښودل خو حتمي د هغه کار په حرمت دلیل کېدلی نه شي .رسول الله (ص) کله کله یو کار د دې لپار نه دی کړی چې هغه کار حرام وځینې وخت یې د دې لپاره چې هغه مکروه و ، ځینې وخت د دې لپاره چې هغه کار خلاف اولی (دغوره والي خلاف) و او ځینې وخت یې یوازې د دې لپاره پرېښی چې رغبت او تمایل یې ورته نه کېده لکه د شکونډ د غوښې خوراک ، سره له دې چې (د شوافعو په نزد)خوړل یې روا هم دي نو د بیعت په ورځ له ښځو سره مصافحه نه کول د مصافحې حرمت نه جوتوي ، سره له دې چې په دې بیعت کې د رسول الله (ص) ل خوا له ښځو سره مصافحه نه کول هم اتفاقي خبره نه ده له ام عطیې انصاریې (رض) څخه داسې روایت دی چې دبیعت په ورځ له ښځو سره د رسول الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ص) په مصافحې دلالت کوي او دا د عايشې (رض) له روايت سره مخالف دی ، چې لوړه کوي چې رسول الله (ص) په بيعت کې د هېڅا لاس مسه کړی نه دی.[۲۹۳]

ام عطيه (رضي الله عنها) د بيعت په کيسه کې وايي چې : رسول الله (ص) خپل لاس د کوټې له بهر څخه را اوږد کړ و موږ خپل لاسونه د کوټې له دننه څخه ور اوږده کړل ، بيا يې وفرمايل : ((اللهم اشهد)) يعنې : ای خدايه ته شاهد اوسه))[۲۹۴]

په بخاري کې د حضرت عايشې په پورتني حديث پسې متصل يوبل حديث دی چې امام بخاري يې له ايوب او هغه يې له حفصې د سيرين له لور څخه او هغه يې له ام عطيې څخه روايت کوي ، وايي چې رسول الله (ص) زموږ سره بيعت وکړ نو په موږ يې دا ايت ولوست ((ان لانشركن بالله شياء)) يعنې دا چې له خدای (ج) سره به هېڅ شی شريک نه ګرځوو .

او موږ يې منع کړو له نياحت څخه (پر مړي په لوړ اواز ژړا څخه) خو داسې روايتونه هم شته چې څرګندوي چې رسول الله (ص) له ښځو سره په بيعت کې د مصافحې پرځای نورې لارې کارولي دي لکه په اوبو کې د لاس غوټه کول اوبيا په هماغو اوبو کې د صحابه و ښځو لاسونه غوټه کول .

حافظ ابن کثير وايي چې دا بېلابېل روايات څرګندوي چې رسول الله (ص) په بېلابېل ډول بيعتونه کړي دي په ځينو کې يې لکه عايشه(رض) چې وايي د هيچا لاس نه دی مسه کړی ، ځينو سره يې د پردې ترشا

---

[۲۹۳] بخاري .

[۲۹۴] ابن حبان ، بزاز او طبري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصافحه کړې ده، له ځینو نورو سره په اوبو کې د لاسونو د غوټه کولو په صورت کې او له ځینو نورو سره په مخامخ لاس ورکولو او مصافحې سره او بخاري هم د عایشې روایت ته بېل عنوان او دام عطیې روایت ته بیل عنوان ټاکلی دی .

د پورتنیو روایتونو له نقل څخه هدف دادی ترڅو څرګنده شي چې په بیعت کې له ښځو سره د رسول الله (ص) لاس نه ورکول د علماوو اتفاقي خبره نه ده لکه څرنګه چې ځینې خلک فکرکوي .

ځینې علماء له ښځو سره د مصافحې په نه رواوالي هغه حدیث دلیل نیسي کوم چې طبراني او بیهقي له معقل ابن ایسار (رض) څخه روایت کوي ((که له تاسو څخه دیو تن سر د اوسپنې په ستن سوری شي دا ورته بهتره ده له دې څخه چې هغه ښځه مسه کړي (لاس وروړي) چې ورته روا نه ده))

خو پر دې حدیث د استدلال په هکله علامه قضاوي وایي چې :

۱ : دحدیثو امامانو د دې حدیث پر صحت تصریح نه ده کړې او یوازې د هیتمي او منذري دا وینا چې راویان یې ثقه یا صحیح دي کفایت نه کوي ځکه کېدلی شي چې په سند کې یې انقطاع او یاکوم بل علت وي او همدا لامل دی چې داحادیثو مشهورو کتابونو دلیل نه دی ګرځولی .

۲ : حنفي او مالکي فقهاء وایي چې له قطعي دلیل پرته چې هېڅ شبهه په کې نه وي په بل څه حرمت نه ثابتېږي لکه ایت ، متواتر او مشهور حدیث خو که دکوم حدیث په ثبوت کې شبهه وي لکه احاد احادیث نو له کراهت څخه لوړ حکم نه شي ټاکلی نو دهغه په باره کې موفکر څه دی چې حتی په صحت کې یې شک دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ : که فرض کړو چې دا حدیث صحیح دی او حرمت هم ترې ثابتیږي خو بیا هم د مصافحت حرمت ترې نه ثابتیږي ځکه د ((یمس امراه لاتحل له)) جمله یوازې او یوازې ((له شهوت پرته یو له بل سره د پوستکو دلګیدلو په معنی نه ده لکه څنګه چې په عادي مصافحه یا ستړي مه شي کې وي بلکې د لمس کلمه په قران او حدیث کې د دوه کارو لپاره استعمال شوې ده))

۴ : دا له جنسي یوځای والي (کوروالي) څخه کنایه ده او مشهور صحابي حضرت ابن عباس هم همدا ترې معنی اخستې ده ، د دې ایت په تفسیر [ا ولا مستم النساء] [۲۹۵]

کې وایي لمس ، ملامسه او مس الفاظ چې قران کې راغلی دی دا دجماع کنایه ده .

نور هغه ایتونه هم چې لمس په کې راغلی دا مطلب ښه روښانه کوي لکه د مریمې (ع) پرژبه د الله (ج) دا وینا : [انی یکون لی ولد ولم یمسسنی بشرا] [۲۹۶]

یعنې څنګه به زوی پیدا کړم ، حال دا چې مسه کړې نه یم هیڅ بشر (نه په نکاح نه په زنا سره))

[و ان طلقتمو هن من قبل ان تمسوهن] ....البقره : ۲۳۷ .

یعنې : ((او که طلاقې کړلی تاسې دوی مخکې له دې چې مسه یې کړئ (جماع) ورسره وکړئ)) په حدیث کې هم راځي چې رسول الله (ص) به خپلو بیبیانو ته نږدې کېده خو مسیس نه یعنې جماع کوونکی نه .

---

[۲۹۵] النساء ۴۳

[۲۹۶] آل عمران : ۴۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا له جماع څخه ټيټه معنى هم ورکوي لکه مچکه اخېستل (ښکلول) غاړه ورکول ، لوڅوالى او داسې نور هغه څه چې د جماع لپاره مقدمات او دواعي بلل کېږي .

حاکم وايي : بخاري او مسلم د هغو متفرقو احاديثو په وېستلو (اخراج) اتفاق کړى دى چې په هغوى دليل نيول کېږي چې لمس له جماع څخه راښکته نور حرکات دي))

د ابو هريره دا حديث : ((فاليد زناها اللمس)) يعني لاس چې ده زنا يې لمس ده يا د ابن عباس دا حديث : ((لعلك مسست)) کېدلى شي چې

د حضرت عايشې دا حديث : ((داسې ورځ به کمه وه مګر دا چې رسول الله (ص) به په موږ ټولو (بيبيانو) ګرځېده نو ښکلولو به يې او مسه کولو به يې پرته له جماع څخه او هرکله به چې هغې بي بي ته ورغى چې د نوبت ورځ به يې وه نو له هماغې سره به پاتې شوه))

عبدالله ابن مسعود د (لامستم النساء) په تفسير کې فرمايي : ((دا له جماع څخه کمه درجه دى او په دې کې اودس دى))

حضرت عمر وايي مچکه اخستل (ښکلول) لمس دى نو له دى څخه اودس کوه)) (٢٩٧)

شيخ الاسلام وايي چې څوک چې لمس او مس يوازې د پوستکي يا په بدن د بدن لګولو ته وايي چې شهوت په کې نه وي نو وينا يې کمزورې ده .

نو کله چې د الله (ج) په دې وينا ((اولامستم النساء)) کې لمس څخه هدف لکه څنګه چې ابن عمر او نور وايي ښکلول او په شهوت لاس وروړل وي

(٢٩٧) المستدرک للحاکم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو جوتېږي چې په قران او سنت کې چې هر چېرې دا کلمه راشي نو مراد ترې په شهوت سره لمس دی لکه دالله (ج) دا وينا چې .

[ولا تباشروهن وانتم عاكفون فى المساجد][298]

يعنې : ((مه نږدې کېږئ ښځو ته (په جماع سره)حال دا چې تاسې معتکفان يې په مسجدو کې)) او دا خو ښکاره خبره ده چې اعتکاف کوونکي ته له شهوت پرته مباشرت روا دی او کوم مباشرت چې منع دی هغه خو له شهوت سره ملګرې مباشرت دی .

[لم طلقتموهن من قبل ان تمسوهن][299]

يعنې : ((بيا طلاقې کړلې تاسې دوی مخکې له دې چې مسه يې کړئ))

[لا جناح عليكم ان طلقتموهن مالم تمسوهن] [300]

يعنې : ((نشته هيڅ تکليف پر تاسې که طلاقې کړئ تاسې ښځې تر هغې چې صحيح خلوت موورسره نه وي کړی)) نو له شهوت څخه پرته د ښځې مسه کول خو نه پرې عدت اړوي ، نه مهر ثابتېږي او نه حرمت مصاهرت.

او دا د ټولو علماو اتفاقي مسئله ده .

نو څوک چې د لمس او يا مس له کلمې څخه مراد تش د لاس د پوستکي يو په بل لګول اخلي چې شهوت په کې نه وي نو د قران او عام عرف له ژبې څخه ووت .

او کله چې د ښځې او نارينه د يوځای والي او لمس خبره راځي نو معلومېږي چې له دې څخه په شهوت سره مسه کول هدف دی له دې څېړنې

---

[298] البقرة : ١٨٧ .

[299] الاحزاب : ٤٩ .

[300] البقره : ٢٣٦ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه هدف دادی چې په دې پوه شوو چې کله چې د سړي لخوا ښځې ته د لمس یا مس کلمه استعمالېږي نو هدف یې یوازې د پوستکي لګېدل نه وي، بلکې هدف ترې جماع وي او یا هم د کوروالې مقدمات لکه ښکلول ، یا داسې لاس وروړل چې خوند او مزه ورسره ملګرې وي .

د کتور یوسف قرضاوي زیاتوي : که چېرې رانقل شویو روایاتو ته وګورو نو داسې دلایل به ومومو چې په ډاګه ترې څرګندېږي چې د ښځې او نارینه د لاسونو تش په بل لګېدل او مسه کول چې د شهوت او فتنې وېره نه وي په خپل ذات کې منع نه دي ، بلکې رسول الله (ص) دا کار کړی هم دی او درسول الله (ص) فعل او کړنه شریعت دی ،بلکې ورپسې د اقتدی غوښتنه کوي .

[لقد کان لکم فی رسول الله اسوة حسنه] [٣٠١]

یعنې : ((خامخا په تحقیق سره شته تاسې لره په (کارد) رسول الله (ص) کې اقتدا غوره نېکه))

بخاري په کتاب الاداب کې له حضرت انس بن مالک څخه روایت کوي چې وايي : که چېرې د مدینې د خلکو له وینځو څخه یوې وینځې د رسول الله (ص) لاس نیولی وای نو چېرته یې چې خوښه وه نو هلته به یې بېولې وای)) له انس (رض) څخه د امام احمد او ابن ماجه بل روایت دی چې ((که چېرې د مدینې د خلکو له وینځو څخه یوه وینځه وای او د رسول الله (ص) لاس یې نیولی وای نو خپل لاس به یې ترې تر هغې نه وخوشې کړی تر دې چې هغه ځای ته یې بیولی وای چېرې چې د دې وینځې خوښه وای))

---

[٣٠١] الاحزاب : ٢١ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حافظ په فتح الباري کې وايي چې د دې حديثونو مطلب دا دی چې رسول الله (ص) دومره حليم ، نرم او خاکساره و چې که يوې وينځې هم لـه لاسه نيولی وای او هرچېرى يې بېولی نو رسول الله (ص) بـه تـرې خپـل لاس نـه وخوشې کړی او ورسره به تللی و))

د حديث ظاهري معنی د وينځې په لاس کې د رسول الله (ص) د لاس ورکـول دي او په خبرو کې اصل دا دی چې لـه خبرې څخـه ظـاهره معنـی واخېستل شي مګر دا چې يوه قرينه يا دليل پيدا شي چې لـه اصلي او ظـاهري معنـا څخـه يې وګرځوي دکتـور قرضـاوي وايـي : ((او زه داسـې کومـه قرينـه يـا دليل نه وينم .))

همدا راز حضرت انس (رض) روايت کوي چې رسول الله (ص) د ده (انس) د خاله ام حرام په خوا کې دقيلولې خوب کاوه چې خپـل سر يې د هغې غېـږه کې ايښی و ....))

پورتنيو رواياتو ته په کتنې سره د انسان زړه په دې باوري کېـږي چې فتنـه او شهوت نه وي نو د اړتيا په وخت کې يوازې لمس کول حرام نه دي او کلـه چې د اختلاط لپاره لامل هم پيدا شي لکـه درسول الله (ص) او د ام حرام او ام سليم ترمنځ چې موجود و (ام سليم د رسول الله (ص) د خـادم مـور وه نـو دمخدوم رسول (ص) او خادم او د هغه د کورنۍ تـرمنځ تـګ راتـګ پخـوانی عادت و او د ام سليم (رض) او ام حرام (رض) ورور حرام بن ملحان (رض) لـه رسول الله (ص) سره په بئرمعونه کې شهيد شوی و .)

علامه دکتورقرضاوي د خپلې څېړنې په پای کې ليکي چې کله دفتنې او شهوت وېره نه وي نو دضرورت په وخت کې لاس ورکـول پـروا نـه لـري لکـه له سفر څخه راستنېدلو په وخت کې ، يا کله چې له کوم نږدې خپل سره مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي که څه هم محرم یې نه وي لکه د خاله او ماما لورګانې ، د تره او ترور لورګانې ، د تره او ماما ښځې او یا داسې نور او په ځانګړې ډول کله چې ملاقات یا مخ کېدل له ډېره ځنډه وروسته وي .

یو ځل بیا دوه خبرو ته ګوته نیول ضرور بولم او هغه دا چې مصافحه په هغه وخت کې رواده چې د شهوت او فتنې وېره نه وي خو که له یوې خوا هم د خوند ، شهوت یا فتنې وېره پیدا شوه نو له شک پرته مصافحه حرامه ده .

حتی که دا دوه شرطونه نه وي او د فساد وېره وي نو له خپلو محرمو ښځو سره هم مصافحه روا نده .

دوهم دا چې په مصافحه کې اقتصار یا لنډوالی په کار ده یعنې په کوم ځای کې چې مصافحه روا ده هلته هم باید ډېره ونه شي او د ضرورت تر حده محدوده شي دا به د فساد دلارې د بندولو لپاره هم ښه وي ، له شبهې به هم خلاص وي او د رسول الله (ص) په طریقې به عمل هم وشي ځکه له رسول الله (ص) څخه دا ثابته شوې نه ده چې هغه بې ضرورته پردۍ ښځې ته لاس ورکړی وي .

او دیندا ره مسلمانانو ته په کارده چې که ښځه وي او که نارینه چې مصافحې ته رومبی نه شي خو که ده ته لاس اوږد شو نو دی دې هم لاس ورکړي .

دا دموضوع پای نه دی او نور اجتهاد هم په کې کېدلی شي .

ښځې ته د کتلو مباح عذرونه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅ انسان ته روا ندي چې د خپلې منکوحې او وینځې له عورت څخه پرته دبلې ښځې عورت ته وګوري ، همدا رنګه دې دواړو ته هم روا ندي چې د بل سړي عورت ته وګوري الله (ج) فرمايي : [والذين هم لفروجهم حفظون الاعلى ازواجهم او ماملکت ايمانهم فانهم غير ملومين] [۳۰۲]

يعنې : ((او کوم کسان چې دخپلو شرمګاهو حفاظت کوي مګر له خپلو بيبيانو او يا له خپلو وينځوسره پس پدوی هېڅ الزام نشته .))

خو کله کله داسې راشي چې انسان نا چاره شي چې خپل عورت بل چاته وښيي او په نه ښودلو کې يې ستونزې وي نو لکه چې و مو ويل اسلام يو رښتونی دين دی او ټولې انساني اړتياوې تر نظر لاندې نيسي او له خپل توان او قدرت څخه زيات تکليف چا ته نه ورکوي . : [لايکلف الله نفسا الاوسعها] [۳۰۳]

يعنې : ((الله (ج) تکليف نه ورکوي هېچا ته مګر څومره چې د هغه توان وي)) همدا راز فرمايي : [وماجعل عليکم فی الدين من حرج] [۳۰۴]

يعنې : ((ما ندی ګرځولی پر تاسو په دين کې کوم تکليف .))

همدا راز فرمايي : [يريدالله بکم اليسر ولا يريد بکم العسر] [۳۰۵]

يعنې : ((الله تعالی تاسو ته اسانتياوې غواړي او تاسو ته سختي او تکليف نه غواړي .))

---

[۳۰۲] المومنون : ۴_۵ .

[۳۰۳] البقره : ۲۸۲ .

[۳۰۴] الحج : ۷۸ .

[۳۰۵] البقرة : ۱۸۵ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو انسان ته اجازه ورکوي چې پر هغه د واقع اثر ده دفعې لپاره حتی خپل عورت هم بل ته وښيي او دا اصول فقهي یوه مشهوره قاعده ده چې (المعذورات تبيع المحظورات)

يعنې: عذرونه منع شوي شيان هم مباح ګرځوي.

نو پر هم دی اساس دعذر او ضرورت په وخت کې خپل عورت هم بل چا ته ښودلی شي حتی ځینې وخت د مخ لوڅول پرې حتمي شي لکه:

١. کله ښځه دکومې دعوې په اړه ، د قاضي پر وړاندې ولاړه وي نو مخ به يې هرو مرو لوڅ وي.

٢ .کله چې خپله د قاضي پر وړاندې ګواهي ورکوي نو هم مخ به يې لوڅ وي.

٣.کله چې قاضي خپله پريکړه صاروي نو هم.[٣٠٦]

۴ : د زېږولو په وخت کې دقابلې لپاره روا ده چې د ښځې فرج ته وګوري او که ښځه نه وي نو سپين ږيری او صالح سړی دې دا کار وکړي که سپين ږيری نه وي نو ځوان هم دا کارکولی شي او خپل خاوند تر هر چا غوره دی.

۵ : د بکارت د معلومولو لپاره يوه ښځه د بلې عورت ته کتلی شي.

۶ : د ختني په وخت کې عورت ته کتل روا دي.

٧.داحتقان (کله چې دبره کې دوا اچوي)په دې وخت کې هم.

٨ : نکاح ته د غوښتني په غرض (په خطبه) کې د هغې مخ لاسونو او قدمو ته کتلی شي.[٣٠٧]

---

[٣٠٦] سراج اولوهاج.

[٣٠٧] بخاري مسلم ،فتح الکبير او بدايع الصنايع.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹. کله چې څوك كومه وينځه اخيستل غواړي نو هم كتل ورته روادي .

۱۰. ډاكټر دناروغ دناروغتيا د تشخيص لپاره د هغې د ناروغۍ ځاى ته كتلى شي او ښه داده چې د ښځې درمل ښځه وكړي ا كه ښځه نه وي نو نارينه يې هم كولى شي پدې شرط چې دښځې محرم ورسره وي.(۳۰۸)

داسې نه لكه د اوس وخت ډاكټران چې ښځه ګوښه كوټې ته بوځي او دعمليات خانې په نوم نه محرم ورپرېږدي اونه بل څوك او ښځه هم بې هوښه او څوورځې له ځانه هم خبره نه وي .

۱۱. د تعلم (زده كړې) په وخت كې هم مخ او لاسونه او قدمونه كتلى شي.(۳۰۹)

۱۲ : د معاملې په وخت كې لكه پېرل او پېرودل او د داسې نورو اړتياوو په وخت كې هم .(۳۱۰)

دښځې غږ عورت نه دى :

ځينې خلك تاكيد كوي چې له نامحرمو نارينه وو سره دښځو لپاره غږېدل رواندي او د ښځې اواز هم عورت دى خو كه د اسلام ټولنيز اړخ ته وګورو نو دا دعوه ناسمه ښكاري ځكه اسلام يو اجتماعي دين دى او نارينه او ښځې دواړه ددې ټولنې مهم عنصر بولي، دوى د ژوند په اوږدو كې يو له بل سره خبرو او مفاهمې ته اړ كېږي ا و له يوبل سره چورلټه پرېكون (مقاطعه) ورته ممكنه نده او اسلام هم هر چېرې د انسان اړتياوې پوره په پام كې نيولې دي ،دښځې داواز د حرمت د پلويانو د نظر په هكله د اسلام

---

(۳۰۸)سراج الوهاب او البريقه شرح الطريقه،

(۳۰۹)سراج الوهاج او مغني المحتاج

(۳۱۰)الانصاف او مغني لامحتاج.

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستر معاصر علامه دکتور قرضاوي وايي چې مور کله له دې ډلې څخه و پوښتل چې په کوم دلیل د ښځو اواز عورت بولي ؟ نو هیڅ دلیل ورسره نه وه چې د خپلې دعوې دثبوت لپاره يې وړاندې کړي .

د اسلام په صدر کې له هیچا سره حتی د افکر هم نه چې ګوندې د ښځو اواز دې عورت وي صحابه که هغه به نارینه وو او که ښځینه (رض) د اړتیا په وخت کې په ازادانه ډول یو له بل سره خبرې کولې ،له یو بل څخه به یې د ديني مسایل پوښتل او رسول الله (ص) یو تن هم له پردی ښځې سره له خبرو څخه منع نه کړ په دې هکله دلایل ډېر دي چې ځینې یې دلته هم رانقلوو.

کومې بیبیانې چې درسول الله (ص)په حرم یا په نکاح کې وې نو د نورو عامو مسلمانو بیبیانو په پرتله پر دوی په شرعي احکامو او په ځانګړې ډول د ستراو پردې په هکله یو څه سختي ډېره وه او پر دوی په دې اړه ډېر تاکید شوی و حتی ځینې داسې مسایل هم ووچې دوی ته حرام او نورو ته روا و خوبیا هم الله (ج) مسلمانانو ته اجازه ورکړې وه چې د پردې ترشا ورسره وغږېږي او ترې غوښتنې او پوښتنې وکړي الله (ج) فرمايي : [و اذا سالتموهن ماعاً فاسئلوهن من وراء حجاب] [311]

یعنې : ((او هرکله چې غواړئ له بیبیانو څخه کوم د کار څیز ، نو غواړي يې د پردی ترشاه .))

او حتمي ده چې سوال ځواب غواړي ځکه ډېر وخت به له دوی څخه فتواګانې غوښتل کېدلې نو مبارکو بیبیانو به حتماً ځواب ورکاوه او ډېرو

[311] الاحزاب : ۵۳ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته به يې احاديث بيانول او د احاديثو روايت به يې كاوه .

ډېر وخت به ښځو دنورو صحابه وو پر وړاندې له رسول الله (ص) څخه مسايل پوښتل چې هېڅ هم په دې هكله د تنګسې احساس نه كاوه او نه خو رسول الله (ص) منع كړې دي .

په جامع مسجد كې يوې ښځې د حضرت عمر (رض) نظر رد كړ په داسې حال كې چې هلته ډېر صحابه ناست وو او حضرت عمر (رض) خطبه لوستله خو هېڅ دا كار بد ونه باله حتى تائيد يې كړ او په خپله عمر فاروق (رض) هم وويل چې (عمر خطاشو او دا ښځه حق ته ورسېدله) او ټول خلك له عمر (رض) نه پوه دي .))

په قران كريم د حضرت موسى (ع) او د شيخ كبير (چې ځينې مفسرين يې حضرت شعيب (ع) بولي) د ځوانو لورګانو په كيسه كې فرمايي چې له دې ځوانو پېغلو څخه يوې حضرت موسى (ع) ته وويل ((ان ابى يدعوك ليجزيك اجر ما سقيت لنا)) [۳۱۲]

يعنې :بيشكه زما پلاربولي تا ددې لپاره چې دركړي تاته مزد د اوبووركولو ستا زموږ (پسونوته .)

او موسى (ع) هم له هغوى څخه تر هغولومړى وپوښتل چې هغوى هم مفصل ا و داړتيا تر حده ځواب وركړ .ماخطبكما ،قالتالا نسقى حتى يصدر الرعاء و ابو نا شيخ كبير . [۳۱۳]

---

[۳۱۲] الـ ق صص۲۵ .

[۳۱۳] القصص ۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : څه حال دی ستاسې ،وویل هغو چې مور خپلو (پسونو)ته تر هغې اوبه نه ورکوو تر څو داشپانه بېرته لاړشي اوزمونږ پلار ډېر زوړ دی .
همدا راز په قران عظیم الشان د حضرت سلیمان (ع) او د سبا دملکې (چې ځینې مفسرین یې بلقیس بولي) ترمنځ د خبرو حکایت کوي دبلقیس او دهغې د قوم ترمنځ د شورى پوره جریان یې حکایت کړی دی چې په دې ټولو صورتونو کې له یوبل سره د ځوانو ښځو (دځینو روایاتو له مخې حتی د نبي د لورګانو) دخبرو حکایت شوی دی او دفقهاء وو په اتفاق سره شرع ماقبلنا (پخواني شریعتونه) ترڅو چې زمونږ په شریعت کې څرګند منع شوي نه وي قانون دی .څه چې منع دي په خبر و کې نزاکت ،نرمي ،مسخرې او خوږوالی دی چې د نارینه وو په زړونو اغېزمن لوېږي او خوند ترې اخلي چې په قران کې ورته خضوع ویل شوی دی
[فلا تخضعن بالقول فیطمع الذی فی قلبه مرض] (۳۱۴)
یعنې : ((نو نرمي او نزاکت په خبرو کې مه کوئ چې ناروغان تمه ونه کړي .))
نو په خبرو کې نرمي او اداکاري منع ده ځکه چې شهواني ناروغان ترې هیلې او تمې پیدا کوي. ټولې خبرې منع نه دي او غټ دلیل یې هم د همدې پورتني ایت وروستۍ برخه ده .
((وقلن قولا معروفا))
یعنې : ((او وایئ خبره معقوله)) (۳۱۵)

(۳۱۴)الاحزاب : ۳۲ .
(۳۱۵)الاحزاب : ۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د معاصري دورې يو ستر او مشهور عالم صالح بن فوزان چې سلفو د اصولو لاروی دی او دحجاب او پردې په هکله هم ډېر سخت دريځ لري خو دښځو د غږ او له نامحرمو سره د خبرو په هکله دی هم وايي چې که د فتنې وېره نه وي او په خبرو کې نرمي او زړه راښکونکې لهجه ونه کارول شي او خبرو ته اړتيا پېښه شي نوله پرديو سړيو سره ښځو ته خبرې کول روا دي .[316]

د نرمو او نازکو جامو استعمال :

داسې تنګو جامو استعمال چې له هغې څخه د بدن جوړښت او سکلېټ ښکاره شي ، بدن پورې نښتې وي او دبدن هر غړی بېل ورڅخه پېژندل کېږي ښځو ته روا ندي همدا راز نرمې او نازکې جامې چې ټول بدن ورڅخه ښکاره شي د نارينه وو لپاره هم روانه دي مګر دښځو لپاره دا حرمت سخت دی ، رسول الله (ص) د داسې جامو پر استعمالوونکيو لعنت ويلی دی :

((لعن الله الکاسيات العاريات المميلات المائلات))[317]

يعنې : ((لعنت د خدای (ج) دې پر داسې ښځو وي چې په پټوالي کې هم لوڅې وي چې د نورو ميل ځانته اړوي او خپله نورو ته ميل کوي .))

همدا راز فرمايي : ((د دوزخ له دوه ډلو څخه چې ما هېڅکله ليدلې نه دي يوه ډله هغه ده چې په پټوالي کې هم لوڅې وي او دنورو د زړونو ميلان

---

[316] المراة المسلمة ۱ ټوک : ۳۲۵ مخ .

[317] مسلم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانته را اړوي او خپله د نورو خواته میل کوي هېڅکله به جنت ته داخلې نشي او نه به دجنت بوی هم ومومي که څه هم د جنت بوی په دومره او دومره مسافه کې موندل کېږي)) [۳۱۸]

حضرت عایشه (رضي الله عنها) روایت کوي چې یوه ورځ د هغې خور اسماء (رضي الله عنها) د حضور (ص) خواته راغلله او هغې نرۍ جامې اغوستې وې رسول الله (ص)د هغې په لیدو مخ وګرځاوه او ویې فرمایل : ((ای اسماء کله چې ښځه بلوغ ته ورسېږي نو روانده چې دهغې د جسم کومه برخه ښکاره شي پرته له مخ او لاسو څخه .)) . [۳۱۹]

همدا راز حضرت جریر (رض) له حضرت عایشې (رضي الله عنها) څخه روایت کوي چې دهغې د مېرنې وررور عبدالله ابن طفیل لور حضرت عایشې (رضي الله عنها) ته راغلله رسول (ص) چې کورته تشریف راووړ او هغه یې ولیدله نو مخ یې واړاوه حضرت عایشې (رضي الله عنها) عرض وکړ چې یا رسول الله (ص) دا زما وربره ده هغوی (ص) وفرمایل کله چې ښځه بالغه شي نو روانده چې ښکاره شي ورڅخه مګر مخ او لاسونه))

نو کوم خلک چې ښځو ته نرمې نازکې جامې میني ژوب ، مایو او تنګ پطلون ور اغوندي او بیا د مسلمانۍ دعوه هم کوي حقیقت دا دی چې دا ښاغلی له اسلام څخه لېرې او ناخبره دي .

د ښځو لپاره سینګار اندازه :

[۳۱۸] مسلم .

[۳۱۹] ابوداود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام ښځو ته نه یوازې دا چې د سینګار کولو اجازه ورکړې ده بلکې دې کار ته یې تشویق هم کړی دی الله (ج) پاک او پاکیزه انسان خوښوي فرمایي : [قل من حرم زینة الله التی اخرج لعباده] (۳۲۰)
یعنې : ((و وایه چا حرام کړېدي الله (ج) ښکلا او سینګار هغه چې خپلو بندګانو ته یې پیدا کړېدی .))
رسول الله (ص) به خوشبویې خوښوله او په دې اړه یې امر هم کړی دی .
ښځه باید د خاوند د پام د راښکون لپاره تول کوښښونه وکړي له اسلام څخه وړاندې عربو هم د سینګار عادت درلود چې هغوی به حتی افراط کاوه خو اسلام هغوی له افراط څخه منع کړل ،سینګار او زینت کې باید اسلامي حدود مراعات شي او له افراط او مبالغې څخه باید د ځان ساتنه وشي ځینې ښځې د خپلې ښکلا (DECORATION) زیاتوالي لپاره خپل وزن کموي ،خپل بدن نرم او نازک کړي سپورتونه کوي ، د خپل ځان دجوړولو لپاره د ارایش او میک اپ د کانونو ته ځي د ارایشګر په مخ کې ډېرساعت شیشې ته مخامخ ناسته وي او په تورو زلفو اوښکلي مخ یې ورته ګوتې وهي تردې چې اخر د دواړو د صبر درجه له صفر څخه منفي ته راټیټه شي نو په دوی الله (ج) له قهر او غضب څخه پرته نورڅه دي ؟
داسې دودونه په عربو کې هم وولکه د وېښتانو سره د نورو وېښتانو یو ځای کول ، د غاښونو سوان کول ، د مالوچو په واسطه د مخ پاکول د وروځو وېستل او په مصنوعي توګه دهغوی جوړول ، په ستنو خالونه وهل ، مخ ته مصنوعي رنګونه ورکول ، د غاښونو په منځ کې ګرد سوري جوړول

(۳۲۰) الاعراف : ۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دا هرڅه اسلام حرام وګرځول او اوس خو طب ثابته کړېده چې دا پوډر او مصنوعي کريمونه د انسان روغتيااو پوستکي ته زيان رسوي او د دې لپاره چې دښځو مخ دځو دقيقو لپاره ښکلی وښايي د تل لپاره ورته غونجې پيدا کوي .

د ښکلا ملکه :

خدای (ج) ادم (ع) او دهغه اولاده د ځو ورځو لپاره دنيا ته راولېږل او لارښوونه يې ورته وکړله چې په دې لار ځه او پدی لار مه ځه ، دا حق دی او داباطل دا تکليف دی او دا راحت ، هغوی يې دخپل عبادت او پيژندنې لپاره پيدا کړل . [وماخلقت الجن والانس الاليعبدون] [٣٢١]
يعنې : ((ما ندي پيدا کړي انسانان او پيريان مګر دبنده ګئ او عبادت لپاره))
او ځوټاکلې په شمېر ورځې وخت يې ورکړ چې ښه يې وکړل ښه به مومي او که بد يې وکړل ، دبدو جزا به ګوري نو دانسان له پيدا ايښت څخه هدف د الله (ج) بندګي او ستايل دي نور د دنيا ټول موجودات الله (ج) د انسان دخدمت لپاره پيدا کړل ترڅو دژوند غوښتنې پرې پوره کړي ، او د الله(ج) بندګي په ښه ډول وکړلی شي .
دلته که نارينه ته له ښځې او يا ښځې ته له نارينه ځ څخه فايده او خوند اخېستل روا شوي دي دا خپل ذات کې مهم مقصود نه ، بلکې غرض ته درسېدو يوه وسيله ده خو له بده مرغه چې ځينو خلکو دخپل ژوند اصلي

---

[٣٢١] الذاريات : ٥٦ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هدف او دخپل پيدا ايښت اصلي مقصد هېر کړی دی او په بلې خوا روان دي هغوی د ژوند څو ورځې خوند خپل وروستی هدف وګرځاوه او خپل ټول کوښښونه يې د ماديا تو د ترلاسه راوړلو لپاره په کار واچول ، د شهواتو په جذبه کې داسې راګير شول چې خپل ځان ورځنې هېرشو ځينو ښځو د خپل ژوند اصلي هدف ښايست او ښکلا وګرځوله او دا يې وانګېرله چې هرڅنګه وي بايد انسان ښايسته او ښکلې و اوسي .

په همدې فکر کې ډوب شول ،سوچ او اند ېښنې ورسره ملګرې شوې په ځانګړې ډول له هغو ښځو سره چې د ښکلا د شهرت پيريان يې د خپل ځان د ارامۍ ، سوکالۍ ، سکون او اطمينان ځينې ډک ژوند په سوچ ، فکر ، غم او اند ېښنو بدل کړ ، چې ډېر په کې لېوني او په عصبي ناروغيو اخته شول ،خدای (ج) چې انسان ته کومه ښه ورکړېده هماغه غوره ښکلا ده ، هغه يې لکه د نورو ژويو په څلورو پښو ، ښکرور ، او لکۍ لرونکي ندی پيدا کړی په دنيا کې ټول مخلوقاتو ته ښه کره کتنه وکړئ بيا د انسان ښې ته وګورئ نو خپله به دا الله (ج) د دې وينا مننه د زړه له کومې وکړئ چې فرمايي : [لقد خلقنا الانسان فی احسن تقويم](٣٢٢)

يعنې : ((يقينا موږ پيدا کړی انسان په ښه اندازه سره)) نن په نړۍ کې بې شماره نر او ښځې دا غواړي چې دهغوی بدن دې له هغې پيمانې څخه چې ښايست پېژندونکيو د ښايست لپاره ټاکلې يوه ذره هم کم او ډېرنه وي ،په غير اسلامي هېوادو کې خو که دا کار دود وي نو څه د ګيلې خبره نده

(٣٢٢) التين : ۴ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګیلې او تشویش وړ خبر خو داده چې په اسلامي هېوادو کې اوس دا ناروغي ګڼه شوې ده او له ټولو غټه د افسوس وړ خبره دا ده چې په افغانستان کې یو لوی مشهور تش په نامه ورحاني چې بې شمېره مریدان یې هم درلودل دې کار او په داسې پروګرامونو کې د ګډون د جواز فتوی ورکړېده چې هلته د ټول بدن غړي حتی مخصوص غړي هم اندازه کېږي .

له اسلامي هېوادو ځینې د لویو لویو کورنیو (ځوک چې ځان اشراف او معززین ګڼي) لونې لوېدیځ ته ځي او د ښکلا په نړیوالو مسابقو کې ګډون کوي .

دوی د خپلې کورنۍ زیاته پانګه پخپل زېب او زینت لګوي تردې چې ډېرې کورنۍ د دې لګښت د پوره کولو توان نه لري په دوی کې دا جذبه دې حدته ورسېده چې خپل سرونه هم له خپل ښایست او ښکلا قربانوي .

سید مودودي د داسې ډېرو سرشارو نمونو یادونه کړې ده مثلاً : په ۱۹۳۷ م کال کې د جوسی لاباس مشهورې ایکټرې (فلمي کارکوونکې) د زړه حرکت بند شو او مړه شوه له څېړنو څخه وروسته په ډاګه شوله چې دې قصداً په ځان نهرې تېرولې او داسې درمل به یې خوړل چې وجود یې نرې کړي .))

ماګدا برسیلي چې په ټول هنګري کې په خپلې ښکلا مشهوره وه د نازک بدنۍ د شوق ښکار شوله .

د یوې سندرغاړې لویسازابو وجود د ښکلا پر معیاربرابرنه و او لدې سره تل دا اندېښنه ملګرې وه تر دې چې د تماشه کوونکیو په وړاندې په ستېج را پرېوته او مړه شوه دې خپل وزن په دوه میاشتو کې ۲۰ پونډه کم کړی و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایمولانومي یو اداکارۍ په مصنوعي تدبیر سره خپل ځان دومره کمزوری او نازک کړی و چې : عصبي ناروغي ورته پیدا شوه او دښکلا د ملکې د نوم پرځای یې لیونتون (پاګل خانه) په برخه شوله. دې کار د ډېرو هېوادو په اقتصاد سخته ناوړه اغېزه وکړه .په انګلستان کې ښځې په خپل ډول او سینګار دکال شل میلیونه پونډه لګښت کوي او په امریکا کې دا لګښت یوسلو او پنځه ویشت میلیونو ته رسېږي او په سلو کې نوي (۹۰%) ښځې د سینګار عادت لري .[۳۲۳]

د ښځو لپاره د سرو زرو او ورېښمو استعمال :

اسلام ښځو ته اجازه کړېده چې دخپلې ښکلا لپاره هر روا څیز استعمال کړي ، زر او ورېښم د نارینه وو دښکلا لپاره حرام خو ښځو ته روا دي .

د رسول الله (ص) له وخت راهیسې تر دې ورځې پورې ټول فقهاء په دې متفق دي مګر یوازې شیخ محدث محمد ناصرالدین الباني دی چې د سرو زرو استعمال حتی دښځو لپاره هم روانه ګڼي .....اداب الزفاف فی السنة المطهرة ، محمد ناصر الدین الباني .

مګر سیي خبره داده چې د سرو زرو او ورېښمو استعمال د نارینه وو لپاره حرام او د ښځو لپاره روا دی پدې خبره ډېر دلایل ثبوت شته مثلاً :

ـ له ابو موسی اشعری (رض) څخه روایت دی چې رسول الله (ص) فرمایي :

((حل الذهب و الحریر لاناث امتی و حرم علی ذکورها)) [۳۲۴]

---

[۳۲۳] پرده :سیدابوالاعلی مودودي

[۳۲۴] النسایي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعني : ((حلال دی د سرو زرو او وریښمو استعمال زما د امت ښځو ته او حرام دي نارینه وته یې .))

ـ حضرت عایشه (رضي الله عنها) فرمایي : چې رسول الله (ص) ته نجاشي څه ګاڼه ډالۍ کې ورولېږله او په هغې کې یوه د سرو زرو ګوته وه رسول الله (ص) هغه خپلې لمسۍ (دلور لور) ته ورکړله او ورته یې وفرمایل : (په دې د ځان ښکلا برابره کړه). [۳۲۵]

ـ حضرت علي (رض) فرمایي : (رسول الله (ص) وریښم په ښي لاس او زر په کیڼ لاس کې ونیول او ویې فرمایل : (دا دواړه زما د امت نارینه و وته حرام او ښځو ته حلال دي) [۳۲۶]

ـ حضرت عبدالله بن عمر (رض) وایي یوه ورځ رسول الله (ص) بهر راووت چې په لاس کې یې دوریښمو کپړه وه او په بل لاس کې یې سره زر و او ویې فرمایل : ((دا دواړه زما د امت په نارینه وو حرام او ښځو ته حلال دي)) [۳۲۷]

او داسې نو رګڼ روایتو نه شته چې ښځو ته د وریښمو او سرو زرو د استعمال جواز او نارینه وو ته یې حرمت ثابتوي .

د نارینه او ښځو یو پر بل د سلام حکم:

د سلام په هکله چې څه شرعي حکمونه دي ، هغه د نارینه او ښځو دواړو لپاره دي او په دې اړه د ښځې او نارینه توپیر نه دی شوی لکه څنګه چې

[۳۲۵] فتح الباري .

[۳۲۶] ابوداود ، ابن ماجه ،النسايي او مسند احمد .

[۳۲۷] الطبراني .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور شرعي احکام نارینه او ښځینه دواړو ته مخ دي ، خو هغه احکام چې په یو خاص دلیل سره یې استثنا جوته وي الله (ج) نارینه او ښځو دواړو ته خطاب کوي .

(واذا حییتم بتحیة فحیوا بآحسن منها او ردو ها).[٣٢٨]

یعنې : ((او څوک چې په درناوي سره تاسې ته سلام واچوي نو هغه ته له هغې نه په ښه توګه ځواب ورکړئ یا لږ ترلږه په هماغه ډول .))

نو د پورتني ایت د غوښتنې پر اساس که چېرې یو مسلمان نارینه پر پردۍ ښځه یا کو مه ښځه پر پردي نارینه سلام واچوي ،نو د سلام ځواب ویل پرې واجب دي ،په کار خوداده چې د هغه یا د هغې له الفاظو څخه په ښو او نېکو الفاظو یې ځواب کړي ، که نه لږ تر لږه د سلام ویونکي د الفاظو ، په څېر خو به هرو مرو ځواب ورکوي .

رسول الله (ص) فرمایي : ((والذی نفسي بیده لن تدخلوا الجنة حتی تؤمنوا ولن تؤمنوا حتی تحابوا الا ادلکم علی شئ ان فعلتموه تحاببتم ؟ افشوا السلام بینکم .))[٣٢٩]

یعنې : ((په هغه ذات سوګند چې زما نفس یې په واک کې دی ، هېڅکله به جنت ته دننه نه شئ ، ترڅو چې ایمان راوړئ او تر هغې به مومنان نه شئ تر څو په خپلو کې مینه ونه کړئ ، آیا زه تاسې ته داسې شی در ونه ښیيم چې که ومو کړ ، نو یو له بل سره به مومینه پیدا شي ؟ هغه مو په خپلو منځونو کې سلام اچول دي .))

ډېر نور احادیث شته چې په کې طعام (خوړو) ورکولو ، عاطفې او صله

---

[٣٢٨] النساء۸۶

[٣٢٩] مسلم .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

رحمی او تهجد ته انسان تشویق شوی دی او له دې پرته په صدر د اسلام کې داسې ډېرې بېلګې شته دي چې ځرګندوي چې په هغه وخت کې ښځو نارینه وو او نارینه وو ښځو ته سلام اچاوه لکه :

د رسول الله (ص) د تره لور ام هاني وايي : د فتحې په کال د رسول الله (ص) خواته ورغللم خو هغه مې د غسل کولو په حال کې وموند او د هغه (ص) لور فاطمې هغې ته پرده جوړه کړې وه نو ما ورته سلام واچاوه ، هغه (ص) وویل : دا څوک ده ؟ نو ما ورته وویل زه ام هاني د ابوطالب لور یم نو ويې فرمایل : ستړې مه شې ای ام هاني)) .

باید وویل شي چې ام هانئ د رسول الله (ص) محرمه نه وه. امام بخاري د ښځو او نارینه وو پر یوبل د سلام د اچولو په اړه په خپل تصنیف (بخاري شریف) کې د (باب تسلیم الرجل علی النساء والنساء علی الرجال) ترعنوان لاندې یو مستقل باب لیکلی دی چې دا دوه حدیثه په کې دي او دواړه د دا ډول سلام پر روا والي دلالت کوي .

۱_ حضرت سهل (رض) وايي موږ سره څه زړې ښځې وې چې .... نو کله به مو چې د جمعې لمونځ وکړ نو را وبه ګرځېدو او په دوی به مو سلام واچاوه ، نو دوی به (دا خواړه موږ) ته راوړاندې کړل .

۲_ د عایشې (رض) حدیث دی ، هغه وايي چې رسول الله (ص) راته وفرمایل چې ((ای عایشې ؟ دا جبریل دی او په تا سلام وايي ما وویل وعلیکم السلام ورحمة الله .))

دکتور قرضاوي د دې اعتراض په ځواب کې چې جبریل خو انسان نه ، بلکې پرښته ده وايي چې جبریل به ډېرځله د سړي په شکل ښکاره کېده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت اسماء د یزید لور روایت کوي چې رسول الله (ص) زموږ ښځو پر یوې ډلې تېر شو اوموږ ته یې سلام واچاوه.[۳۳۰]

امام احمد په خپل مسند کې وایي چې ترمذي هم داروایت حسن ګڼلی دی چې : ((کله چې سعد ابن معاذ یمن ته لاړ نو د خولان یوه ښځه چې زامن یې ورسره وو او .... نو پاڅېده او معاذ ته یې سلام واچاوه .))

حضرت عمر فاروق (رض) د ځینو مېرمنو څنګ ته ورغی او سلام یې ورته واچاوه او ویې ویل : زه تاسو ته د خدای (ج) د رسول الله (ص) استازی (رسول) یم ....))

حافظ ابوبکر ابن ابی شیبه په خپل تصنیف کې پر ښځو د صحابه وود سلام په هکله احادیث رانقلوي، چې یو په کې د اسماء پورتنی حدیث دی او بل هغه حدیث چې امام احمد په خپل مسند ، هیتمي په مجتمع الزوائد او طبراني هم له جریر نه روایت کړی دی ((رسول الله (ص) د ښځو پر یوې ډلې تېر شو او سلام یې ورته واچاوه)) مجاهد روایت کوي چې ابن عمر (رض) د یوې ښځې په څنګ کې تېر شو ، نو دې ښځې ته یې سلام واچاوه ، همدا راز لیکي حضرت عمر (رض) په یوې ډلې ښځو تېر شو او ښځو ته یې سلام واچاوه .

ابن عون وایي چې محمد ابن سیرین ته مې وویل چې ایا پرښځو سلام واچوم؟ هغه راته وویل چې : ((فکر کوم پروا نه لري .))

عبیدالله وایي چې عمرو ابن میمون به ښځو او کوچنیانو ته سلام اچاوه .

---

[۳۳۰] ابوداود باب الاداب، ترمذي باب الاستیذان ، ابن ماجه باب الادب ، دارمي باب فی السلام علی النساء .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمرو بن عثمان وايي چې ما موسی بن طلحه ولید چې پر یوې ډلې ناستو ښځو تېر شو او دوی ته یې سلام واچاوه، حکم وایي چې شریح به هر چاته سلام اچاوه ما ورته وویل ښځو ته هم ؟ هغه وویل هرچاته .

نو پورتني دلایل په ډاګه څرګندوي ، چې د ښځو او نارینه وو یوبل ته سلام اچول روا دي او پدې هکله ډېر زیات تشدد او سختي د شریعت له روح سره سمون نه خوري او په صحابه وو، تابعینو او فقهاوو کې به هېڅوک هم داسې پیدا نه شي ، چې په مطلق ډول نارینه ووته د ښځو یا ښځو ته د نارینه وو له خوا سلام ناروا او یابیخي حرام وبولي لکه څنګه چې د نن زمانې ځینې خلک فکر کوي .

خو ډېر عالمان دا کار دفتنې په شتوالي او نه شتوالي پورې اړوند بولي ، یعني که چېرې سلام ویونکی او سلام اخستونکی ، له فتنې څخه په امن وي ، نو سلام روا او که نه نو چپوالی غوره دی .

مهلب او حلیمي وایي چې : که چېرې څوک باوري وي او دشهوت او فتنې وېره نه وي نو دښځو او په ښځو دسلام کول روا دي او که نه نو جایز نه دي .

د کوفې فقهاء چې لوی امام او د مذهبونو پیشوا امام ابو حنیفه (رح) او ملګري یې هم په کې شامل دي ، وایي چې ښځې به له خپل محرم نه پرته نورو نارینه وو ته په سلام کې لومړی وړاندې کېږي نه .

د پورتنیو اقوالو ډېره برخه د فتاوي المراة المسلمة څخه رانقل شوې ده .

امام مالک وایي چې د فساد د لارې د مخنیوي لپاره دې د ځوانې او زړې ښځو تر منځ توپیر وي ، یعنې په ځوانې ښځې او ځوان سړي دې د سړي او ښځې له خوا سلام نه اچول کېږي او په زوړ باندې روا دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځیني بیا وایي چې له ځوانۍ سره ښکلا او ښایست هم ضرور دی ، یعنې که ځوانه نجلۍ بدرنګه هم وي سلام ورته روا دی .

ابن عیینه له ابي ذر څخه روایت کوي چې وایي : ما له عطا څخه په ښځو د سلام په هکله وپوښتل هغه راته وویل چې که ښځه ځوانه وي نو نه .

دکتور قرضاوي وایي چې د ښځو او نارینه وو یوبل ته د سلام منع کوونکي غټ دلیل دفتنې شتوالی ښیي چې باید هر مسلمان ترې ځان وساتي خو دا د هرچاخپل وجدان او ضمیر پورې اړه لري او که اسلامي مصادرو ته وګورو نو وینو چې ډېر صحابه ، تابعین ، فقهاء او امامان په دې اړه څه باک نه ویني اویوبل مخ ته د دواړو جنسونو له خوا سلام روا دی او په ځانګړي ډول کله چې مخامخ کېدل د کومې اړتیا له مخې وي لکه ډاکټر ته ورتلل ، په زده کړه کې ، او یا د دوی ترمنځ څه دوستي او صله وي ، او یا استاد په ټولګي کې زده کوونکیو ته یا زده کوونکي استاد ته سلام اچوي ، دا ټول روا دي .

داسې نه چې انجونې او هلکان دې په لارو او کوڅو کې یوبل ته مخ کېږي چې نه ورسره پېژني ، نه یې محرم وي ، نه دخبرو لپاره څه ربښتونې اړتیا وي او دوی دې یوبل ته سلامونه اچوي او یا دې په لیکنو کې دعشقي خبرو او سلامونو ډالۍ ورلېږي .

ښځه په سفر کې :

اسلام ټولې هغه لارې بندول غواړي کومې چې دفساد خوا ته تللې دي ، او یا ترې دفساد خطر وي ، نو له همدې کبله نه غواړي ، چې ښځه دې په تنها

(c) ketabton.com: The Digital Library

صورت له خپل محرم څخه پرته سفر ته ووزي هغه خو يې له منع نه کړله ، خو له دې څخه يې هرومرو منع کړله چې هغه دې تنها يا له پرديو سره په مودو مودو کور ځينې بهر وخت تېروي .

رسول الله (ص) فرمايي : ((لايحل لامراة تؤمن بالله واليوم الاخر تسافر مسيرة يوم وليلة الامع ذي محرم عليها))[٣٣١]

يعني : ((نه دي روا هېڅ ښځو ته چې په الله (ج) او د اخرت پر ورځ ايمان لري چې د يوې شپې او ورځې په مسافه کې سفروکړي ، خو له خپل محرم سره .))

همدا راز فرمايي : ((لايخلو رجل بامراة الاومعها ذو محرم ولاتسافر المراة الامع ذي محرم فقال له رجل : يا رسول الله ان امر اتي خرجت حاجة واني اكتتبت في غزوة كذا وكذا قال : انطلق فليحجج مع امراتک))[٣٣٢]

يعني : ((هېڅ نارينه دې له هېڅ يوې ښځې سره په ګوښه کې ليدل نه کوي ، ترڅو چې د هغې محرم نه وي او هېڅ ښځه دې سفر نه کوي ترڅو يې چې محرم ملګرى نه وي. يو سړي عرض وکړ ، چې زما ښځه حج ته تلونکې ده ، او زما نوم په فلانى او فلانى غزوه کې تلونکيو کسانو کې ثبت دى . رسول الله (ص) ورته وفرمايل وګرځه او له خپلې ښځې سره حج ته ولاړ شه .))

په ځينو رواياتو کې ښځه له يوې شپې او ورځې يوازې سفر څخه منع شوې ده په ځينو کې له دوه شپو او ورځو او په ځينو کې د درې شپو و ورځو يادونه شوېده خو دا اختلاف لکه چې سيد مودودي (رح) وايي دا روايتونه

---

[٣٣١] متفق عليه .

[٣٣٢] متفق عليه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خپل اعتبار څخه نه غورځوي ، ځکه چې په بېلابېلو ځايونو کې چې څنګه موضوع د رسول الله (ص) مخ ته راغلې ده د هماغې په لحاظ يې حکم کړی دی ، يعنې يوې ښځې به يوه شپه او ورځ سفر کاوه رسول الله (ص) به منع کړله بلې به دوه شپې اورځې اوبلې به درې شپې او ورځې سفر کاوه هغوی (ص) به منع کړله.[۳۳۳]

خو اصل خبره داده چې هېڅ ښځه دې له محرم څخه پرته سفر نه کوي ، مګر نن صبا خو په کلونو کلونو په تنها ځان لوېديځ او نورو اروپايي عياشو ، عياشو هېوادونو ته په داسې ډاډه زړه سفر کوي چې حتی د ګناه تصور هم نه کوي .

د ښځو تلل حمام ته :

دښځو لپاره حمام ته تلل بې عذره روا ندي ځکه چې دا د فتنې او فساد ستر مرکز دی او کله که سخت عذر پيدا شو لکه حايضې ، نفاسې ،يا بلې ناروغۍ ته بيا ورته په حمام کې غسل روا دی .

له حضرت عايشې (رض) څخه روايت دی چې رسول الله (ص)نارينه او ښځينه دواړه حمام ته له تللو څخه منع کړي وو بيا يې نارينه و ته اجازه وکړه چې په پرتوګ کې دننه (له پرتوګ سره) ورننوځي .[۳۳۴]

---

[۳۳۳] تفهيم القران .

[۳۳۴] ابو داود او ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

((هره ښځه چې د خاوند له کوره پرته بل چېرته جامې وباسي نو د دې او د الله (ج) ترمنځ پرده يې څيرې کړله .)) (۳۳۵)

يعني : ((د الله (ج) او د دې ترمنځ چې کومه د حيا پرده وه هغه يې څيرې کړله او د خپلې پوره بې حيايۍ اظهار يې وکړ .

حضرت جابر(رض) روايت کوي چې رسول الله (ص)فرمايي : ((من کان يوءمن بالله واليوم الاخر فلايدخلن حليلته الحمام لامن عذر .)). (۳۳۶)

يعني : ((څوک چې په الله (ج) او دقيامت په ورځ ايمان لري نو د هغه حلاله (ښځه) دې حمام ته نه ننوزي مګر دعذر له لامله .))

حضرت عبدالله (رض) روايت کوي چې رسول الله (ص) فرمايي : ((انها ستفتح لکم الارض العجم و ستجدون فيها بيوتا يقال لها الحمامات فلايدخلها الرجال الا بالازار ومنعواالنساء الا مريضة او نفساء)) (۳۳۷)

يعني : ((ژر دی چې فتحه به شي تاسو ته ځمکې د عجمو او ژر دی چې بيا به مومئ په دوی کې کورونه (کوټې) چې هغې ته به حمامونه ويل کېږي نو نه دې ننوزي ورته نارينه مګر له پرتوګ سره او منع کړئ ورڅخه ښځې مګر ناروغې او يانفاسې .))

نو داسې ډېر روايتونه شته چې د نارينه وو لپاره حمام ته د تللو جواز ثابتوي او هغه هم له پرتوګ سره او دښځو لپاره يې حرمت ثابتوي او د الله (ج) لعنت په حمام ته تلونکيو ښځو دی چې بې له عذره ورځي .))

---

(۳۳۵)ابوداود ،ترمذي ،ابن ماج او مسند احمد .

(۳۳۶)نسايي او نيل الاوطار .

(۳۳۷)ابوداود او ابن ماجه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قبرونو زیارت ته د ښځو د تللو حکم :

یوه هم د نن او پرون د مسلمانانو ترمنځ له اختلاف څخه ډکه مسئله هدیروته دښځو د تللو مسئله ده. پدې کې هیڅ شک نشته چې دواړو خواوو (منونکیو او نه منونکیو) په دې اړوندله پوره بې انصافۍ، افراط او تفریط څخه کار اخیستی دی، ځینو خلکو هدیرو ته تلونکیوته مشرکان او بدعتیان وویل، بعضو ډلو بیا د دې کار منع کوونکیو ته کافران، وهابیان او .... وویل.

پدې اړوند رانقل شویو روایتونو ته که وګورو نو داسې جوتیږي چې قبرونو ته د ښحو ورتلل که ډیر شي نو مکروه ده او که کم وي مثلاً په کال یا دوه کالو کې یو ځل ورتلل نو بیا روا دي، که چیرې قبرونو ته تلل د دې غم زیاتوي ، دا هلته چیغې او فریاد کوي نو د داسې ښځو تلل قبرونو ته په اتفاق سره حرام دي، رسول الله (ص) فرمایي : ((د الله (ج) لعنت دې وي د قبرونو پر ډیر زیارت کوونکیو ښځو .)) [۳۳۸]

سید محمد عابدین الحسیني د ابن ملک په حواله وایي چې د مبالغې صیغه پدې دلالت کوي چې که د چا قبرونو ته تلل کم وي نو په لعنت کې شامل نه دي او د رسول الله (ص) زیارت ورڅخه مستثنی دی)) [۳۳۹]

هغه څوک چې د ښځو تلل قبرونو ته روا ګڼي دلیل یې دا دی چې حضرت عایشې (رض) له رسول الله (ص) نه وپوښتل : کله چې د قبرونو زیارت کوم

---

[۳۳۸] ترمذي .

[۳۳۹] البریقه شرح الطریقه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو څه ووایم ؟ هغوی (ص) ځواب ورکړ چې داسې و وایې : ((السلام علی اهل الدیار من المؤمنین والمؤمنات ورحم الله المتقدمین منا والمتاخرین و انا ان شاالله بکم لاحقون .)) [۳۴۰]

یعنې : سلام دې وي پر اهل ددې ځای له نارینه مؤمنانو اوښځو مؤمنانو څخه الله (ج) دې زموږ پر مخکینیو او وروستنیو ټولو رحم وکړي ، او موږ که د الله (ج) رضاوي تاسو پسې درتلونکي یو .

نو له دې حدیث څخه څرګندیږي چې د ښځو تګ قبرونو ته روا دی ځکه که روانه وای نو رسوالله (ص) به عایشه (رضي الله عنها) منع کړې وه چې ستاسو تلل قبرونو ته له سره روا ندي نو د کومې وینا په هکله پوښتنې کوي .

بل دا چې رسول الله (ص) فرمایي : ((کنت نهیتکم عن زیارة القبور الافزروها)). [۳۴۱]

یعنې : ((ما تاسې د قبرونو له زیارت څخه منع کړي وئ خبرې اوسئ د هغو زیارت کوئ او کوم کسان چې قبرونو ته د ښځو تلل حرام ګڼي دلیل یې هغه حدیث دی چې موږ وړاندې بیان کړ ځکه چې په هغه کې دقبرونو زیارت کوونکیو ښځو ته د الله (ج) د لعنت تهدید شوی دی .))

عراقي وایي : ((ښځې په دې رخصت کې داخلې ندي چې رسول الله (ص) وفرمایل : (الافزروها) .))

په تاتار خانیه کې وایي : قبرونو ته د ښځو دتللو د جواز په هکله مه پوښته پدې هکله وپوښته چې په دې تللو کې په څومره لعنت اخته کیږي .

---

[۳۴۰] مسلم او مشکوة .

[۳۴۱] رواه مسلم و اصحاب السنن الا الترمذي، مشکوة .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوه شه کله چې ښځه د وتلو هوډ وکړي نو د الله (ج) او د ملایکو په لعنت کې ګیره شي ، او کله چې قبر ته ورشي نو د مړي روح پرې لعنت وایي، او کله چې بېرته راستنه شي نو دالله (ج) پر لعنت اخته شي .
نو د دې او داسې نورو روایتونو له جمع کولو څخه دا نتیجه لاس ته راځي ، چې هره چې ښځه قبرونو ته کمه کمه ځي ، دودیزې ټوټکې نه کوي ، مړي له الله (ج) سره نه شریکوي اود زیارت کولو طریقه وپېژني نو داسې ښځې ته د عبرت لپاره هم ورتګ روا دی .
او کومه ښځه چې ډېره ډېره ځي هلته ژاړي ، چیغې او فریادونه کوي ، مالګې څټي د قبر جاروګاني پر مخ او ځان وهي ، له قبر څخه طواف کوي ، جنډې پر ځان وهي په ټوټو کې غوټې اچوي او داسې نورې سل نخرې کوي نو دلته ښځې خو پرېږده چې نارینه وو ته هم تګ حرام دی .
خونن سبا چې دقبرونو زیارت کومه بڼه غوره کړېده ،فکر کوم چې هېڅوك به په دې ډول د ښځو قبرونو ته تلل روانه ګڼي ځکه چې ډېر تفصیل ته ضرورت نشته ده هر چا په خپلو سترګو لیدلي دي داسې سینګار چې هلته کېږي، داسې فحاشي چې په ځینو ځایونوکې د باباګانو په روضوکې کېږي هر چاته جوته ده نن سبا خو د قبرونو زیارت یوه تفرېحي بڼه غوره کړېده اوس هلته عبرت نه، بلکې عیاشي ده ،هلته ثواب نشته ګناه ده ، نن صبا خو دباباګانو دربارونه د عاشق او معشوقې د وصال او ذوق جمال یواځېنۍ مرجع ګڼلی شي .
دېته به څوك روا څه چې حتی مباح هم ووایي .
د ښځو تلل خو قبرونو ته په صحیح طریقه روا دي مګر دې خلکو په خپل ځان پخپله حرام ګرځولي دي ، دا دهر اسلامي حکومت فریضه ده چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې ناوړه اعمالو مخ ونيسي او له پاکو روضو څخه دفحاشۍ د مرکز د جوړولو مخه ونيسي او هېڅ ښځې ته اجازه ورنکړي چې په غير شرعي تو ګه قبرو ته ورشي خصوصاً د هغو وګړيو مخنيوی وکړي چې له سلګونو کيلو مترو واټنو څخه ورته راځي .

ځان تشبيه کول :

الله (ج) چې انسان ته کومه بڼه ورکړې ده دا دهغه له فطرت سره سمه ده، پدې کې کنجکاوی اوځانته بله بڼه ورکول د فطرف خلاف دي، په همدې اساس نه نارينه ته روا دي او نه ښځې ته چې له يوبل سره په اغوستن کې ، په وينا کې، په تللو کې ، د غړيو په جوړښت کې سيالي او مشابهت (ورته والی) وکړي .

ابن عباس(رض) فرمايي چې : ((لعن النبي المتشابهات من النساء بالرجال والمتشبهين من الرجال بالنساء)) [٣٤٢]

يعنې : ((لعنت ويلی دی نبي (ص) پر هغوځان تشبيه کوونکيو ښځو له سړيو سره او په تشبيه کوونکيو سړيو له ښځو سره))

همدا راز روايت دی چې : ((لعن رسول الله (ص) المخنثين من الرجال والمترجلات من النساء)) [٣٤٣]

يعنې : ((رسول الله (ص) لعنت ويلی دی له ځان څخه پرښځه جوړونکيو

---

[٣٤٢] بخاري .

[٣٤٣] رياض الصالحين .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(هجړا) سړيو او له ځان څخه پر نارينه جوړوونکيو ښځو .))

حضرت ابو هريرة (رض) فرمايي : ((لعن رسول الله (ص) الرجال يلبس لبسة المراة ، والمراة تلبس لبسة الرجل .))[٣٤٤]

يعني : ((لعنت ويلی دی د خدای (ج) رسول (ص) پر هغه سړي چې د ښځو جامې اغوندي او په هغې ښځې باندي چې د نارينه ووجامې اغوندي.))

دفقهې اوحديثو په يو مشهور کتاب کې ليکي چې له ښځې سره دنارينه ځان تشبيه کول او له نارينه سره دښځې ځان تشبيه کول دواړه حرام دي .[٣٤٥] يو عالم وايي :که چېرې داسې څوك و (ښځه وه او که نارينه چې له خپل مخالف جنس سره يې مشابهت کاوه او په ټولنه د هغې ضررونه پر ېوتل او له ملك څخه په بهر شړلو (تبعيد)کې يې ګڼه وه او هغه له خپل خوی او عادت څخه نه اوښت نو له ملك څخه يې هم شړلی شي.[٣٤٦]

د ښځې په لاس ذبحه (حلاله) :

يوه بله غلطه انګېرنه چې زموږ له ملت سره پيدا شوې ده هغه دا چې د ښځو په لاس ذبحه صحيح نه ګڼي اود دوی په نظر که کومه ښځه هر ژوی حلال کړي نو د هغه غوښه خوړل حرام دي نو په همدې بنا موږ ليدلي نه دي چې ښځې چېرته کوم څاروی څه چې حتی يوه چرګه حلاله کړې وي که څه هم ژوی مړ کېږي مګر دا بالکل غلطه مفکوره ده ، د ښځې د لاس ذبحه

(٣٤٤) رياض الصالحين .
(٣٤٥) نيل الاوطار
(٣٤٦) اللعباس و الزينة فی الشريعة الاسلامية \ محمدعبد العزيزعمرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې ده لکه د نارينه . حتى د کافر په لاس حلاله چې اسماني کتاب ولري هم صحېح ده .

سيد محمد عابدين الحسيني ليکي : دماشوم، ليوني اوښځې ټولو حلاله صحېح ده ، کله چې په تسبېح او تسميې او دحلالې په طريقه پوهه شي يعنې کله چې پدې پوه شي چې کوم ځای غوڅېږي او دغوڅولو په وخت کې بايد څه ووايي : د احنافو د مذهب دفقهې په مشهور کتاب (هدايه) کې يې هم همدا شرطونه ښودلي دي او که په دې شرطونو پوه نشي نو بيا خو دښځو څه چې دنارينه وو حلاله هم صحېح نه ده ځکه چې همدا شرطونه په کې مهم دي چې انسان بايد څه ووايي او کوم ځای غوڅ شي.

حضرت کعب ابن مالک (رض) روايت کوي چې يوې ښځې په تيږه ګډه حلاله کړله نو رسوال الله (ص) څخه وپوښتل شو چې غوښه يې حلاله ده که نه ؟ رسول الله (ص) ورته وفرمايل چې (هو حلاله ده). [٣٤٧]

---

[٣٤٧] بخاري او ابن ماجه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولنيز عبادات

الف : په جماعت سره د ښځې لمونځ :

که کومه ښځه لمونځ په جماعت سره ادا کول غواړي نو اسلام يې جومات ته له راتللو څخه نه منع کوي او که جومات ته رانشي نو کور کې يې هم ورته لمونځ روا کړ، بلکې دا يې ورته غوره ګڼلې دی ام حميد ساعد يې (رضي الله عنها) عرض وکړ چې يا رسول الله (ص) زه په تاپسې د لمانځه کولو ډېره مينه لرم ،رسول الله (ص) ځواب ورکړ ستا لمونځ د کور په ګوښه کې له کوټې څخه غوره دی او په کوټې کې ستا لمونځ له دې څخه غوره دی چې د کور په دالان کې يې وکړې او ستا د کور په دالان کې لمونځ له دې غوره دی چې ته يې د خپلې محلې په جومات کې وکړې او ستالمونځ د محلې په جومات کې له دېنه غوره دی چې ته يې په جامع جومات کې وکړې.[۳۴۸]

ښايي د دې سبب هماغه وي کوم چې علامه مودودي فرمايي : هغه دا چې پر ښځې په مياشت کې څو ورځې داسې (حيض) وي چې هغوی پکې د مجبوريت له امله لمونځ نشي کولی او په دې ترتيب به هغه خبره افشا او رسوا شي کومه چې ښځې يې ښکارول نه غواړي او په ښکارولو يې شرمېږي حتی د پلار او ورور په مخ کې هم نو شارع وايي : تاسې داسې

---

[۳۴۸] مسند احمد او طبراني .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای کې ځان په لمانځه عادت کړئ چې که د څه مجبوریت په وخت کې لمونځ هم ونکړئ نو چاته معلوم نشئ او پدې ترتیب به دیوې حیا دارې ښځې شرم خوندي وساتل شي .

مګر دا صرف هدایت دی حکم نه دی موږ وینو چې ښځو په صدر د اسلام کې په جماعت سره لمانځه کې ګډون کړی دی ، خپله یې د ښځو امامتي کړېده .

رسول الله (ص) ورقه بنت عبدالله ته اجازه کړې وه چې د ښځو امامتي وکړي .(۳۴۸)

حضرت عایشې (رضي الله عنها) به دښځو امامتي کوله.(۳۴۹)

رسول الله (ص) وفرمایل چې (د الله (ج) بندګاني د الله تعالی له کورو ځینې مه منع کوئ کله که د چا ښځې جومات ته د تللو اجازه و غوښتله نو منع کوئ یې مه)(۳۵۰)

همدارراز فرمایي : ((لاتمنعوا نساء کم المساجد .)).(۳۵۱)

یعنې : (خپلې ښځې له مسجدو ځینې مه ایساروئ .)

مګر جومات ته د ورتللو په وخت کې باید لاندې ټکو ته پاملرنه وشي .

۱ : د ورځې به جومات ته نه ځي او یوازې په هغو لمونځونو کې به ګډون کوي چې تیاره کې وي لکه ماسخوتن او سحر رسول الله (ص) فرمایي :

((ائذنوا للنساء باللیل الی المساجد .))(۳۵۲)

---

(۳۴۸)ابوداود .

(۳۴۹)دارالقطني او بیهقي .

(۳۵۰)متفق علیه .

(۳۵۱)ابوداود جلد ۱ .

(۳۵۲)ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې ښځو ته د شپې جومات ته د تګ اجازه ورکوئ .
حضرت عايشه (رضي الله عنها) فرمايي : (رسول الله (ص) به د سحر لمونځ په داسې وخت کې کاوه چې ښځې به په خپلو ځادرونو کې پټې پټې بېرته کور ته ستنېدلې نو د تيارې له کبله به دوی نشو اي پېژندلی .)[٣٥٣]
٢ : جومات ته به له ښکلا سره نه راځي ، خوشبويي به نه لګوي، حضرت عايشه(رض) فرمايي : (يوځل رسول الله (ص) په مسجد کې ناست و چې د مزنيه قبيلې يوه ښځه ډېره ښکلې، سينګاره او په ناز او نخرو جومات ته راغلله حضور (ص) د هغې په ليدلو وفرمايل : (ای خلکو خپلې ښځې ايسارې کړئ چې په ناز نخرو او سينګار شوې جومات نه رانشي .)[٣٥٤]
٣ : په وروستنيو صفونو کې به ودرېږي رسول الله (ص) فرمايي : (خير صفوف النساء اخرها و شرها اولها .)[٣٥٥]
يعنې : (د ښځو لپاره غوره او بهتره صفونه وروستي دي ناکاره او بد يې لومړني دي .)
حضرت انس (رض) فرمايي : رسول الله (ص) زموږ کور کې لمونځ وکړ موږ په رسول الله (ص) پسې وروسته ودرېدلو او زما مور ام سليم (رضي الله عنها) زموږ څخه وروسته ودرېدله))[٣٥٦]

---

[٣٥٣]بخاري ، مسلم ، ابوداود او ترمذي .
[٣٥٤]ابن ماجه
[٣٥٥]مسلم ، ابوداود ،ترمذي،نسايي او مسند احمد .
[٣٥٦]بخاري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ : ښځه به په لمانځه کې اواز نه اوچتوي، که چیرې نارینه امام ته څه فتح ورکول غواړي نو سبحان الله یا الله اکبر دې ووایي ، اوښځه دې لاسونو ته پړق ورکړي.[۳۵۷]

حضرت عمر (رض) د ښځو لپاره بېله دروازه جوړه کړې وه.[۳۵۸]

ب : په جنازه کې ګډون :

په جنازه کې ګډون پر مسلمانانو کفایي فرض دی ولې ښځه له دې څخه خلاصه ده ، که پدې هکله رانقل شویو روایتونو ته وګورو نو ښکاري چې په جنازه کې د ښځو ګډون خو جائز دی مګر مکروه دی .

حضرت ام عطیه (رضي الله عنها) روایت کوي چې رسول الله (ص) موږ د جنازې له لمانځه څخه منع کولو مګر دا منع یې په موږ سخته نه کړله.[۳۵۹]

یوه ښځه په جنازه کې ښکاره شوله او حضرت عمر (رض)لږ ورته غصه غوندې شو رسول الله (ص) ورته وفرمایل : ((پرېږده یې عمره .))[۳۶۰]

له دې روایتونو څخه ښکاري چې ښځه په جنازه کې له ګډون څخه منع خو ده مګر دا منع ډېره سخته نه ده او که وغواړي ځوک یې مخه نیولی نشي .

ج : په جمعه او اخترونو کې ګډون :

---

[۳۵۷] صحاح السته او مسند احمد .

[۳۵۸] ابوداوود .

[۳۵۹] بخاري ، ابن ماجه .

[۳۶۰] ابن ماجه او نسایي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول فقها پردې اتفاق لري چې داخترونو د لمانځه وجوب دښځو پر غاړه نشته دی او نه پرې د جمعې په ورځ جماعت ته تلل فرض شوي دي ولې که ښځې وغواړي چې د جمعې په ورځ یا د اختر په ورځ په لمانځه کې ګډون وکړي نو د هغو شرطونو په نظر کې نیولو سره ګډون کولای شي کوم چې وړاندې موږ بیان کړل مګر یو شرط پکې نشته هغه دا چې د ورځې (د جمعې او یا داختر) هم راتللی شي .

حضرت ام عطیه (رضي الله عنها) روایت کوي چې رسول الله (ص) به ځوانې انجونې د کور خاوندانې او حایضې ښځې د اختر لمونځ ته بیولې کومو ښځو به چې لمونځ نه کاوه هغوی به له جماعت څخه بېلې وې او په دعا کې به یې ګډون کاوه.[٣٦١]

ابن عباس (رض) روایت کوي چې رسول الله (ص) به خپلې بیبیانې او لورګانې په اخترونو کې ویستلې.[٣٦٢]

په جومات کې باید د ښځو لپاره د پردې انتظام وشي او بېل ځای ورته وټاکل شي چې هلته نارینه ورنشي او ښځه هر وخت خپل لمونځ په ښه ډول ادا کړي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

د : ښځه په حج کې :

حج دنارینه وو په څېر پر ښځو هم فرض دی او دنارینه وو په څېر مخاطبه ده ښځه د حج په ټولو مناسکو کې د سړي په څېر ده مګر دا چې سر به نه

---

[٣٦١] ترمذي .

[٣٦٢] ابن ماجه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوڅوي ځکه چې سر يې عورت دی ،مخ به لوڅوي ، د تلبيې په وخت کې به اوربې پورته پورته کوي نه ، سعې او رمل (منډه) به نه کوي ، سر به نه خرييي، او که چېرې يې د ډېر سخت بير او بار له کبله حجراسود مسح کولی نشو نو مسح کوي به يې نه ، کله چې ښځه وغواړي حج ته ولاړه شي نو يا به له مېړه يا محرم سره ځي کله که د هغې او د مکې ترمنځ د درې ورځو فاصله وه ، نو تنها ورته سفر روا ندی .

امام شافعي (رح) وايي : ((که نورې ښځې ورسره ملګرې وې او خپل امن او امنيت يې نيولی شو بيا له محرم يا خاوند څخه پرته هم ورته سفر روا دی .))

او کله يې چې محرم (د سفر ملګری) پيدا شي نو خاوند يې له حج څخه ايسارولی نشي ځکه چې مېړه يې د فرض له ادا کولو څخه منع کولی نشي .

مګر که ښځه نفلي حج کوي نو البته د مېړه اجازه ضرور ده لکه نفلي روژه .

محرم به نېک سړی وي کافر، فاسق او منافق به نه وي او که مسافه له د ېنه کمه وه نو تنها هم سفر کولی شي .

او که کومه ښځه له ځان سره مېړه يا محرم حج ته بيايي د هغه کرايه لګښت او نور ټول ضروريات پر همدې ښځې دي .

ه : ښځه په جنګ کې :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام ښځو ته اجازه ورکړېده چې د خپلې عقيدې، ابرو ، ايمان او ناموس څخه دفاع په غرض وسله اوچته کړي .

مګر په فوځ کې داخلول، په اردو کې هغوی ته ځای ورکول ،په کلونو کلونو له کور ځيني جدا کول ، د سرحدونو ساتل ، د ټانګ دپاسه کښېنول، الوتکې ، لوی او غټ توپونه د هغې په لاس ورکول د هغې د طبيعت او فطرت خلاف کړنه ده، لکه نن سبا چې په لوېديځ ، ختيځ او اروپا کې ليدل کېږي .

په صدر د اسلام کې ښځو ډېر جنګي خدمتونه ترسره کړي دي لکه دټپيانو مرهم پټۍ ، تږو ته اوبه ورکول ، مجاهدو ته ډوډۍ پخول د مجاهدو د مرکزو ساتنه .

هغې ته روا دي چې جنګي لباس واغوندي او حتی د بدن مستوره برخه يې هم ښکاره شي ، د رسول الله (ص) خپلو بيبيانو په ډېرو غزواتو کې ګډون کړی دی غازيانو ته به يې اوبه ورکولې ، دټپيانو درملنه به يې کوله ، او پدې وخت کې د حجاب احکام هم نازل شوي وو.[٣٦٣]

دبني مصطلق په غزا کې د حضرت عايشې (رضي الله عنها) ګډون ټولو د سيرت کتابونو روښانه کړی دی ، ام سليم (رضي الله عنها) او دانصارو څو نورو ښځو به په ډېرو غزاګانو کې ګډون کاوه.[٣٦٤]

د احد په غزا کې کله چې ظاهراً مسلمانان له ماتې سره مخ شول نو عايشې (رضي الله عنها) او ام سليم (رضي الله عنها) به د اوبو مشکونه (ژيونه

---

[٣٦٣] بخاري .

[٣٦٤] ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

راچلول او په غازيانو به يې اوبه څښلې دا وخت د عايشې د عمر دوهمه لسيزه ده))[۳۶۵]

حضرت انس (رض) وايي : ((ماليدلې چې دوى پينځې بډوهلې وې او په منډه منډه به تللې او راتللې))[۳۶۶].

د ام سليط (رضي الله عنها) په هکله حضرت عمر (رض) له رسول الله (ص) څخه نقل کوي چې د احد په جنګ کې به چې ما ښي او کيڼ طرف ته کتلې نو ما با ام سليط (رضي الله عنها) ليدله چې زما د ساتنې لپاره به يې توري وهلې .

په دې جنګ کې ربيع بنت معوذ او ورسره نورو ښځو به د ټپيانو ټپونه پټي کول او مدينې ته به يې رسول .))[۳۶۷]

د حنين په غزاکې ام سليم خنجر په لاس ګرځېدله رسول الله (ص) تري وپوښتل چې دا دڅه لپاره ؟ هغې ځواب ورکړ چې که دښمن مخې ته راشي نو ګېډه به يې څيرې کړم .))[۳۶۸]

د حضرت ابوبکر صديق (رض) په خلافت کې د دمشق د فتح کولو لپاره يوه فوځي ډله ولېږلی شوه قوماندان يې خالد بن وليد (رض) و او ابوعبيده بن جراح هم پکې و ډېرو مېرمنو پدې ډله کې برخه .حضرت ام سلمه اسماء بنت يزيدرض يوه زړوره او ايمانداره ښځه وه ،له رسول الله ص يې په

---

(۳۶۵)مسلم .

(۳۶۶)متفق عليه .

(۳۶۷)بخاري .

(۳۶۸)مسلم او حياة الصحابة .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېرو غزواتو کې ګډون کړی وو ، د هجرت په دیارلسم کال د یرموک په غزا کې یې د خېمې په تیر نهه رومیان وژلي وو.(۳۶۹)
د یرموک په غزا کې چې کله خالد بن ولید د جنګ قوماندان وټاکل شو نو مسلماني خویندې یې راوغوښتلې او توري یې په لاس کې ورکړلې او د مسلمانانو د لښکرشاه او خواته یې څوکۍ (پهره) ودرولې ترڅو مسلمانان د شاه له خوا څخه ایسارنشي .
د مسلمانانو او رومیانو په جنګ کې ام حکیم چې لاناوې وه او د ناوېتوب د خوشبو ورمې یې له بدن څخه الوتلې ګډون وکړ او خاوند یې د سترګو په وړاندې شهید شو بالاخره د ناوېتوب لباس یې وویست او د هغې خېمې تیر یې راوویست چې دا پکې ناوې وه ، او اوه کسان یې پرې د جهنم کندې ته ولېږل دا واقعه د هغه پله سره نژدې شوې وه چې نن صبا هم دا پول دام حکیم په نامه یاد یږي.(۳۷۰)
حضرت ام عطیه (رضي الله عنها) روایت کوي : چې ماله رسول الله (ص) سره په اوو غزاګانو کې ګډون کړی دی ، چې بارونه به مې ورته ساتل ، خواړه به مې ورته برابرول ، او دناروغانو پرستاري به مو کوله.(۳۷۱)
امام احمد (رح) روایت کوي ، چې په هغه لښکر کې چې خیبر یې محاصره کړی و ، د مدینې شپږ ښځې شاملې وې ، چې مجاهدینو ته یې خواړه تیارول ، ستوان به یې جوړول ،د ټپیانو په ټپونو به یې پټۍ لګولې ،

---

(۳۶۹) المراة في منظور الاسلام دکتور حسن مونس .
(۳۷۰) الاستیعاب لابن عبدالبر .
(۳۷۱) ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شعرونه به يې زمزمه کول ، د خدای (ج) په لار کې به يې مرسته کوله ، او رسول الله (ص) په غنيمت کې برخه هم ورکړله .

دام عماره نسيبې (رضي الله عنها) د احد په غزا کې وسله په لاس کې وه او دښمن يې پرې واهه تردې چې رسول الله (ص) د هغې په هکله وفرمايل : ((يقيناً چې دهغې موقف او ځای له فلاني او فلاني څخه ډېر غوره دی .))

د رسول الله (ص) په وخت کې صحابه و ښځو دمدينې او حجاز په شاوخوا کې په غزا کې په ګډون بسوالی (اکتفا) نه دی کړې ، بلکې د اروپا وچې ته هم د جهاد لپاره تللې دي او د سمندرونو مزلونه يې هم کړي دي لکه حضرت ام حرام د عباده (رضي الله عنها) ابن صامت مېرمن چې له خپل مېړه سره د قبرص غزا ته تللې وه ، او بيا هملته شهيده او ښخه کړل شوه .

له ټولو څخه عجيبه خو لا دا ده چې په ډېرو ځايونو کې چې ښځې واک ترلاسه کړی دی بيا په دښمن سوبمنې (غالبې) شوې دي مثلاً : وګورئ دقسطلې ملکه ويزابيلا چې پر غرناطه په غلبه کې يې ستر رول لوبولی دی .

کاترين روسي په خپل وخت کې د ځينو قوماندانو په واسطه عثماني ترکانو ته ماتې ورکړله ، د ملکې وکتوريا په وخت کې انګرېزانو د اسلامي هېوادونو په دريمه برخه قبضه وکړله.[۳۷۲]

د ممالېکو په تاريخ کې دشجرة الدرحکمت، سياسي پوهه هوښياري ، بهادري او زړورتيا ، تر چا پټه نه ده وګورئ چې دښمن ته يې څنګه او په څه ډول حکمت ماتې ورکړله .

[۳۷۲] المراة منظور الاسلام دکتور حسن مونس .

(c) ketabton.com: The Digital Library

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځینه ناروغتیاوې

الف : حیض :

تعریف : په هدایه کې وایي چې حیض په لغت کې وتلې وینې ته وایي ، او په بریقه کې لیکي چې حیض په لغت کې بهېدلو ته وایي، او د بېته ځکه حیض وایي چې دې وخت کې وینه بهېږي او پیاوړی همدا نظر دی .
په هدایه کې د حیض پېژندنه داسې کوي :
حیض هغه وینه ده چې د یوې روغې او سالمې ښځې رحم یې شیندي .
د حیض کمه موده درې شپې او درې ورځې یعنې پوره دوه او یا (۷۲) ساعته ده که لدې څخه لږ هم څه کمه وي حیض ندی .
په رسائل ابن عابد کې لیکي چې مثلاً : که چېرې د یکشنبې په ورځ سحر دلمر ختلو په وخت کې په ښځه وینه راغلله او د چهارشنبې په ورځ د صبح صادق په وخت کې وینه بنده شوله نو دا حیض ندې .
د حیض په موده کې مو د ښځو ستونزو ته په تېرو صفحو کې ګوته ونیوله ، د اسلام څخه وړاندې به عربو له حایضې ښځې څخه نفرت کاوه ، د هغوی دبسترې او کاسې برسېره به یې هغوی هم له ځانه څخه جدا کولې او په بده سترګه یې ورته کتلې .
په فارس کې به په حیض کې ښځه ګنده او ناولې ګڼلې شوه ، لېرې د ښتې ته به یې وشړله هلته به یوازې اوسېدله هېڅوک ته اجازه نه وه چې له هغې

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره کښېني یا خبرې ورسره وکړي مرئیانو به ډوډۍ ورته وړله حتی دوی (مرئیانو) به هم پوزې لاسونو او غوږونو ته ټوټه نیوله له دې وېرې چې هسې نه چې په ناڅاپي او ناپامئ کې د حایضې له ښځې سره ولګېږي. د مرګ او ژوند مطلق واک یې د خاوند په لاس کې و.[۳۷۳]

مګر اسلام دا ناوړه دودونه یو مخیيزه له منځ وېوړل او د هغې بايللې حیثیت یې بېرته ورکړ او له هغې سره یې د کوروالي څخه پرته هره لوبه ..... یو ځای ویده کېدل، خوراک، څښاک، کښېناستل او پاڅېدل .... روا کړل، پخپله رسول الله (ص) به دخپلو بيبيانو سره په حیض کې ویده کېده، د پرتوګ له پاسه هره لوبه به یې ورسره کوله او اعلان یې وکړ چې (اصنعوا کل شئ الاالنکاح)[۳۷۴]

یعنې: ((هرڅه کوئ مګر کوروالی))

او په حیض کې چې کوروالی دواړو خواو ته کوم زیان رسوي هغه خو اوس طب په ډاګه کړی دی.

د حیض کمه موده لکه چې وموويل درې شپې او درې ورځې ده رسول الله (ص)فرمايي: ((اقـل الحـیض للجاریـة البکـر والثیـب ثلاثـة ایـام ولیالیها))[۳۷۵]

یعنې: ((د حیض کمه موده پېغلې او کونډې ته درې شپې او درې ورځې ده.))

---

[۳۷۳] المراة فی السلام\ استاد محمود العقاد، الاسلام بلامذاهب\ دکتور مصطفی الشکعه نقل له THE SPIRIT OF ISLAM څخه.

[۳۷۴] صحاح سته مګر بخاري، نیل الاوطار او مشکوه.

[۳۷۵] دار القطني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او وروستۍ موده یې لس ورځې او لس شپې ده .

د حیض په موده کې چې ښځه هر څه سوروالی ، زیړوالی ، یا خړوالی وینې هغه ټول حیض دی .

حیض په وړې نا بالغې انجلۍ او په شنډې ځوانې او په زړې ښځې چې د اولاد له زیږولو څخه نا امیده وي چې تقریباً (۵۵) پنځه پنځوس کالو په شاه او خوا کې وي نه راځي .

حایضه ښځه به لمونځ نه کوي ، روژه به نیسي د لمانځه ګرځونه یې پرې نشته خو دروژې قضا به راوړي او روژه نیول ورته روا ندي د مسافر په څېر هم نده چې نیول یې عظمت او خوړل یې رخصت وګڼل شي .

نه به جومات ته ننوزي نه به د بیت الله طواف کوي نه به د قران تلاوت کوي او نه به مصحف پورته یا مسه کوي ، مګر له پوخ سره .

کومه ښځه چې تاکلې عادت ونلري کله که له لس ورځو څخه وړاندې له وینې ځینې پاکه شوله نو تر څو چې غسل ونکړي کوروالی ورسره روا ندی او که په یوولسمه ورځ هم غسل ونکړي بیا ورته بې له غسله هم کوروالی روا دی .

او کومه ښځه چې په یوولسمه ورځ هم پاکه نه شي نو چې غسل هم ونکړي کوروالی ورسره روا دی، خو ښه نه دی .

او کله که وینه له لسو ورځو څخه زیاته شوه نو غسل دې وکړي او لمونځ به کوي خو د هرلمانځه لپاره په بېل اودس کوي ، ځکه دا ناروغتیا ده ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

روژه به هم نیسي د قرات تلاوت هم کولی شي او کوروالی هم ورته روا دی.[۳۷۶]

ب : نفاس :

تعریف : نفاس له تنفس یا دنفس له وتلو څخه اخېستل شوی ، او په اصطلاح کې هغه وینه ده چې د ولادت (زېږولو) څخه وروسته یې د ښځې رحم شیندي.[۳۷۷]
د نفاس کمه موده شریعت ټاکلې نه ده او وروستۍ موده یې څلویښت (۴۰) شپې او ورځې ده ، او که له دېنه ډېره شوه نو بیا ناروغتیا ده بیا ورته لمونځ، روژه، کوروالی هر څه روا دي.[۳۷۸]
نفاسه ښځه په ټولو احکامو کې د حایضې په څېر ده .

[۳۷۶] درالمختار او حاشیه ابن عابدین .
[۳۷۷] الهدایه .
[۳۷۸] الهدایه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو مسئلې

الف : په ښځه د کوراو خاوند خدمت :

په ښځه د کور او خاوند د خدمت په هکله فقها بېل بېل نظریات لري لکه :

ـ ابن تیمیه وایي : علما پدې هکله اختلاف لري چې ایا د خاوند خدمت پر ښځه لازم دی او که نه ؟ځینې وایي چې د خاوند خدمت په ښځه نشته دی ځکه دنکاح تړون له ښځې څخه دخوند د اخېستلو لپاره دی نه دخدمت لپاره.[۳۸۰]

ـ ځینې وایي : اسان کارونه لکه د کور پاکوالی او خواړه تیارول پرې شته دي .

ـ ځینې وایي : اعتبار رسم او رواج ته دی په عرف کې پېژندل شوي کارونه پرې شته دی .

ـ شیخ ناصر الدین الباني وایي : د کور کاراو د اولاد تربیه پر ښځه لازم دي.[۳۷۹]

ـ په فتاوي بزازیه کې وایي : که ښځې د ډوډئ پخولو یا .... څخه انکار وکړ د څه علت له لامله وي او که له لوړې کورنئ څخه وي نو خاوند دې ورته څوک پیدا کړي چې خدمت ورته وکړي.[۳۸۱]

---

(۳۸۰)فتاوي ابن تیمیه .

(۳۷۹)اداب الزفاف اسنة امطهرة .

(۳۸۱)فتاوي بزازیه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ په بریقه کې وایي : د کور خدمت په ښځه واجب دی که څه هم د لوړې کورنۍ وي لکه پخول جارو کول ، دلوښو او جامو وینځل او که ویې نکړل نو ګنهګاره شوه .
له دې مختلفو وینا ګانو څخه ښکاري چې که چېرته خاوند نېستمن او فقیر و او د کور د کار لپاره یې خدمتګاره نیولای نشوه نو په دې وخت کې دکور کار پر ښځه لازم دی ځکه چې کور خو د خاوند او ښځې ګډ کور دی نارینه یې هم د همدې کور لپاره ګټې او که خاوند شتمن و او وسه یې رسېدله نو د کور کار پرې لازم نه دی او خدمتګاره به ورته نیسي او په کار یې مجبوروولی نشي ، د زیات معلومات لپاره دې زادالعماد د ابن قیم جوزي وکتل شي .

ب : وینځه :

وینځه هغې کافرې ښځې ته ویل کېږي چې په جګړه کې بندي راوستله شي او د هغوی کافر مېړونه په دارالحرب کې موجود وي .
له دغو ښځو سره نکاح هم کېدلای شي او هغه کسان یې هم استعمالولی شي چې د چا ترلاس لاندې وي او نکاح یې له پخواني مېړه سره ماته ده البته که ښځه او خاوند دواړه بندیان راوستل شي نو امام ابوحنیفه (رح) وایي : نکاح یې پاتې ده او دواړه د پخوا په څېر ښځه او خاوند دي .
امام مالک او امام شافعي (رح) وایي : نکاح یې ختمه ده او دواړه له یوبل ځینې بېل دي له اسلام څخه دمخه دا لړۍ ډېره توده وه د وینځو او مرئیانو شمېر نه وو له هغوی سره ظلم کېده ،بې ګناه وهل کېدلې دهغوی څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیثیت نه وو وینځې په زنا مجبورېدلې پدې هکله د ابوجهل او لوی منافق عبدالله بن ابی کارنامې له هېچا پټې ندي اسلام د مرئیتوب او وینځې توب لړئ ختمول غواړي د غلامانو او وینځو ازادونکي ته یې دبې ساري اجرونو وعده ورکړېده ، هغوی سره یې په ښه اخلاقو باندې امر وکړ په دوی له ظلم کولو څخه یې خلک منع کړل او اعلان یې وکړ چې په لوېمارئ ، بد اخلاقی او زنا یې مه مجبوروئ اسلام د دوی په ازادولو سخت حریص دی ، اسلام په مختلفو لارو د دوی ازادولو ته رښتوني ښه ورکړله او مختلفې وسیلې یې په کار واچولې مثلاً : په کفارو (دګناهونو په رژولو) کې لومړی مریئ ازادول دي .

چا به چې مریی ازاد کړ نو رسول الله (ص) به ډېر خوښاوه د هغه قدر به یې کاوه درسول الله (ص) په وخت کې به داسې صحابه ډېرکم لیدل کېدل ، چې هغه به یو یا دوه وینځې یا مرئیان نه و ازاد کړي پدې هکله د حضرت ابوبکر صدیق (رض) او حضرت عثمان (رض) د ژوند تاریخ د لمر په څېر روښانه دی .

ـ اسلام وایي : وینځو سره ښېګړه او ښه ګذاره وکړئ ازادې یې کړئ په نکاح یې واخلئ او هغوی ته تعلیم ، پوهه ورزده کړئ رسول الله (ص) فرمایي :

((ایما رجل کانت عنده ولیدة فعلمها فاحسن تعلیمها و ادبها فاحسن تادیبها ثم اعتقها فله اجران))[٣٨٢]

[٣٨٢] بخاري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ یعنې : هر سړی چې وینځه ولري او هغې ته تعلیم ورکړي ښه ادب پوهه او تهذیب ورزده کړي بیا یې ازاده کړي او واده یې کړي نو هغه لره دوه اجره دي))

ـ د وینځو په هکله ځینې ضروري مسایل چې سید مودودي ورته نغوته کړېده او یادول یې دلته حتمي دي دا دي.[۳۸۳]

۱ : کومې ښځې چې په جګړه کې ونیول شي له هغو سره د هر عسکر لپاره کوروالی روا ندی داسې ښځې دې اسلامي حکومت ته وسپارل شي او دحکومت سیاست چې څه ایجابوي هغسې دې وکړي ، مثلاً که خوشې کوي (ازاده وي) یې او که فدیه (بدل) ورڅخه اخلي که د مسلمانانو له بندیانو سره یې تبادله کوي او که د عسکرو په منځ کې یې وېشي .

۲ : یو عسکر ته یوازې له هغې ښځې سره کوروالی روا دی چې د حکومت له خوا په قانوني توګه د هغه په ملکیت کې داخله شوې وي .

۳ : تر هغې ورسره کوروالی روا ندی ترڅو یې چې میاشتنی عادت تېر شوی نه وي او که حامله وي نو تر هغې چې حمل وزېږوي .

۴ : که هغه د کفر په هرډول کښې وي که اهل کتابه وي او که مشرکه وینځه کېدلای شي .

۵ : وینځه چې د هر چا په برخه ورسېده له هماغه ورڅخه ګټه اخېستلای شي او اولاد یې هم د هماغه سړي د سکه اولاد حیثیت لري .

۶ : کله یې چې اولاد پیدا شي بیا یې خرڅولای نه شي او د مالک له مرګ څخه وروسته ازادېږي .

---

[۳۸۳] تفهیم القران .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷ : کومه وینځه چې بادار یې بل چاته په نکاح ورکړي د هغې له نکاح څخه وروسته هرخدمت پرې کولای شي یواځې کوروالی ورسره نشي کولای .
۸ : حکومت ته دا روا ندي چې یوځل یې چاته وینځه ورکړله بیا یې ورڅخه واخلي لکه خپله منکوحه ښځه .
۹ : یو عسکري قوماندان په موقتي توګه چاته دا اجازه نشي ورکولای چې په بندیانو خپله شهواني او جنسي تنده ماته کړي او یا یې په موقتي ډول پر هغوی وویشي .
۱۰ : د وینځو د ساتلو کوم ټاکلی حد نشته ده مګر مطلب دا ندی چې شتمن خلک دې بې شمېره وینځې واخلي او دعیاشۍ مرکز دې جوړ کړي .

د ښځو نبوت :

د ښځو د نبوت په هکله علما درې ډلې دي یوه ډله د ښځو نبوت بالکل نه مني بله ډله چپ پاتې دي او بله ډله وایي چې په ښځو کې نبیانې تېرې شوې دي خو جمهور علماء د ښځو له نبوت سره مخالف دي څوک چې د ښځو له نبوت څخه انکار کوي بنیادي دلیل دا ایت نیسي] وما ارسلنا قبلک الارجالانوحی الیهم [(۳۸۴)
یعنې : ((او موږ مخکې له تا څخه نه دي لېږلي مګر نارینه چې موږ هغوی ته وحی کوله .))
دوی وایي چې پدې ایت کې د رسالت لپاره نارینه یاد شوی دی یعنې پدې ایت کې الله (ج) فرمایي چې مانه دي لېږلي رسولان مګر په نارینه وو کې

---

(۳۸۴) الانبیا : ۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د ښځو د نبوت پلویان وايي چې پدې کې هېڅ شک نشته چې په ښځو کې رسولان نه دي تېر شوي، دلته خبره په رسالت کې نه، بلکې په نبوت کې ده نو د حق پلټونکي ته په کار دی چې لومړی نبوت وپېژني او بیا حکم وکړي .

د نبوت لفظ له نباء څخه اخېستل شوی دی چې اعلام او خبرولو ته یې وايي.[۳۸۵]

نو چا ته چې الله (ج) په یوه څه خبر ورکړي چې دا به کېږي مخکې له دې چې هغه وشي او یا دیو څه په کولو ورته وحې وکړي نوا بن حزم وايي دا بیشکه نبي دی دا چې الله (ج) فرمايي : [ولیس الذکر کالانثی]

یعني : ((نارینه د ښځې په څېر ندي)) راشد الغنوشي وايي : معنی دا چې دا دواړه ډلې دیوبل د دندو د سرته صلاحیت نلري ځکه چې دا دواړه هریو مختلفی دندې لري د راشد الغنوشي د وینا په اساس امام قرطبي (رح) هم د دې خبرې په ثبوت تاکید کړی دی چې په ښځو کې نبیانې تېرې شوې دي .

ځینې وايي چې رسالت دعوت او رسولو ته اړه لري خلک به الهي شریعت ته رابولي ستونزې او تکلیفونه به تېروي او دا کار د ښځې له توان څخه وتلی دی نو لکه چې مخکې مو وویل ټول پدې اتفاق لري چې د رسالت مرتبه ښځو ته ورکړل شوې نده د رسالت او نبوت ترمنځ توپیر شته دی .

---

[۳۸۵] لسان العرب ابن منظور افریقی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول هغه چاته ويل کېږي چې په دعوت او تبليغ مکلف وي خپل رسالت به خلکو ته رسوي خلک به الهي شريعت ته رابولي او دا کار په نبي نشته .[۳۸۶]

نبي هغه چا ته ويل کېږي چې د الله (ج) لخوا ورته ديو کار په عملي کېدلو او يا ديو کار په کولو وحې شوې وي ، او قران ګواه دی چې داسې وحې ډېرو ښځو ته شوې دي ابن حزم د ښځو د نبوت په هکله پخپل کتاب کې يو لوی فصل ليکلی دی .....الفصل فی الملل ولاهواء و النحل، امام ابي محمد علی ابن احمد بن سعيد بن حزم ج : ۳ ص : ۱۷ .

په قران کې ثابته ده چې الله (ج) د اسحاق (ع) مورته پرښتې ورولېږلې او په حقه او سيې وحې يې ورته په اسحاق زيری ورکړ .

((و امراء ته قائمة فضحکت فبشرناها باسحاق ومن وراء اسحاق يعقوب قالت يا ويلنا أألد وانا عجوز وهدا بعلی شيخاً ان هذا لشئ عجيب قالوا اتعجبين من امرا الله رحمت الله وبرکاته عليکم اهل البيت انه حميد مجيد .))[۳۸۷]

يعنې : ((د ده ښځه ولاړه وه بيا دې وخندل بيا موږ ، زېری ورکړ دې ته د اسحاق په پيدا کېدلو باندې او له اسحاق څخه وروسته په يعقوب باندې دې وويل افسوس دی ايا زه به بچی وزېږوم حال دا دی چې زه بوډۍ يم اوز ما خاوند بوډا دی دا يوه عجيبه خبره ده هغوی وويل ايا تعجب کوې له حکم د الله (ج) څخه ، د الله رحمت او برکتونه دي په تاسو ای دکور خلکو يقيناً الله (ج) دی ستايل شوی لويي والا .))

---

[۳۸۶] شرح العقيده الطحاويه قاضي صدر الدين ابن العز الحنفي .

[۳۸۷] هود : ۷۰_۷۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ ابن حزم وايي د أَتعجبين من امرالله)) وينا هېڅ امکان نلري چې دا خبرې به د ملائکو پواسطه له نبي څخه پرته بل چاته شوي وي .

الله (ج) جبريل د عيسی (ع) مور بي بي مريمې ته له خپل خطاب سره ولېږه او ورته يې ويل . [انما انا رسول ربک ، لاهب لک غلاما ذکيا .] .[388]

يعنې : يقيناً زه خورا لېږل شوی يم له جانبه د رب ستا چې تاته يو هلک پاک درکړم .))

نو دا په سيي وحې سره سيي نبوت دی چې الله (ج) ورپه برخه کړ او زکريا (ع) يې چې په خوا کړی لېږل شوې روزي وليدله نو دهمدی فوق العاده او غير معمولي حالت په ليدلو يې له الله (ج) څخه د نيک اولاد غوښتنه وکړله .

د موسی (ع) مورته سيند ته د زوی په غورځولو وحې وشوه او په دې يې خبره کړله چې دا مور ببرته تاته راستنوو او بيا يې په رسالت لېږو .

[اذ اوحينا الی ام موسی ان ارضعيه] .[389]

يعنې : ((هغه وخت چې مور وحې ولېږله مور د موسی ته چې ده ته تی ورکوه .))

[اذ اوحينا الی امک ما يوحی] .....طه : ۳۸ .

يعنې : ((او کله چې مور وحی ولېږله مور ستا ته کوم چې وړاندې ويلی شي)) نو د دې په نبوت کې هېڅ شک نشته دی .

---

[388] مريم : ۱۹ .

[389] القصص : ۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله (ج) په صورت مریم کې انبیا ء یاد کړي چې د هغوی په لیکه کې یې بي بي مریم هم راوستې ده او بیا فرمایي : [اولئک الذین انعم الله علیهم من النبیین من ذریة ادم وممن حملنا مع نوح] [۳۹۰]

یعنې : ((دا هغه خلک دي چې الله (ج) پرې انعام کړی د ادم (ع) له اولاد څخه او له هغه څخه چې مور د نوح (ع) سره سواره کړي .))

او د الله (ج) دا وینا چې (مور یې رښتونې وه) دا د هغې د نبوت مانع نه ګرځي ځکه چې الله د یوسف (ع) په هکله هم همداسې ویلي دي ، [یوسف ایها الصدیق] [۳۹۱]

یعنې : ((یوسفه ای رښتونیه)) او دا سره له دې هم نبي و))

ابن حزم وایي که د موسی (ع) مور دالله(ج) لخوا څخه په نبوت کلک یقین نه درلودلای نو یوائې په خوب لیدلو یا په زړه کې د څه شي په تېرېدلو به یې خپل زوی سیند ته نه غورځاوه او که بل څوک داسې کار وکړي نو د داسې چا ماغزه باید په روغتون کې تداوي شي داد هغې وحې په خبر وه چې الله (ج) ابراهیم (ع) ته دهغه د زوی ذبیح الله (اسماعیل (ع) په هکله خوب ښودلی و نو که ابراهیم (ع) پخپل نبوت او رسالت اعتبار نه درلودلای نو یوائې په خوب لیدلو به دخپل زوی قربانئ ته نه و چمتو شوای او که له انبیاوو څخه پرته بل څوك داسې کار وکړي چې په خوب لیدلو خپل اولاد دریاب ته وغورځوي یا یې حلال کړي نو دا به لوی ظلم غټه ګناه او لېونتوب وي .

---

[۳۹۰] مریم : ۵۸ .

[۳۹۱] یوسف : ۴۶ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه وحې هغه طبعي الهام هم ندی چې الله (ج) مچیو او نورو مرغانو ته کړې دی چې په خپل طبیعت ځان ته کورونه او جالې جوړوي ، هګۍ اچوي بچیو ته روزي پیدا کوي او نه ګومان و چې له لېوني څخه پرته بل څوک یې رښتیا نه ګڼي او نه د کوم نجومي یا کاهن څخه اخیستل شوی معلومات و ، بلکې دا هغه وحې وه چې هدف او غرض تر ېنه نبوت و رسول الله (ج) فرمايي : [کمل من الرجال کثیر ولم یکمل من النساء الامریم بنت عمران و اسیة بنت مزاحم امراة فرعون] .[۳۹۲]

یعنې : ((کمال ته له نارینه و څخه زیات رسېدلي او له ښځو څخه کمال ته نه دي رسېدلی مګر مریم د عمران لور او اسیه د مزاحم لور[فرعون مېرمن])) کمال خو په نارینه و کې له انبیاوو څخه پرته بل چا کې نشته ځکه چې بې له شکه نور ټول انسانان ناقص او نیمګړي دي او تخصیص د مریمې او اسیې له نورو هغه ښځو څخه چې نبوت ورکړې شوی دی د فضیلت په خاطر دی ځکه چې که یو دبل له درجې څخه ډېره کمه اندازه هم وروسته وي نو دا د هغه په پرتله له هغه ځینې ټیټ دی او کامل نه دی الله (ج) فرمايي : [تلک الرسل فضلنا بعضهم علی بعض] .[۳۹۳]

یعنې : موږ دا پیغمبران ځینې په ځینو نورو غوره ګرځولي دي .))

کامل هغه څوک دی چې له نوع او جنس څخه هېڅوک هم ورپسې ونه رسېږي .

راشد الغنوشي وايي چې : د ښځو نبوت یوه یقني خبره ده.[۳۹۴]

---

[۳۹۲] بخاري ، مسلم ، ترمذي ابن ماجه او مسند احمد .

[۳۹۳] البقره : ۱۵۸ .

[۳۹۴] د مصباح اوونیزه . ۱۴_۱۱_۱۳۷۰ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

والله اعلم

پای

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

درنو لوستونکو ؛

دا کتاب چې تاسو ولوست _ انشاء الله _ دا حقیقت به مو اوس منلی وي چې په اسلام کې د ښځو د حقوقو په هکله بالکل د حقیقت پربنسټ ولاړ ، له افراط او تفریط څه پاک دی دا چې څه مو ولوستل دا زما خپله پوهه اوقابلیت نه و ، بلکې د مختلفو علماء و نظریات او افکار دي چې د مسئلې دښې روښانتیا په غرض دلته رانقل شوي دي .

هیله لرم چې له تعصب څخه په پاک ذهنیت او فکر به قضاوت وکړئ چې ښځوته حقوق په اسلام کې ورکړل شوي دي او که په نورو مذهبونو او وضعي قوانینو کې؟ او د پردیو پروپاګند څه حقیقت لري او که نه ؟

هیله ده چې د خپلې ټولنې په اصلاح کې به کوښښ وکړئ او ورور مو له دعاګانو هېر نکړئ .

په درنښت

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماخذ او مراجع

۱. معارف القران : د پاکستان لوی مفتي مولنا محمد شفیع .
۲. جامع البیان عن تاویل القران : محمد ابن جریر طبري (رح) .
۳. الکشاف عن حقایق التنزیل وعیون الاقاویل : ابي القاسم محمدبن عمر زمحشري .
۴. روح المعاني : علامه شهاب الدین سید محمد الوسي بغدادي .
۵. صفوه التفاسیر : محمد علي صابوني .
۶. الجامع الاحکام القران : ابي عبدالله محمد بن احمد الانصار القرطبي .
۷. تفسیر القران العظیم (ابن کثیر) حافظ عماد احمد بن ابي الفداء اسماعیل بن کثیر .
۸. روائع البیان فی تفسیر ایات الاحکام: محمد علي صابوني .
۹. تفسیر سورة النور: شیخ محمد اباصیري .
۱۰. صحیح بخاري : ابي عبدالله محمد ابن اسماعیل ابن ابراهیم البخاري .
۱۱. صحیح مسلم : ابوالحسن مسلم بن الحجاج نشاپوري .
۱۲. سنن ابن ماجه : ابوداود سلیمان ابن الاشعث سجستاني .
۱۳. جامع ترمذي : ابي عیسی محمدابن عیسی .
۱۴. سنن ابن ماجه : ابي عبدالله محمد ابن یزید القزویني .
۱۵. سنن نسائي : ابو عبدالرحمن محمد ابن شعیب بن علي بن بحرالنسائي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶. سنن دار قطني : عبدالله ابن محمد دار قطني .
۱۷. المستدرک : حافظ ابي عبدالله محمد عبدالله حاکم النشاپوري .
۱۸. المسند : امام احمد بن حنبل .
۱۹. موطا : امام مالک .
۲۰. فتح الباري : احمد ابن علي محمد ابن حجر العسقلاني .
۲۱. شرح مسلم : ذکریا محی الدین بن شرف النووي .
۲۲. ریاض الصالحین : ابي ذکریا محي الدین شرف النووي .
۲۳. معالم السنن : امام ابي سلیمان الخطابي .
۲۴. نصب الرایه : علامه جمال الدین ابي محمد الزیلعي .
۲۵. السنن الکبري : ابي بکر احمد ابن حسین ابن علي البیهقي .
۲۶. سنن الدارمي : ابي محمد عبدالله ابن بهرام الدارمي .
۲۷. الاصابه فی تمیز الصحابه : احمد ابن علي ابن محمد ابن حجر العسقلاني .
۲۸. نیل الاوطار : محمد ابن علي ابن محمد الشوکاني .
۲۹. جامع الصغیر : امام عبدالرحمن ابن کمال الدین السیوطي .
۳۰. مشکوة المصابیح .
۳۱. معجم الکبیر : ابن القاسم سلیمان ابن احمد الطبراني .
۳۲. الفصل فی الملل ولاء هواء و النحل : امام ابي محمد علي ابن احمد ابن سعید ابن حزم .
۳۳. شرح العقیده الطحاویه : قاضي صدرالدین ابي العزالحنفي .
۳۴. بحرالرزائق : زین الدین نجیم مصري .
۳۵. بدائع الصنایع فی ترتیب الشرایع : علاوالدین ابوبکر کاساني .

www.melitahrik.com 0771400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۶. فتح القدیر : امام کمال الدین محمد ابن عبدالواحد ابن الهمام .
۳۷. المبسوط : ابي بکر محمد ابن احمد شمس الائمه السرخسي .
۳۸. مجمع الانهر شرح ملتقي الابحر : عبدالله محمد ابن سلیمان .
۳۹. ردالمختار علي الدرالمختار :سید محمد امین المعروف بابن عابدین .
۴۰. الاختیار لتعلیل المختار المسمي بالاختیار لشرح المختار : عبدالله ابن محمود ابن مودود النسفي .
۴۱. فتاوي هندیه (عالمګیریه) مولنا شیخ نظام او د هند د علماء و ګډ تالیف .
۴۲. حاشیه ابن عابدین : سید محمد امین المعروف بابن عابدین .
۴۳. الهدایه : شیخ الاسلام برهان الدین ابو الحسن ابن ابي بکر المرغینائي فرغاني .
۴۴. البریقه شرح الطریقه : ابي سعید خادمي قونوي .
۴۵. مختصر القدوري : مولنا عبدالحمید .
۴۶. الاشباه والنظائر : شیخ زین العابدین ابن ابراهیم ابي نجیم .
۴۷. تحقه المحتاج : شهاب الدین ابن حجر الهیتمي .
۴۸. نهایه المحتاج الی شرح المنهاج : شمس الدین محمد ابن ابي العباس الرملي .
۴۹. المهذب : ابو اسحاق ابراهیم ابن علي یوسف .
۵۰. الوجیز : امام ابي حامد الغزالي .
۵۱. المجموع شرح المهذب : ابي ذکریا محي الدین ابن شرف النووي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۲. مغني المحتاج الى معرفه الفاظ المنهاج : محمد شربيني الخطيب .
۵۳. حاشيه الباجوري : شيخ ابراهيم الباجوري .
۵۴. الميزان : امام شعراني .
۵۵. بدايه المجتهد و نهايه المقتصد : محمد ابن احمد ابن محمد ابن رشد .
۵۶. شرح الكبير على متن المقنع : شمس الدين ابو الفرج عبدالرحمن .
۵۷. المغني : ابن محمد عبدالله ابن احمد ابن قامه .
۵۸. غايه المنتهي : شيخ مرعي بن الكرمي الحنبلي .
۵۹. زاد المعاد فی هدي خير العباد : محمد ابن ابي بكر ابن القيم الجوزي .
۶۰. فتاوي ابن تيميه : امام ابن تيميه .
۶۱. احيا علوم الدين : امام حامد الغزالي .
۶۲. كتاب الفقه على المذاهب الاربعه : عبدالرحمن جزيري .
۶۳. الفقه الاسلامي وادلته : دكتور وهبه الزحيلي .
۶۴. فقه السنه : سيد السابق .
۶۵. حجته الله البالقة : احمد ابن عبدالرحمن الدهلوي معروف په شاه ولي الله دهلوي .
۶۶. اللباس والزينه فی الشرية الاسلاميه : محمد عبدالعزيز عمرو .
۶۷. الانكحه الفاسده : عبدالرحمن بن عبدالرحمن شميلة الامدل .
۶۸. النكاح والقضايا المتعلقه به : دكتور احمد الحصري .

www.melitahrik.com 0774 00 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶۹. الاحوال الشخصيه فى الشريعة الاسلاميه : محمد محي الدين عبدالحميد .
۷۰. فقه الزكوة : دكتور يوسف قرضاوي .
۷۱. المحلي : امام ابي محمد علي ابن احمد ابن سعيد ابن حزم ظاهري الاندلسي .
۷۲. الموافقات في اصول الشريعة : ابو اسحاق الشاطبي .
۷۳. المستصفى من علم الاصول : امام ابي حامد الغزالي .
۷۴. اصول الفقه : عبدالوهاب خلاف .
۷۵. الطبقات الكبري : الابن سعد .
۷۶. الاستيعاب في معرفه الاصحاب لابن عبدالبر.
۷۷. سيرة النبي : ابي محمد عبدالملک ابن هشام .
۷۸. الكامل في التاريخ : المبارک ابن احمد ابن اثير الجزري .
۷۹. تاريخ الامم والملوک : محمدابن جرير الطبري .
۸۰. الاحكام السطانيه : امام ابي الحسن علي ابن محمد ابن حبيب بصري الماوردي .
۸۱. السياسه في الفكر الاسلامي : دكتور احمد الشلبي .
۸۲. الوسيط في النظم الاسلاميه : دكتور قطب محمد قطب الطبيله .
۸۳. مبادي نظام الحكم في الاسلام : دكتور عبدالحميد متولي .
۸۴. من اين نبدا : استاد عبدالمتعال سعيدي .
۸۵. الخليفه توليته وعزله : دكتور صلاح الدين دبوس .
۸۶. مذكره في التاريخ التشريع : شيخ عبدالمتولي عبدالباسط .
۸۷. مبدا المساوات في اسلام : دكتور فواد عبدالمنعم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۸. الخلاقه والملک : سید ابو الاعلي مودودي .
۸۹. نظام الحکم في الشریعه : شیخ احمد الفاضل .
۹۰. نظام الحکم في الشریعه : شیخ احمد الفاضل .
۹۱. ملامح الشوري : عدنان النجوي .
۹۲. الشوري واثرها في الدیمقراطیه : دکتور عبدالحمید اسماعیل الانصار .
۹۳. طرق الحکمیه في السیاسه الشرعیه : محمد ابن ابي بکر ابن القیم الجوزي .
۹۴. اسلامي سیاست : مولنا گوهر الرحمن .
۹۵. عمر ابن خطاب : دکتور سلیمان الطحاوي .
۹۶. فرد او دولت : دکتور عبدالکریم زیدان .
۹۷. فرد او دولت : دکتور عبدالکریم زیدان .
۹۸. تلبیس ابلیس : محمد ابن ابي بکر ابن القیم الجوزي .
۹۹.
الاغاني : امام ابوالفرج الاصفهاني .
۱۰۰ . اداب مباشرت یعنې میان بیوی کې د رمیان جنسي تعلقات کا صحیح طریقه داکتر افتاب احمد شاه .
۱۰۱ . تحفة العروس : محمود مهدي استانبولي .
۱۰۲ . رفاه المسلمین : حضرت مولنا شاه اسحاق دهلوي .
۱۰۳ . پرده : سید ابوالاعلی مودودي .
۱۰۴ . المقدمه : عبدالرحمن ابن محمد ابن خلدون .
۱۰۵ . الحیاة الاجتماعیه عندالعرب : استاد ظافر القاسمي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٠٦ . اداب الزفاف فى السنة المطهره : شيخ محمد ناصرالدين الالباني .
١٠٧ . الاسلام بلا مذاهب : دكتور مصطفى الشكعه .
١٠٨ . الانسان ذلک المجهول : دكتور كيسس كاريل.
١٠٩ .مبادي علم التشريع و وظايف الاعضا : دكتور شفيق عبدالملک .
١١٠ . المرائة في القران والسنه : محمد عزه دروزه .
١١١ . حقوق المرائة في الاسلام : عبدالقادر شبيه الحمد .
١١٢ . المرائة في القران : استاد محمود العقاد .
١١٣ . وظيفه المرائة المسلمه : علي القاضي .
١١٤ . المراة بين البيت والعمل : دكتور حسين مونس .
١١٥ .المراة في الشريعه الاسلاميه : شيخ محمد متولي الشعراوي .
١١٢ . المراة في منظور الاسلام : دكتور حسين مونس.
١١٧ . نظام حقوق زن در اسلام : مرتضى مطهري .
١١٨ . زن وشوهر :محمدعلي صفري .
١١٩ .المراة المسلمه : عبدالله جارالله .
١٢٠ . فتاوي المراة المسلمه شيخ عبدالله ابن حميد سلفي .
١٢١ .حياة المراة المسلمه : دكتور يوسف القرضاوي .
١٢٢ . النقاب المراة : دكتور يوسف القرضاوي .
١٢٣ . فتاوي المره المعاصرة : دكتور يوسف قرضاوي .
١٢٤ . فتاوي المرء ة المسلمه : ابو محمد اشرف عبدالمقصود .
١٢٥ . حياة المراة المسلمه : شيخ عبدالله جارالله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا ډول په دې کتابونو کې له مختلفو پښتو ، فارسي ، اردو او عربي خپرونو (ورځپاڼو) او ونيزو او مياشتنو خپرونو) څخه استفاده شوې ده .

www.melitahrik.com
0777 400 116

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library